

Kîma Piwîma Gaaha Wanîha Rukîho Jîpatîpaisîhaare

Kîmandî Rukîhomî Utîpîmandapî Piwîha Nesîpîhaare

1 Kîmandî utîpîmandî Rukîho sawaho jîpatîpiyahande. Rukîho so dokîtaahore isîhiya timbîpaisahiyai usonati tîtîhemwasîho. Iyataati amî ko isîhiya Gîrikîhiyaamîhore. Tîtîhi komîhiyauni amî isîhiya usaunî atiwî nepî giwunyaitaatîwi kîma piwîma jîpatîpiyataise. Rukîho isîhiya Judaahiyaapî kîmandî utîpîhandî jîpatîpiyataamaise. Owetise. Ko Rukîho Jisaasihomî otîpîpatîhiyaisati konîhi maasi bindataati otîpîpatî kiyahore. Iyataati amî Autaahaatîhomî piwîha aposerîhiyaapîhi ahotisîhaisangi Rukîho kîmî ko jîpatîpiyahaare. Sandî utîpîhandî utaaho wo Tiyopiraasihopî gwînyaati jîpatîpiyahande. Ambîpatî Tiyopiraasi tiwî ambîtohitîmandamî tanyaaha siyate, “Autaahaatîhoai maarîho numwisîho” tawaatopo. Sandapî nyahî wîndî biyaati mmonaatî wîndî gîmunyaaho ko Tiyopiraasihopî jîpatîpaindîho e amî isîhiya Autaahaatîhoai maarîho nunyohiyîhiyaapi jîpatîpaindîho.

2 Rukîho kîma piwîma jîpatîpaisîma Jisaasihopî so isîhiya nahatiyaamî saaho jiho isîhiya nahatiyaisi japîhî numwaitandîhosó tiwî

gwinyaitaatiw̄i nunjati jipatipiyataise.

Rukihom̄ p̄w̄iha napimasati ahondaise
 P̄w̄iha namasati jipatipaisiha (1:1-20)
 Jonihō Isihiyai baawusisihom̄ otipipati
 kaipatapīha (3:1-20)
 Jisaasiho waapoho neti aimi owetihī¹
 Bwaasirihīri nasati Jisaasihoai nun-
 jesitihandapīha (3:21-4:13)
 Jisaasiho kapihī Garirihanda daayati p̄w̄iha
 ausaasitihandapīha (4:15-9:50)
 Jisaasiho kapihī Garirihanda namasi
 Jerusaremihandaahapi napindihandapīha
 (9:5-19:27)
 Jisaasiho naangihandi nesitihandapīha
 (19:28-23:56)
 Jisaasiho animwaahipatombi japihī nepasi
 yamihapataatihapi naihi komi otipipatihiya
 iwinjapepinjohitihandapīha (24:1-53)

Kima Piwima Rukihō Utaaho Wo Komi Ambipati Tiyopiraasihopi Jipatipaisihaare

¹ Awaisihonj̄ Tiyopiraasihoje jihura isihiya taahiyihīya kiyaami ikwiraahi kahapaamapi pa Autaahaatihō kaihi nyami otihapihī ndiheti noaipasiwaiwaapi jipatipiyawaayopo.

² Saiwi kiya jipatipiyohitmandi jihī wuwaninihī saiwa namasati noaipasihi isihiya usa mmoniw̄i nepi siswatawa kiya Autaahaatihom̄ p̄w̄ihaam̄ otipipatihiyaimatiw̄i bindawaawī p̄w̄iha baiwī nyangi katiwinyasauhi atisaati nehotihā ka titihī jipatipiyawaayopo.

3 Aih̄ am̄ nisangi saiwa wuwani namasati noaipasiwaiwaapi nunjenit̄ baindi atindi nettaayo. Tit̄hi atindi net̄ tit̄hi kamwaanj̄ wuwanihura noaipasimumwaanj̄ jipatipaindi kinyapi nusoasataayo.

4 Isi piw̄iha ishiya aimi kat̄w̄hisoh̄ha sat̄tit̄hi akitinih̄ akaaha kat̄w̄isawaayopo. Isi kinyi tit̄hi akaahetip̄ gwinyaitaapi nin̄i kinyapi jipatipiyataayo.

*Autaahaatihom̄ Enjeriho Otipipatih̄o
Yam̄ihapataatih̄i Bimisih̄o Jekaraiyaahoai Jonih̄o
Noaipaitaise Undindihandapihaare*

5 Yapipati Judiyaahandi Erotoho noaipati awaisihoematati jaati bimih̄hura utaaho wo komi ambipati Jekaraiyaaho bindataise. Jekaraiyaaho so ishiyaapi nandapa maahoaipati tit̄hati Autaahaatih̄oai dipumanati bindataahore. Iyataati so Jekaraiyaaho ishiyaapi nandapa maahoaipati tit̄hiwi dipumanihohiyih̄i Abaijaahomih̄iyaami namoyaatahore. Iyataati komi apwaataatami ambipati Erisapetihaate. Saati Erisapetihaatisangi ami naasikiyati Aronihomihetapi noaipahaate.

6 Kasanyuri Autaahaatihom̄ winihapiha ami piw̄iha nahataapa baimi akitinih̄ napaitim̄ atimi ami japepihirim̄ Autaahaatihom̄ ndihetit̄tit̄hi saasanotati ainahisasanyuri bindamaahasanyure.

7 Iyataati kasanyuri maaha owehasanyure. Sandi apaapimaahe ami Erisapetihaati maaha windi namaamoti nehi yatitip̄haati bisotihe.

Saimi maaha owehasanyuri bimaami numwi aimi aungwoyi aungwaasyaataamaise.

8 Jekaraiyaahouni komihiyauni Autaa-haatihomi Anji Awaindihandaatih i tipipati kaitaatiwihha asisihha kiyaapiha noaipasihi kiyawaayopo. Aih i ami ko Jekaraiyaahoaisangi asisihha waara Autaahaatihomi Anji Awaindihandaatih nandaati Autaahaatihomi ndihet i tipipati kiyataise.

9 Autaahaatihomi Anji Awaindihandaatih isihiyaami maipihiwaap nandapa maahoaipati kohasihiho tihiw Autaahaatihaoi waamaindumapi dipumanihohipati i tipipati kaitandi isihiya i tipipati sati saimbikinyi kaime undiw Jekaraiyaahoai ahewisawaayopo. Ami ko katih Autaahaatihomi ndihet i tausotipati apipaah gaahandi waamainjotihati dipumanati tihitandi nandaataise.

10 Aih sura isihiya titaahtihand i paahaapi Autaahaatihomi ambipati mepi autaahepumapi gaapundohipipihi taawi ahoyaniw gaapundawaayopo. Aih sura kura mihaanj Anji Awaindihandaatih Jekaraiyaaho ami taati tausotipati Autaahaatihaoi dipumanitandi tihihihuraare.

11 Aih mihatih anjitihi Awaisiho Autaa-haatihomi i tipipatiho yamihapataatihapihaoi Jekaraiyaaho usonataise ko tausotipati ngi waamainjotihati Autaahaatihaoi dipumanihohitihand i ganjho aritaahandami ikwir gaatih iraihoaanj bitosih.

12 Siyat Autaahaatihomi i tipipatihoai Jekaraiyaaho usonatosati apipaah i aungwo-

handi yayapwitatî itiwatî maarîho apîpaahî owesoendaise.

¹³ Siyatî yaihîhandi kandi Autaahaatîhomî otîpîpatîho yamîhapataatîhi bimisîho Jekaraiyaahoai saundataase. “Jekaraiyaahorje, kinyî wîndi yamaime Autaahaatîho kinyî gaapundingitîhandi aimî atîhise. Isî kinyî kîwaamaati Erisapetîhaati maaha woho wo namwîtaise. Namwonîhi kinyî ambîpatî Jonîhoe undîpi ambîhundîtaape.

¹⁴ Ko noaipahonîhi kinyî maarîho biyatî wîhitonîhi kinyî kopî apîpaahî waati maaritîtaise. Iyonîhi ami isîhiya taahiyîhiya ko noaipahonîhi kandapi waati aungwohandi maaritîtaapo.

¹⁵ Saiwî kiya maaritîtaapo ko Autaahaatîhomî ndîheti awaisîho watîpîho noaipahonîho. Iyatî ko waapoho wainîhandi ami waapoho wapa watîpîhapa apîpaahî masîhonjisangi wîndi namaanane. Ko sangî noaipati sanaatami gwîsîhaatîhi kîpwîndisuraapi Autaahaatîhomî Itîpîho Gaaho komîheti tisaitîtaise.

¹⁶ Iyataatî so utaaho (Jonîho) Isîraherîhiya taahiyîhiyaami maarîho neti nusepemaihaahonîhi kiya nepemaitîwi kiyaami Autaahaatîho Awaisîhoenda japîhi napîtaapo.

¹⁷ Iyatî ami ko Awaisîhomî jîhi nutaise. Iyataatî ko komî watîpîhandi pîwîha ausaahonîhi isîhiya nepemaitîtaatîwîhandi Eraiijaahomatiyahandî naitaise. Nesi sapiyaami maarîho neti nusepemaihaatî napaisaatumwhonîhi nepemaitîwi kiyaami manyinyaisawî maasi maarîho naasohitanîhi tîmaamaaitîtaapo.

Iyatî amî isîhiya taahiyîhiya pîwîha nemapî maatîmaatisohiyîhiyaamî maarîho netî nusepemaihaahonîhi isîhiya tîtîhi gaahiya amitîha gaaha gwînyaahohiyîhiyaamataiwî gîwunyaitaatîwîhandî tîtîhi gaahandî naitaapo. Iyataati amî Awaisîho napitandîhandapî jîhi netî tîmanatî isîhiyai sahî tîmetîwîse Awaisîho napitandî aimî detiso undonîhi amî kiya Awaisîho napitandîhandapî tîmetîtaapo,” undati Autaahaatîhomî otîpîpatîho yamîhapataatîhi bimisîho Jekaraiyaahoai kaundataase.

18 Jekaraiyaaho Autaahaatîhomî otîpîpatîhoai satati nunjenataise. “Kînyî pîwîma kîma kandingîmaapî nînî akîtînîhi akaahé ndî napitaindi gwînyaitande? Amî nînî aimî aungwîhonînîtihi amî nîsî apopatisangi aimî aungwaamaatiso,” undati nunjenataise.

19 Aihî Autaahaatîhomî otîpîpatîho pîwîha wihoaanjîha sata koai kaundataase. “Nînî Gapîriyerîhonîne. Autaahaatîhomî ndîmaahomwaanjîmasîpîpîhi komî ndîhetî bitohohîhonîne. Ko Autaahaatîho nîngi natanoaasihi nasataayo gi pîwaahîtîti amî pîwîha gaaha kîma kahîtitando.

20 Isî kînyî atime. Nîsî pîwîha nesipîti kahîtohîhaapî akaahé tîpî gîmunyaahingîtîhandapî kînyî maahomwaanjî nisaputonîhi kînyî wîndî pîwaamaatîpî nehi pîwaamaatisohonîmatîpî nehi bimaamî numbwi nîsî pîwîha kîma kahîtohîmaamî akîpîpa akîtînîhi ausaimanînatî noaipahonîhura pîwaatîtaape. Amî nîsî pîwîha kîma kahîtohîma

tîtîhi asisîha Autaahaatîho namîhanatî ahaisîhetî akîtînîhi noaipaitaise,” undati Autaahaatîhomî otîpi patîho Jekaraiyaahoai kaundataase.

21 Aihî ko siyatî utaarî mîhatîhi bimihî isîhiya Jekaraiyaahopî jaawî bindawaawî saiwî pîhîtîwî gwînyaawaayopo. Napindî noaipasîhi Anjî Awaindîhandaatîhi utaarîhandî ko ketamase tîwî pîhîtîwî waati gwînyaawaayopo.

22 Aihî ko ipaahaapî noaipatî isîhiyai wîndî pîwaamundise. Owe. Ko nehî komî ikwîraahî sîwipatî kiyaunjataise. Aihî isîhiya sandî mmonawaawî kiya saiwî gwînyaawaayopo. Kîmo utaamo Anjî Awaindîhandaatîhi wîndî wipetahandî noaipasîhi mmonataato tîwî waati yaiwîmapî usonîwî gwînyaawaayopo. Amî ko pîwaatîtandîhandî aimî owetihîhandisi nehî komî ikwîraahî konîhi sîwipatî kiyaunjiho.

23 Aihî Jekaraiyaaho komî otîpi patî kaitandîhura kiyati aimî owemapi komî aunahîpataahapî japhîhi notaise.

24 Aihî sandî saimainjîhi ipotî komî apwaataati Erisapetihaati maahaapi gwîsîndaise. Gwîsîtatî noaatati anjîpîpîhi bimihî waatiho ikwîri naasairîhi 5 kiyati sanausotaise.

25 Aihî kaati Erisapetihaati sandaase. “Wanî ipotînîhi aungwaataati Autaahaatîho nîngi apîpaahi gaahati kîmatî kanisataise. Isîhiyaamî ndîhetî maaha owehaanîni yatîtipîhaanîni kendaati amî nisapi isîhiya satîwî Autaahaatîhoai kaatapi apowihetaise tauhi amî nîngi manyindîhandî owetîtando,” ndaase.

26 Erisapetihaati maahaapi gwisitatî bimihî waatîho ikwîri naasairîtihi wiramî isundipîho naasohî 6 kiyati nusoapataise. Nusoapasihi waatîho soeti Autaahaatîho komî otipipatîho Gapîriyerîhoai aunahîpatî awaipati gwîharaahonji konjamî ambipati Nasaretîhandaahapi natausaasihi notaise. Iyataati Nasaretîhandi yapipati ami disitirikîhandi Garirihanda ahendaise.

27 Ko Autaahaatîhomî otipipatîho apopaati waati apwaimamaati wejîhaati kaatami ambipati Mariyaahaataapîhi notaise. Saati apopaati utaaho wo komî ambipati Josepîhopi ambîhîtiwi piwaatîwosauhîhaate. So Josepîho isîhiya Daawitîhomîhiyaamîhetapi noaipahore.

28 Autaahaatîhomî otipipatîho Gapîriyerîho notî kaati apopaati apwaimamaataapîhi noaipati kaati saundataase. “Apopaanye, gaahuraare. Kinyî omarjîtitîhi yatihi napaisaatî gipatisanane. Awaisîho gi gaahandi aimî kahisati nahinyataise,” undataase.

29 Ahi amî Mariyaahaati sa piwa atisataati kaati naharimatataise. Naharimainjîhi kaati siyatî gwinyaapenataise sa piwîha napitîtîha atiso tatî gwinyaataise.

30 Kaati siyatî gwinyaasîhandi kandi Autaahaatîhomî otipipatîho kaati saundataase. “Mariyaahaanje, kinyî wîndi waati yamaime. Autaahaatîho gi maarîho wîhiwatî amî gaahandi kahisataise.

31 Isi kinyî atime. Kinyî maahaapi gwisitiipi who wo namwitaise. Naumbwi komî ambipati Jisaasihoe tipi ambîhunde.

32 Koaisî Autaahaatîho netî Awaisîhoemwaitaise. Iyatî kopî Autaahaatîho nisî maasîhîhoe titaise. Komî satîho awaisîho Daawitîhomî aunahîpa koaisî Autaahaatîho nemwîtaise. Iyatî ami Awaisîho Autaahaatîho ahîwisonîhi ko komî satîho Daawitîho jîhura awaisîhoematâtî Isîraherîhiyai winjatipatamatiyatî Isîraherîhiyai iwinjatîtandi noaipatî awaisîhoematîtaise.

33 Iyatî ami Jisaasiho Jekopîhomî isîhiyai konîhi apîpaaho awaisîhoematatî iwinjatîtaise. Iyatî ko awaisîhoematatî komî isîhiyai winjatindîhandî wîndî owemetîtaise,” undatî Autaahaatîhomî otîpîpatîho Mariyaahaati kaun-dataase.

34 Aihî Mariyaahaati kaatamîha wihoaanjîha Autaahaatîhomî otîpîpatîhoai sata nunjenataise. “Nîni sangî namaatitî apwaimamaanînî wenjîhaanînisî sandî kînyî kandingitîmandî nînapitityatî noaipaitaihîhandapîndise?” undatî nunjenataise.

35 Aihî Autaahaatîhomî otîpîpatîho komîha wihoaanjîha kaati saundataase. “Itîpîho Gaaho kînyîhetî napîtaise. Amî Autaahaatîho Nahatewai Ipîhatisama Autaahi Nîwaataatî Bimisîhomî watîpîhandî gisî nangîmaasaitaise. Nangîmaasahonîhi sonjî metonjî Autaahaatîhomatetahoai kînyî ipotihura namwitaise. Namwisamîhi kopî Autaahaatîho satatî nisî Maasîhîhoe tatî ambîhîtitaise.

36 Isî kînyî atime. Kinyî naisaamaati Erisapetihaati aimî apîpaahi aungwaa-maatîndaahandî kandi kaatamî gwîsîhaatîhi

maaha woho wo kipwindataise. Jihura isihiya kaatapi maaha windi namaamot iyatitipihaate tiwi katohaamaati kaat aimi gwisindaise. Gwisitati kaati bimih kaati waatih ikwiri naasairitihi wirami naasohitaho 6 kiyati aimi sanausotaise.

³⁷ Autaahaatih wapa kamaitandihapa owe-tise,” undati Autaahaatihom otipipatih kaundataase.

³⁸ Aih Mariyaahaati koai saundataase. “Nini Awaisihom otipipatihaanine. Isi kinyi kandingmumwaanj kamwaanj gaasi kiyati ningsi sandi nooaipane,” ndaase. Sata katih Autaahaatihom otipipatih kaati numasi niyataise.

Kima Piwima Mariyaahaati Noti Erisapetihatti Usositihandapihare

³⁹ Aih sura asisih yahonya sanaihi keti kuraanih Mariyaahaati dosisi tariwiyati aunahipati witi tipati sisih siohaarihireti ahetihihataahapi notaise. Noti yapipati disitirikihandi Judiyaahandam aunahipati wita noaipataise.

⁴⁰ Noti noaipati Jekaraiyahom ajaanj nan-daati Erisapetihatti ipihirete gaahure undataase

⁴¹ Aih Erisapetihatti Mariyaahaatam ipihirete gaahure undindihandi atihihura metihonji Erisapetihatam gwisihaitih kipwindisonyonji naapwananati ahoyataise. Aih am kaati Erisapetihatam heti Autaahaatihom Itipiho Gaaho nasati waati tiwitsaitataise.

⁴² Tiwisainjih Erisapetihatti piwih waapihita sata kandaase. Autaahaatih

asîhiya nahatiyaisi gaahandi kawindîhandi nusatipîhaati apîpaahi awaindîhandi gaahandi gi kahisati nahinyahaanje. Iyataatî metîhonjî kinyî gwîsîhaatîhi kîpwîndisonyonjisangi Autaahaatîhomî gaahandisahonje.

43 Nîni itapaanîni isîhiya wîndî gaahandi kamaanitîhaanînîndaahandi kandî kînyî nîsi Awaisîhomî sanaanjî nîngisaapîhi nasapaise.

44 Atime. Nîni kinyî ipihirete gaahure dingîtîhandi atisonîhura metîhonjî nîsi gwîsîhaatîhi kîpwîndisonyonjî maaritatî naupwaatataise.

45 Kînyî satîpi Awaisîho nîngisi kanitandi katimbîpa kapa kanitaise tîpi kopî aimî gîwunyaapîhaanîsi waati maarite ipotîhura Awaisîho katimumwaanjî kamwaanjî kiyonîhi akîpîpa noaipaitaiso undati Erisapetîhaati Mariyaahaati kaundataase.

Kîma Piwîma Mariyaahaati Autaa-haatîhomî Ambîpatî Nîwimaati Aunîhîhîri Katindîhandapîhaare

46 Aihî Mariyaahaati sata kandaase.
“Nîsi Maarîho dîtîhîri nahandisati
Awaisîhoai mepî autaahemwataayo.

47 Aindi ami nîni nîsi omañitîtîhi nahandisati
Autaahaatîho nîngi japîhi nanîmaati
nîtatamanati ninjatisîhopî waati
maaritataayo.

48 Ami sandi apaapimaato nini komi otipipatihaanini awaisaa-maaninithihandamatiyati ko nisapi ginunuyaasihiyo.

Isi wanuni ipotuni ishiya nahatiya nisapi 'ise saati Autaahaatih gaahandi maarititandihandi kawisa nunyataise,' tiwi nisapi katitaapo.

49 Sandi apaapimaato Autaahaatih watipihaiwa nahatewaisaho apipaahi awaindihandi siyatikanindimandapito.

Isi Autaahaatih apipaahi akiti akitininhi ainahihogaahore.

50 Iyataati ishiya kop iaiwi komi asimwaatitih pnuwi ami koai autaahi nepi isiwatohiyihiyai nasisoarri kiyaapi maarihoa asipiyati gaahati kawisahore.

Isi ishiya ipoti ipoti namoyaatiwi noaipaho-hiyihya kop iaiwi komihini deti nasohiyihiyai ko maarihoa asipiwisati komi gaahandi konih kawisati nunjamti notoatitaise.

51 Ko komi watipihandi awaindihanda ishiya kiyaami omaqtitih maarihoaatihapi genantiwi naimaatohiyihiyai kupwira mihop mihinmahore.

52 Iyat awaisawihiya ishiya watipihiyaimatiwi iwinjatohiyihiyai nemati yatihiwat nehitmemati ami nehitmai neti autaahemwahore.

53 Iyat ami ko ishiya jaumwasawihiyai kahapaamapipa waati tisaahiwat nunyahore.

Iyatî ami ko isîhiya kahapaamapîpa gaahaiwa asaketahiyaï nehi taanahiyîhiyai netî natausaasataise.

54-55 Komî piwîha jîhura nyami asoyai kaundisîhaapî gwînyapenataati komî otîpi patîhiya Isîraherîhiyai iwîtatamanatî andîtiwiwitandî nasataise.

Siyatî ko jîhura nyami asoyai kaundipatamatiyato.

Nînî Abîraahamîhoaisuni amî komîhiya ipotî ipotî noaipahohiyîhiyaisuni konînîhi nasisoarî gaahatî kawito tipatamatiyato,”

tatî Mariyaahaati aunîhîhîri katati kandaase.

56 Siyatî Mariyaahaati Erisapetîhaatisati maasi waatîhonya murîmingwaasi bisotinjatî japîhi kaatamî aunahîpataahapî notaise.

Kîma Piwîma Erisapetîhaati Jonîhoai Namwindîhandapîhaare

57 Erisapetîhaati metîhonji namwîtandîha asisîha noaipasîhi kaati maaha woho namotaise.

58 Aihî isîhiya kapîhi kapîhi kaatamîhinî detî bimohiyîhiyauni amî kaatamî jitîpatetapî namoyaatohiyîhiyauni Autaahaatîho apîpaahi gaahatî kaati kawîsataise tauhi atisawaayopo. Atisawaawi kaatisawi maasi waati awaindîhandî maaritawaayopo.

59 Aihî asisîha ikwîwihiâtîrîtihi wihiñhîramî mairîma (8 kiyati) sanaihîhura metîhonjamî ambîpatî ahoaapi namandipaitaatîwi ahoyanawaayopo. Ahoyanawaawi ambîpatî sapîhomîhatî nepawi Jekaraiyaahotane tiwi nusoasîtaatîwiyawaayopo.

60 Saiwî sapîhomîhatî nu-soaasîtotîwîhiyauhîhandî kandî metîhonjamî sanaati saundataase. “Owe. Metîhonjamî ambîpatî Jonîhotane,” undataase.

61 Aihî kiya kaati saundawaatopo. “Ambîpatî satî nusoasîtîhatî kandî kinyîhiya usa ambîpatî satî ambîhonahiya owetihîto,” undawaatopo.

62 Aihî kiya metîhonjamî sapîhoai ambîpatî maahîwîti nusoasîtaapi gwînyaapaise undîwi pîwaamaatisohosî nehî ikwîra sîwipatî kaiwun-jawî nunjenawaayopo.

63 Aihî ko kiyai jîpatîpaitandîhapa wapa nepîninyawîse undihî ami kiya koai wapa jîpatîpaitandîhapa nepunyaauhî ami ko metîhonjamî ambîpatî Jonîhore tatî jîpatîpiyataise. Aihî kiya ese tîwî waati yaiwîmawaayopo.

64 Aihî sura ketî kuraanîhi komî maahomwaanjî japîhi nîwusaatatî gaatihî pîwaatatî Autaahaatîhopî maaritatî komî ambîpatî mepî autaahemwataise.

65 Aihî naishîhiya kapîhi detî bimohiyîhiyai waati yawimatataise. Aiwit ami satî yapîpatî Judiyaahandamî sîhoaarîhîri tipateti gaamapi saiwa Jekaraiyaahooi nusoapasiwîmaiwaapi pîwîha kanîmi nowaayopo.

66 Aihî isîhiya nahatiya pîwîha saiwa Jonîho noaipasîrîhîretapîha waati pîhitîwî gwînyapenawaawî kiya satîwî nasenawaayopo. Metîmonjî kîmonjî ipotîhura noaipati napitetahotîtaiindîho? Tawaatopo. Sandî apaapîmaatopo. Autaahaatîhomî watîpîhandî koaisatîtihe.

*Kîma Piwîma Autaahaatîhomî Itîpiho
Gaahoraahi Jekaraiyaaho Aunîhîhîri Katati
Aunîhîtindîhandapîhaare*

⁶⁷ Jonîhomî sapîho Jekaraiyaahomîhetî Autaahaatîhomî Itîpiho Gaaho waatî tîwisaitataatî koai netî gîwunyaasîhi Jekaraiyaaho sata kandaase.

⁶⁸ “Isîraherîhiyaamî Awaisîho Autaahaatîhomî ambîpatî maarita nuwimaawa mepî autaahemwaitîhaawo aimî nasataiso. Iyatî amî komî isîhiyai maipîhandaatîhapî japîhi aimî numwaataiso.

⁶⁹ Nyangi Japîhi Nanyamaitandîho apîpaahî watîpîhoai Autaahaatîho namîhana ahîwihi Autaahaatîhomî otîpîpatîho Daawitîhomî isîhiyaamîhetapî ko noaipataise.

⁷⁰⁻⁷¹ Isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî nehi kaahîhi ausaahohiyîhiyaamîhetapî jîhi aimehura Autaahaatîho pîwîha watîpitati nyangi japîhi nanyamaitandî katisîhaare. Isîhiya nyamî tiworsaamuni ami nyangi mandîtinyaipî nyapî apowisawîhiyaamî ikwîraatîhapî nanyamaitandî pîwîha katisîhaare.

⁷² Autaahaatîho nyamî asoya asisai maarîho asîpîwitandî jîhura pîwîha kandaase. Iyatî ami ko pîwîha apîpaahî watîpitati sawahomî ambîpatî ambîhîtatî wîsasati ahaisîhaapi gwînyapenataato. Ko Piwîha aimî jîhi wîsasisîhaapi gwînyapenataati namatî maarîho asîpinyisataise.

⁷³ Iyatî ami Autaahaatîho jîhura nyamî asîho Abîraahamîhoai nyangi nyatatamanîtandî

apipaahî watipitati pîwîha wîsasatî sata kaundisîhaare.

74 ‘Nîni kinyî gaasoya gaasisai kiyaamî tiworisaami ikwîraatîhapî japihi numwaito. Numwaasanîhi kiya kiyaamî tiworisaapi wîndî yamaiwi nisi otipipati kanitaapo,’ tati katisîha wanî akaahemataise.

75 Amî nyahî isîhiyaanîni asiyîhiyaanîni bindîhaawî Autaahaatîhomî otipipati komî gwînyaatî maaritipati titîhi maarîho naasohitanîhi kawisaatî amî ndîhetî gaahiyaanîni ainahiyîhiyaanîni kiyaanînihî nehî komîhiyaanimataatî komî otipipati kawitîhaawe.

76 Amî kinyî nisi metîhonjae isîhiya kinyapi ipotîhura Autaahaatîho Nahatewai Ipihatisa Daahema Autaahi Bimisihomî pîwîha atisa netî ausaasîhoe tiwi ambîhitîtaapo. Iyataati sandî apaapîmaato kinyî Awaisîhomî jîhi taapi nopaapi Awaisîhopî daihîra daawupi isîhiyaamî maarîho amî omanjtitîhi titîhepumapi turîmanîtaapihonjtihi.

77 Ambî amî nepi turîmanîpi komî isîhiyai katipunjîtaape. Katipunjisamîhi kiya Autaahaatîhopî ko nyamî maipîhaiwa nenyama japihi nanyamaitande tiwi giwunyaitaatîwo.

78 Amî nyamî Autaahaatîho nyangi komî maarîho nanyinyati asipinyisahore. Isî ko asisîha bowati ipîho nausainjîtîhandamatiyati nyamîhetî bonyawati nanyusaatatî nyangi japihi nanyamaitandi yamîhapataatîhîraapi napîtaise.

79 Nasonîhi isîhiya asîhatindîhandaatîhi napwîtaatiwîhandapî yaiwi yutîhîramataiwî

namaasatiwī bimohiyīhiyai Autaahaatīho iwītatamanītaise. Iwītatamanatī amī nyangi nyamī maarīho wīnyaitonīhī biyaatī gaahiyaanīnī napaisatī bimītīhaahīra daihīra nanyisatī nanyamaasi nutaise,” tatī Jekaraiyaaho kandaase.

⁸⁰ Aihī amī so meto (Jonīho) ipotīhura komī maarīhoaisatunī amī ambīpatisatunī ahoya gwīnyanataise. Aihī amī komī maarīhoaisangi noaipati watīpīndaise. Iyatī ko isīhiya owehapīhī kendaise. Ketinjatī ipotīhura isīhiya Isīraherīhiyaamī ndīhetī auta noaipati pīwīha ausaatī kiya Isīraherīhiyai kaundataase.

2

*Kīma Piwīma Mariyaahaati Jisaasihoai
Namwindīhandapīhaare
(Matiyuho 1:18-25)*

¹ Aihī sura (Jonīho noaipati taatī gwīnyainjīhī amī Erotīho Judiyaahandī jatihī) utaaho wo awaisīho komī ambīpatī Sisa Okaasītaasiho pīwīha wa isīhiya nahatiyaapī nusoasataise. Sa pīwīha Romīhandaahapī awaisīho isīhiyaapī nusaasisa isīhiya nahatiya gamanīho Romīhandaahapīho jatimbīpīhapīhiya nahatiyaapī nusaasataise amī kiyaamī ambīpatī kusiwi awītīwī nepī utīpīhoaatiīhī jīpatīpaitaatīwī. Iyataatī Romīhiyaamī Gamanīhomī awaisīho Sisa Okasītaasiho katihī sandī jīhandī isīhiya nahatiyaamī ambīpatī awītīwī jīpatīpiyawaaayopo.

² Gamanīho jīhura isīhiyaamī ambīpatī wīndī namehandī kīmandī nehī namasatī jīhapīhandī

is̄hiya nahatiyaam̄ amb̄ipati netaise. Iyataati sura Kwigiriyaasiho (Sisa Okaasitaasihom̄ yatihi ot̄tih̄) yapıpati p̄ropinj̄handi Siriyahanda jaati bimih̄huraare.

³ Aih̄ sandi j̄hap̄ihandi Rom̄handaahap̄ gaman̄ho is̄hiya nahatiyaam̄ amb̄ipati naitandi is̄hiya nahatiya nehi kiyai kiyai yiyandih̄ kiyaam̄ yapıpata amb̄ipati ut̄pihoaatihi ahaitaatiw̄ nowaayopo.

⁴ Aih̄ ami Josep̄ho so awaisiho Daawit̄hom̄ is̄hiyaam̄ j̄tipatetap̄ namwiyaatohiȳhiyaam̄hetap̄ noaipahore. Is̄ ko Josep̄ho yapıpati Garirihandam̄ aunah̄ipati Nasaret̄handa namasi yapıpati Judiyaahanda Daawit̄hom̄ aunah̄ipati Bet̄rehem̄handaahap̄ notaise.

⁵ Notaat̄i ko Josep̄ho kom̄ apwaataatimat̄tandih̄haati Mariyaahaati numwaasi maasi gaman̄ho kasanyuram̄ amb̄ipati ut̄pihoaatihi ah̄iwitandi nomaise. Iyataati sura Mariyaahaati maaha namw̄tandi aim̄ det̄tih̄huraare.

⁶ Saim̄ numwi noaipapi sati aunah̄pita bimih̄ Mariyaahaati maha namw̄tandihura asis̄ha noaipataise.

⁷ Aih̄ kaati kaatam̄ mwaaho bwandip̄iho woho namotaise. Namot̄ apot̄h̄ri mas̄masihonyaap̄hi napapat̄ kopuhoh kauho nandapa nainj̄hoti nausosatosataise ami anj̄haiwa is̄hiya nawiho nunyaw̄ nanoaitaat̄iwhaiwa is̄hiyaap̄ tisaitati owetiho.

*Kima Piwima Autaahaatihom̄ Ot̄ipi patih̄iya
Jisaasiho Noaipasit̄handaapi Is̄hiya Sip̄siphandi
Jatohiȳhiyai Piw̄ha Kaundohit̄handaapihaare*

8 Iyataati sati aunahipita nehihaati mangiraini isihiya usa sipisipihandı yamaniwı jaawı apatinditihı bitotawaayopo.

9 Saiwı apatinditihı jaawı bitohauhi Awaisihomı otipipatıho yamıhapataatihı bimisihı kiyaapıhi nasati noaipataise. Aihı Awaisihomı nausainjıtihandı yundanyıha watipihandı waatı kiysi niwunjainjıhi kiya waatı yayawaayopo.

10 Yayauhıhandı kandı Autaahaatıhomı otipipatıho yamıhapataatihı bimisihı kiysi saundataase, “Sahi windı yamaiwise. Sahı atiwise. Nińı sapi piwıha wanıha gaaha isisi nasataayo. Sa piwıha wanıha gaasa isihiya nahatiyai maaritıaatıwıhandı nunyonıhi kiya asakaiwı waatı aungwohandı maaritıtaapo.

11 Wanı asisıma kımetı Daawitıhomı aunahipata apopaatı waatı metıhonı wonı namotaise. Sonji metonji sangı Japıhi Nasamaitandı Autaahaatıho Namıhainjıho Awaisihore.*

12 Sahı nuwıse. Nuwı mmonawa metonji apotihıraapıhi napapahawı kauho nandapa nainjıho kopuhotı nausosawosisaihi sahi usonawaawaahı ami so kore,” undataase.

13 Aihı Autaahaatıhomı otipipatıho yamıhapataatihı bimisihı kiysi sata kaundatı namıhaasıhi ketı kuraanıhi yamıhapataatıhapi Autaahaatıhomı otipipatıhiya usa taahıtihandı yamıhapataatıhapi timahiyawı ko otipipatıho

* **2:11:** Piwıha Ipırıhaara Mesaiyahore tıwı ami piwıha Gırıkıhaara Kırasisihore tohıhore.

jîhi nasati bitosîhoaisawî maasi bitotawa Autaa-haatîhoai satîwî mepi autaahewumwawaapo.

14 “Autaahî ko bimimbîpîhi yamîhapataatîhiyaani Autaahaatîhoai mepi autaahemwawa niwimaitîhaawo. Isîhiya yapipatambîhiya Autaahaatîho kiyaapi maaritisawîhiya kiyaami omañitîhi yatihiwitonîhi kiya nga bimîto,” tiwi Autaahaatîhomî yamîhapataatîhapi otipipatîhiya katawaatopo.

*Kima Piwima Sipisipîhandî Yamanîwi
Jaawi Bitohohiyîhiya Nuwi Jisaasihoai
Usonîhohitîhandapîhaare*

15 Satîwî katîwîmapi Autaahaatîhomî otipipatîhiya sipisipîhandî jaawî bitohohiyîhiyai namasi autaahî yamîhapataatîhapi japihi naiwimawaayopo. Saiwî aimî niyauhîhura sipisipîhandî jaawî bitohohiyîhiya sawana sanawaatopo. “Betirehemîhanda sandî noaipasîhi Awaisîho aimî ausaatî kanyatataasînyahî sandî mmondîhaawi ketî tarîwiyaati nutîho,” nnawaatopo.

16 Kiya sanîwi kanîwîmapi ketî kuraanîhi dosisi nowaayopo. Nuwi Mariyaahaatisuni Josepîhoaisuni usonawaayopo. Aiwi amî metîhonjisangi kauho amî sipisipîho nandapa nainjîho kopuhotî nanototihî usonawaayopo.

17 Kiya nuwi aimî usonîwosawî sonji metonjapi Autaahaatîhomî otipipatîho pîwîha kaundisîha ka ausaapi isîhiya sapîhi Betirehemîhanda bimohiyîhiyai kaundîwî gaamawaayopo.

18 Kaundauhî isîhiya nahatiya sipisipîho jaawî bitohohiyîhiyaamî saiwa pîwaiwa atisawaawî pîwîha sa napitîtahaare tîwî waati pîhitîwî gwînyapenawaayopo.

19 Aihî ami Mariyaahaatîhi saiwa pîwaiwa nähatewa atisa netî amîteteti biyatî gwînyaati ami omanjîtîtihî anîtisa kîpotî gwînyaapi notaise.

20 Aihî sipisipîho yamanîwî jaawî bitohohiyîhiya japîhi nowaayopo. Japîhi nowaawî Autaahaatîhomî otîpîpatîho kaundimumwaanjî kamwaanjî tîtîhî noaipasîhi kiyaami ndîhaara mmonîwî atiwî nehohîtîhandapî Autaahaatîhopî maaritîwî aunîhîtîwî komî ambîpatî mepi autaahepumawaayopo.

Kîma Piwîma Jisaasihoai Ambîpatî Nusoaa-sotîhandapîhaare

21 Mariyaahaatî Jisaasihoai namotî bimihî asisîha ikwîri naasairîtihi wîramî mairîma 8 kiyati aimî sanawihi metîhonjamî ambîpatî namandipapî ahoaamawaayopo. Ambîpatî namandipapî ami ambîpatî Jisaasihoe tîwî ambîhundawaayopo. Satî ambitî jîhi Jisaasihopî sangî Mariyaahaatî gwîsîtihîhura Autaahaatîhomî otîpîpatîho Jisaasihotane tatî aimî ambîhîtipate.

Kîma Piwîma Jisaasihoai Saniyî Sapiya Autaahaatîhomî Añî Awaindihandaatîhi Autaahaatîhoai Numwindîhandapîhaare

22 Maaha asîhiya namowaahura saiwi saiwi kaiwise tatî Mosesiho wînîhapîpa katati ahaihi ahotirîhiretî jaapepihîratî Mariyaahaatî kiyati bimainjati aimî owetihî

kaati Mariyaahaatunî Josepîhounî metîhonji numwaasi Jerusaremîhanda Autaahaatîhoai numwîtaatîmî nomaise.

²³ Iyataati satî saiwi kaitaatîwi Awaisîho Autaahaatîhomî wînîhapîpaatîhi satati ahondaise, “Maaha wohonya bwandîpîhonya namohonyonya nahatonya Awaisîhoai nunyawîse,”

Japîhi Numwaasîho 13:2, 12

tati jîpatîpindipatamataimî kiyamaise.

²⁴ Iyataati ami Awaisîhomî wînîhapîpa wapaisangi satatî ahondaise maaha naumbwi bimambîpi Autaahaatîhoai gaare undîtaapi koho dîpîhuri yahurisangi ami koho dîpisîho gwîtipîho sangîho yahurisangi nesaimbi Autaahaatîhoai gaahoje gaare undîpi nunye tati ahondaise. Siyatî ahotahandisî Josepîyî Mariyaaya kîretî jaapeihîrîmi kapa titîhi isisi kaitaatîmî kasanyuri Jerusaremîhanda numwi kiyamaise. Ami kasanyuri noaipapi Autaahaatîhomî ndîhetî popitîhasanyurîtaatîmî sandî kiyamaise.

Kîma Piwîma Simiyoniyî Anaaya Jisaasihoai Usosîthandapîhaare

²⁵ Iyataati sura utaaho wo komî ambîpatî Simiyonîho sapîhi Jerusaremîhanda bindataise. So utaaso titîhi gaaho ami Autaahaatîhomî wînîhapîpa biyatî jaapeihîratî nehi Autaahaatîhopaahîhi gaapundatî bindataahore. Iyatî ami utaaho Isîraherîhiyai kiyaami tiworisaami ikwîraatîhapi japîhi numwaati ami kiyaami maarîho omanjîtitîhi netî yatîhîwiwatî japîhi numwaitandîhoai Autaahaatîho netî

natausaasitandihuraapi koai usondandi konihî jaati bisotinjahore. Iyatî ko Autaahaatîhomî Itipîho Gaaho koaisati maasitahore.

26 So utaasoai Autaahaatîhomî Itipîho Gaaho sata kaunda giwunyaasthore kinyî keti wîndi namaapwitaise. Namaapopî bindapaapi Isîhiyai Japîhi Numwaitandi Autaahaatîho Ahîwisîho Kîraisihoai usonimapihura napwitaise undati giwunyaasîhi gwinyaati jatinjahore.

27 Aihî koaisi Autaahaatîhomî Itipîho Gaaho Anjî Awaindihandaatîhapi naime undati giwunyaasîhi ko dosisî Autaahaatîhomî Anjî Awaindihandaatîhapi niyataise. Aihî metîhonji Jisaasihoai saniyi sapiya wînîhapîpa katati ahotirîhîrî kîreti japepihîrimî metonjapi kapa kaitotîmî taamî metîhonji numwaasi nandaamaise.

28 Numwaasi nandaasîhi Simiyonîho konji metonji numwaati komî ikwîraatîhi neti isîwatataati konjapi Autaahaatîhoai gaahone undati ambîpatî mepi autaahemwatî sata kandaase.

29 “Awaisîhoje, wanî kinyî nîni kinyî otîpîpatîhonîni nehi nanîhaindi kaindi bîpi napaisaati napwîtaanî ami nehi nanîhaimbi ninjase. Amî kinyî jihura nîngi sandapaase, ‘Kinyî namaapopî bimambîpi Isîhiyai Japîhi Numwaitandiho noaipahonîhi usonimapî napwitaise,’ dingîha wanî tîtîhi akaaha noaipasîhi nîni nîsi ndîhaara koai usonataati nîsi maariho wînitati yatîhi nîpatisanataise.

30-31 Noaipasîhi nîni nîwahonîsi ndîhaara utaaho isîhiyai japîhi numwaitandi kinyî

namîhanîpi tîmanîhingîhoai wanî kîmura usonataayo ami isîhiya nahandamî ndîhetî kiya mmondaatîwî koai nepî ausaimaninîho.

32 Iyataati Kîmonjî metîmonjî sisîha jîpwîtîhîramatiyahore isîhiya nahandi Judaahiyaami dawaataati bimohiyîhiyai nîwusaatîtando. Nîwusaatonîhi kiya nepemaitîwî kopî gîwunyaasaihî kînyî kiyai japîhi numwaitaapo. Numwaasamîhi kiya kînyî kinyî isîhiya Isîraherîhiyaisapi kiyaamîhatîhi bindapaapî kiyai taapi numwaahingîtîmandaahî kinyapimatonîhi Isîraherîhiyaaapi maaritîwî kiyaamî ambîpatî awaindepumaitaatîwo,” tatî Simiyonîho kandaase.

33 Sonjî metonjapi Simiyonîho pîwîha sata katihî metonjamî saniyî sapiya kaapi kanjanyuramî omañitîtîhi bîpi waati pîhitîmî gwînyaamaise.

34 Iyatî ami Simiyonîho metonjamî saniyî sapiyai Autaahaatîhomî gaahandî nunyatî Autaahaatîho sausasaatangi gaahandî kasisati jainjatîtaise undatî ami Mariyaahaati metonjamî sanaati Simiyonîho saundataase. “Kînyî Atime! Kîmonjî metîmonji Autaahaatîho ahîwisataise. Amî komî dahopaara Isîraherîhiya isîhiya taahîtîhandî Autaahaatîhoai ahosumwapî tîmîhaitaapo. Aisaihî ami Isîraherîhiya kanaahîti wîretîhandî isîhiya taahîtîhandî japîhi nepemaitîwî kiyaamî Autaahaatîhoenda japîhi napîtaapo. Amî sandî siyatî sîretî noaipaitandi Autaahaatîho kîmonjî metîmonji sîwipamatayatî ahîwisataise. Iyataati

kîmonjî metîmonjî Autaahaatîho maaritatî gwînyaasîpîpa nunjati kiyonîhi ami isîhiya taahiyîhiya kopî pîwîha maipîhapa katîwî ami kiya koai mandîtîwitaapo.

35 Sawisaihi sandaahî isîhiya kiyaami amitîheti maipîhapa mîmaipaiwi gwînyaapi ami kiyaami maarîho omanjîtîhi maipîhapa kîpwîndimbîpa auta noaipahonîhi isîhiya usa wapa noaasandimbîpa mmondaatiwo. Iyonîhi saiwa gi kinyî maarîhoaatihi netî namatanaati timbiyatî tîmwipîhanaatî mwîtîhanaatamatiyatî nangîmandipatî yaasîhandî mîhîwîtaise," undati Mariyaahaati Simiyonîho kaundataase.

36 Sapîhi apopaatî waati Autaahaatîhomî pîwîha atisati netî ausaahaati kaatamî ambîpatî Anaahaati bindataise. Amî Anaahaati saatî Panuerîhomî maataate. Amî Panuerîho so Aserîhomîhetapi namoyaatohiyîhiyaami noaipahore. Iyataati saatî Anaahaati aimî apîpaahi aungwaamaate. Jîhura apwaimaamaatîhura namaatatî warîhoaisati bimihî kînaungwîha ikwîrî naasairîtihi wîramî isundiþîho yahuri 7 kiyati sanausohaate. Sanawîhi kaatamî warîho napotaise.

37 Napwihi nehi osînîhaati kendaise. Ketihî kaatamî kînaukwîha pihiitatî tenîhaiwa ikwîrî naasairîtihi wîramî maurîmandîtihi kaati maurîmaurî 84 kiyati aimî sanawîhihaate. Saati Anaasaati Autaahaatîhomî Anjî Awaindîhandî wîndî namaamase. Owe. Asisîha wiwetî nandapa waapoho namaana onaayatî nehi bindataati Autaahaatîhopî apatîhi ami otapîhaati ahoyatî gaapundahaate.

38 Aihî sîkura kaatisangi detî nasatî Autaahaatîhoai metonjapi gaahoje gaare undataase. Iyatî ami kaati sonji metonjapi piwîha ausaatî isîhiya Autaahaatîho Jerusaremîhandaahiyai japîhi numwaitandi jatohiyîhiya nahatiyai kaundataase.

*Kîma Piwîma Josepiyî Mariyaaya
Metîhonjisami Nasaretîhandaahapî Japîhi
Naindihandapîhaare*

39 Saiwî wînîhapîpa Awaisîhomî katati ahotimumwaanjî jaapeihîrîwî kaiwî owemamapî japîhi kusasi kusasamî aunahîpa Nasaretîhandi yapîpatî Garirihanda ahetipataahapî nowaayopo.

40 Aihî satî aunahîpita konji metîhonji gwînyanati awaisîhotati ami utaaho watîpîhondaise. Iyatî ko amîtîha gwînyaasitîhandi gaahandî pîhitati awaindi gwînyaataise. Aihî ami Autaahaatîho kopî maaritatî koai andîtiwiwataise.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Metîho Au-
taahaatîhomî Añî Awaindihandaatîhi
Naindihandapîhaare*

41 Judaahiya nahatiya kiyohîrîhîretî kaimî Jisaasihomî saniyî sapiya kînaukwîha nahateweti Judaahiyaamî asisîha awaisîha kimbapîho Pasopaahandetî Jerusaremîhanda numwîhasanyure. Saimbi Asisîha Pasopaahandî mmondaatîmî numwîhasanyure.†

† 2:41: Iyataati asisîha kimbapîho Pasopaahandî sandî jîhura Isipîhanda Autaahaatîho Isîpîhiyi tiwataati ami Isîraherîhiyi nehî iwinjatî neusosihî nga bimohîtîhandapî gwînyaahohuraare.

42 Iyataati sura Jisaasihomî kînaukwîha aimî awaisîhaata ikwîmaindîmwîtihi auhîramî yahurîtahaiwa 12 Kiyati sanawihîhura kimbapîho Pasopaahandamî asisîha awaisîha noaipasîhi kînaungwîha nahateweti kiyohîpatamataiwî Jerusaremîhandaahapi nowaayopo.

43 Nuwî Jerusaremîhanda kimbapîho Pasopaahandî mmonîwî asisîha nahatewa aimî sanotî owetihî japihi niyauhi metîho Jisaasihohî Jerusaremîhanda bindataise. Bimihî komî saniyi sapiyaahî Jisaasihopî Jerusaremîhanda binye tîmi wîndî gîmunyaase. Owe.

44 Nehî kapuri saimî gwînyaamaise Jisaasiho isîhiya usaisati maasi notaiso tîmi gwînyaamaise. Saimî gwînyaamaami namapi naihi asisîha naasaahî sanausotaise. Aihî kapuri Jisaasiho metîhopo tîmi tîtihi kapuramîhiyaapîhuni amî naishîhiya usaapîhuni nunjenîmi pîhitîmi daamaise.

45 Pîhitîmi dambîmi woai wîndî mausose. Owetise. Aihî kapuri kopî daitaatîmi japihi Jerusaremîhanda nomaise.

46 Aihî kapuri asisîha mairîmanyeti dambîmîhura Autaahaatîhomî Anji Awaindîhandaatîhi bimihî usonamaise. Ko Anji Awaindîhandaatîhi isîhiya katîwunjohiyîhiyaamî otîhatîhi bindataati kiyaamî pîwîha atîwisati netî amî pîwîha komîhaiwa kiyai taati nunjesîhi kapuri usonamaise.

47 Aihî isîhiya komî pîwîha atîwisohiyîhiya komî amîtîha nga gwînyaasitîhandapuni amî

komî pîwîha nga wihoaanjîha kataunjisîhaapuni waati yaiwîmapî waati gwînyaawaayopo.

48 Aihî kapuri saniyi sapiya koaisî iwinjamaami waati yaimîmamaise. Yaimîmaposamî metîhoai sanaati saundataase. “Maasîho yaimburaanjî kinyapi pîhitaha gwînyaaha daahaayonî kîmbîhi sandî napaapi bindapaise? Nînunî kinyî gapîhounî maarîho naanjonyisa maarîho oweta yutîpîtihi kinyapi pîhitaha daahaayono,” undataase.

49 Aihî metîho Jisaasiho komîha wihoaanjîha kapuri sata kaundataase. “Saimburaahî nisapi napaapi daamaise? Nînî nisî Apîhomî anjîpîpîhi bimîtandîhandapi saimburaasangî wîndî gîmaasunyainjo?” undataase.

50 Sata ko kaundihî kapuri komî sata kaundîmaami tanyaahaapi wîndî omañitîtihi namausesipatati gîmaawunyainje.

51 Aihî ko japihi kapurisati maasi naihi nuwi aunahîpati Nasaretîhanda noaipawaayopo. Noaipapi kapîhi bindawaawî komî saniyi sapiyaami pîwîha nahateweti biya atîwisati kiyataise. Aihî komî sanaatî saiwa pîwaiwa netî kaatamî amîtetetî omañitîtihi ahiyatî kaatinîhi gwînyaati bindataise.

52 Aihî Jisaasiho gwînyanati awaisîhondaise. Iyatî amî komî amîtiha gwînyaasitîhandî noaipati gaahandîndaise. Aihî Autaahaatîhounî amî isîhiyaunî koai maarîho nunyawî wîwipî kopî maaritawaayopo.

*Kima Piwima Joniho Isihiyai Baawusisiho
Piwīha Wanīha Gaaha Ausaasitihandapīhaare*

¹ Sisa Taiperiyaasiho (Caesar Augustus) noaipati awaisiho jīhoematati Romihanda bindataati isihiyai iwinjaati bimih kinaungwīha ikwīmaindīmwītihi auhīrami wihiñritahaiwa 15 kiyati aimi sanausotaise. Aihī ami Pondiyaasi Pairotiho awaisihoematati yapipati Judiyaahandi jaati bindataise. Aihī ami sura Erotiho (Herod) noaipati awaisihoematati yapipati Garirihandi jaati bindataise. Aihī ami Erothomī saingiho Piripiho noaipati awaisihoematati yapihauri Ituriyaahanduni ami Tīraikonaitisihandunī jaati bindataise. Aihī ami Raiseninyaasiho noaipati awaisihoematati yapipati Abirinihandi jaati bindataise.

² Aihī ami sura Anaasiyi Kaiyapaasiya noaipapi otipipati pīrisihiya isihiyapī nandapa tīhīwī Autaahaatīhoai dīpumanīhohipatamī mītīhuri awaisururi jīhurimatamaise. Aihī sura Jekaraiyaahomī mwaaho Joniho isihiyia owetati ami iwīwīrīho windī pīhītatī namaawatī owehapīhi bimih Autaahaatīho komī pīwīha koai nunyataise.

³ Aihī Joniho pīwīha ka nesi waapīhaati Jorītanīhaatainī aunahīpīhaiwa nahatewaara gaamatī pīwīha ausaatī sata kaundataase. Sahī samī maipīhaiwa ainjotiwiwa kiyoħīwaiwa namasi nepemaitīwī waapoho nepīse. Sahī saisaihi samī maipīhaiwa Autaahaatīho nesamaito undati sapīhi pīwīha ausaatī kaundataase.

⁴ Joniho sandī siyatī kaindīmandaahī Autaa-

haat̄hom̄ p̄w̄ha atisati net̄ ausaas̄ho p̄ropeti Aisaiyaaho satati kom̄ utip̄hoaatihi ahais̄ha akemat̄ ausaimanati noaipataise. Ka p̄wa Aisaiyaaho satati kandaase.

“Is̄hiya owehap̄ihapi utaaho wom̄ gap̄ipa satahapa noaipataise. Awais̄hom̄ daih̄ra nap̄itandih̄ra nep̄ t̄maniw̄se. T̄t̄hepumapi sanah̄iwaiw̄se Awais̄ho k̄ra nap̄itando.

5 Gwaahorih̄ri timbwaapasip̄pa yap̄ipati jap̄ih̄i nep̄ wip̄ naasaataat̄mapi ami sis̄ho sihoaarih̄ri dot̄ tiwanyapetimb̄pa otipap̄i yatihip̄i ip̄haapi naasaataat̄mapise. Aiwi daih̄ra nangisana nes̄wes̄imanati daundiwaiwa nep̄ tit̄h̄imap̄i nop̄imap̄i daupw̄se. Aiwi daih̄ra naw̄ha damipati ahotimb̄pa natip̄i ot̄indiw̄i nemapi daih̄ra isuriw̄i etap̄ihand̄ ahiyamapi se sanah̄iweiito.

6 Aisaihi is̄hiya nahatiya Autaahaat̄ho is̄hiyai jap̄ih̄i numwaitand̄ ko ot̄ip̄ipati kaindihand̄ mmondaat̄wo,” *Aisaiyaaho 40:3-5*
tati Aisaiyaaho katis̄haare.

7 Is̄hiya taahitihand̄ Jon̄ho nyangi waapo-hora baanyusito tiw̄i koaapihi nasawaayopo. Saiwi nasauhi Jon̄ho kiyai saundataase. “Sahi akwiran̄ho maip̄hom̄i mwaayaate. Sami maip̄haiwa kiyoh̄iwaiwaapi Autaahaat̄hoai apowindihandaah̄i wihoaanjihand̄ yaasihand̄ waati nasamitandihandapi ndi kasatih̄ yanih̄imap̄i nasopo?

8 Sahi sami maip̄haiwa ainjotahaiwai aimi namasi jap̄ih̄i nepemait̄haayo undiw̄i nunjitaat̄w̄i tit̄hi gaahaiwaah̄ih̄i kaiw̄se.

Iyawaawî sahî nehi sawanaatî samaniwîse Abîraahamîho nyamî apîhore maatiwîse. O amî apaapîmaatonî sandapî nînî kasatîtaano. Autaahaatîho kîmaiwa nawîmaiwaistî nga kaundonîhi kîmaiwa nawîmaiwa noaipatî Abîraahamîhomî manyinyaimatîtaise.

⁹ Ipatamî tanyaahainî mwîsîha aimî ahondaise. Ipatî nahatepi yandîpîho wîndî biyatî namingosîpati tisatiwî sisîhaapîhi tîhoaitaapo,” tatî Jonîho kiyai kaundataase.

¹⁰ Sata Jonîho kaundihi isîhiya nahatiya komî pîwîha atîwisohiyîhiya Koai saundîwî nunjenawaayopo. “O siyonaahî amî nyahî nyamî maipîhaiwaapî napitaitîhaawe,” undîwî nunjenawaayopo.

¹¹ Saundîwî nunjenîhauhi ko kiyai sata wihoaanjîha kaundataase. “Utaahoñî wonjî apotîhîri nipaatiتاapîhîri yatimwînaahî wirî utaaho wo owehoai nunye. Iyataati amî wonjî nandapa asaketahanjîtapaapaahî naasîkatî kaimbi wo nandapa owehoai nunyapî nanîme,” undataase.

¹² Aihî amî isîhiya usa nawîho taakîsihandî nehohiyîhiya waapoho naitaatîwî nasohiyîhiya Jonîhoai satîwî nunjenawaapo. Amî nyahîho? Nyahî napitaitîhaawe?” undîwî koai nunjenawaapo.

¹³ Saundîwî nunjenîhauhi ko komîha wihoaanjîha kiyai saundataase. “Gamanîho nawîho taakîsihandî samwaanjî isîhiyaamî nepîse tatî katimumwaanjî kamwaanjî tîtîhi nawîho isîhiyaamî sahî nepîse. O ko nawîhomî

tiwatîhaati sangisunyaapi wo nehîho apîpaahi wîndî namepîse,” undataase.

14 Aihî ami isîhiya usa pwîsîpi yaipa kiyohiyîhiya Jonîhoai satîwi nunjenawaapo. “O ami nyahîho? Nyahî napitaitîhaawe?” undîwî nunjenawaapo. Saundîwî nunjenîhauhî ko komîha wihoaanjîha kiyai saundataase. “Isîhiyai nopisasîwi tîmapîse. Aiwi pîwîha nehîha jaiwîtîha pîwaamaatiwîse isîhiyaamî nawîho jaiwaiwi nusaitaatîwo. Nawîho titîhi sahi otîpîpatî kiyohipatapîho jaawi nepîse. Nepî satîwi nyangi nyatatamanîtandi nawîho kîmîko gaare tîwi gwînyaapi nepîse,” undataase.

15 Saundihî isîhiya kiyaamî maarîho ambîpatî waati uwîndosîhi nahatiya waati kiyaamî maarîhoaatihapî saiwi gwînyaawaayopo. “Jonîho kîmo Kîraisiho Autaahaatîho komî isîhiyai japîhi numwaitandi namîhainjîhotindîho,” tîwi gwînyaawaayopo.

16 Saiwi gwînyaahauhî Jonîho kiyai wihoaanjîha saundataase. “Nîni nehî waapoho-raahî sangi baasusataayo. Utaaho wo apîpaahi Awaisîho nîngi nanîtipîhaaho ipotî napitaise. Iyataati nîni komî otîpîpatîhonînîndaahandî kandî otîpîpatîhiyaamî kiyohîwaiwa kaindi nambîtîti komî asuipatami wirîhîri nesîpatî nausohaumwaamaito. Isî ami ko sangi Itîpîho Gaahoraahuni ami Sisihaaraahuni baasusîtaise.

17 Ko komî ikwîraahî saaworîhîri isîwahore kîraahî konîho witîhandamî yutîhîri pasaaha tîwîhaati nemaitando. Tîwîhaati yutîhîri pasaaha nemata konîho witîhandî akîtîhandî kandamî anjîhandî gwînyaati

añimatindihandaatih ahiyataati yutihiri
pasaaha neti sisîha namaayota kaanîhi
nasisoarî tîhisîhaapîhi tîhoaitaise," undataase.

¹⁸ Jonîho pîwîha pîhitahaiwa kiyai kiyamî
maarîho omañitîhi yaurîwîhaiwa kiyai kaun-
dataase. Siyatî kaundati pîwîha gaaha wanîha
isîhiyai ausaatî kaundataase.

Kima Piwîma Erotoho Jonîhoai Nâpusitîhandapîhaare

¹⁹ Siyatî kiyai kaundataati ami Jonîho
Erotoho awaisîho kiyai winjaati bimisîhoai
ko maipîhandî wîndî kiyati komî saingîhoai
maipîhandî kawîsatî komî apwaataati
Erotyaasihaati ikona numwaasihi kandapi
itîhundataase. Iyatî ami maipîhaiwa
wiwaimaaawi kaihi kaiwaapimaawi ahoyati
itîhundataase.

²⁰ Aihî Erotoho kaiwa maipîhaiwa taahîwaiwa
kaiwaiwaami tiwatîhaati bihitwainjati
maipîhandî wîndî kiyati Jonîhoai nepi wirapî
napuwîtaatiwî komî tingaatîhaisahiyai kaundihî
kiya Jonîhoai nepi wirapî numwaasi nuwî
isîhiya naputohipîpîhi napuwawaayopo.

Kima Piwîma Jonîho Jisaasihoai Baawusindîhandapîhaare

²¹ Aihî Jonîho isîhiyai waapohora baawusihî
waapoho nepi bimauhi ami Jisaasihoaisangi
kapîhi naihi Jonîho waapohora baawusataise.
Jonîho aimî baawusatî owetihî ko Jisaasiho
nehîhaati notati bitondaati Autaahaatîhoai taati
pîwaundati gaapundataase. Ko taati gaapundihî
yamîhapatî tiwitawamataise.

22 Aihî Autaahaatîhomî Itîpîho Gaaho yamîhapataatîhîraapi noaatîpataise. Siyatî Autaahaatîhomî Itîpîho Gaaho yamîhapataatîhîraapi titîhi koho komî ambîpatî dîpîhomatiyaho noaatîpatî Jisaasihomîhasînî komî mîtîhoaatihi nasataise. Aihî ami yamîhapataatîhapi pîwîha gapîpa satahapa noaipataise. “Kînyî Nisî Maasîhîhonî akohonjîtinîhi Nînî gi nisî maarîho apîpaahî aungwohandî nahinyati ami nisî maarîho gi wîhitîhone,” tati pîwîha yamîhapataatîhapi noaipataise.

Kîma Pîwîma Jisaasihomî Saisatoyaapîhaare

23 Jisaasihomî kînaungwîha ik-wauhîmaindîmwîtihî ami kaatî ikwîmaindîmwîtihî 30 kiyatî sanawîhîhura ko komî otîpîpatî namasati kiyataise. Aihî isîhiya Jisaasihopî Josepîhomî mwaahoe tîwî usonîwî gwînyaawaayopo.

Josepîho so Eraihomî mwaahore.

24 Eraiho so Mataatîhomî mwaahore.

Aihî Mataatîho so Ripaihomî mwaahore.

Aihî Ripaiho so Merîkaihomî mwaahore.

Aihî Merîkaiho so Janaihomî mwaahore.

Aihî Janaiho so Josepîhomî mwaahore.

25 Aihî Josepîho so Matataiyaasihomî mwaahore.

Aihî Matataiyaasiho so Amosihomî mwaahore.

Aihî Amosiho so Nahumîhomî mwaahore.

Aihî Nahumîho so Esîraihomî mwaahore.

Aihî Esîraihoh so Nakaihomî mwaahore.

26 Aihî Nakaiho so Maahaatîhomî mwaahore.

Aihî Maahaatîho so Matataiyaasihomî mwaahore.

Aihî Matataiyaasiho so Semenîhomî mwaahore.

Aihî Semenîho so Josekîhomî mwaahore.
 Aihî Josekîho so Jotaahomî mwaahore.
²⁷ Aihî Jotaaho so Joananîhomî mwaahore. Aihî Joananîho so Resaahomî mwaahore.
 Aihî Resaaho so Serupaperîhomî mwaahore.
 Aihî Serupaperîho so Siyaarîtiyerîhomî mwaahore.
 Aihî Siyaarîtiyerîho so Neraihomî mwaahore.
²⁸ Aihî Neraiho so Merîkaihomî mwaahore.
 Aihî Merîkaiho so Adaihomî mwaahore.
 Aihî Adaiho so Kosamîhomî mwaahore.
 Aihî Kosamîho so Erîmatamîhomî mwaahore.
 Aihî Erîmataamîho so Erîhomî mwaahore.
²⁹ Aihî Erîho so Josuwaahomî mwaahore.
 Aihî Josuwaaho so Eriyeserîhomî mwaahore.
 Aihî Eriyeserîho so Jorimîhomî mwaahore.
 Aihî Jorimîho so Mataatîhomî mwaahore.
 Aihî Mataatîho so Ripaihomî mwaahore.
³⁰ Aihî Ripaiho so Simiyonîhomî mwaahore.
 Aihî Simiyonîho so Judaahomî mwaahore.
 Aihî Judaaho so Josepîhomî mwaahore.
 Aihî Josepîho so Jonamîhomî mwaahore.
 Aihî Jonamîho so Eraiyakimîhomî mwaahore.
³¹ Aihî Eraiyakimîho so Meriyaahomî mwaahore.
 Aihî Meriyaaho so Menaahomî mwaahore.
 Aihî Menaaho so Matataahomî mwaahore.
 Aihî Matataaho so Natanîhomî mwaahore.
 Aihî Natanîho so Daawitîhomî mwaahore.
³² Aihî Daawitîho so Jesihomî mwaahore.
 Aihî Jesiho so Obetîhomî mwaahore.
 Aihî Obetîho so Sarîmonîhomî mwaahore.
 Aihî Sarîmonîho so Naasonîhomî mwaahore.
³³ Aihî Naasonîho so Aminataapîhomî mwaahore.
 Aihî Aminataapîho so Atîminîhomî mwaahore.

Aihī Atīminīho so Arīnaihomī mwaahore.
 Aihī Arīnaiho so Esīronīhomī mwaahore.
 Esīronīho so Peresihomī mwaahore.
 Aihī Peresiho so Judaahomī mwaahore.
 34 Aihī Judaaho so Jekopīhomī mwaahore.
 Aihī Jekopīho so Aisaakīhomī mwaahore.
 Aihī Aisaakīho so Abīraahamīhomī mwaahore.
 Aihī Abīraahamīho so Teraahomī mwaahore.
 Aihī Teraaho so Nahorīhomī mwaahore.
 35 Aihī Nahorīho so Serukīhomī mwaahore.
 Aihī Serukīho so Reyuhomī mwaahore.
 Aihī Reyuho so Perekīhomī mwaahore.
 Aihī Perekīho so Eberīhomī mwaahore.
 Aihī Eberīho so Seraahomī mwaahore.
 36 Aihī Seraaho so Kenanīhomī mwaahore.
 Aihī Kenanīho so Arīpakīsaatīhomī mwaahore.
 Aihī Arīpakīsaatīho so Siyemīhomī mwaahore.
 Aihī Siyemīho so Nuwaahomī mwaahore.
 Aihī Nuwaaho so Ramekīhomī mwaahore.
 37 Ramekīho so Metuseraahomī mwaahore.
 Aihī Metuseraaho so Enokīhomī mwaahore.
 Aihī Enokīho so Jaretīhomī mwaahore.
 Aihī Jaretīho so Mahararerīhomī mwaahore.
 Aihī Mahararerīho so Kenanīhomī mwaahore.
 38 Aihī Kenanīho so Enosīhomī mwaahore.
 Aihī Enosiho so Setīhomī mwaahore.
 Aihī Setīho so Adaamīhomī mwaahore.
 Aihī Adaamīho so Autaahaatīhomī mwaahore.

4

*Kīma Piwīma Bwaasīrihīri Jisaasihoai
 Autaahaatīhomī Piwīha Nemaito Tatī
 Nunjesītīhandapīhaare*

(Matiyuho 4:1-11; Maakīho 1:12-13)

¹ Jisaasihomīhetī Itīpiho Gaaho pīhitati
 tīwisaitataise. Aihī Jisaasiho waapīhaatī

Jorîtanîhaati namasi japîhi naihi Itîpiho Gaaho wapa gaahapa iwîwîrîho namaawa isîhiya owehapîhi numwaasi notaise.

2 Siyatî notî Jisaasiho isîhiya owehapîhi bimihî waatîho naasohitîhi ami asisîha ikwîmaindîmwî 10 kiyatî nusoapataise. Siyatî Jisaasiho asisîha utaarîhandetî bimihî Bwaasîrîhîri Autaahaatîhomî pîwîha nemwaitando tatî nunjenataise. Aihî sura asisa saiweti Jisaasiho nandapa wîndî namainjîhi jaumanataise.

3 Aihî Bwaasîrîhîri Jisaasihoai saundatî nunjenataise. “Kînyî Autaahaatîhomî mwaahonjîtapaapaahî kîma nawîma noaipati nandapa bîretîhandimatîtandi kaunde,” undatî nunjenataise.

4 Aihî Jisaasiho komîha wihoaanjîha saundataase. “Autaahaatîhomî pîwîha sandaase.

‘Nandapa bîretîhandaahîhi utaahoai ko asohoematâtî, bimîtandîhandî wîndî namumwîtaise,’ *Wînîhapîpa 8:3* tise,” undataase.

5 Aihî Bwaasîrîhîri koai numwaasi niyatî ketî kuraanîhi isîhiya jaawî bimohîwaiwa yapîhaiwa nahatewa maapi yapîpatambîhaiwa nunjataise.

6 Nunjatî koai saundataase. “Saiwa isîhiyaamî yapîhaiwa nahatewa ami kiyaamî kahapaamapîpa yundaiya gaahaiwa nahatewa kînyî awaisîhonjimatîpi jatîtaapi gi nahîmîto. Nahataapa gisi nahîmisanihi kapa kînyî jatapaapi kapetapi ambîpatî awaipati autaahî naitaise. Iyataati saiwa yapîmaiwauni ami kahapaamapîpa gaahaiwa nahataapa noaipati aimî nisîhanaare. Isî nînî utaaho woai

kapa numwîtandi gwînyaati maaritataahoai numwîto.

⁷ Isî kînyî nisapî atotîpiwesapî nisapî gaapînundisamaahî saiwa nahatewa noaipatî kinyîhaiwaatîtaise,” undataase.

⁸ Saundihîhandî kandi Jisaasiho komîha wihoaanjîha koai saundataase. “Amî Autaahaatîhomî pîwîha sataha jîpatîpindise.

‘Kînyî kînyî Autaahaatîho Awaisîhomî otîtîhi yatîhi pînumbwî nehi koaisaahîhi atîwime. Atîwimbî nehi ko naasomî otîpîpatî nehi komîhatîhîhi kawime,’

Winîhapîpa 6:13

tatî pîwîha jîpatîpindise,” undataase.

⁹ Aihî Bwaasîrîhîri Jisaasihoai numwaasi Jerusaremîhanda niyatî Autaahaatîhomî Anî Awaindîhandaasînî autaahî nîwaataatî mîhasînî ahîwisataise. Ahîwisatosatî koai saundataase. “Amî akîtinîhi kînyî Autaahaatîhomî mwaahonjîtapaapaahî kîmasinapî mîhaapi naapwaate.

¹⁰ Amî Autaahaatîhomî pîwîha wa sata jîpatîpindiso.

‘Korî komî enjerîhiya otîpîpatîhiya yamîhapataatîhi bimohiyîhiyai kaundonîhi kiya baiwî gisî ginjatîtaapo.

¹¹ Aiwi kiya kiyaamî ikwîraahî gisî giwasaihi nawîhaara kînyî kînyî ikwauhîri asundusoaapi mîmaahîwîtaise,’ *Aunîhîhîri 91:11-12* tatî jîpatîpindiso,” undataase.

¹² Aihî amî Jisaasiho komîha wihoaanjîha pîwîha Bwaasîrîhîri satatî kaundataase. “Amî

pîwîha wa Autaahaatîhomî utîpîhoaatîhî sataha jîpatîpindataise.

'Kînyî kinyî Awaisîho Autaahaatîhoai napîtaise tîpi namunjenîme' tatî jîpatîpindataise" undataase. *Winîhapîpa 6:16*

¹³ Siyatî Bwaasîrîhîrî kîhîra kîhîraapi Jisaasihoai nunjenati owemati namîhaataise. Iyatî sîhi waaraahapo tatî Jisaasihoai numwîhaataise.

Kîma Piwîma Jisaasiho Otîpîpatî Namasati Garirihanda Kaindîhandapîhaare

(Matiyuho 4:12-17; Maakîho 1:14-15)

¹⁴ Aihî Jisaasiho Autaahaatîhomî Itîpîhomî watîpîhandisaho Garirihandaahapi japihî notaise. Japihî naihî isîhiya kapîhî bimohiyîhiya Jisaasiho aimî yamo japihî napîse nniwî pîwîha nesi kihoaanjî gaamapi kanîwi atisawaayopo.

¹⁵ Jisaasiho kiyaami anî gwîharaahaiwaatîhî notî nandaatî pîwîha kataunjataise. Aihî isîhiya nahatiya koai mepi autaahepumapi kopî waati maaritawaapo.

Kîma Piwîma Isîhiya Nasaretîhandaapîhiya Jisaasihoai Ahosumwahohîtîhandapîhaare

(Matiyuho 13:53-58; Maakîho 6:1-6)

¹⁶ Aihî Jisaasiho Nasaretîhanda notaise. Satî aunahîpitî Jisaasiho sangîho jîhura bindataati kataahapi gwînyainjîpate. Isî kata asisîha Saraarehura Sapaatîhandî Judaahiya ikînawaasohîhetî Jisaasiho komî kaipati kiyati Judaahiyaamî anjaanjî Autaahaatîhopi gwînyaapi gaapunditaatiwî ahoyanawaasohîpîpîhî nandaataise. Nandaatî Autaahaatîhomî pîwîha awîtîtandî isîhiyai mandusosatî dotî bitondaise.

17 Dot̄ bitosih̄ p̄ropeti Aisaiyaaho Autaahaat̄hom̄ piw̄ha atisati net̄ ausaasih̄om̄ ut̄piho koai nepunyawaayopo. Nepunyauhi ko net̄ ut̄pihand̄ kandi napapopiw̄handisi nesipati nupwiyaati piw̄ha sataha jipat̄pindisiha mmonati awindaise.

18 “Awaisiho Autaahaat̄hom̄ It̄piho Gaahoi natausaasihi nasati nis̄hetindaise. Aihi ami sandapi Autaahaat̄ho ningi nan̄mahanataise. Is̄hiya wapa owehiya taanahiyihiyai Piw̄ha Gaaha Wan̄ha ausaat̄ kaunditando. Ko Awaisiho ningi natanoaasihi nasataayo is̄hiyai saunditandi sangi is̄hiya usa nepi wisirapi nasapuhohiyihiyati sami naputohitihandaat̄hapi noaipapise. Sahi ndiha niyotati asahatisawihiyati jahira sami ndiha norihaaapi jasawise. Ko ningi natanoaasihi nasataayo ami is̄hiya usai is̄hiya usa tipi nepi gwaapwiwi m̄maip̄wisauhi piw̄ha owehiya bimohiyihiyai sami maaraho ambipati yaasati naanjasindihandi nesamataayo unditande.

19 Aindi Awaisiho komi is̄hiyai japih̄ numwaati gaahandi kawitandihuraapi aimi asis̄ha ki ma noaipataise unditandi ningi ko natanoaasataise,”

Aisaiyaaho 61:1-2

tati jipat̄pindisiha mmonati awindaise.

20 Siyat̄ Jisaasiho piw̄ha awitati owetih̄ japih̄ mmati napapotimanati ut̄pihand̄ jatis̄hoai nunyatosati is̄hiyai kataunjitandi bindataise. Bimih̄ is̄hiya nahatiya anjhand̄

gwîharaahandî Autaahaatîhopî gwînyaapi gaapundohîtîhandaatîhi ahoyanohîtîhi bimohiyîhiya kiyaamî ndîha nehî Jisaasihomîhetî mwîtipisawî iwinjataawaapo.

21 Saiwî kiyaamî ndîha nahata komîhetî ahotihî iwinjatauhî ko namasati kiyai pîwîha sata kaundataase. “Autaahaatîhomî pîwîha satati jîpatipindisîha nînî awîtonîhi ami sahî atisauhî wanî kîmura ka noaipati titîhi akîtinîhi akaahaimatataise,” undataase.

22 Aihî kiya kopî satîwi “Ese ko utaaho gaa-hore. Ko pîwîha gaaha kandaase,” tiwi kopî kiya maaritawaayopo. Aiwi pîwîha gaaha ko katihî ami kiya atisohîhaapi kiya waati pîhitîwi gwînyaawaayopo. Gwînyapenîwi kiya kopî satawaatopo. “Utaaho kîmo nînapitiyahoe nyahî Josepîhomî mwaahoe taatiyono koai woro?” tawaatopo.

23 Satîwi katauhî Jisaasiho komîha kiyai saundataase. “Amî apîpaahi akîtinîhi sahî nîngi isîhiya usa pîwîha satîwi katohîha nepî kandîtaapo. ‘Dokîtaahoje, kinyî timbi pa kinyî kîwahoñî nepî titîhemate.’ Aimbi aunahîpa Kapaniyaamîhanda kînyî watîpîhaiwa wiwa kainîhi kaiwaapi nyahî aimî atisonî kapîhi kaingîpi pa naasîkapa kîmbîhi kinyî kinyî aunahîpîmataahisangi kaime ndîtaapo,” undataase.

24 Saundatosati pîwîha wa jîhaati bihiwatî saundataase. “Nînî sangi akîtinîhi pîwîha kîma kasatataato. Utaaho wo Autaahaatîhomî pîwîha atisa netî ausaasîho titîhi komî aunahîpata pîwîha komîhiyai kaunda kiyonîhi

komî pîwîha atîhomaawitaapo. Atîhomaawiwi kiya koai maarîho namunyawî wîndî maaritîwi namumwaapi koai pohipîwitaapo.

25 Nîni apîpaahî pîwîha akaaha kîma sangi kasatataato. Sahî atiwîse. Jîhi Eraijaaho bimisura Isîraherîhanda asîhiya osînîhiya taahiyîhiya bindawaayopo. Aihî sura wipati wîndî wimaawatî yatîhîrî ahotîmî naihî kînaungwîha mairîmaatîhi waatîho ikwîrî naasairîtihi wîramî naasohîtahaiwa kînaungwîha 3 kiyati ami waatîho 6 kiyati sanotaise. Aihi jarîho aungwohandî nahataapîpîhi noaipataise.

26 Siyatî jarîho noaipasîhandî kandi Autaahaatîho Eraijaahoai Isîraherîhanda osînîhiyaami waataapîhi kaati wapa nausetîtanîhapaapi iwîtatamanîtandî natausaasataamaise. Owetise. Nehî yapîpatî wîti Saitonîhanda aunahîpa wîti Sarepatîhanda apopaati waati osînîhaatî bimihîhaatenda kaati iwîtatamanîtandî natausaasataise.

27 Iyataati ami Autaahaatîhomî pîwîha atisati netî ausaasîho Erisaaho bimisuraisangi isîhiya pîhîtahiya kiyaamî ambîpateti timbiipa asaahaisahiya Isîraherîhanda bindawaayopo. Iyataati kiya timbiipa asaahaisahiyaamî otîhatîhapi utaaho wo nehi naasoaisangi Erisaaho wîndî titîhemwaamase. Owetise. Nehî utaaho koai wo yapîpatî Siriyaahandaahapîho Namaanîhomî timbiipa asaaha titîhemwase," tatî Jisaasiho kiyai kaundataase.

28 Aihî isîhiya nahatiya Judaahiyaamî aŋaaŋi gwîharaahaanji Autaahaatîhopî gwînyaapi gaa-

pundiitaatiwî ahoyanohîpihî bimohiyîhiya sa piwîha atisawaawi apipaahî apousataise.

29 Apowihî kiya dopawî Jisaasihoai nepî aisi tiwîtaatiwî kiyaamî aunahîpatamî nehîhaatî mangîrainapi noaipasi nowaayopo. Iyataati kiyaamî aunahîpitî satî sisîho woaasînî ahendaise. Isî Jisaasihoai aisi nepatîhopî nesuwî nepandîtaatiwî nowaayopo.

30 Saiwi aisi niyauhîhandî kandî isîhiya wirîsandîhandamî otîhatîhi daimî koai isîhiya windî maawiwasauhî kiyai numwasi konîhi nomataise.

*Kîma Piwîma Utaaho Womîheti
Itîpiho Maipîho Bimihî Jisaasiho
Nemwasîtihandapîhaare
(Maakiho 1:21-28)*

31 Saiwi kiya kawisauhî Jisaasiho aunahîpa taunihandî Kapaniyaamîhandaahapi noaatîpataise. Satî aunahîpitî taunihandî Garirihandamî aunahîpatî taunihande. Isî kata asisîha Judaahiya ikînohîha Saraarehura Sapaatîhandetî Jisaasiho isîhiyai piwîha kataunjataise.

32 Aihî komî piwîha kiya atisawaawi kaapi “ese” tîwi waati yaiwîmawaapo. Kiya siyohîtimandî amî piwîha apipaahî watîpihî watîpihandisîha kiyai kataunjihî atisawaawe.

33 Iyataati sandî anî gwîharandi Judaahiya Autaahaatîhopî gwînyaapi gaapundiitaatiwî ahoyanohîtîhandaatîhi utaaho wo itîpiho maipîhoaisaho bindataise. Bindataati ko waati kaahaata sandaase.

34 “Ese Nasaretîhandaahapî Jisaasihoñe, kînyî nyangi nepî napitînyitaapi napise? Kînyî nyangi nepî nanyopîsasîtaapi napîno? Kînyî akîtînîhi tîtîhi Autaahaatîhomîhonjîtihi nîni gisonîti gwînyaataaayô,” undataase.

35 Saundihî Jisaasiho ko itîpi maipoai itîhundati saundataase. “Kînyî ñunjaatîpi pîwaamaatîpi bîpi kîmo utaamoai namasisi noaipape,” undataase. Saundihî so itîpi maipo utaasoai netî yapîpatetî isîhiyaami ndîheti yotamapi koai namasi notaati koai wîndi nusopîsasati tîmaawise.

36 Aihî isîhiya nahatiya sandî mmonawaawi yaiwi itiwawaayopo. Itipi kiya sawana sanawaatopo. “Pîwîha sa napitiyaha kandaatindîho? Komî pîwîha katisîha apîpaahi watîpihandi windisahe ami ko watîpihandi windisahosi pîwîha katihî itîpiho maipîhapa komî pîwîha atîwisati noaipasi notaise,” tawaatopo.

37 Satîwî Jisaasiho sandî siyatî kaindîmandapî kapîhi kihoaanjî nahataapihi pîwîha nesi gaamapi kanîmî nowaayopo.

*Kîma Pîwîma Jisaasiho Pitaahomî
Sanohaamaatisuni Isîhiya Taahiyîhiyaisuni
Tîtîhemwasitîhandapîhaare*

(Matiyuho 8:14-17; Maakîho 1:29-34)

38 Jisaasiho Judaahiyaami anjî gwîharaahonjî namasi Saimoni Pitaahomî anjîpîpîhapî notaise. Naihi Saimonihomî sanohaamaati yaawati sisîha tîhwîtîhîri aungwohandi nusoapîsîhi nanotondaise. Nanototihî koai kaatapi

kaatamî timbîpa nemwaito tîwî nunjenîwî kaundawaatopo.

³⁹ Kaundauhi Jisaasiho niyatî kaatamî nanototimbîpîhi detî bitonda timbîpa sisîha tîhwîtîhîri itîhundataase. Itîhundihî kaatamî timbîpa ketî kuraanîhî nurimîhaati owetihî nepatî gaahaatî bindata kiyaapî nandapa netî tîhatî turîmanataise.

⁴⁰ Judaahiyaamî asisîha ikînohîha Saraarehura Sapaatîhandî ipîho taatî aimî nipatisura owendaise. Aihî isîhiya usa kiyaamî naîsihiya timbîpa kahatamatîpetahapaisahiyai kiya numwaasi Jisaasihoaapîhî nasawaayopo. Aihî Jisaasiho komî ikwîrî kiya timbîpaahiyai nînaasiyaamîhasînî ahîwisatî kiyaamî timbîpa nemwasîhî gaawimatataise.

⁴¹ Iyattî ko kiya isîhiyaamîhetî itîpîho maipîhana bimimbîpa nahataapai nemwasîhî kapa kiyai namasi notaise. Iyataati sapa itîpîho maipîhana yayatî sata kandaase. “Kînyî Autaahaatîhomî Mwaahone,” tatî yayatî kandaase. Aihî Jisaasiho itîpîho maipîhapai siyatî kiya katîto tatî nehî maawinjati itîhundataase. Iyataati itîpîho maipîhanaahî Jisaasihopî komî Isîhiyai Japîhî Numwaitandi Autaahaatîho Ahîwisîho Kîraisihoe tatî gwînyaahapaaso.

Kîma Piwîma Jisaasiho Judiyaahandamî Anahîpatî Taunîhandî Wiwaara Piwîha Ausaatî Daindîhandapîhaare

(Maakiho 1:35-39)

⁴² Aihî asisîhaatîhî koho koaisatî satî au-nahîpita namasi isîhiya owehapîhî aupwîpîhapî

notaise. Aihī isīhiya kopī daapī nuwī koai winjawaayopo. Iwinjaposawī ko nyangi nanyamasi wīndī namuto tīwī nīwisapuwītotīwiyawaapo.

43 Saiwī nīwisapuhauhīhandī kandī ko Jisaasiho kiyai saundataase. “Autaahaatīho isīhiyai iwinjaati bimindīhandapīha pīwīha gaaha wanīha aunahīpatī wiwaarahimaawi daindī ausaatī kaitaano ami sīkatī otīpīpatī kaitandī nīngi Autaahaatīho natanoaasihī napītīhonīniso,” undataase.

44 Aihī yapīpatī Judiyaahandamī anjī gwīharaahaiwa Judaahiya Autaahaatīhopī gwīnyaapi gaapundītaatiwī ahoyanohīwaiwaatīhī nahatewaapīhī nandaati pīwīha kīhapīhī kīhapīhī Jisaasiho ausaatī isīhiyai kaundataase.

5

*Kīma Pīwīma Jisaasiho Otīpīpatīhiya
Jīhapīhiyai Gaatati Numwaasītīhandapīhaare
(Matiyuho 4:18-22; Maakīho 1:16-20)*

1 Asisīha waara Jisaasiho durīhīrī Genesaaretīhandamī aripataatīhī bitosīhī isīhiya wīrsandīhandī Autaahaatīhomī pīwīha atitaatīwī koai nepī uwīhipī detī detī niyawaayopo.

2 Aihī kopuhuriyahuri gwīharaahuri sīri duri-ramī mangīrainī aripataatīhī ahotihī Jisaas jati mmonataise. Surī kopusuramī satoya araiho nohoyīhiyīhiya kāpihī ahiyawosawī ikīhaiwa bau-sawī taawī tīwīhaapi nemahauhī.

3 Surī kopusuramī wotī Jisaasiho nasaamanatī bindataise. So kopuso Jisaasiho nasaamanatī bimiso Saimonīhomīhore. Aihī Saimonīho koai Jisaasiho kaundihī Saimonīho kopuho netī durīhīraatīhī masīhonjī onīhiwatosataise. Aihī Jisaasiho durīhīraatīhī kopuhotī bindata isīhiya wīrisandīhandi pīwīha kataunjataise.

4 Jisaasiho kiyai pīwīha kataunja aimī owetihī Saimonīhoai saundataase. “Kinyī kopuho kīmo nesi numbwi durīhīrī tongītimbīpīhī ndīhoaapīhī ahiyaposapi ikīhaiwa araiho kīpwīndandīhaiwa tīmape araiho ikīhaiwopī kīpwīnīhonīhī noaitaapo,” undataase.

5 Sata kaundihī amī Saimonīhomīha wihoaanjīha sata Jisaasihoai kaundataase. “Awaisīhone, wanī apatīhī nyahī araiho wo noaitotaati ikīhaiwa nehīhandī tīmawa kaimī niyonīhī nehīhandī bonyawataise. Isī kīnyī katapanī gaasi nīnī ikihī durīhīraatīhī tīmaitaano,” undataase

6 Saiwī kiya ikīhaiwa durīhīraatīhī tīmīhauhī araiho pīhitati taahīho ikihopī sanoti kīpwīnatī tisaitataatī ikihī norīpaitaahiyataise.

7 Sahī namapi kiya sasaahoya kopuho wotī bimohiyīhiyai andītinyaipī nyamapa nyaiwīta napīwīse undīwī tiwīmawaayopo. Aihī kiya napīwī araiho niyaapī kopuho maiwotī ahiyawaayopo. Ahiyauhī kopuhuri maisahuri araihopī naanjāta daahī nesi nawatitaahiyataise.

8 Aihī Saimoni Pitaaho sandī mmonataatī Jisaasihomī utatototī auhīraapīhī tīmahiya bindata Jisaasihoai saundataase. “Awaisīhone, nīnī apīpaahī maipīhaiwaisahonīnisī

nanimhamapi numwe,” undataase.

⁹ Kîmandî Sata Pitaaho kaundindîmandî apaapîmaahe, ami Jisaasihomî pîwîhetî araiho saiwa pîhitîwi kiya nowaawi kandapî komî maarîho owesoetihîse. Kaihi ami kapîhi bitohohiyîhiya komîhiyaisangi naasîkatî kiyati maarîho owesoendaise.

¹⁰ Kaihi ami Sepetihomî mwaahuri Jemîsiyi Joniya Saimonîhomî naisururisi ami kurisangi sandî mmonama kuramî maarîho owesoendaise. Aihî Jisaasiho Saimonîhoai saundataase. “Sandapî kînyî yaimbi kînyî maarîho owemaasetane. Owe. Wanî kîmuraapi kînyî namasapi isîhiya nîngisenda napîtaatiwi taawî nasohiyîhiyai saimbî numwaitaapihone,” undataase.

¹¹ Kaihi kiya kiyaamî kopuhaurî nesi naiwi durîhîramî mangîrainî aripataatîhi ahiyawaayopo. Aiwi kiyaamîhapa kahapaamapi pa nahaataapa namîhamapi koai nîwipinjawaayopo.

*Kîma Pîwîma Jisaasiho Utaaho Womî Asaaha
Pisapîpa Nemwasîtîhandapîhaare
(Matiyuho 8:1-4; Maakîho 1:40-45)*

¹² Asisîha waara Jisaasiho aunahîpatî taunîhandî wîtaahi bindataise. Bimihî utaaho wo komî ambîpatî nahatepi asaaha pisapîpaahitaho satî aunahîpatî taunînda bindataise. Isî ko asaaha pisapîpaisaho Jisaasihoai usonatosattî Jisaasihomî utatototî komî ndîmaahomwaagi yapîpatetîmatî tîmahiya atotîpîwesati bindataati Jisaasihoai sata nunjenataise. “Awaisîhone, kînyî nisî asaaha pisapîmba tîwîhaapi nepînîmaitaapi ganaahî

nepinimape, noaipat gaahonintitaano?" undati nunjenataise.

13 Aihî Jisaasiho komî ikwîri mbati ambipateti numwîhatati koai saundataase. "Ye nînî nge. Isî kînyî gaahoñjimate," undataase. Sata kaundihî keti kuraanîhi komî asaaha pisapipa owendaise.

14 Aihî koaisî Jisaasiho sata kaundataase. "Kînyî isîhiya usaisî kîmandî nînî gisî kahisotîmandapî apîpaahî wîndî kamundîmape. Owe. Kînyî nehî tîtîhi numbwî isîhiyaamî maipîhaiwaapî nandapa tîhatî Autaahaatîhoai dîpumasîho pîrisihoaapîhi ko gi gisonda noaipapi nunje. Aimbi Mosesiho pîwîha wînîhapîpa katati ahairîhîretî japepihîrîpî kinyî asaaha pisapipa owetindîhandapî nandapa wapa nepî Autaahaatîhoai nandapa tîhatî dîpumasîhoai nunye ko kinyapî nandapa tîhonîhi Autaahaatîhoai dîpumanitando. Saimbi kaisamîhi isîhiya gisonawa komî asaaha pisapipa aimî owesoendaise tîwî gi gisonîwî gwînyaitaatîwo," undataase.

15 Sata Jisaasiho kaundihîhandî kandi pîwîha komî kaiwaiwaapîha isîhiya nahatiya kanîwî gaamataawaayopo. Aiwi isîhiya atisawaawî isîhiya taahîhandî Jisaasihomî pîwîha atitaatîwuni amî kiyaamî timbi pa asaaha nemwaitanduni koaapîhi pîhitîwî nasawaayopo.

16 Saiwî isîhiya koaapîhi pîhitîwî nasauhîhandî kandi Jisaasiho pîhitahaiweti notî isîhiya oweta watîminahapîhi Autaahaatîhopî gaapundatoaandise.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Utaaho Wo
 Ikwauhîri Biwateti Namîhatihîhoai
 Titîhemwasitîhandapîhaare
 (Matiyaho 9:1-8; Maakîho 2:1-12)*

17 Asisîha waara Jisaasiho isîhiyai kataun-jataise. Aihî sura isîhiya usa Parisihyaatihî amî Isîhiya usa Judaahiyamî wînîhapîpa Katîwunjohiyîhiyaatihî sapîhi bindawaayopo. Isiya siya yapîpatî Garirihandamî aunahîpatî taunîhaiwa nahatewaaraahapuni amî Judiyaa-handaahapuni amî Jerusaremîhandaahapuni napîwîhiyaare. Iyataati Awaisîho Autaahaatiho Jisaasihoai isîhiyaamî timbîpa nemwaitandi watîpîhandî nunyataise.

18 Aihî isîhiya usa utaaho wo ikwauhîri biwateti namîhatahoai gwîtîhotî ahiyawî isîsi mîhatîhi anjîtitîhi nandaapî Jisaasihomî ndîhetî ahaitotîwi nasawaayopo.

19 Saiwî nesi mîhatîhi nandaito tîwî mmonawa isîhiya anjîtitîhi ditiwîmawaawî daihîra nandaitîhîra apîpaahî owetihî namapî kiya utaahoai isîsi aŋjaŋjamî anjîtaupataasîni nasaamanawaayopo. Nasaamanîwi anjîtaupatî nawîtapsawî utaahoai wîrîhîretî wîrapî isîhiya ahoyanîhohiyîhiyaamî otîhaatî Jisaasiho mandosatî bitosîpîpîhi mîhatîhi anjîtitîhi nusoasawaayopo.

20 Isîhiya utaahoai isîsi nasohiyîhiya utaaho kîmoai Jisaasiho nga titîhemwaitaise tîwî gwînyaahohîtîhandî Jisaasiho usonataise. Usonataati ko ikwauhîri biwateti namîhatisîhoai saundataase. “Naisohone, kinyî maipîhaiwa aimî nînî nehîmataayo,” undataase.

21 Saundati Jisaasiho koai kaundihi isîhiya Parisihiyauni Judaahiyaamî wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunt atisawaawi kiyaami omañitîhi maarîhoaatihapî saiwi gwînyaawaapo. “Utaamo kîmo Autaahaatîhomî aunahîpatî netî Autaahaatîhoemataati ami Autaahaatîhopî ko sisipîhîndaasî ami ko napitetati diyaamahondaatise? Amî utaaho wo isîhiyaami maipîhaiwa nga nemwaitandiho owe nehî Autaahaatîho sawaho naasohîhi isîhiyaami maipîhaiwa nga nemwahore,” tiwi gwînyaawaayopo.

22 Kiyaami omañitîhi maarîhoaatihapî saiwi gwînyaahohîwaiwa Jisaasiho usonataati kiyai sata nunjenataise. “Samî omañitîhi maarîhoaatihapî saiwa napaapi saiwi gwînyaahopo?

23 Kimairî Piwaamairamî maahaanîhi usaayahaare? Nîni satîtandîhaaro? Kinyî maipîhaiwa nehîmataayo totîmaaro e kinyî nepasi numwe undîtandîhaaro? O amî nîni utaamo kîmoai kinyî dosi numwe undîtandî naanjataati ami nîni koai saunditi nîni kinyî maipîhaiwa nehîmataayo undîtandî usaayataise.

24 Iyataati ami sahi nisapi satîwi Isîhiyaami Awaisîho Saaho Jîho isîhiya yapîpatambîhiyaami maipîhaiwa nemwaitandi watîpihandisahoe tiwi sahi mmonîwi gwînyaitaatiwi ninjatiwîse,” undataase. Saundatosati utaaho ikwauhîri bîwatetî namîhatîhoai saundataase. “Nîni gi kahîtataatonî kinyî nepapi kinyî yutîhîri

gwaumbwi nanopotingirihiri nawopi isisi kinyi anjipihipihaapi numwe,” undataase.

²⁵ Sata kaundih i keti kuraanih i ko isihiya nahatiyaam i ndiheti titih i doti komihapa gwaapot i nanototimbipa neti isisi Autaahaatihop i maari-tati Koai mepi autaahemwat i nuwimaapi komi anjipihipihaapi notaise.

²⁶ Aih i isihiya nahatiya sandi mmonawaawi kiyam i maar iho owesoetih i Autaahaatihomi ambipati mepi autaahepumawaayopo. Siyat i kiyam i maar iho owesoetih i kiya satawaatopo. K i mandi wan ihandi windi siyahandi j ihi namoaipasihi mmonaahiyaan i nis i nehi wan i k i mandi wan ihandi noaipasihi mmonahaayo tawaatopo.

Kima Piwima Ripaihoai Jisaasiho Ningi Nanipinje Undindihandap ihaare

(Matiyuho 9:9-13; Maak iho 2:13-17)

²⁷ Sandi aim i owetih i Jisaasiho noti mmonata utaaho wo Rom i handa Gamanihom i otipipati kaitand iho naw iho taakisihandi nesiho anjihandi naw iho nehotihandaatih i bimih i usonataise, komi ambipati Ripaiho. Usonataati koai Jisaasiho saundataase. “Kinyi ningi nanipinje,” undataase.

²⁸ Aih iko Ripaiho komihapa nahataapa ahotih i nam ihaamapi dosi Jisaasihoai nuwipinjataise.

²⁹ Kaih i Ripaiho komi anjipihi Jisaasihop i nandapa aungwohandi tahataise. Siyat iko nandapa tihihi isihiya taahiy ihiya Ripaihomataiw i naw iho taakisihandi nehohiy ihiyaatihi ami

isîhiya usaimaaawî kurisawî bindawa nandapa maasî nanawaayopo.

30 Saiwî nanahauhîhandî kandi Parisihiyaamî ami isîhiya usa Judaahiyaamî wînîhapîpa katîwunjohiyîhiya Jisaasihomî otîpîpatîhiyai saundawaatopo. “Sahi isîhiya maipîhiyaisawî nandapa waapoho maasî napaapi nanîhopo?” undawaatopo.

31 Saundauhî Jisaasiho kiyaamî katohîhaapi wihoaanjîha kiyai saundataase. “Isîhiya timbiîpa owehiya ainahiyîhiya dokîtaahoaaapîhi nowaamaayopo. O wetise. Nehî isîhiya timbiîpaisahiyaahîhi dokîtaahoaaapîhi nowaayopo.

32 Isîhiya maipîhaiwa owehiya ainahiyîhiya japiîhi nepemaitîtaatiwî nînî gandi numwaitandî napitîhoninîmaahe. Owe. Isîhiya apîpaahî maipîhaiwa kaiwî maipîhaiwaisahiyai kiyaamî maipîhaiwa namasi japiîhi nepemaitîtaatiwî nînî gandi numwaitandî napitîhonîne,” undati kiyai kaundataase.

*Kîma Piwîma Autaahaatîhoaisawî
Utaarîhandî Piwaatîndaatîwî Nan-
dapa Namaanîhohitîhandapî Jisaasiho
Katindîhandapîhaare*

(Matiyuho 9:14-17; Maakîho 2:18-22)

33 Aihî kiya Jisaasihoai satîwî kaundawaayopo. “Isîhiya Jonîhomî otîpîpatîhiya taahîwaiwetî nandapa waapoho namaanîwî onaiwî bindawa Autaahaatîhopî gaapundawaayopo. Aihî ami Parisihiyaamî otîpîpatîhiyaisangi naasîkatî kaiwî nandapa onaiwî Autaahaatîhopî gaapundawaayopo. Kiya saiwî kiyauhîhandî

kandî kinyî otîpi patîmiya katî kamaiwî nandapa waapoho kiyaanîhi nanîmî nowaayopo,” undawaatopo.

³⁴ Saundauhi Jisaasiho komîha wihoaanjîha kiyai sata kaundataase. “Namaatitandi tîmetisîho wometitandi jîhi komî naisîhiyaisati maasi bimonîhi sahi komî naisîhiyai nga saundiwi, ‘sahi nandapa waapoho namaanîwi onaiwîse,’ unditaawo? O amî sandîhi owetitaise.

³⁵ Iyataati so namaatitandi tîmetisîhoai komîhiyaamîhatîhapî nepî yandîhemaitaapo. Saiwi nepî yandîhemasaihi sura asisiweti komî naisîhiya nandapa waapoho namaanîwi onaitaapo,” undataase.

³⁶ Iyatî Jisaasiho amî pîwîha wa kîma sîwipati namîhanaha sata kiyai kaundataase. “Utaaho wo yutîhîri asîrîhîramî wonji maipîhonjî namandipati netî nesoti yutîhîri jahîrîhîri napwîrinjonyosaapîhi ahiyatî namahîwatî wîndî ngîmundaise. O amî utaaho wo siyatî kiyataataahî yutîhîri asîrîhîri netî nopîsasitaise. Iyataati amî asîrîhîramî masîhonjî namandipati nesonyonjî sonji yutîhîri jahîrîhîrisati gwînataataahî wîndî nasîkameta wipetitaise.

³⁷ Iyataati amî waapoho wainîhandî asîtîhandî utaaho wo netî wipati jahîpatî aimî pusatî namasaatahatopî nuhaatî wîmiwîtaise. O amî utaaho wo siyatî kiyataataahî wipati pusatî namisaatahatisi namasaatimbîpîhapî kîpwîratî yapîpateti nuhoaandîwa sanutaise. Iyonîhi amî wipatisangi nosasînatî namasaatatî owetitaise.

³⁸ Waapoho wainîhandî asîtîhandî wipati asîpatî gaahata nuhoaapî wiwawaayopo.

39 Utaaho wo waapoho wainihandi jahitihandi nanataataahit wainihandi asitihandi windi namandaise. Iyatit ko satitaise. Waapoho wainihandi jahitihandi gaahande titaise,” undati Jisaasiho kaundataase.

6

*Kima Piwima Jisaasihouni Parisihiyauni
Judaahiyaami Asis̄ha Sapaatihandapi
Itihinnohitihandapihaare*

(Matiyuho 12:1-8; Maakihō 2:23-28)

1 Judaahiyaami asis̄ha ikinohiha Sapaatihandi windeti Jisaasiho koniho witihandam osaataatihira daimi notaise. Naihi komi otipipatihiya ko kaiwaiwa mmoniw nepi kaiwi niwipinjohiyihiya koniho witihandi ikwira nasipapi yutihiri pasaaha ikwira ikisipi tiwihapip akonyonya nanawaayopo.

2 Aiwi kiya nanahauhit ishiya Parisihiya usa kiyai iwinjawaawit saundawaatopo. “Sahit asis̄ha Sapaatihandet kamaayohipipa kaiwi napaapi saiwi kiyopo?” undawaatopo.

3 Saundauhit Jisaasiho wihoaanjihai kiyai sata kaundataase. “Jihura Daawitihouni amikomihiyauni jaumasihit kiyohitihandapi sahit kapiwiha windi awimitiwihiyaato?

4 Daawitihio Autaahaatihomi Anihandaatihit nandaati nandapa biretihandi Autaahaatihomi ndiheti ahotisihai netaise. Sapa nandapa biretihandi pirisihiya ishiyaami maipihaiwaapi nandapa kohasipihio tihiwit Autaahaatihoi dypumanihohiyihiyaaahit nandaatiwihape tatiwihapipa ahotihitihandi kandi Daawitihio

neti nanati ami komihiyai wapa numwihi nanawaayopo,” undataase.

⁵ Iyatî ami Jisaasiho pîwîha wa saundataase. “Nîni Isîhiyaami Awaisîhonîni Saahonîni Jîhonîni Sapaatîhandamî awaisîhonînisî kandisî nîni jatataati kandeti wapa gaahapa isîhiya kaitaatîwîhapa nîni gwînyaati katisanîhi kapa kaitaapo,” undataase.

Kîma Piwîma Utaaho Wo Komi Ikwîri Biwateti Namîhatahoai Sapaatîhandetî Jisaasiho Titîhemwasitîhandapîhaare

(Matiyuho 12:9-14; Maakîho 3:1-6)

⁶ Aihî ami Sapaatîhandî wîndetî Jisaasiho niyatî anjî gwîharaahandî Judaahiya Autaahaatîhopî gwînyaapi gaapundiataiti ahoyanohîpîpîhi nandaati isîhiyai pîwîha kataunjataise. Aihî sura sapîhi utaaho wo komî ikwîri bîwateti namîhataho bindataise.

⁷ Aihî isîhiya Parisihiyaunî ami isîhiya usa Ju-daahiyaamî wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî Jisaasihoai kînyî maipîhandî kiyapaise undîwî komîhetî pîwîha nutandîhandapî koai iwinjataawaayopo. Iwinjatawa so utaaso ikwîri bîwateti namîhatisoai Sapaatîhandetî neti titîhemwaso tiwî komîhetî ndîha ahiyawî iwinjataawaayopo.

⁸ Kiya saiwi gwînyaapi iwinjasauhîhandî kandi Jisaasihoi kiyaamî saiwi gwînyaapi iwinjatohitîhandî usonatî netaise. Usonatosatî ikwîri bîwateti namîhatishoai Jisaasiho saundataase. “Kînyî dopî isîhiyaamî ndîhetî

sapihī bitose,” undataase. Saundihī ko titihī doti kapihī bitondaise.

⁹ Bitosihī ami kiyai Jisaasiho saundataase. “Nini sangi sandi nasisendaano. Sapaatihandetapi wīnīhapipa ahotimbipā napondaase? Nyahī Sapaatihandeti gaahaiwa isihiyai iwitatamanaati kaitīhaawo e isihiyai newa nusopisasaati mīmaipīwitīhaawi nyami wīnīhapipa kandaaso? Isihiya baiwī bimtaatiwīhandapi nyahī iwitatamanitīhaawo e newa kiyai nusopisasitīhaawo?” undataase.

¹⁰ Saundatosatī isihiya nahatiyai naingaatī iwinjatataati ko ikwīri bīwatesīhoai saundataase. “Kinyī ikwīri mbape,” undataase. Undihī ko komī ikwīri mbasihī ketī kuraanīhi noaipatī gaahīrī sawanyīnjapīhīrīndaise.

¹¹ Siyatī Jisaasiho kaindīmandapī kiyai apīpaahī apousamasihī kiya nyahī Jisaasihoai napitiwitīhaawe tiwī Jisaasihoai kiya wapa kawitaatiwīhapaapi sawana kanawaatopo.

*Kīma Pīwīma Otipīpatīhiya
Ikwīmaindimwītīhi Auhīramī Yahurītahiyai
Jisaasiho Namīhainjītīhandapīhaare
(Matiyaho 10:1-4; Maakīho 3:13-19)*

¹² Aihī sura asisīha waara apatīhi sīhoaarihiretī Jisaasiho kapihī gaapundītandi nasaamanataise. Nasaamanati kapihī Autaahaatīhoai pīwaundatī konihī gaapundīmī naihī notībourīwataise.

¹³ Bourīwihi komī otīpīpatīhiya nahatiyai gaatatī numwaati koaisawī maasi nasisoarī daiwī bimtaatiwīhiya awītahiyā

ikwîmaindîmwîtihi auhîramî yahurîtahiyai namîhanatî numwaataise. Iyatî kiyai ambîpatî wîti sata nusoasataise. Nînî sangi nisî watîpihandisatî nandîsoaasisanîhi sahi nisî pîwîha anusoaitaatîwîhiyaate undatî ambîpatî aposerîhiyaate undatî nusoasati ambîhundataase.

¹⁴ Jisaasiho namîhanatî numwaati aposerîhiyaate undisawîhiya kîmiyaare: Wo Saimonîhore. Komi ambîpatî wîti Jisaasiho nusoasipatî Pitaahore. Aihî ami Saimonîhomî saingîho Andîruhotihî Jemîsihotihî Jonîhotihî Piripîhotihî Batoromiyuhotihî

¹⁵ Matiyuhotihî Tomaasihotihî Jemîsiho Arîpiyaasihomî mwaahotihî Saimonîho komî ambîpatî wîti Serotîhoe tiwî ambîhundiwîhosî kotihî ami

¹⁶ Judaasiho Jemîsihomî mwaahotihî ami Judaasiho aunahîpatî Keriyotîhandaahapîho Jisaasihoai tiwîtaatiwîhiya tiworisaami ikwîraatîhîmasîhotihî siyare.

*Kîma Piwîma Isîhiya Taahiyîhiyaamî Timbiipa
Jisaasiho Nemwatî Titîhemwasitîhandapîhaare
(Matiyaho 4:24-25; Maakîho 3:7-12)*

¹⁷ Aihî Jisaasiho tipati sihoaarîhîretî namasi kiya Aposerîhiyasatî maasi noaatîpatî yatihi gaahapîhi sahananaata komî otîpihatîhiya titaahtîhandisatî maasi bitondaise. Aihî ami sapîhi taahîtîhandî bitotawaayopo. Iyataati siya isiya aunahîpa nahataapîpihapî napîwîhiyaare. Iyataati kiya yapîpatî Judiyaahandamî nahataapîpihapîhiyauni ami taunîhandî awaindîhandî Jerusaremîhandaahapîhiyauni

amî aunahîpa taunîhaurî detî durîhîrainî ahett-waurî Taiyaahanduni Saitonîhandaapîhiyaunî napîwî sapîhî bindawaayopo.

¹⁸ Siya kaanîhapî nasohiyîya Jisaasihomî pîwîha atîwitaatîwuni amî kiyaamî timbîpa nemwaitandî napîwîhiyaare. Kiyaamî usaamîhetî itîpîho maipîhapa bindata netî ambîpatî nusopîsasimbîpa nemwati tîtîhemwataise.

¹⁹ Aihî amî isîhiya nahatiya Jisaasihoai uwipi numwîhatîtaatîwiyawaayopo. Sandî apaapîmaahe isîhiya usa koai uwipi numwîhatohiyîhiyaamî timbîpa komî watîpîhandî awaindîhandî komîhetapî noaipasi sanotî nemwasîhî biyatî gaawimatihe.

Kîma Pîwîma Jisaasiho Isîhiya Maaritîwunî Amî Gwîtaatîwîhandapuni Katindîhandapîhaare (Matiyuho 5:1-12)

²⁰ Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai naingaatî iwinjatataati pîwîha sata kandaase. “Sahî isîhiyaatî kahapaamapîpa owehiyaati satîwî nyahi kahapaamapîpa gaatahiyaane tîwî pîhitîwi maaritîwîse. Amî sangi Autaahaatîho komî isîhiyaisati ahoyatî aimî sangi jainjatataiso.

²¹ “Sahî wanî jasamasîhî jarisohiyîhiyaati waati maaritîwîse amî ipotîhura Autaahaatîho sangi nandapa pîhitati tisaahîwatî nasanyonîhî tisaipî nga nepî nanîwî gwîsîmwîtaawo.

“Aiwî amî sahî wanî taawi ngohiyîhiyaati waati maaritîwîse amî ipotîhura sangi Autaahaatîho maaritîtaatîwîhandî nasanyonîhî samî maarîhoaatîhapî maaritîwî sisîtaawo.

22 “Nînî Isîhiyaamî Awaisîhonîni Saahonîni Jîhonîhi sahî nanipinjawî nisî otîpîpatî kaniwî nisîhiyaatimatisaihî nisapîsatîwî isîhiya ipotîhura sangi jasonawaawî mandîtsaipî mîmaipîsiwî ami pohipîsiwî maahoaiupwîsamapi amî pîwiha maipîhaiwa kasatiwî samî ambîpatî nausohaapi ahoaapi asîretî ambîhisatisaihî amî gaasî sahî maaritîwîse.

23 Isîhiya saiwa saiwi sangi kasisaihîhandî kandî sahî gaasî waati maaritîwî naupwananîwîse kandapî wihoaanjîhandî apîpaahi awaindîhandî sangi yamahapataatîhi Autaahaatîho ipotîhura nasamîtandi taateti tisamanataiso. Amî jîhuraisangi kiyaamî satoya sapiya Autaahaatîhomî pîwiha atiwî nepî ausaapî katohiyîhiyai naasîkatî kawiwîhiyaaso.

24 “Amî sahî nawîho kahapaamapîpa asake-tahiyaati jaawo samî maarîho biyatî wisaitahapa aimî nepî isîwataawaayowo. Iyataati amî nehi sapa kapaanîhi sahî wanî newaayowo.

25 “Sahî isîhiyaati wanî nandapa waati naniwi gwîsîmohiyîhiyaate, sahî jaawo ipotîhura pîhitati jasamanîtaiso.

“Sahî isîhiyaati wanî sisîwi maarito-hiyîhiyaate sahî jaawo amî ipotîhura sahî gwîwi kwîtipati tisamîhaitaiso.

26 Sahî isîhiya usa sapî maarîsaitîwî mepî autaahepîsamahohiyîhiyaate sahî jaawo. Jîhuraisangi isîhiya pîwiha jaiwitaha ausaahohiyîhiya siyaamî satoya sapiya kiyaapi maaritîwî kiyai nepî mepî autaahepumapîhiyaaso,” daase.

*Kīma Piwīma Jisaasiho Kinyi Tiworisai
Maarīho Nunye Tatī Katindīhandapīhaare
(Matiyuho 5:38-48, 7:12a)*

27 Saiwa satatī Jisaasiho katatī owetihī kiyai saundataase. “Amī sahī nisī pīwīha atīnisohiyīhiyatangi sandī kasatataato. Sahī samī tiworisai maarīho nunyawīse. Aiwi isīhiya sangi manditīsisohiyīhiyai gaahatī kawiwīse.

28 Aiwi isīhiya sangi samī maarīho nasosasīnahaiwa pīwīha kasatīwī amī sapī satīwī kiyai wapa maipīhapa nusoapati netī nusopīsasane tohiyīhiyai wihoaanjī gaahatī kawiwīse. Aiwi amī isīhiya sangi mīmaipīsisohiyīhiyaapi kiyai Autaahaatīho maarīho asīpīwisatī gaahandī kawita sahī kiyaapi gaapīwundīwīse.

29 Amī utaaho wo kinyi pahaapīpatī wītī tīngīwihoaahī amī wihoaanjīhatimaawī tīngīwihiwīta nepemaitīpi koai nunye. Iyatī amī utaaho wo kinyi apotīhīrī tiwatīhaatīhīrī mbīpaapi nipaatingīrīhīrī nehonaahī gaasī amī apotīhīrī nyepēpī nipaatingīrīhīrī maawī owe mundīpi nehī nanīhaimbī nunye.

30 Isīhiya nahatiya sangi wapaapi nanyinyawīse satīwī nasisenohiyīhiyai kapa nasisenohīpi sahī nunyawīse. Aiwi amī isīhiya usa samapa wapa nasesaihaahī kiyai kapa japīhī nanyinyawīse undīwī mwītetīwī wīndī kamundīwīse.

31 Sahī satīwī isīhiya usa nyangi gaahatī kanyitotīwī gwīnyaawaawaahī satī sahī gwīnyaahohīpatamataiwī isīhiya usai gaahatī sahī kawiwīse.

32 “Iyataat‡ ami sahi is̄hiya sangi maarîho nasanyohiyîhiyaisaahîhi ja pepinjaw‡ maarîho kiyai wihoaanj‡ nunyawaawaah‡ ami kandap‡ wihoaanj‡hand‡ napind‡ naitaat‡we, ami is̄hiya maip‡haiwaisahiyaisangi naasikat‡ kaiwi‡ maarîho nunyohiyîhiyaisaahîhi maarîho wihoaanj‡ nunyawîhiyaaso.

33 Am‡ sahi is̄hiya sangi gaahati kasisohiyîhiyaisaahîhi wihoaanj‡ gaahati kawisawaawaah‡ kandap‡ wihoaanj‡hand‡ napind‡ sahi naitaat‡we ami is̄hiya maip‡handisawîhiyaisangi naasikat‡ kaiwi‡ wihi‡wihoaanj‡ gaahati kainiwîhiyaaso

34 Am‡ sahi is̄hiyai samapa kahapaamapi‡pa wapa nunyawaaw‡ kiyamapa wihoaanj‡ titîhi kamwaanj‡ nunyohîmumwaanj‡ nanyam‡to tiw‡ nunyawaawaah‡ kandap‡ wihoaanj‡hand‡ gaahandi napind‡ sahi naitaat‡we, ami is̄hiya maip‡haiwaisawîhiya kahapaamapi‡pa wapa kiyam‡ naishîhiya maip‡haiwaisawîhiyai nunyawaaw‡ kiyamapa wihoaanj‡ kamwaanj‡ nanyam‡taawo tiw‡ gwînyaapi nunyawîhiyaaso. Sahi saiwi‡ sand‡ kamaiwîse. Owe.

35 Am‡ sahihi‡ sam‡ tiworisai maarîho nunyawî ami gaahati kiyai sahi kawiwîse. Aiwi‡ ami sahi wapa samapa is̄hiya usai nunyawaahaapaapi kiyamapa wihoaanj‡hapa nanyam‡taawo tiw‡ gîmunyaapi‡se neh‡ kapaanîhi‡ nunyawî namapi‡se. Sapa saiwi‡ sahi kiyohîpi‡paapi‡ wihoaanj‡hand‡ awaindi‡hand‡ nep‡ kahapaamapi‡pa nahataapai net‡ daahemat‡ Autaah‡ Nuwaataat‡ Bimisîhom‡ mwaayatimat‡taat‡wo. Iyataati koh‡ is̄hiya koai

wîndî kînyî gaahoje gaare mundîwîhiyaisunî ami isîhiya maatîmaatiwîhiyaisunî gaahati kawisahoso.

³⁶ Sahî isîhiyaapi samî maarîho tisatane, samî Japîho isîhiyaapi komî maarîho tundipatamatiyato,” undataase.

*Kîma Piwîma Isîhiya Maipîhaiwa
Kiyohîwaiwa Atimbî Tipitapaapi Mausome Tatî
Jisaasiho Isîhiyai Kataunjindîhandapîhaare
(Matiyuho 7:1-5)*

³⁷ Jisaasiho pîwîha wa isîhiyai sata kataunjataise. “Sahî isîhiya usaamî kiyohîwaiwa ketî nepî tipitapaapi usonîwî kiyai ‘sahî maipîhiyaate,’ mundîwîse ami Autaahaatîho wîndî sangi netî tipitapa jasonati, ‘sahî maipîhiyaate,’ maasatîtando. Aiwi ami sahî isîhiya usaisî saundîwî, ‘sahî maipîhiyaatisî samî maipîhaiwaapi pîwîha nepîse,’ undîwî kiyaamîhetî pîwîha nepî yamaawutaapîse. Amî sangisi Autaahaatîho wîndî sasatati, ‘sahî maipîhiyaatisî samî maipîhandapi pîwîha nepîse,’ satatî pîwîha samîhetî netî wîndî yamaasutaito.

³⁸ Sahî isîhiyai wapa kahapaamapi pa nunnyawîse ami Autaahaatîho sangi nasamîtaiso. Amî sahî iparimatîwî isîhiyai wapa pîhitîwî taahîpîpa nunnyawaawaahî ami Autaahaatîho apîpaahî gaaho iparîhosî wapa kahapaamapi pa sangi pîhitati taahîpîpa waati asakiyatî ami tisaahîwa tiwatî nyepiyatî tirandîwatî ami kapa ahaitîhapîhî owetati nawangitatî nehîhaati tîmahiyahaiwa sangi nasamîtaise. Iyatî Sahî

isîhiya usaisi wapa ikîpi pa nunnyohîmumwaanjî kamwaanjî Autaahaatîho sangi japîhi kapa pîhitati nasamîtaise.

39 Sata kaundatosatî ami piwîha wa siwipati namîhanaha sata Jisaasiho kiyai kaundataase. “Utaaho wo komî ndîha niyotaho ami utaaho wo ndîha niyotahoi daihîra mîre undati namunjîtaise. Owetîtaise. Amî maisahuri ndîha niyotahurisi maisahuri tîmaamainji animwaahîpatopi witîtaise.

40 Metîho wo taati sikurihandaatîhi kahapaamapîpa kaiwunjauhi mmonati nesiho koai kataunjisîhoai nusatipîhaati noaipati isîhiyaami ndîheti awaisîhondaamaise. Owetise. Koai kiyaunjisîho kiyaunjihi ko metîho bîpi bindata atisati mmonati neti kaimi nunjatîhura ko noaipati komî kiyaunjisîhomatetaho noaipataise.

41 “Kinyî utaaho wo kinyî naisohomi ndîhoti ikwaatîpiho apîpaahî turîkaarehonji ahusotisonyonjapi kinyî napaapi baimbi taapi waati gwînyaapi usonîhise kinyî kîwahonyî ndîhoti ikwaatîpiho aungwohandi ipatamatiyahandi ahîsotindîhandapi baimbi gwînyaapi monîpiwatapaapo?

42 Kinyî ndîhoti ikwaatîpiho apîpaahî aungwohandi ipatamatiyahandi ahîngisotindîhandi monîpiwatapa wo kinyî naisohomi ndîhoti ikwaatîpiho turîkaarehonji ahotisonyonjapi koai saundiipi, ‘naisohonye, kinyî ndîhoti ikwaatîpihonji yaihonji ahîngisotisî nehîmaitaano,’ undîpi napitaimbî kaundîtaise? Sandi kinyî satîpi nîni nisi ndîhoti ikwaatîpiho

ahîmotahoniso tîpi jaipîtîpe. Ikwaatîpiho apîpaahî aungwohandî ipatamatiyahandî kinyî ndîhotî ahîsotindîhandî kînyî kîwahonjî jatinîpi jîhi nemaposapi auhaatapi kinyî ndîha baimbi japaapi sura kinyî naisohomî ndîhotî ikwaatîpiho turîkaarehonjî ahusotisonyonjî mmonîpi nepumaitaapo,” ndaase.

*Kîma Piwîma Ipatamî Yandîpiho
Gaahopuni Amî Maipîhopuni Jisaasiho Isîhiyai
Kataunjindîhandapîhaare*
(Matiyuho 7:16-20, 12:33-35)

43 Satatosati Jisaasiho wa jîhaatî sandaase. “Ipatî gaahatî yandîpiho maipîho wîndî namingoaitaise. Iyonîhi amî ipatî maipîhatî yandîpiho gaaho wîndî namingoaitaise. Wîndî siyatîmaahe, owetise.

44 Ipatî nahatepi yandîpiho ningosîhura isîhiya japi mmonawaawi ‘ipatî satî gaahate amî ipatî satî maipîhate,’ tîwi japi mmonawaayopo. Iyataati ipatî pîhoaipîhomî yandîpiho anîpiho kaarîhetapî nandawaamaayopo. Owetise. Aiwi amî wainîhandisangi kaarîha mwîtoaipateti ningotî ahotihî nandawaamaayopo. Owetise.

45 Utaaho gaahomi omanjîtitîhi maarîhoaatihi amîtîheti nehi gaahaiwaahîhi gwînyaati tîwîsaitataise. Tîwîsaitihî nehi titîhi gaahaiwaahîhi gwînyaati kiyataise. O amî utaaho maipîhomî omanjîtitîhi maarîhoaatihi amîtîheti nehi maipîhaiwaahîhi gwînyaati tîwîsaitataise. Tîwîsaitihî nehi maipîhaiwaahîhi gwînyaati kiyataise. Nîni sandî apaapîmaato amî amîtîheti omanjîtitîhi maarîhoaatihi saiwa

wapa isîhiya gwînyaapî kîpwîndimbîpa kiyaamî maahomwaanjî nausaapî katauhî ausaimanînatî auta noaipataise,” ndaase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Siwipatî
Namîhanati Isîhiya Ajaanjî anîmatotîhandapi
Katindîhandapîhaare
(Matiyuho 7:24-27)*

⁴⁶ Satatosatî amî bapiyatî Jisaasiho sandaase: “Sahî nisî piwîha sangi kasatohîha japepihîrîwi kamaayawaahandî nîngi sahî napaapî Awaisîhone, Awaisîhone ndîwi ambîhîndopo?

⁴⁷ Utaaho wo nîngisaapîhi nasati nisî piwîha atisatî nisî kaundohîrîhîretî kaisîhopî nînî siwipatî wîti namîhandî nasisati sandî kasatîtaano sangi biyatî nasesipata gisunyaatîtando.

⁴⁸ So utaaho kîmomatiyahore: Ko ajaanjî anîmatîtandîhura yapîpatî watîpîhatî nawîhaisîhateti anîmwaahîpatî baahî mîhaapî yamwaataise. Yamwaatosatî yasîha wiwatosatî simenîhandî sanyoaayati wiwati yasîha tipîhaatî mîhondaise. Mîhotatosatî ajaanjî akaanjaanjî kasînapî watîpîhaanjî ahominahaanjî anîtisati anîmatataise. Aihî wipati itî nambîtîhîri noaipati wipîwatî itî nambîtîrisati usepatî usepuwataatî ajaanjî netî ikîpindatî kwîtîwihihandî kandi wîndî namaayase. Sandî ketî namaayasitîmandî amî utaaho itatamanatî biyatî gwînyaati anîtisati watîpîhaanjî anîmatihe.

⁴⁹ Iyataati utaaho wo nisî piwîha atisataaho ko nisî katohîrîhîretî japepihîratî

kamaisiho so utaaho aŋaaŋi mimaipiyati anjimatisihomatiyahore. Utaaho aŋaaŋami yas̄ha mmonainjati yapi pati watipihateti baahi animwaahipati yamwaati mihotati anjimaamatati yapi pati napaipateti yaataati mihotati anjimatih i wipati iti nambitrisati wipiwataati usepati usepuwataati anjaani neti kwititwati ikipindih keti kuraanih niyatesi timahiyati kaanjinih nosas̄inamasipatamatiyahore,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

7

*Kima Piwima Tunniwi Yahwinohiyihiyaami
Mitthomi Otipipatih Timbaihi Jisaasiho Timbiha
Nemwasitihandapihhaare*

(Matiyaho 8:5-13)

¹ Jisaasiho piwīha saiwa aimi kaundihi kiya aimi atiwī owestihi ko niyatī aunahipati taunihandī Kapariṇiyaamīhanda nandaataise.

² Sati aunahipiti taunihanda utaaho wo Romihiyaamīho isīhiya tunniwi yahwinohiyihiya 100 kaiwīhiyai jihimatati iwinjatisiho bindataise. Iyataati ko otipipatihwo waisahore. Aihī so komi otipipatihoi uta awaisiho maarīho apipaahī aungwohandī nunyamahore. Nunyamahosi ami ko timbiha neti timbiyatī deti aimi napwītandihandī ketihī bindataise.

³ Siyatī bimihī ko tunniwi yahwinohiyihiyaami awaiso isīhiya satiwi Jisaasiho yamo Kapaniyaamīhanda napise tauhi atisataise. Atisataati namati Judaahiyaami

gwînyaahiya mítîhiyai ko netî natausaasataise kiya nuwî kaundisaihî Jisaasiho nasatî komî otîpîpatîhomî timbîpa nemwaitando.

⁴ Aihî kiya nuwî Jisaasihoai pîhitîwi waati satîwî nunjenawaayopo. “Kîmo utaaho gaahosi kînyî komî pîwîha atîwimbî anditîwipe. Iyatî ko nyahî Judaahiyaanangi maarîho nanyînyahore.

⁵ Iyatî ami ko anî gwîharaahonya Autaahaatîhopî gwînyaawaati gaapunditîhaawî ahoyanohonya nyapî anînyamatahore,” undawaatopo.

⁶ Saundiwi kaundauhi Jisaasiho namati kiyaisati maasi notaise. Notî ko uta awaisomi anîpîpîhi Jisaasiho noaipaitaahetihî ko tunniwî yahwînohiyîhiyaamî awaisîho mítîho Jisaasihopî komî naishiyai sata kaunda natausaasataise. “Awaisîhone, pohîrimbi nîsi anîpîpîhi nambî namîndaape. Nînî utaahonînî gaahonînîmaahe ami kînyî nîsi anîtitîhi nambî nandaitaapo.

⁷ Iyataati ami nînî gwînyaataati nînî awaisîhonînî gaahonînîmaahe kînyî nîngisaapihî detî napîtaapo. Isî kînyî sapîhapî nehî pîwîha katisamîhî nîsi otîpîpatîhomî timbîpa owetîtando.

⁸ Iyataati ami nîngisangi isîhiya usa nîngi ninjatohiyîhiya watîpîhandî naninyawî ahînisauhî ami nînî tunniwî yahwînohiyîhiyai winjaati bindataayo. Aindî ami utaaho woai ‘kînyî numwe undonaahî ami ko atînisati notaise. Aindî ami utaaho woai kînyî namme undonaahî ami ko atînisati nasataise. Aindî ami nîsi otîpîpatîhoai otîpîpatî satî kînyî kaime un-

donaahî amî ko nisîha atînisati kiyataise,’ ” undataase.

⁹ Sata Kaundihî Jisaasiho atisataatî koai ise ta usonataise. Ise ta usonatosati nepemaitatî koai isîhiya nuwipinjai wîrisandiwi taahiyîhiya niyohiyîhiyai saundataase. “Utaaho wo siyatî awaindîhandî gîwunyaasitîhandisaho Isîraherîhiyaamî woai mausoho ndî nînî sangi kasatataato,” undataase.

¹⁰ Aihî isîhiya ko natausaasisawîhiya japîhi nuwî anjîpîpîhi noaipapî mmonawa komî otîpîpatîhomî timbi pa aimî owetihî tîtîhi nepati gaaho ainahîho bimîhi usonawaayopo.

Kîma Piwîma Apopaati Osînîhaatamî Mwaahoaï Jisaasiho Japîhi Ahowimasitîhandapîhaare

¹¹ Sandî kiyati owetihî amî wîndî otîhîmetihî ketî aunahîpatî wîti katamî ambîpatî Nainîhandaaahapi Jisaasiho niyataise. Naihî amî komî otîpîpatîhiyauni amî isîhiya usa wîrisandîhandî maasi koai nuwipinjai satî aunahîpitaahapi niyawaayopo.

¹² Jisaasiho niyatî aimî aunahîpatamî matambîpaamî onepataapîhi noaipasîhi utaaho waimwaaho wo napwihihoai aimî isisi yamwaitaatîwi noaipawaayopo. So meto itapaati osînîhaatamî mwaaho nehi naasohisi amî kîmîko napohore. Aihî amî satî aunahîpitaahapîhiya isîhiya taahîtîhandî kaatisawi maasi nasawaayopo.

¹³ Aihî kaati Awaisîho usonataatî kaatapî maarîho tundihî namati kaati Jisaasiho saundataase. “Kînyî wîndî gomaatîme,” undataase.

14 Saundatosati Jisaasiho niyat‡ gwitihō waimwaaho soho ahotis̄ho is̄wat‡ numwihatih̄ is̄hiya sohoai is̄si niyohiyih̄iya namuw‡ kapih̄ namapi bitotawaayopo. Bitohauh̄ Jisaasiho koai saundataase. “Uta waimwaamone, nini‡ gi japih̄ nepape hitataaton‡ kinyi nepape,” undataase.

15 Saundih̄ utaaho aim‡ napomasih̄o japih̄ nepati titih̄ bindata piwandaase. Aih̄ Jisaasiho koai numwaati sanaati nusoaasataise.

16 Aih̄ is̄hiya nahandi sand‡ mmonawaaw‡ api paah̄ awaindihand‡ yaiwi ese tiwi gwinyaapi Autaahaatih̄oi mepi autaahepumawaayopo. Aiwi ami kiya satawaatopo. “Autaahaatihom‡ piwih̄a atisati net‡ ausaat‡ kanyatitandih̄o awaisih̄o kimo nyam‡ otihapih̄ noaipataise,” tawaatopo. Aiwi ami kiya satawaatopo. “Autaahaatih̄o kom‡ is̄hiyai anditiwiwitandi aim‡ nasataise,” tawaatopo.

17 Sand‡ siyat‡ Jisaasiho kaindi mandap‡ is̄hiya piwih̄a nesi yapipati Judiyaahanda nahataapi pihuni‡ ami wapihuni‡ nesi kaniw‡ gaamawaayopo. Aiwi ami yapipati kapih̄ det‡ ahetiwaiwaaraahimaawi kaniw‡ gaamawaayopo.

*Kima Piwima Jonihō Is̄hiyai Baawusisiho
Kom‡ Otipipatihuri Piwih̄a Nuyati Jisaasihoenda
Natausaasindihandapihare*

(Matiyuho 11:2-19)

18 Jonihom‡ otipipatih̄iya Jisaasiho is̄hiyaam‡ timbi pa nemwati ami napwauh̄ih̄iyai ahowimasiwimaiwaapi atiwimap‡ nuw‡ kaiwaapi Jonih̄oi kaundauh̄ ko atisataise. Atisatosati kom‡ otipipatihuri‡ yahuri gaatat‡ numwaataise.

19 Gaata Numwaati Awaisîhoai pîwîha satîmîha nunjenîmî kaundîtaatîmî kuri sata kaundatî natausaasataise. “Utaaho wo napîtaise tîwî katohîhoño e nyahî wopî jatîtîhaawo?” undîmî nunjenîmîse undataase.

20 Satatî kuri natausaasihi kurî numwî Jisaasihoaapîhi noaipamaise. Noaipapî Jisaasihoai kuri saundamaase. “Jonîho isîhiyai baawusisîho yahuraanyangi natanyoaasihi gisenda nasahaayo pîwîha Jonîho satatî nanyamisîha gi nangîsendîhaawo. Utaaho wo napîtaise tohîhonjî nambîhoño e utaaho wopî nyahî jatîtîhaawo? Hîtîha gi nangîsendîhaawi natanyoaasataise,” undamaase. Saundîmî Jonîho kuri kaundatî Jisaasihopî nusoaaasisîha ka kurî Jisaasihoai kaundamaase.

21 Kurî numwî Jisaasihoaapîhi noaipasura kura ami Jisaasiho taatî isîhiya timbîpa kahatamatîpetahapaisahiyai tîtîhîwiwataise. Iyatî isîhiya kiyaamîhetî itîpîho maipîhapa bimimbîpai nemwatî ami isîhiya ndîha niyotahiya netî japîhi ndîha nusorîhaasîhi kiya jawaayopo.

22 Iyauhi kurî Jonîhomî pîwîha nesi naisururi Jisaasiho wihoaanjîha kuri sata kaunda natausaasataise. “Sahuraahî japihi Jonîhoenda numwî sahuraahî sahuraasamî ndîhaara mmonîmî atimî nesîpîpaapî Jonîhoai satîmî kaundîmîse. Ndîha niyotahiya japîhi nga jawaayopo. Auhîri bîwatetî namîhatahiya nga itîpapî daayawaayopo. Isîhiya kiyaamî asaaha pisapîpa owetihi ambîpatî gaahati nusoapataise. Isîhiya kiyaamî atihîri

nîwisaputihî pîwîha atîhomisohiyîhiya pîwîha baiwî atisawaayopo. Aihî ami isîhiya napohiyîhiya japîhî nepawaayopo. Isîhiya nopersasînîwî mîmaipetahatîma bimohîtîmatîma Autaahaatîhomî pîwîha wanîha gaaha atisawaayopo.

23 Iyataati isîhiya nisapi ko Kîraisihotindîho tîwî namitanîwî ami kiya nisapi gînunyaahohîtîhandî wîndî namosasînîhonîhî andîtitîwî gînunyaahohiyîhiya maaritîtaapo nyatataase,” undîmî kaundîmîse undatî kuri kaunda natausaasataise.

24 Jonîhomî pîwîha isîsi naisururî aimî japîhî naihî Jisaasiho Jonîhopî pîwîha isîhiya taahiyîhiyai sata kaundataase. “Jîhura isîhiya owehapîhî sahî niyohîtîndî napindî mmondaatîwî niyopo. Mbîpaara awaatîpatî nesi kihîkihoaanjemâsîhî mmonta niyowo? Owetise.

25 Owetise ami sahî akîtîndî napindî mmonta niyopo? Utaaho wo utî apotîhîrî gaahapa niyotî yundaiyainatî bitosîhî koai usonda niyowo? Owetise. Isîhiya saiwi gaahapa niyopî yundaiyainîwîhiya siyaahî isîhiya awaisawîhiyaimatîwî yapîpati ami isîhiyai osamapi jatohiyîhiyaamî anîpîpîhî bindawaayopo.

26 Isî ami sahî napindî mmonta niyopo? Autaahaatîhomî pîwîha atisati netî ausaasîhoai usonda niyowo? Ye akîte. Autaahaatîhomî pîwîha atisati netî ausaasîhoai usonda niyopo. So Jonîho isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî ausaahohiyîhiyai nusatipîhaaho awaisîhore.

27 So utaamopî Autaahaatîhomî pîwîhaatîhi satati ahotisîhore. ‘Utaaho woaisî nisî pîwîha nunyatî nandusaasîto. Nandusoaaasînîhi ko kinyî jîhi notî daihîra kinyapî netî tîtîhehîmaitaise,’ tati kopî ahotisîhore.

28 Maapî yapîpataapîhi isîhiya namîwiyaahohîhiyaami namoyaatohiyîhiyaami wo Jonîhoai nusatipîhaaho awaisîho wo namoaipase. Owetise. Sandî Sendaahandî kandî ami utaaho Autaahaatîho isîhiyai iwinjatindîhandaatîhi nehi yatîhi ambîpatî oweho usaisî wîndî namusatipîhaati ami apîpaahi wîndî awaisîhometisîho Jonîhoai awaindîhandî nusatipîhaati awaisîhore,” undataase.

29 Isîhiya nahatiya nehihiya ami isîhiya gamanîhomî otîpîpatî kaitaatîwo nawîho taakisihandî nehohiyîhiyai maawî Jisaasihomîsa pîwîha atisawaawi kiya sataawaatopo. “Autaahaatîhomî kaindîhandî apîpaahi akitî tîtîhe,” tawaatopo kiyai Jonîho waapohora baawusahiyaaso.

30 Iyataahandî kandî isîhiya Parisihiyaunî ami isîhiya usa Judaahiyaami wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî siya Jonîho waapohora wîndî bahomaawusahiyaasî kiya Autaahaatîhomî daihîra gaahîra nunjirîhîra nepî dawaatemapî ahosumwawaayopo.

31 Aihî Jisaasiho sata kandaase. “Isîhiya wanî kîmura bimohiyîmiyaapî napindapî sîwipatî namîhandî katîtande? Kiya napitetahiyaatindîho?

³² Manyinya aunahipata masapipihî bindawa metihonya sasaahohonyai gaatiwî satiwî kaundohipatamataiwîhiye. ‘Sahi waipoaapi nawesindaatiwî nyahî apwîtihîri ipohonîhi sahi windî waipoaapi namaawesinîhopo. Sahi gwitaatiwî nyahî awiritonihandi sahi windî gomaatopo,’ undohipatamataiwîhiye.

³³ Jonîho isîhiyai baawusisîho nasati nandapa biretihandi ami waapoho wainihanduni windî namainjîhi sahi kopî satawaatopo. ‘Itipîho maipîho komîhetî bimihe,’ tiwîhiyaate.

³⁴ Aihî ami wanî Isîhiyaami Awaisîhonîni Saahonîni Jîhonîni napiti waapoho nandapa nanîhonîhi ami sahi nisapi satawaatopo. ‘Kîmoai iwinjasawise kîmo nandapa pîhitati nanataise. Iyatî ami waapoho wainihandi pîhitati nanataise. Ko gwîsi tauhoe. Iyatî ko isîhiya nawîho taakisihandi gamanîhomî otîpîpatî kaitandîho nehohiyîhiyaamunî ami isîhiya maipîhaiwaisahiyaamunî naisohoe,’ tiwîhiyaate.

³⁵ Iyataati ami isîhiya Autaahaatîhomî gwînyaasitîhandi mmonîwi nehohiyîhiya Autaahaatîhomî gwînyaasitîhandapi akîte tiwî nanyisawaayopo,’ undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Kîma Piwîha Jisaasiho Parisiho Woaisati
Taatî Nandapa Nainjîhi Apopaati Atîpatî
Iwinjaasitîhandapihaare*

³⁶ Utaaho wo isîhiya Parisihiyaaamîho Parisiho Jisaasihoai nandapa nisi anjipipîhi maasi nandahaawi namme unda gaatihi Jisaasiho niyatî

Parisihomī aŋaaŋi nandaati nandapa nandandi nausanatī ganīhomīhini bindataise.

37 Satī aunahīpita itapaati waatī maipīhaiwa nasisoaaři kiyahaati bindataise. Isi kaati Jisaasihopī atisataati Jisaasiho Parisihomī aŋipīpīhi nandapa koaisa taati nanataise tauhi atisataise. Atisataati kaati atipati wipati wīti apipaahī gaa-hati waamainjotahati neti isisi niyataise.

38 Niyatī Jisaasihomī dawaapīpīhi deti komi auhīraini bitonda gotaise. Gwihi kaatami kwītipati nandindīwati Jisaasihomī auhīreti atasīhaatihi nurīhatataise. Nurīhatihī kaatami misisīhaara kwītipati auhīrepī nurīhatipati nurīhisati nuwipiyyaipataise. Iyati komi auhīrisi gerundataise. Gerundati atipati wipati isisi naipati nuhaati auhīreti iwinjaataise.

39 Kaati siyatī kaihi utaaho Parisiho Jisaasihoai nandapaapi gaata numwaasiho sandi mmonataati ko siyatī gwīnyaataise. Kimo Autaahaatīhomī pīwīha atisati neti ausaasīhondaataahi itapīmaati kīmaati koai iwiwatī numwīhatisaamīmaatamī maipīhaiwa kaiwaiwa usonati itapa kīmaati maipīhaiwaisahaati setahaate tatī usonati gīmunyaase tatī ko komi maarīhoaatihi gwīnyaataise.

40 Aihī ko siyatī gwīnyaasitīhandapī Jisaasiho wihoaanjīha saundataase. “Saimonīhoje, nīnī nīngi pīwīha wa kīma kahītītandiyoni atime,” undataase. Saundati nunjesīhi ami Saimonīho Jisaasihoai komiha saundataase. “Ye Katīpunjingīhoje, nīnī atitaani gaasi katīme,” undataase.

41 Aihî amî Jisaasiho koai saundataase. “Utaahuri wuri utaaho womî nawîho nehî (dinauhandî kaimî) nemaise ipotî japîhi nahîmitaano undîmo. Aimî wo 500 kina kiyati nesîhi amî wo yatîhi 50 kina kiyati netaise.

42 Saimî kurî nawîho komî nusesîho japîhi ketî wîndî namumwîtaihi ko namatî nawîhomî satîho kandî (dinauhandî) nawîho nesitîhandî nemwatî nanîpimatataise. Isî suramî maahîwo koai maarîho nunyamataise?” undatî nunjenataise.

43 Saundatî nunjesîhi amî Saimonîho komîha wihoaanjîha Jisaasihoai sata kaundataase. “Nawîho (dinauhandî) aungwohandî nesitîhandî nawîhomî satîho nemwatî nanîpimatonîhi nawîho nesîho nawîhomî satîhoai maarîho waati numwîtaise ndî gwînyaataayo,” undataase. Saundihî Jisaasiho koai saundataase. “Kînyî titîhi gwînyapenîpi katapaase,” undataase.

44 Saundatosatî Jisaasiho kaati apopaatamîhihoaanjî nepemaitatî madosatî bindataati Saimonîhoai saundataase. “Kînyî kîmaati apomaatamî kaindîmandî mmonapaino? Nînî kînyî ajiitîmatîhi napîti nandaahonîhi kînyî waapoho wo namaanîmise nisî auhîri atasîha bausamaitando. Kînyî saimbî kamaaninîhandî kandî kîmaati apomaati kaatamî kwîtipataahî nisî auhîri atasîha bausanîmatî amî kaatamî misisîhaaraahî auhîri nanipiyaipataise.

45 Amî kînyîhi nîngi wîndî gerîmandise. O amî kîmaati apomaatihi wuwanî napîti kînyî ajiimaanjî nandaahohuraapi namasati nisî

auhîri wîndî namaamîhaatî kaatînîhi gerîndîmî notaise.

46 Kînyî nîngi wîndî atîpatî oripîhatî noaapi nisî mîtîhoaatihi maaninjaahise. O amî kîmaatîhi atîpatî gaahati apîpaahî awaindîhandî waamainjotahati noaatî nisî auhîrepî ninjaataise.

47 Isî nîni sandî gi kahîtataato. Kîmaati apomaati nîngi maarîho apîpaahî awaindîhandî aungwohandî nanîmindîmandî ami kaati maipîhaiwa taahîwaiwa kaiwaiwa nahatewa Autaahaatîho aimî nemwasîhe. Isîhiya usa maipîhaiwa nehi yahonyaahîhi kiyauhi konya Autaahaatîho nemwasawîhiya siya ami nehi apîpaahî maipehonjî gotî nîngi kiyaamî maarîho naninyawaayopo,” undataase.

48 Jisaasiho koai sata kaundatosati ami apopaati saundataase. “Kinyî maipîhaiwa nahatewa aimî nîni nehimataayo,” undataase.

49 Sata Jisaasiho kaati kaundihi kapîhi isîhiya nandapa taawî ganîhoaasîni nanîhohiyîhiya sawana sanawaatopo. “Utaamo kîmo napite-tahondaati maipîhaiwa nemwataatise?” tîwi kanawaatopo.

50 Aihî Jisaasiho kaati apopaati saundataase. “Kînyî nisapi gînunyaahingîtiandaahi Autaahaatîho gi kinyî maipîhaiwaatîhapî aimî japihi nangîmaataise. Isî kinyî maarîho yatîhîngitatî napaisaatitati wingitonîhi numwe,” undataase.

8

*Komi Otipi patihiyaisuni Kiyaami Otipi patapip
Anditwipi Maasi Daayohiyihiyaapihaare*

¹ Saiwa aimi kiyati owetihī kapihī wura Jisaasiho aunahipihaiwa taunihandī awaiwaiwaaraahuni amī aunahipihaiwa gwiharaahaiwaaraahuni daayataise. Daayati Autaahaatīho isihiyai iwinjatimī naiwaiwaapiha piwīha gaaha wanīha ausaatī isihiyai kaundataase. Aihī amī komi otipi patihiya ko kaiwaiwa mmoniwī nepi kaiwī nīwipinjohiyihiya ikwī maindimwītihī auhiramī yahuritahiyaaasi (12 kaiwīhiya) kiyaahi maasi daayawaayopo.

² Aihī amī asīhiya usa jīhura Jisaasiho itipīho maipihaiwa nemwati amī timbiipa nemwati titihemwasawīhiyai maawi koaisawī daayawaayopo. Siya asiyaamī waati aunahipati Makitaraahandaahapīhaati Mariyaahaate. Saati Mariyaasaati jīhura Jisaasiho kaatamīheti itipīho maipihapa taahipīpa ikwīri naasairītihī wīramī yahuritahaiwa bimihī nemwasaamaate.

³ Aihī amī waati Joaanaahaate. Saati Joaanaasaati utaaho wo komi ambipati Kusaahomī apwaataate. So Kusaaso awaisīho Erotīhomī kahapaamapi pa anjaanjī awaisīhoematati iwinjatisīhore. Aihī amī waati Susanaahaate. Aihī amī asīhiya usai maawi nowaayopo. Asīmiya kīmiya Jisaasihoaisunī komi otipi patihiyaisuni kahapaamapi pa kiyaamīhapa anditwipi (nawīho amī nandapa amī anjaanjī) kiyai nunyawīhiyaare.

Kima Piwīma Nandapaamī Kwītaaho

*Osaataati Utaaho Tiwīhaasitihandapi Namihana
Jisaasiho Kandindihandapihaare
(Matiyuho 13:1-9; Maakīho 4:1-9)*

4 Asisīha waara isīhiya pīhitahandī aunahīpatī taunīhandī kīhandī katī kataahapīhiya Jisaasihoaapīhi nasawaayopo. Napīwī isīhiya wīrisandīhandī ahoyanīwīmīhauhī nandapaamī isapīpa kwītaahopī Jisaasiho namīhanatī pīwīha sata kiyai kaundataase.

5 “Utaaho wo komī nandapaamī kwītaaho nesi notī komī osaataati kupwīratī mīhopī mīhini tīwīhaataise. Tiwīhaasīhī kwītaaho wapa tītīhi daihīra tīmahaihī isīhiya ikisipi itīpapi daayawaayopo. Aihī amī koho netī kapa nanataise.

6 Aihī amī nandapaamī kwītaaho wo yapīpatī apīpaahī nawīhaisahataapīhi tīmahiyataise. Iyatī kapīhapī ketī nutatī nawatatīho ko amī japīhi awaipīndaise gaahapīhi waasitahapīhīmendato.

7 Aihī amī nandapaamī kwītaaho wo kaariha mwītoaipatamī otīhapīhi tīmahiyataise. Tīmahiyatī kaariha mwītoaipatī netī namaasatī ipīhatihī gīpīpwitatī ahendaise.

8 Aihī amī nandapaamī kwītaaho wo yapīpatī gaahati waasitahata tīmahiyataise. Tīmahiyatī biyatī nawatī saniya nandapa akīpīpa kwītaaya pīhitati kīsitīpepatī kwītaaho nīnaasohī yamahohīho 100 100 kiyatī ahondaise,” undati kiyai Jisaasiho kaundataase. Sata kaundati owemataati ko kiyai saundataase. “Sahi atitaatīwī atihīrisahiyaaatisī baiwī nīsī pīwīha sa kasatohīma atiwī nepīse,” undataase.

*Kīma Piwīma Nandapaamī Kwītaahopī
Jisaasiho Namīhanatī Katisīhaamī Tanyaā-
haapīhaare*

(Matiyuho 13:10-17; Maakīho 4:10-12)

9 Jisaasihomī otīpīpatīhiya Jisaasihoai pīwīha namīhanīpī katingīhaamī tanyaaha napitiyaha katise undīwī nunjenawaayopo.

10 Nunjenīhauhī Jisaasiho kiyai sata kaundataase. Autaahaatīho isīhiyai iwin-jatindīhandapī isīhiyai gīwunyaatītandīhandī noaasandindīhandapīha pīwīha aimī sangi ausaimanatī nasīsise. Iyataahandī kandī isīhiya usa nahatiyaisaahī nehī pīwīha namīhandīhaahī kaondonīhī atisawaayopo. Iyataati sandapī pīwīha wa sata jīpatīpindise. “Isīhiya pīhītiwī jawaataawaahandī kandī akitīhandī wīndī kiya monīhopo. Kiya pīhītiwī kiyaamī atihīrī mwītīpisawī atisawaataawaahandī kandī pīwīhaamī tanyaahaapi kiyai wīndī namusesīpatatī gīmaawunyaatītaise,” tatī jīpatīpindise undataase.

*Kīma Piwīma Jisaasiho Piwīha Sīwipatī
Namīhanatī Katisīhaapī Nesīpatī Otīpīpatīhiyai
Kaundindīhandapīhaare*

(Matiyuho 13:18-23; Maakīho 4:13-20)

11 Saundatosatī Jisaasiho komī otīpīpatīhiyai kiya nunjenohīhaapi saundataase. “Piwīha sangi namīhandī kasatohīhaamī tanyaaha siyate. Nandapa kwītaaho so Autaahaatīhomī pīwīhaare.

12 Iyatî nandapaamî kwîtaaho daihîra tîmahaiso so isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atisohiyîhiyaare. Atisohiyîhiyaataawaahandî kandî kiya Autaahaatîhopî wîndî gîmaawunyaasaihî amî Autaahaatîho kiyai wîndî japîhî namumwaitandi Bwaasîrîhîri pîwîha kiya atisohîha kiyaamî maarîhoaatihapi nasati nemasawîhiyaare.

13 Nandapaamî kwîtaaho yapîpatî nawîhaisahataapîhî tîmahaindîmandî isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha wuwanîhura ketî maaritîwi nepî nehî masîhonjî gwînyaahohiyîhiyaare. Saiwi Maaritîwi nehohiyîhiyandaahandî kandî ami ka pîwîha mîhatîhî kiyaamî maarîhoaatihî anîtisati kîmaurîmwîndihî nehî gohi masîhonjî gîwunyaawaayopo. Iyauhi ami kahapaamapîpa kiyai nunjendandîhaiwa kiyaapîhî noaipati nunjesîhî kiya kaiwaapî tîmahiyotîhandape.

14 Aihî ami nandapaamî kwîtaaho wo kaarîha mwîtoaipatami otîhapîhî tambîpîhî tîmahaimbiîpa sapa isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atisawaahandî kandî kahapaamapîpa nawîho utî apotîhîri kapaisaahîhî maarîho nunyawîmapî ami kiyaamî omañjtîtîhî nehî kapaapaahîhî gwînyaahohîwaiwa tisaitata Autaahaatîhomî pîwîha sawanamîhetî ahotosîhai nepî namaasapî ipatisauhi pîwîha atisohîhaami nandapa akîpîpa wîndî usîtiyatî namoaipasîtîhandape.

15 Nandapaamî kwîtaaho yapîpatî gaahata tîmahaimbiîpa sapa isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha baiwi atiwî nepî anîtiwi kiyaamî

maarîho omañtitîhi ahiyawî watîpitîwi titîhi
maarîho gaaho gwînyaahauhi pîwîha kiya
atisotîhaamî nandapa akîpîpa kiyaamîhetapî
ausaimanatî noaipasitîhandape,” undatî
Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai kaundataase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Norîhîri
Raamîhandî Tipopî Sisîha Nausaatîta Autaahi
Ahaitaatîwîhandapî Katindîhandapîhaare
(Maakîho 4:21-25)*

¹⁶ Jisaasiho pîwîha wa kiyai saundataase. “Utaaho wo norîhîri raamîhandî sisîha tîpotî yutîhîraatîhuni amî ganîhomî otîtîhunî noaasati wîndî ahîmaitaise. Nehî tîpotî autaahiwatî ahaitaise. Iyonîhi isîhiya anjîtitîhi napiwî nandaahohiyîhiya sisîha ka nausaatonîhi japi nga mmomî nandaitaatiwo.

¹⁷ Sandî katotîmandî apaapîmaato. Amî kahapaamapîpa noaasandimbîpa nahataapa auta ipotîhura noaipaitaise ndaato. Kahapaamapîpa isîhiya mmapî noaasawî ahiyohîpîpa ipotîhura auta noaipahonîhi isîhiya mmondaapo.

¹⁸ “Sahî pîwîha atiwî naitaatîwîhîretapî baiwî gwînyaapi jatînîwise. Amî utaaho wo wapaisahoai Autaahaatîho jahaati waati numwîtaise. Iyatî amî utaaho wo wapa nehiyahonyaisahonîniso tatî gwînyaataataahî sîkonya ko gwînyaasonyonya Autaahaatîho komîhetapî kapaanîhi nemaitaise,” undatî kiyai kaundataase.

*Kîma Piwîma Jisaasihomî Sanaatuni Saingoy-aapîhaare
(Matiyuho 12:46-50; Maakîho 3:31-35)*

19 Aihī Jisaasihomī sanaatunī amī komī saingoya sanaapwīsaunī koai iwinjaitaatīwī nasawaayopo. Napīwī detī Jisaasihomīhinī naitotīwī mmonawa isīhiya taahītīhandī tisaitata daihīra naitīhīra owendaise.

20 Aihī kusasapī isīhiya usa Jisaasihoai saundawaatopo. “Kinyī kīnaatunī amī kinyī kunyīhoya kīnaapwīsaunī gi ginjaitaatīwī kīmusasī napīwīhusasī ipaahaapī bitotawaayopo,” undawaatopo.

21 Saundauhī Jisaasiho komīha pīwīha wihoaanjīha kiyai sata kaundataase. “Isīhiya Autaa-haatīhomī pīwīha atiwī nepī ja pepihīrohiyīhiya siya nisī niya nisī nīhoaarisā naapwīrise,” undati kiyai kaundataase.

*Kīma Pīwīma Itī Nambītīhīri Jisaasiho Yatīhite
Undati Kaundindīhandapīhaare*

(Matiyuho 8:23-27; Maakīho 4:35-41)

22 Asisīha waara Jisaasiho komī otīpīpatīhiyai saundataase. “Durīhīramī mīhīhīnapī nutīhaawo,” undihī kiya kopuhotī yamwaapī nowaayopo.

23 Taawī nowaawi Jisaasiho naawihī nanotondaise. Aihī itī nambītīhīri durīhīraatīhī nasataise. Nasataati durīhīri waati dotī gwīnyana tiwayaataise. Waati durīhīri dotī tiwayaataati nausīha kopuhotī witati tisaitati aimī kiyai netī nawatisonīhī amī kiya waapoho nanīwī nawatiwī owestītaatīwīhandī kendaise.

24 Aihī kiya nuwī Jisaasihoai ahowimapī saundawaatopo. “Awaisīhonī Nyainjatingīhonye, nyahī waapoho nanaati aimī nyangi durīhīri netī nanyawatisonīhī aimī owestīhaawiyo,”

undawaatopo. Saundauhi ko nepati iti nambitihirisuni durihiri awaindihandı dotı gwınyanatı tiwaayaasitihandisuni itihundihı amı iti nambitihiri dıhiwatı amı durihiri ndo gwınyana tiwayaaasitihandı yatıhitati durihiri wındı ahomaayatı bıpi nimandataise.

25 Saihi ko kiyai saundataase. “Sahi nisapi gınunuyaahotıhandı maahapıhi naihitopo?” undataase. Aihı kiya yaiwi kiyaamı maarıho owesoetihı sawana sanawaatopo. “Utaamo kımo diyaamahoe, iti nambitihirisuni amı durihirisuni itihundihı koai atıwisatı bıpi yatıhitataiso?” nnawaatopo.

*Kıma Piwiha Jisaasiho Utaaho Womıhetapı Itıpıho Maipıhapai Nemwasitıhandapıhaare
(Matiyuho 8:28-34; Maakıho 5:1-20)*

26 Aihı kiya kopuhotı kiyaanıhi nuwi aunahıpatı Geraasaahandı ahetimbıpıhi noaipawaayopo. Satı aunahıpatı taunıhandı durihiri Garirihandamı wihıñi ahendaise.

27 Jisaasiho kopuhotı naması taatı noaatıpasıhi utaaho wo itıpıho maipıhapa anıtisatı mmatı isıwatihiho satı aunahıpitaahapıho nasatı Jisaasihoaisamı nutanamaise. So utaaso utaarıhandetı utı apotihiri namaayotı somaahıho anıpıpıhi wındı biyatı bimimotı nehıhaatı nahateweti itapıpa ahiyohıpıpıhi jomaahıtitıhi nasisoarı nanotı bisotinjahore.

28 Isı ko Jisaasihoaisamı nutanımı usonatosatı waatı kaahaatamapı Jisaasihomı detı utatotı tımahiyatı ahondaatı waapıhitatı kaahaata Jisaasihoai sata kaundataase. “Autaahaatıho Nahatewai Daahema Autaahı

Nîwaataati Bimisîhomî Mwaahone kînyî nîngi napitînitaape? Nîngi yaasahandî namaanîmitaapi andîtindi owe hitîti kahîtataato,” undataase.

29 Sandî Jisaasiho aimî itîpîho maipîhapa kîmo utaamoai namasi noaipasi numwe undatî kaundihî kandapî kandaase. Itîpîho maipîhapa nasisoaari soai anîtisatî isîwatatî bimohosî isîhiya nahatewetî isîwatîwunî ami ipipatî watîpîhataahuni anîtiwî ikwîrî wîsasauhîhandî kandî kapa tinjaati nasîpatî ahiyamî nohore. Iyataati itîpîho maipîhapa sapa netî koai isîsi isîhiya owehapîhî watîminahapîhî notoandaise.

30 Aihî koai Jisaasiho “kinyî ambîpatî napima-hone,” undatî nunjenataise. Nunjesîhî ko saundataase. “Nisî ambîpatî taahîhonîne,” undataase. Sandî itîpîho maipîho taahîho so utaa-sometî nandaatî bimohosî titîhî kaundataase.

31 Itîpîho maipîhapa Jisaasihoai piwîha apîpaahî andîtitîwî watîpîtiwîha satîwî kaundawaatopo.

32 Kapîhî detî sisîhomîhinî maasapîho taahîho woyîha taati nanatî kapîhî bitosîhî itîpîho maipîhapa maasapîho soetepînyamape undîwî Jisaasihoai piwîha watîpîtiwî andîtitîwîha kaundawaatopo. Iyauhî Jisaasiho gaasi so maasapîmoeti nuwi nandaapîse unda natausaasataise.

33 Aihî itîpîho maipîhapa so utaasomîhetapî noaipasi nuwi maasapîho nahatoeti nandaawaayopo. Nandaahauhî maasapîho nahato naupwasi durîhîraatîhî naisîho konîhî witati nahato waapoho nanatî napotaise.

34 Aihî maasapîho yamanîwî jaawî bitohohiyîhiya sandî siyatî noaipasîhî mmonîmapî yanîhîmawaayopo. Yanîhîmapî nuwî aunahîpatî taunîhandaatunî amî kahapîhî kahapîhunî kaundawaatopo.

35 Kaundauhî isîhiya atiwîmapî mmondaatiwî niyawaayopo. Naiwî Jisaasihoaapîhî noaipapî mmonawa itîpîho maipîhapa noaipasi naisîho utaaho utî apotîhîrî niyotî komî naharîho owetihî nanîhiyatî komî amîtîha biyatî nga gîwunyainjîhî Jisaasihomî auhîraapîhî bimihî kiya usonawaayopo. Usonawaawî ko siyatî bimihî waatî kiya yaiwîmawaayopo

36 Jisaasiho naharîhomîhetapî itîpîho maipîhapa nemwasîhî isîhiya usoniwî nehohiyîhiya kiyai siyatî kaihî komî naharîho owesoendaise undîwî kaundawaatopo.

37 Aihî isîhiya nahatiya aunahîpatî taunîhandî Gerasaahandaahapîhiya sandî mmonawaawî apîpaahî yausamasîhî namapî Jisaasihoai kîmbîhî nyangi nanyamasi ketîhonjî numwe undauhî Jisaasiho kapîhî namasi nutandî kopuhotî yamwaataise.

38 Aihî utaaho itîpîho maipîhapa noaipasi naisîho Jisaasihoai pîwîha andîtitaha sata kaundaase. “Nînî gisatî maasî nutaano,” undataase. Aihî Jisaasiho koai sata kaunda natausaasataise.

39 “Kînyî kinyî aunahîpataahapî japîhî numwe. Numbwî Autaahaatîho gaahati kahindîhandapî isîhiyai pîwîha ausaapî kaunde,” undatî natausaasataise. Aihî ko utaaho notî isîhiya nahatiyai aunahîpatî sataahî gaamatî Jisaasiho koai kawindîhandapî ausaatî

kaundataase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Metîhaati
 Napwihi Ahowimatunî Amî Itapaati
 Waati Koai Numwîhatihîhaatamî Timbiipa
 Owetindîhandapîhaare*
(Matiyuho 9:18-26; Maakîho 5:21-43)

40 Isîhiya wîrisandîhandî Jisaasihopî jatîmbîwîhiyaasî Jisaasiho japîhi napihi kiya maaritîwî numwaawaayopo.

41 Aihî utaaho wo komî ambîpatî Jairaasiho Judaahiyaaamî anjî gwîharaahandî Autaahaatîhopî gwînyaapi gaapundiataitîwî ahoyanohitîhandî awaisîho mîtîhoemataatî jatisîho nasatî Jisaasihoaapîhi noaipataise. Nasatî Jisaasihomî utatototî auhîraapîhi tîmahiyatî ahondaatî nisi anjîpîpîhapî namme undatî watîpitatî andîtitamataise.

42 So utaaso sata kaundindîmandî apaapîmaahe amî komî metîhonjî nehî naasonyîhitahondaatîse. Sonjî metonjî aponyonjî konjamî kînaungwîha ikwî maindîmwîtihi auhîramî yatairî 12 kiyatî aimî sanausohonje. Isî konjî metonjî aimî napwîtandî detîtihe.

Aihî Jisaasiho taatî naihî isîhiya wîrisandiwi komîhinî nowaawî nepî iwîhiwawaayopo.

43 Aihî amî itapaati waati kînaukwîha ikwî maindîmwîtihi auhîramî yatairîtahaiweti (12 kiyatî) nasisoarî jitîpatî jitîmainjîhaatî bindataise. Iyataati saatî itapaatisi utaaho wo kaatamî jitîmasîtîhandî nemwaitandîho wo owetise.

44 Aihī saatī apopaatī Jisaasihomī dawaataati ipipīhi nasatī Jisaasihomī apotīhīrī nipaatirīhīramī otasaahaasīnī isiwataise. Siyatī kaati isīwihi kaatamī nasisoarijītīmatoaatindīhandī ketī kuraanīhī dīhīwatī owesoendaise.

45 Aihī Jisaasiho sandaase. “Nīngi ikwīraahī ndī nanīmahatise?” tatī nasenataise. Aihī isīhiya nahatiya nyahīhī owesi nde undauhī Pitaaho Jisaasihoai saundataase. “Nyainjatingīhonye, isīhiya gīhipī kīnyīhīnī detī detī nasawaayopo. Isī amī kīnyī napindapī nasehise?” undataase.

46 Saundīhīhandī kandī Jisaasiho sandaase. “Isīhiya usa nīngi nanīmīhatauhī nisī watīpīhandī nisīhetī ahotindīhandī wīndī aimī naihīto,” ndaase.

47 Aihī kaati apopaatī nisapiso tatī gwīnyaataati kopī noaatītandīhandī owetihī namati itīhīraapīhī notī Jisaasihomī auhīraapīhī tīmahiyyataise. Iyatī kaati isīhiya nahatiyaamī ndīhetī tanyaaha saapi saindī Jisaasihoai iwitī numwīhatataayo unda sata kaundataase. “Nīnī Jisaasihoai iwitī numwīhatonīhī nisī timbīpa ketī kuraanīhī owenendaise,” undataase.

48 Aihī kaati Jisaasiho sata kaundataase. “Nisī maasīhaamo kīnyī nisapī koai numwīhatisanīhī nisī timbīpa nenīmaitaise tīpī gīnunyaapī nihingītīhandaahī kīnyī timbīpa owesendaise. Isī kīnyī maarīho wīhitati yatīhīngitatī napaisaatītonīhī numwe,” undataase.

49 Jisaasiho taati sata pīwaatihi isīhiya usa awaisīho mītīho anjī gwīharaahonya isīhiya Autaahaatīhopī gwīnyaapī gaapundiataitīwī

ahoyanohipipihī jatisihō Jairaasihomī anjipipihapihīya napiwī saundawaatopo. “Kinyī kimaamaati aimī napwisī katanyasisīho nehīhandī napitaisī kaunde,” undawaatopo.

50 Saundauhi Jisaasiho atisatosati ko awaisīho mitīhoai saundataase. “Kinyī windī yamaime. Nisapi ko titihīwiwitaise tipī ḡinunyaape kinyī kimaamaati japihī nepaitaiso,” undataase.

51 Saundamapi Jisaasiho notī Jairaasihomī anjipipihī noaipati nahatiyai anjaanjī namandaapise undati nehi Pitaahotihī Jonihotihī Jemisihotihī metīhonjamī saniya sapiyaatihī siyaisaahihī Jisaasiho numwaasi maasi anjittihī nandaataise.

52 Isīhiya nahatiya sonjī metonjapi yyi tīwī gowaayopo. Gwauhi Jisaasiho kiyai saundataase, “kīmonjī metīmonjī aimī napomataamaisī sahi windī yyi tīwī gomaatiwīse nehi nanotondaise,” undataase.

53 Sata Kaundihi kiya sunjawaayopo aimī napomasihonjapinyatiso tīwī.

54 Saiwī sisauhihandī kandi Jisaasiho sonji aponyonjamī ikwirī iwiwatata sandaase. “Nisī metīhonjanje japihī nepape,” ndaase.

55 Satihī keti kuraanīhi konjamī maarīho japihī nasati witihī titihī nepataise. Aihī kiya saundataase. “Kīmonjī metīmonji nandapa wapa nepī nunyawīse nando,” undataase.

56 Aihī sonjī metonjamī saniyī sapiya sandī mmonamaami yaihi kapuri Jisaasiho saundataase. “Kīmandī wanī nīnī kiyonīhi noaipashīhi mmositīmandapi isīhiya usai apipaahī kamundīmise,” undataase.

9

*Kîma Piwîma Jisaasiho Komî Otîpi patîhiya
 Ikwi Maindîmwîtihi Auhîramî Yahurîtahiyai
 Otîpi patî Nunuati Natausaasindi handapîhaare
 (Matiyuho 10:5-15; Maakîho 6:7-13)*

¹ Jisaasiho komî otîpi patîhiya ikwi maindîmwîtihi auhîramî yahurîtahiyai gaatati numwaati ahoa kiyai piwîha kaundati isîhiyaamîhetapî itîpîho maipîhana nemwamapi ami timbi paisahiyai titîhiwiataati wi watîpihandi kiyai nunyataise.

² Iyatî kiyai natausaasataise kiya nuwi Autaahaatîho isîhiyai winjaati bimaami naindîhandapîha piwîha ausaapi kaundiwi ami isîhiyaamî timbi pa nepumaitaatîwo.

³ Iyatî Jisaasiho kiyai sata kaundataase. “Sahi nowaawi kahapaamapîpa windi mipise. Girîhîri ikihi nandapa bîretîhandi nawîho apotîhîri niyoaitîhîri isîrîhîri sapa windi mipise. Owetane.

⁴ Aiwi sahi aŋîhandi wîndaapîhi nuwi nandaawaawaahî kapîhi nuwi nandaahohîpîpîhi bimaami nuwi kapîhi aunahîpati namasi nowaawi kaanjî aŋoanjî bimohaanjînamasi nuwîse.

⁵ Sahî naisaihi isîhiya windi maaritîwi namaasamaasaihaahî sati aunahîpitî sangi isîhiya namaasamaahohîpitaahî namasi nuwîse. Namasi nowaawi samî atasîhaatîhi ikwaatîpîho namaasandisîho tîwîhamapî nuwîse kiya sangi namaasamaahohîtîhandapî gîwunyaatîtando,” undati kiyai natausaasataise.

6 Saunda ko natausaasihi kiya aunahipati kahati kahataahimapi nahataapihi nuwi piwihagaaha wanha ausaapi kaundiwi ishiyaamitimbipa nepumapi titihiwawawaapo.

*Kima Piwima Erotiho Jisaasihopi
Diyaamahotindiho Tat Gwinyaasitihandapihaare
(Matiyuho 14:1-2; Maakaho 6:14-16)*

7 Awaisiho Erotiho yapipati Garirihand jaati bimisiho Jisaasiho kaiwaiwaapi atisataise. Iyatami ko piwihwa wa satiw katauhi atisataise, “Jonihoo aimi napwisihap ihi nepataise,” tiwi katauhi atisataati waati pihitat gwinyaataise. Ko siyatpihitati gwinyaataahand kandi titihiwindi giminuyaase.

8 Aih amisa usa satawaatopo, “Eraiijaaho aimi noaipataise,” tawaatopo. Aih amisa usa satawaatopo. “Autaahaatihomi piwihwa atiwinepi ausaahohiyihiya jih aimehuraahiyam wo wanjapih noaipataise,” tawaatopo.

9 Aih Erotiho sata kandaase, “Jonihooaimi naahutarihiri nisatiti titi yamwaahonih aimi owetisi so diyaamahop katauhi nin atiso?” ndaase. Iyatko Erotiho Jisaasihoai usondandi gwinyaataise.

*Kima Piwima Isihiya Taahitihandi
5,000 Kaiwhiyai Jisaasiho Nandapa
Numwindihandapihaare*

(Matiyuho 14:13-21; Maakaho 6:30-44; Jonihoo 6:1-13)

10 Aih kiya Jisaasiho otipipati nunyanatausaasisawihiya japihi napiwinoaipapi kiya otipipati kaiwi daayotihandapi piwihawa

siya siya otipipati kiyahaayo undiwî kaundawaatopo. Kaundauhi isîhiya usa owetihî nehi titihî ikwi maindîmwîtihi auhîrami yahurîtahiyaaisaahîhi Jisaasiho numwaasi nehi sawanaahîhi aunahîpati wîti katamî ambîpati Betisaitaaahandaahapi nowaayopo.

¹¹ Niyauhî isîhiya wîrisandîhandi Jisaasihopî sapîhi sihoaanjî naise tauhi atisawaawî ipotî nowaayopo. Niyauhî Jisaasiho kiyaapi maar-itatî numwaatî Autaahaatîho isîhiyai iwinjaati bimaami naindîhandapîha pîwîha ausaatî kaundatî ami isîhiya timbipaisahiyaami timbi pa nemwataise.

¹² Aihî asahataahura ipîho aimî naihi otipipatîhiya ikwi maindîwîtihi auhîrami yahurîtahiya napîwî koai saundawaatopo. “Nandapa kaanîhi ahotatî ami kîmbîhi isîhiya owehapîhisî kînyî kîmiya isîmiya taahîtîmandi natîpusoaase kiya nuwî aunahîpata detî nandapa nepî nanîwî nanoaitaatîwo,” undawaatopo.

¹³ Saundauhi amî ko kiyai wihoaanjîha sata kaundataase. “Kîmiya nandaatîwîhapa sahi sawanaati nunyawîse,” undataase. Aihî kiya koai wihoaanjîha saundawaatopo. “Nyahi bîretîhandi nehi ikwi naasairîtihi ami araiho yahurîtihi ahondaise. Isî nyahi nowaati isîmiya kîmiya nahatiyaapi nandapa nawîho nunya naitîhaawînyatino?” undawaatopo.

¹⁴ Sapîhi isîhiya bimohiyîhiya pîhîtiwî 5,000 kaiwîhiyaare.

Aihî Jisaasiho komî otipipatîhiyai saundataase. “Isîhiya tipitapaatîwî kîhonjî

kîhonjaapîhi 50, 50 kaiwî bimai nutaatîwî kaundiwîse,” undataase.

15 Saundihî kiya otîpîpatîhiya saiwî saiwî kîhonjî kîhonjaapîhi bimaawîse undauhî kiya kaiwî bimai nowaayopo.

16 Iyauhî Jisaasiho bîretîhonya ikwî naasairitahonyauni amî araihuri yahuruni netî isîwatata autaahî yamîhapataatîhi jatata Autaahaatîhoai gaahoje gaare undatosati naumbotî komî otîpîpatîhiyai nunyataise kiya nesi isîhiyai nunyawî gaamaitaatîwo.

17 Nunyawî gaamahauhî kiya nga pîhîtîwî nanîwî gaatihi ahottimbîpa naumbwinjîpîpa Jisaasihomî otîpîpatîhiya asîwî nepî ikîhaiwa ikwî maindîmwîtihî auhîramî yahurîtahaiwaara kîpîwî tisaipî ahiyawaayopo.

*Kîma Piwîma Pitaaho Jisaasihomî Ambîpatî Ausaatî Ambîhîtindîhandapîhaare
(Matiyuho 16:13-19; Maakîho 8:27-29)*

18 Waara Jisaasiho nehi sawahohî taati gaa-pundihî amî komî otîpîpatîhiya kapîhi maasi bindawaayopo. Bimauhî kiyai sata nunjenataise. “Nisapî isîhiya diyaamahoe tawaatopo?” undati kiyai nunjenataise.

19 Nunjesîhi kiya koai wihoaanjîha saundawaatopo. “Isîhiya usa kinyapi Jonîho Isîhiyai Baawusisîhoe tawaatopo. Iyauhî amî usa kinyapi Eraijaahoe tawaatopo. Iyauhî amî usa kinyapi Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî ausaahohiyîhiya jîhi aimehuraahiyamî wo japîhi nepahore tawaatopo,” undawaatopo.

20 Saundauhi amî ko kiyai saundataase. “O amî sahi kîmiyaati nisapî diyaamahoe tawaatopo?” undati nunjenataise. Nunjesîhi Pitaaho wihoaanjîha sata kaundataase. “Kînyî Isîhiyai Japîhi Numwaitaapi Autaahaatîho Ahîngisîhonjî Kîraisihonje,” undataase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Yaawîhandî Netî
Napwîtandîhandapî Katindîhandapîhaare
(Matiyuho 16:20-28; Maakîho 8:30-9:1)*

21 Pitaaho Jisaasihoai Kînyî Kîraisihonje undindîmandapî isîhiyai ausaapi wîndî apîpaahi kamundîmapise undati Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai kaundataase.

22 Kaundati amî kiyai ko saundataase. “Isîhiyaamî Awaisîhonîni Saahonîni Jîhonîni ambîpatî yaasahandî pîhîndî naito. Isîhiya mîtihiya gwînyaahiyaunî amî isîhiya isîhiyaapî nandapa tîhîwi Autaahaatîhoai waamaitumapî dîpumanîhohiyîhiyaamî awaisawîhiya jîhiya mîtihiyaunî amî isîhiya Judaahiyaamî wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî nîngi ahosînîmaitaapo. Ahosînîmapî nîngi nîwisaihî napwîto. Nîwisaihî napomatati asisîha mairîma saniyonîhi japihi nîni asohonimandî nepaito,” undataase.

23 Saundatosati amî komî otîpîpatîhiya nahatiyaisuni amî isîhiya usaisuni sata kaundataase. “Isîhiya usa nisî otîpîpatî kaniwi amî nîngi nanipinjîtaatîwaahî sawanaapi nanîpimatîwi ipi tîtîhi atawîhatî nîni kateti napwîtandîhatî tîpwîtohîpatamataiwî kiya

yaawîhaiwa nepi napwîtaatiwîhati asisîha nahateweti nepi tîpwitîwi nanipinjawise.

24 Nîni sandi apaapîmaato amî isîhiya usa kiyaami kîmaapi bimîtaatiwîhandapimatonîhi kandapi gwînyaawaawi kandi anîtiwi isîwataawaahaî amî sandi kandapi kiya ipotîhura asiyaimatiwî Autaahaatîhoaisawî jinjapîhi bimîtaatiwîhandi wîndi namepi nihîritaapo. O amî isîhiya usa nisapimatonîhi kiyaamîhana namapi nanîpimatîwi nisî otîpîpatîhi kaniwi nîngi nanipinjawaawaahaî amî kiya ipotîhura asiyaimatiwî Autaahaatîhoaisawî jinjapîhi bimîtaatiwîhandi naitaapo.

25 Amî utaaho wo maapi yapîpatambîhana pîhitati neti ahoyati isîwatataataahaî sawaho neti nopîsasînatî owematataise. Isî amî ka-hapaamapîpa ko isîwatimbîpa napitiyatî koai andîtiwiwîtaise? Amî kaiwaahî koai wîndi andîtiamaawiwîtaise.

26 O amî utaaho wo nisapuni nisî pîwîhaapuni mawataataahaî Nîni Isîhiyaami Saahonîni Jîhonîni Awaisîhonînimandî nisî awaindi nausaatatî saasanotindîhandi yundanyîha otiwa kambwaati watîpîhandisatunî amî nisî Apîho Autaahaatîhomî nausaatatî saasanotindîhandi watîpîhandi yundanyîha otiwa kambwaahaiwaisatunî nasataahura utaaso sopî nîngi manyîtaise. Manyonîhi amî nîni kopî satîto, 'soai nîni wîndi mausotîhoe. Amî ko nisî

otipatihomaahē,’ tito.

²⁷ Nini akitinhī sangi sandi kasatataato. Sahi isihiyati wanī kimbīhi bitohohiyimiyati usaaati sangi napopi bindawaawi Autaahaatihō isihiyai iwinjaati bimindihandi asisīha ipotiheti noaipahonihī mimondaapo,” undati kiyai kaundataase.

Kima Piwima Jisaasihom Ambipati Noaipati Wipetindihandapīhaare

(Matiyuho 17:1-13; Maakīho 9:2-13)

²⁸ Jisaasiho kiyai piwīha satati kaundatosati bimihī asisīha ikwi naasairitihi wininīhīramī mairīma aimī sanaihī Pitaahoaisunī Jonīhoaisunī Jemīsihoaisunī kingwaasi numwaasi gaapunditandī sisīhoaasinapī niyataise.

²⁹ Niyati kasinī sisīhoaasiṇī gaapundati bimihī komī ndīmaahomwaanī noaipati awaindi nausaamatataise. Iyataatī amī komī apotihīri noaipati apīpaahi kīhoepitatī kīnapīpaamatiyatī nausaamatataise.

³⁰ Aihī nehī keti kuraanīhi utaahuri wuri noaipapi koaisami maasi taamī piwaatamaise. Surī utaasurī Mosesiyī Eraijaayaare.

³¹ Kuri yamīhapataatīhapi yundanyīha otawa kambwaati nausaatīhapaisami namī bitotama Jisaasioaisamī piwanamaase ko Autaahaatihō maaritati gwinyaasīpi pa netī akīpīpemati Jerusaremīhanda napoti kiyamapi yamīhapataatīhapi yapīpataapīhi namasi naitandihandapi piwanīwī kaundamaase.

³² Pitaahoaisunī komī sasaahohurisunī apīpaahi naawamasīhi kingwaasi

nanopotawaayopo. Nanopotimbiwî nepapi jawa Yundanyîha Jisaasihomîhetapuni ami utaahuri Jisaasihoaisamî bitosururamîhetapuni apîpaahî nausaatamasîhi jawaayopo.

33 Kuri taamî Jisaasihoai numwasi naihi Pitaaho Jisaasihoai saundataase. “Katipinyasingîhonye, nyahi kîmbîhi gaanihi bindîhaanyoni gaasi añaanji gohihaanjî kinyapi waanitanîhi Mosesihopî waanitanîhi Eraiijaahopî waanitanîhi anisamatitaano,” undataase. Pitaaho sandî mmonataati ko piwîha katitandîha owetihî sa piwîha kandaase.

34 Piwîha sa Pitaaho taatî satati katihî tiwipati nasateti kingwaasi bopihataise. Bopihihî kingwaasi tiwipati numwaasasihi yaiwîmawaayopo.

35 Yaiwîmîhauhi katîhi tiwipataatihiapi piwîha wa sataha noaipataise. “Kîmo Nisi Maasîhiho Niñi Namîhandî Ahîwisohîhosî ko piwîha katonîha sahi atîwiwîse,” taha noaipataise.

36 Piwîha sataha noaipati owetihî jawa Jisaasiho nehi sawahohî bitosîhi iwinjawaapoyo. Sandî siyatî noaipasîhi mmonîhotîhandapî otîpîpatîhingwaasi sura siyahandî noaipasîhi mmonîhaayo tiwî ausaapi windî usai kamundopo. Owetise.

*Kîma Piwîma Metîhomîhetapi Itîpiho
Maipîhoai Jisaasiho Nemasîtîhandapîhaare
(Matiyuho 17:14-21; Maakîho 9:14-29)*

37 Saiwi bimambîwi bowihî sisîhoaasinî namasi noaatipapi nasauhi isîhiya wîrisandîhandisawi mîhaapi sisîhomî auhîraapîhi nutanawaayopo.

38 Nutaniwî utaaho wo isîhiya wîrisandîhandamî otîhatîhapi waati kaahaata sandaase. “Katîpinyasingîhonye, nînî metîho nehî naasohîtahonînisî koai kînyî usondaapi nînî watîpîndî nangîsenataayo.

39 Asisîha taahîwaiweti itîpîho maipîho nisî metîhomîhetî nandaati isîwatata netî nusopîsasihi ko yayati itiwati waati kaahandaase. Iyatî itîpîho ko metîhoai netî kîsîhîsisatî pimbapowisatî netî yotihî maahomwaanjapî sisipa maahoairîhîri kiyataise. So itîpîho maipîho nisî metîhoai wîndî namumwaase. Owe. Nehî konîhi bindata nisî metîhoai nanusopîsasataise.

40 Saihi nînî kinyî otîpîpatîhiyai itîpîho maipîho soai nemaitaatîwi watîpîndî kaundonîhi kiya wîndî nepumaamahopo, owetise,” undataase.

41 Saundati kaundihi Jisaasiho kiyai saundataase. “Sahi wanî kîmuraamiyaati nisapi wîndî andîtitîwi watîpitîwi ko nyangi nga nyatatamanîtaiso tîwi gîmaanunyaapi amî samî maarîho amitîha gwînyaahohîtîhandî apîpaahî maipe. Nînî napitaindîhaiwaara sangisatî maasi bindata samî naanjawaiwa nesamaitande? Kinyî kimwaahoi numwaasi kîmbîhi namme,” undataase.

42 Numwaasi namme undihî ko metîhoai sapîho numwaasi taati Jisaasihoaapîhi naihi itîpîho maipîho metîhoai netî kîsîhîsisatî waati wonamaatihi yapıpatetî netî yotamataise. Sahi Jisaasiho itîpîho maipîhoai itîhundatî nemati so metoai netî titîhîwiwatî sapîhoai japîhi netî

nusoaaasataise.

⁴³ Saihī is̄hiya sand̄i Autaahaat̄hom̄i wat̄pihand̄ siyat̄ noaipasīhī mmonawa yaiw̄i aat̄mawaayopo.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Komî
Napwîtandîhandapî Kasînîhandî
Katindîhandapîhaare*

(Matiyuho 17:22-23; Maakîho 9:30-32)

Aih̄ kiya is̄hiya nahatiya Jisaasiho kaindîhandapî taawī pîhitîwī aatîwîmapî gwînyaahauhī Jisaasiho komî ot̄pîpatîhiyai saundataase.

⁴⁴ “Kîma piwîma nîni sangi kasatîtandiyohîma sahī baiw̄i atiw̄i nepî gwînyaapîse. Nîni Is̄hiyaamî Awaisîhonîni Saahonîni Jîhonîhi is̄hiya nepî awaisawîhiyaamî ikwîraatînîmaitaapo,” undataase.

⁴⁵ Satatî kaundihîhandî kandī kiya komî piwîha sata kaundisîhaapi wîndî biyatî gîmaawunyaata namusesîpainjîhī wîndî gîmunyaahopo. Owetise. Iyataatī amī sa piwâamî tanyaaha wîndî amusaimanatī noaasandihîhaasī kiyai wîndî gîmaawunyainje. Amî Kiya yayawaawî piwîha kaapī wîndî baiw̄i namunjenîhopo. Owetise.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Is̄hiya
Awaisawîhiyaimatîtaatiwîhîretapî
Katindîhandapîhaare*

(Matiyuho 18:1-5; Maakîho 9:33-37)

⁴⁶ Jisaasihomî ot̄pîpatîhiya sawana nyamî awaisîho jîhimatisîho diyaamahoe tiw̄i kanawaatopo.

47 Satîwî kanîhauni namatî kandapî Jisaasiho kiyai usonatosati metîhonji wonji numwaati komîhinî detî ahîwihi bitondaise.

48 Bitosîhi kiyai ko sîwipati namîhanati saundataase. “Metîhonji kîmonji wowaati numwaati nisapimatonîhi konjî Jisaasihomîhonjiso tatî andîtiwiati iwîtatamanataataahî sandî nîngi ko kaati nanîmaati nîtatamanataise. Iyatî ami nîngisaahîhi nanîmaati nîtatamanataamaise. Owetise. Amî Apîho Autaahaatîho nîngi natanoaasihî nasohîhoaimaawî numwaati iwîtatamanataise. Isî samî otîhatapî wo noaipati isîhiyaami ndîhetî ambîpatî awaipati oweho nehîhotisîho so noaipati samî otîhatîhi awaisîho jîhoematitaise,” undataase.

49 Aihî Jonîho Jisaasihoai saundataase. “Nyainjatingîhonye utaaho wo kinyî ambîpataaahî itîpîho maipîhapa isîhiyaamîhetî bimimbîpai nemwasîhi usonîhaawi ko nyangisahometihî owe saimbî kînyî kamaime undaatî nîwisapuwîhaayo,” undataase.

50 Saundihî Jisaasiho koai saundataase. “Sahi napaapi koai nîwisapuwawaawe. Utaaho wo sangi ahosîsamati namaasisapuso so samî naisohore,” undataase.

*Kîma Pîwîma Jisaasihoai Isîhiya
Samariyaahiya Kiyaami Aunahîpata Windî
Namumwaahohitîhandapîhaare*

51 Jisaasihoai Autaahaatîho yamîhapataatîhapî numwaasi naitandîhura aimî detîndaise. Detîtihi amî ko komî maarîho naasohîtihi watîpitati Jerusaremîhandaahapî nutandi maarîho nusoaasati gwînyaataise.

52 Siyatî watîpitati gwînyaati ko isîhiya usai pîwîha kaundati natausaasihi kiya jîhi nowaayopo. Nuwi isîhiya usa Samariyaahiyamî aunahîpati wîta noaipawaayopo. Noaipapî Jisaasiho nanoaitandîhapîhi kahapaamapîpa tîhemaitotîwîyawaayopo.

53 Saiwî kaitotîwîyauhîhandî kandî satî aunahîpitaahapîhiya isîhiya Jisaasihoai kiyaamî anjîpîpîhi aunahîpata maaritîwî numwaitaatîwîhandapi poundataise. Sandî kiya Jisaasihopî Jerusaremîhandaahapî notaahoso tîwî gwînyaawaawee.

54 Siyauhi namapi Jisaasihomî otîpîpatîhuri Joniyî Jemîsiya sandî mmonamaami Jisaasihoai kurî saundîmî nunjenamaise. “Awaisîhone, kîmiya saiwi nyangi kanyîsotîmandapi nyahi yamîhapataatîhapi sisîha nasane tisaihi nasati isîmiya kîmiyai tîhatî owemaitandi gaaro?” undîmî nunjenamaise.

55 Saimî kurî nunjesîhandî kandî Jisaasiho kuri nepemaitati satîmî sahuraahî napaapi katise undati itîhundataase.

56 Itîhundihî kapîhi namasi aunahîpata wîtaahapi nowaayopo.

*Kîma Piwîma Isîhiya Jisaasihoai
Nuwipinjîtaatîwîhiya Nitanohîtîhandapîhaare
(Matiyuho 8:19-22)*

57 Saiwî kiya taawi daihîra nowaawi utaaho wo koai saundataase. “Kînyî naingîpîpîhi nahataapîpîhi ami nîni nangipinjai napîtaano,” undataase.

58 Saundihî koai Jisaasiho wihoaanjîha saundataase. “Suhîrî ainjîhîrîhîrunî kohounî akosîha arjaanjî itîha ahetahapaare. Iyataahandî kandî Nînî Isîhiyaamî Awaisîhonînî Saahonînî Jîhonînî nisî mîtîho ahiyatî nanoaitandîhaanî arjaanjî apîpaahaanjî owehonîne,” undataase.

59 Saundatî ko Jisaasiho woai saundataase. “Kînyî nîngi nanipinje,” undataase. Saundihîhandî kandî ko saundataase. “Nînî nundi nisî apîhoai jîhî yamwaamapîhura napîtaanî kînyî gaare dîtaino?” undatî nunjenataise.

60 Aihî Jisaasiho komîha wihoaanjîha koai saundataase. “Napohiyîhiya sawana kiyaamî ambîpatî nepî yamwaatiwîse. O amî kînyîhî numbwî Autaahaatîho isîhiyai iwinjaatî bimindîhandapîha pîwîha ausaapî isîhiyai kaunde,” undataase.

61 Saundihî amî wo Jisaasihoai saundataase. “Awaisîhoje, nînî gi nangipinjai napîtandiyo. Saindî gwînyaataahandî kandî nînî jîhî nundi nisîhiyai ikwîrî ahowindi kaindîmapî napîtaanî gaare dîtaino?” undataase.

62 Saundihî Jisaasiho komîha wihoaanjîha koai saundataase. “Utaaho mandosihihoaanjî jaatî tîtîhî notaahandî kandî japîhî nepemaitatî dawaataati jati kiyataatî Autaahaatîho isîhiyai iwinjaatî bimindîhandamî otîpîpatî wîndî biyatî kamaitaise,” undataase.

10

*Kîma Piwîma Isîhiya Taahiyîhiya 72
Kaiwîhiyai Jisaasiho Otîpîpatî Nunyatî*

Natausaasindihandapihaare

¹ Saiwa siyat† aim† owetih† Awaisiho is*hiya* usa taahiy*hiya* 72 kaiw*hiyai* aunah*ip*a nahatewaara natiw† daim† nutaat*wi* nam*hanataise*. Nam*hanat*† kom† jih† yahw† yahw† aunah*ipat*† kahat† kahataahap† sawaho ipot† nutand† timetiw*ia*waaraahap† net† natausaasataise.

² Natausaasataati Jisaasiho kiyai satati kaundataase. “Osaataati nandapa akuraayati asakendaise. Siyat† nandapa asakendaahandi kandi† nandapa kapa kupiwi† ahoaiwi† naasaimbi

maitaatiw*hiya* is*hiya* w*indi* taahiy*yaamaahe*, owe, neh† naasiyaah*he*. Isi sah† osaataatami sathop*p* gaapundi*wise* ko osaataatami satho is*hiya* taahiy*hiya* kapa nandapa k*ip*iwi† nepi† naasaimbi

h*imap*

 ahoaitaat*w*hiyai**

 sawaho natausaasitando.

³ Sah† nuw*ise* Sipisip*hand*† mwaa-homataiw*hiyaatangi* suh*ir*† ainj*ihirihiram*† ot*hap**hi*n† nandisisoaasataayono.

⁴ Sah† naw*hom*† ikihi† naw*hoaisahihun*† am† nandapaapi ikihun† am† asuipatun† w*ind*† mip† neh† taanahiyaati nuw*ise*. Aiwi nowaawi*is*hiya** daih*ira* nutanawaahiyai ip*hi*rete und*wi*p*waamundi*wise**.

⁵ Aiwi sah† nuwi an*ihand*† w*indaatih*† nandaawaawaah† sand† an*ind*† nandaahot*indaatih*† is*hiya* bimohiy*hiyi* sangi p*waundi*wi*watawa* jih† saund*wise*. ‘Sah† k*imand*† an*imandaatih*† bimohiy*hiyaate*, sangi Autaahaatho gaahandi kasisat† am† sam† maarho amb*ipat*† net† japatisa yat*hi*siwat† napaisaatisamane,’ und*wise*.

6 Saundisaihi ami sandi anjindaapihî utaaho wo komî maarîho ambîpatî biyatî yatîhîwitati napaisaatitaho bindataataahî samî pîwîha kiyai kaundohîha komîhetî niyonîhi komî maarîho ambîpatî biyatî yatîhîwitati napaisaatumatitaise. O ami utaaho siyaho wo sapîhi bîmindataataahî ami samî pîwîha satîwî samî maarîho ambîpatî biyatî yatîhîsitati napaisaatitane undîwî kaundohîha nepemaitati japihi nasati sahi sawanaatamîhetititaise.

7 Saundiwiimapî nandaapî sahi anjhandi bimotîhandi kandi naasindaapîhi bimaawise. Bindawaawî nandapa waapoho kapîhi anjindaatîhi sahi bimohîpîpîhi bimohiyîhiya nasamisaihi nanîwîse. Amî sapa nandapa samî otîpîpatî kaiwî daayotîhandapi nasanyawaayowo. Amî utaaho otîpîpatî wîti kaisîho nawîho nesitîhandiso. Aiwi anjhandi kîhandi kîhandaapîhîmapî namuwîse.

8 “Amî sahi nuwi aunahîpatî taunîhandi wînda noaipasaihi isîhiya sandi taunîndaahapîhiya sapî maaritîwi nasamaapî nasamaasi kiyaami anjîpîpîhi nuwi nandapa nasanyohîpîpa nepi nanîwîse.

9 Aiwi ami sahi sati aunahîpatî taunîndaahapîhiya isîhiya timbipaisahiyai kiyaami timbiipa nepumapi titîhîwipise. Aiwi kiyai saundiwiise. Autaahaatîho isîhiyai iwinjaatî bimaami naindîhandi wanî aimî deti samîhini nasati ahondaise undîwîse.

10 O ami sahi aunahîpatî taunîhandi wînda nuwi noaipasaihi isîhiya sandi taunîndaahapîhiya sapî wîndi maarîmitîwi

nasamaasi kiyaami anjipipihapî namaisaihaahi sahi nuwi sandî taunîndamî daihîra bitotawa satîwî katîwîse. Kîmandî taunîmandaahapî yapipati ikwaatipîho nyami auhîramî atasîhaatîhi nanyamîhatisîho nyahi namawa ko ikwaatipîho tiwîhaawa japîhi sawanaatamîhetîmahaayo.

11 Iyahaahandî kandî sahi baiwî atiwîse. Autaahaatîho isîhiyai winjaati bimaami naindîhandî aimî nasati detî ahondaise undîwîse.

12 Amî nînî sangi akîtînîhi sandî kasatataato. Isîhiyai Autaahaatîho netî tipitapaati usondandî ko asisîha namîhainjîhetî sandî taunîndaahapîhiyai yaawîhandî apîpaahi awaindîhandî numwîtaise jîhura isîhiya Sotomîhandaahiyai numwindîhandî nusatipîhaati apîpaahi awaindîhandî nunyonîhi kiya naitaapo,” undataase.

*Kîma Piwîma Isîhiya Aunahîpîhaiwa
Wiwaaraahiya Nepemaitîwî Jisaasihomî
Piwîhaapi Gimunyaahohiyîhiyaapîhaare
(Matiyaho 11:20-24)*

13 Iyatî Jisaasiho sandaase. “Ese apîpaahi sahi isîhiyaati Korasinîhandaahuni Betîsaitaahandaahuni bimohiyîhiyaate, nînî kîmbîhi samî aunahîpîmatî taunîmanda watîpîhaiwa kiyohîwîmaiwaamatiyati utaaho wo Taiyaahandaahuni Saitonîhandaahuni watîpîhaiwa kiyonaahi isîhiya sauri taunauraahaapîhiya ketî kuraanîhi apotîhîri maarîho asipaiwî gwîtaatîwîhîri niyopî detî

sis̄haini bindawa waat̄pati nopyan̄wi gw̄wi nepemait̄tauhe.

14 Autaahaatiho is̄hiyai neti tip̄itapaataahura is̄hiya Taiyaahandaahiyauni Saiton̄handaaahiyauni yaaw̄handi goti nesaihi ami sahihi kiyai nusatip̄haapi ap̄paahi waati awaindihandi naitaapo.

15 Iyataati am̄i sahi Kapaniyaam̄handaahiyaate, sangisaahit̄ is̄hiya nepi taunihandi ap̄paahi kandi awaindihande tiwi autaahi yam̄hapataatihepisamaamaaitaapo. Owetitaise. Sangi Autaahaatiho neti daahi m̄maip̄isatis nasop̄isasamaaitaise,” ndaase.

16 Satatosati Jisaasiho komi ot̄ipi pat̄hiya natausaasitandihiyai saundataase. “Utaaho wo sami p̄w̄iha at̄isisiho so nis̄i p̄w̄haisangi at̄inisataise. O am̄i utaaho wo sami p̄w̄iha w̄indi at̄homaasisati sapi ponje tat̄i ahos̄samasitho so m̄kandi am̄i nisapimaaw̄i poundih̄ ahos̄inimaitaise. Utaaho nisapi poundih̄ ahos̄inimaso so am̄i m̄kandi n̄ngi natanoaashi nasoh̄hopi poundih̄ koai ahosumwataise,” undati kiyai natausaasataise.

Kima Piwima Ot̄ipi pat̄hiya 72 Kaiw̄hiya Jap̄hi Jisaasihoenda Nasoh̄it̄handap̄haare

17 Is̄hiya usa taahiȳhiya 72 kaiw̄hiyai Jisaasiho ot̄ipi pat̄i nuyati natausaasih̄ niyohiȳhiya ap̄paahi awaindihandi maarit̄imi jap̄hi nasawaayopo. Kiya nap̄iw̄i satawaatopo. “Awais̄honye, nyahi kinyi amb̄ipat̄i amb̄ih̄iton̄ih̄ it̄ipiho maip̄hapaisangi nyami p̄w̄iha b̄ipi at̄nyisataise,” undawaatopo.

18 Saundauhi Jisaasiho kiyai wihoaanjîha sata kaundataase. “Nînî Bwaasîrîhîrisî iwinjahonîhî amî kîri yamîhapataatîhâpi kînapîpaamatiyatî kînapaahinîmî tîmîhaise.

19 Sahî atiwise. Nînî sangi aimî apîpaahi watîpîhandî nasanyataayo akwîranîho amî akosîho sapai itîpapî kapaamî autaahî daisaihî kapa sangi wîndî ikomaasawîtando. Aiwi amî sahî samî tiworîho yapîpatambîhomî watîpîhaiwa nahatewai ipîhatiwîmaitaatiwî watîpîhandî aimî nasanyataayo. Sahî saisaihî sangi wapa netî ipîhatisamaamaitaise.

20 Amî sandî itîpîho maipîhana samî pîwîha atîsindîndapî itîpîho maipîhana nyamî pîwîha atînyisataiso tîwî sahî maarîmitîwîse. Nehî sahî satîwî nyamî ambîpatî yamîhapataatîhî Autaa-haatîho aimî jîpatîpinyisatî ahînyihîhiyaaniso tîwî maaritîwîse,” undataase.

Kîma Piwîma Jisaasiho Maaritati Autaa-haatîhoai Gaahoje Gaare Undindîhandapîhaare (Matiyuho 11:24-27, 13:16-17)

21 Aihî ketî suraanîhî Autaahaatîhomî Itîpîho Gaaho Jisaasihoai maaritîtandîhandî numwihi ko Jisaasiho sata kandaase. “Apore, yapîpatamuni yamîhapatamuni Awaisîhoje. Gi nînî kînyî gaahoje gaare hîtîti mepî autaahehîmataayo. Amî kînyî isîhiya amîtîha awaindîhandisawîhiyaapuni amî isîhiya isîhiya usai katîwunjauhi mmonîwî nehohiyîhiyaapuni anîtimbi nepî saiwa noaasapaapi amî kaiwa wanî Kînyî isîhiya kiyaamî amîtîha maarîho manyinyaamataiwîhiya masîhonya

gwinyaahohiyihiyai nepi nunjinîho. Ye akîte Apore. Kînyî gwinyaapi maaritingîrîhîreti sîkîrete. Isi kînyî kîreti kiyapaise,” ndaase.

22 Satatosati ami sandaase. “Kahapaamapi pa nahataapa Apîho nîngi naninyataise. Iyataati nînî komi mwaahonisapî utaaho wo mmonati neti gîmaawunyainje. Ami nehi nisî Apîhohîhi nînî komi mwaahonisapî mmonati gîwunyaataahore. Iyataati ami nisî Apîhopi isîhiya wîndi mmonîwi gîmaawunyainje. Nehî nînî komi mwaahonînîhi Apîhopi mmonîti gînunyaatahonîne. Isi ami isîhiya usai nînî komi mwaahonînî nisî gwinyaati maaritotîhandaahi nisî Apîho siyatî setahore unditi kometirîhîretapi neti kiyai nunjisanîhiyaasaahîhi nisî Apîhopi kiyai gîwunyaatatî nusesîpatonîhi mmondaapo,” ndaase.

23 Sandi satatosati ami sapîhi komi otîpîpatîhiyaimaaawi bimauhisî kiya nehi sawanaahi yatihi bindawa Jisaasiho nepemaitati kiyai saundataase. “Sahi kîmaiwa mmonîhohîwîmaiwaapi ami nyahî gaanîhi kîmaiwa mmonîhaayo tîwî maaritîwîse.

24 Ami nînî sangi sandi kasatataato. Sahi wanî kîmaiwa noaipasîhi taawî mmonîhohîwîmaiwa mmondotîwi awaisawîhiya yapîpati isîhiyai winjaawi bimohiyîhiyauni ami isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepi ausaahohiyîhiyauni jîhura maaritawaahandî kandî kiya wîndi mohopo. Aiwi ami kiya pîwîha kîma sahi wanî taawî atisohîma kiya atitaatiwi maaritawaahandî kandî kiya wîndi

atîhomisopo,” undataase.

Kîma Piwîma Utaaho Samariyaahandaahapîho Judaaho Woai Iwîtatamasîhopî Jisaasiho Katindîhandapîhaare

25 Wura utaaho wo Judaahiyaamî wînîhapîpa kataunjisîho Jisaasihoenda ko piwîha napitiyaha kandise tatî jaiwiya piwîha wa nunjendandi nasataise. Ko nasati Jisaasihoai sata nunjenataise. “Katîpiñyasingîhonye, nînî nînapitiyataatînîhi asohonimatîtandîhandî netî nasisoaari bimîtande?” undati nunjenataise.

26 Nunjesîhi Jisaasiho koai saundataase. “Piwîha wînîhapîpaatîhi napitîtaha jîpatîpindihi kînyî awîtiþî mmonapaise? Aimbi amî ka piwîha napitîtaha ahotihî awîtiþî mmonapaise?” undataase.

27 Saundihi ko wînîhapîpa kataunjisîho wihoaanjîha sata kaundataase. “Kînyî Autaahaatîhoai kinyî omanjîtîhi kandînîhi amî kinyî maarîho nahato konîhi amî kinyî andîtatî andîtitingîtîhandî watîpîhandî kandîhi amî kinyî gwînyaahingîtîhandî kandînîhi saiwa nahatewa komîhetî niyonîhi kinyî Awaisîho Autaahaatîhoai maarîho nunye. Aimbi amî kînyî isîhiya kinyîhiya aunahîpatî yapîpatî naasaipitî kataahapîhiyai maarîho nunye amî kînyî kîwahoñî kinyî maarîho kinyî ambîpatî nunyapi itatamanîhingîpatamataimbo tatî jîpatîpindise,” undataase.

28 Saundihi Jisaasiho koai saundataase. “Kînyî tîtîhi akaaha nga katapaase. Isî kînyî wanî

katingipatamataimbi titihī kiyapaapaahī asohonimatipī nasisoaaři bimītaise,” undataase.

29 Sata kaundihīhandī kandī ko wīnīhapipā kataunjisīho sawaho Jisaasihoai nunjesitīhandapī siyatī gwīnyaataise. Wiwa nisapī Jisaasiho satatī ko nīngi nanisesitīhandamī wihoaanjīhandī gwīnyaahondaahandī kandī amī ko nīngi napindapī nanise se titaiso taunyaati Jisaasihoai saundati nunjenataise. “Amī kīnyī sandipī kīnyī kīwahonyī isīhiya naisīhiyai maarīho nunye dingīyīhiya diyaapise?” undatī nunjenataise.

30 Saundati nunjesitī Jisaasiho komīha wihoaanjīha koai sata kaundataase. “Utaaho wo Jerusaremīhanda namasi Jerikohandaahapī daihīra taati notaise. Naihī isīhiya maatīmaatiwī ikohiya nutanīwī koai isipī komī utī apotīhīrī nausohaapī nusepī somaahomwapī koai pīhitīwī tipī daihīra ahiyamapi niyauhī ko asisīwiratihī kwaapanīmaasati ahondaise.

31 Aihī amī utaaho wo pīrisiho Autaahaatīhoai nandapa tīhatī dīpumasīho daihīra kīra notaise. Notī mmonata utaaho daihīra ahotihī usonamapi wīndī koai namumatītandī kīsetī daihīramī wihīnīhīraapī nusatipatī notaise.

32 Aihī amī utaaho wo isīhiya Autaahaatīhomī Anī Awaindīhandamī otīpīpatī ipaahambīhapa kiyohiyīhiya Ripaihiyaamīho daihīra kīra nasaho mmonata utaaho daihīra ahotihī mmonamapi naasīkatī kiyatī kīsetī daihīraami wihīnīhīraapī nusatipatī notaise.

33 “Saimī utaahuri surī usonamaahandī kandī nehī iwinjapī mmonīmapī naihī amī utaaho

nehî koai wo isîhiya Samariyaahiyaaamîho daihîra kîra nasataaho nasatî ko ahotimbîpîhî noaipataise. Nasatî noaipatî mmonata utaaho mîmaipiyatî ahotihî kopî maarîho waatî asîpîwisataise.

34 Asîpîwisati komîhinî detî notî komî asaaahaatîhî atîpatî werîhandî amî wainîhandî nuhaatî iwinjaatî nurîmaasatî asaaha urîmataise. Iyatî ko koai naimaatî komî dongihoaasînî ahiyatî isîsi notî anîhandî wîndî nawîho nunyawî nanohotîhandaapîhî ahîwisatosatî winjaatî bindataise.

35 Aihî asisîha kasînîhetî nawîho taanauhîho siriwaahonyurî nawîhomî ikihombî niyaati anîhandî sandî jaatî bimisîhoai nunyatî saundataase. ‘Kîmo utaamopî nawîho wapa kinyîhana owemapi tîmapaapaahî nînî kîmihoaanjî japihî napitîhura nawîho kopî owemapi tîmahingîhopî wihoaanjî nahîmitaanî kîmoai kînyî iwinjaapi bime,’ undataase.

36 Isî amî isîmiya kîmingwaasamî maahîwo utaaho maatîmaatiwi ikohiya tipî nusopîsasohîhopî awaindîhandî maarîho nunyatî asîpiyatî iwîtatamanataise?’ undatî nunjenataise.

37 Saundatî nunjesîhî ko Judaahiyaaamî wînîhapîpa kataunjisîho wihoaanjîha sata kaundataase. “Utaaho kopî maarîho asîpîwisati iwîtatamasîhore,” undataase. Saundihi Jisaasiho koai saundataase. “O amî kînyî numbwî sîkatî kaimbi isîhiya usaisî iwîtatamanîpî bime,” undataase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Mataayî
Mariyaayaamî Añipipîhi Notî Na-
howindîhandapîhaare*

38 Saimî Jisaasiho komî otîpîpatîhiyaimaawi daimî Jerusaremîhandaahapi taawî nowaayopo. Taawî nowaawî Jisaasiho aunahîpatî wîta notî nandaatî noaipataise. Noaipasîhi satî aunahîpita apopaati waati kaatami ambîpatî Mataahaati bindataise. Bindataati kaati Jisaasihoai kaatami añipipîhi numwaasi notî añaanji nunyatî nandapa tîhatî yainjaraawisataise.

39 Mataahaati saatî kaatami sanaapwîhaatisahaate. Kaatami ambîpatî Mariyaahaate. Aihî kaati Mariyaahaati Jisaasihomîhinî detî nasatî bindataati Jisaasihomî piwîha atîwisataise.

40 Saihi amî Mataahaatihi nandapaapaahi nonasaya nandapa tîhatî tîmanataise. Siyatî kainjatî notî Jisaasihoai saundataase. “Awaisîhoje, nîni nîwîhaanîni nundi napitaindi nandapa tîhitî tîmanataayo. Isî kînyî ningi nisonapaino? Naapwîraati natîpusoaase kaati anditînihonîhi maimburaañi nandapa maasi tîhaha tîmanitaano,” undataase.

41 Saundihî amî Awaisîho komîha wihoaanjîha kaati sata kaundataase. “Mataahaanje, kînyî wapa pîhitatî taahîpîpaapî gwînyapenapaise.

42 Siyapaahandi kandi kînyî nehi wîndi naasaindapaahi nenoaahîtapaise. Iyataati sandî kînyî nenoaahîtingîtindi Mariyaahaati kandi gaahandi naitandaise. Sandî kaati nesitîndi isîhiya usa kaatamîhetapi wîndi nemaamaitaapo. Owehitaise,” undati Mataahaati

Jisaasiho kaundataase.

11

*Kîma Piwîma Jisaasiho Komi
 Otîpîpatîhiyai Gaapundiataitîwîhandapî
 Kataunjindîhandapîhaare
 (Matiyuho 6:9-15, 7:7-11)*

¹ Asisîha waara Jisaasiho wapihî taati gaapundataise. Gaapundati namîhaasîhî komî otîpîpatîhiyaami wo koai saundataase. Awaisîhorje nyahî gaapundiîtîhaahandapî satîwî gaapundiîtîse tîpi katîpînyase Jonîho komî otîpîpatîhiyai kataunjipatamataimbo undataase.

² Aihî Jisaasiho kiyai saundataase. “Sahî gaa-pundawaawî satîwî gaapundiîtîse. ‘Apore kinyî ambîpatî nehi naasaipatîhî nyahî newa awain-dewaamaitaano. Kînyî nyangi nyainjaapî bimaami numwe.

³ Asisîha nahateweti asisi nînaasetapîhapa nandapa nanyinyami numwe

⁴ Isîhiya nyangi maipîhaiwa kanyisauhî nyahî kiyaamî maipîhaiwa nyangi kanyisohîwaiwa newaumahohîpatamataimbi nyamî maipîhaiwa nepînyamape. Aimbi nyangi wapa nanyisen-dandîhandaatîhî nanyamaasi namumwe’ tîwî gaapundiîtîse” undataase.

⁵ Iyatî ami ko kiyai saundataase. “Samî wonjî kinyî naisoho bimonîhî apîpaahi apwîteteti numbwi kinyî naisohoai saunditaise. ‘Naisohoje nandapa bîretîhandî mairîma naninye. Amî japîhî bosonîhî nisîhandî nahîmîtaano.

6 Nis̄t naisoho wo daih̄ra napinjaho wan̄ kon̄ih̄i nis̄t an̄pīpīih̄i noaipas̄ih̄i nandapa koai numw̄tand̄ih̄apa owetih̄itono' und̄itaise.

7 Saundisam̄ih̄i kinȳt naisoho m̄hatih̄i an̄it̄it̄ih̄i nanototis̄ho gi sahit̄it̄aise. 'K̄nȳt n̄ngi naap̄inuraapī namame. Maasomwaanj̄t aim̄ an̄it̄ind̄ napw̄it̄it̄ nis̄t met̄honyaisat̄ maasī nanotondaayono. Is̄t n̄n̄t nepatī nandapa wapa namaah̄im̄ito,' hit̄it̄aise.

8 N̄n̄t sangi sand̄i kasatataato. Utaaho an̄it̄it̄ih̄i nanomas̄ho nis̄t naisohoso tat̄ gw̄inyaataatī nepatī nandapa neunyataamaise. Owe. Nandapa katohip̄pa naninye undatī jinjihaatema kon̄ih̄i kaundonih̄i poundonih̄i kandapī b̄ipi nepatī kātimbīpa p̄ih̄itat̄ nemw̄it̄aise.

9 Is̄t n̄n̄t sangi sand̄i kasatataato. Sah̄i wapa nausetitonih̄apaapī Autaahaatih̄oai nunjen̄w̄ise amī ko kapa nasam̄itaiso. Sah̄i Autaahaatih̄o wapa nasam̄itand̄ih̄apaapī koaapīih̄i daapīse daahoh̄ip̄pa ko nasanyonih̄i sahī naitaawo. Sah̄i Autaahaatihom̄i maasomwaanj̄t tip̄ kw̄it̄apīse amī Autaahaatih̄o at̄isisatī maasomwaanj̄t sap̄ī nasuw̄itaiso.

10 Am̄ī is̄thiya nahatiya wapaapī nunjenohiȳih̄i kapa koai nunjen̄hoh̄ip̄pa Autaahaatih̄o kiyai nunyahore. Iyat̄ am̄ī utaaho wo wapaapī Autaahaatih̄oaapīih̄i daas̄ih̄oai am̄ī ko daas̄ip̄pa kapa koai Autaahaatih̄o net̄ī nunjahore. Iyat̄ am̄ī utaaho Autaahaatihom̄i maasomwaanj̄tīwatī kw̄it̄wataataah̄i am̄ī kop̄ī Autaahaatih̄o maasomwaanj̄t ko nandaitandī n̄wu wahore.

11 "Sam̄ī wonȳt kimwaaho sap̄ihongi apore

araihopînyisî nandaanî naninye hîtonîhi sapîhonjî araiho namunyapî akwîranîho maipîhana numwîtaino?

¹² Iyataati amî metîhonjî kohomî mwaaho kwaatanipatapî sapîhongi naninye hîtonîhi kînyî sapîhonjî namapî naapîho maipîhana akosîho nepumwîtaino? Owe. Kînyî sapîhonjî wîndî saimbî kamaitaise.

¹³ Amî sahi isîhiyaati maipîhiyaatisî samî metîhonyai nandapa maahoaipati tîtîhi gaahapahîhi samî metîhonyai nunyawîhiyaate. Isî amî sîkiyatî sahi baiwî gwînyaapîse. O amî samî Japîho yamîhapataatîhi bimisîhohî isîhiya usa Itîpîho Gaaho nyangi nanyînye undîwî nunjenîhohiyîhiyai Itîpîho Gaaho ko kiyai nunyahore,” undatî Jisaasiho otîpîpatîhiyai kaundaase.

*Kîma Pîwîma Isîhiya Jisaasihopîⁱ
Biyerîsepurîhomî Watîpîhanda Itîpîho
Maipîhapai Nemataise Tohitîhandapîhaare
(Matiyuho 12:22-30; Maakîho 3:20-27)*

¹⁴ Itîpîho maipîho maahomwaanjî dîhiwatî pîwaamaatahoai Jisaasiho nemataise. Siyatî Jisaasiho utaahomîhetapî itîpîho maipîho nemwasîhi aimî utaahomîhetapî noaipasi naihî ko utaaho pîwaamaatisoho namasati pîwandaase. Aihî kandapî isîhiya wîrisandîhandî mmonawa yaiwîmapîaatîmawaayopo.

¹⁵ Saihîhandî kandî usa sataawaatopo. “Itîpîho maipîhapaamî awaisîho Biyerîsepurîhomî watîpîhandaahî itîpîho maipîhana nemataise,” tawaatopo.

16 Satauhî ami isîhiya usa Jisaasihoai saundawaatopo. “Kînyî nyangi nepî nanyisapî yamîhapataatîhapî watîpîhandî wîndî kaime. Kaisamîhi nyahî mmonîhaawi Autaahaatîho koaisatîndaise taati nyahî gwînyaitaano,” undawaatopo.

17 Saiwî kaundauhîhandî kandî kohî kiyaamî jaiwaiwî gwînyaapî kaundohîtîhandî usonataati kiyai saundataase. “Isîhiya yapîpatî naasîkataahapîhiya tipîtapaatiwî tunawaawaahî kiya nosasîndaapo. Iyataatî ami nususasî tipîtapaatiwî tunawaawaahî kususamî bimohîtîhandî notî nosasîndaise.

18 Iyataatî ami Bwaasîrîhîri tipîtapaatatî tunataataahî napityati andîtitati kahapaamapîpa jaati bimîtaise, sahî nisapî ko Berîsepurîhomî watîpîhandaahî itîpîho maipîhana nemataise tohitîmando.

19 Nîni wanî Biyerîsepurîhomî watîpîhanda itîpîho maipîhana nemwasanaahî ami samîhiya diyaamî watîpîhanda itîpîho maipîhana nemwahopo? Sahî satîwi katohitîmandapî sahî sawanaatamî isîhiya sahî jaipîtiwî naharîtiwîtopo satîwi kasatîtaapo.

20 Amî nîni Autaahaatîhomî watîpîhandaahî itîpîho maipîhana nemataayo, ami sandîhi Autaahaatîho aimî nasati namasati sangi Jainjaati bindataise tatî netî nasisataise.

21 “Utaaho wo komîhana pwîsîpi yaipati isîwatî nainaamanînatî biyatî komî anjîpîpîhi komîhanaatîhi jatataataahî komîhana kahapaamapîpa namosasînatî biyatî ahusotîtaise.

22 Iyataati amī utaaho wo apīpaahī watīpīho nasatī koaisamī tunamaamī koai tiwamatī pwīsīpī yaipatī andītiwiwitandī isīwatimbi pa naitaise. Netī tipītapaati nahataapa isīhiya usai nemwītaise.

23 “Utaaho nisī naisohoemaamatati amī nīngisatī maasi tīmaamaamaitisīho so nisī tiworīhore. Amī utaaho wo nīngisatī maasi nisī isīhiyai sipīsipīhonyaamatiyati netī ahomaitsīho so amī nisī isīhiyai netī kihīkihoaanjemati torīwatī tahamanausoasataise,” ndaase.

*Kīma Piwīma Itīpiho Maipiho Japīhi Nasati
Nandaasitīhandapīhaare
(Matiyuho 12:43-45)*

24 Amī sa satatosatī wa sandaase. “Itīpiho maipiho utaahomīhetapī noaipasi nehīhaati awasīhapīhī notī daayatī wapīhī ko ikīndandihapīhapī daataise. Nehīhaati awasīhapīhī isīhiya owehapīhī ko ikīnatī biyatī bimitandīhapīhapī mmonatī dainjatī owetihī wapīhī monataati sandaase. “Nīnī anīpiipihi jīhī bimambītī noaipasi nasohīpīpīhapī japīhī naitaano,” titaise.

25 Naitaano tamapī nasatī anīhandī jīhī bimainjatī naindīhandī mmonata isīhiya sanahīwaiwī naihoaapi itatamanīmīhauhī mmonataise.

26 Mmonamapī naisīhohī notī itīpiho maipiropa ikwī naasairītihi wīramī yahurītahapa 7 kiyatī apīpaahī maipihapai ko notī numwaasīhoai nusatipīhaahapai numwaasi napīhī napīwī nandaapi utaahomīhetī bindawaayopo. Bimauhī ko jīhī gotī mīmaipiyyatī

bimainjahosi wanî ipotîhandî daahî apîpaahi mîmaipiyausoaasanatî bindataise,” undatî kiyai kaundataase.

27 Jisaasiho taatî sata kaundihî isîhiyaamî otîhatîhapî apopaatî waatî waapîhitati pîwîha sata kandaase. “Itapaati kînaati gi nangîmotî amwîtîhînyati gitatamasaamaati saati ami akîtinîhi Autaahaatîho gaahandî kawîsataise. Isî ami kaatî waatî maaritane,” tatî kandaase.

28 Sata Kaati katihî Jisaasiho kaati wihoaanjîha sata kaundataase. “Owetise. Isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha baiwi atiwî nepî ami baiwi japepihîrohiyîhiya siyaahîhi asakaiwi maaritîwîse, ami akîtinîhi Autaahaatîho kiyai gaahandî kawîsataiso,” tatî kaundataase.

*Kîma Piwîha Jisaasihoai Isîhiya Usa
Watîpîhandî Windî Mmondaano Undîwi
Kaundohitîhandapîhaare*

(Matiyuho 12:38-42; Maakîho 8:12)

29 Isîhiya taahîtitîhandî taapîwî koaapîhi ahoyanîhauhi Jisaasiho kiyai saundataase. “Wanî kîmura namoyaatiwî bimohiyîhiya apîpaahi maatîmaatiwî maipîhiyaare. Kiya sîwipatî watîpîhandisîhatî mmondaatiwî nasenawaayopo. Sîwipatî watîpîhatî mmondaatiwî nasenîhauhihandî kandi nînî kiyai sîwipatî watîpîhatî windî kaindi namunjîto owe nehi jîhura Jonaaho kaindihandapaahîhi kaundîtaano kiya gwînyaitaatîwo.

30 Sandî apaapîmaato amî jîhura Jonaaho kaindîhandî isîhiya Niniwehandaahiyai nunjataise. Aihî amî wanî kîmura namoyaatîwî bimohiyîhiyatangi nasisataise.

31 Ipîhomî bopihioaanî mîhombîhaati waati apopaati yapîpatî isîhiya kahapaamapîpa jaati bimisaamaati wanî kîmura namoyaatîwî bimohiyîhiyaisati asisîha Autaahaatîho netî isîhiyai tipîtapaati usondandîhetî doaitaise. Asisîha ketî isîhiyai kaati kiyaamî maipîhaiwa netî ausaimanatî nunjîtaise. Sandî napaape, jîhura kaati mîhopî yapîpatamî otasaahaapîhapîhaati Soromonîhomî gwînyaasitîhandî mmona komî pîwîha atitandî nasataise. Aihî amî wanî kîmura Soromonîhoai apîpaahi nusatipîhaati awaindîhandî gwînyaaho kîmbîhi noaipatî kîmo bindataise.

32 Asisîha Autaahaatîho isîhiyai netî tipîtapaitandîhetî isîhiya Niniwehandaahapîhiyaunî amî wanî kîmura taawî namoyaatohiyîhiyatunî japîht nepapî Niniwehandaahiyâ sangi saiwi saiwi maipîhaiwa kaiwîhiyaate satîtaapo o amî kiyaahi Jonaaho pîwîha ausaasihi atiwî nepî aimî kiyaamî maipîhaiwa namasi nepemaitîwîhiyaaso. Amî wanîhi Jonaahoai nusatipîhaahandî apîpaahi awaindîhandî gwînyaaho wanî kîmbîhi kîmo bindataise.

*Kîma Piwîma Ndîha Isîhiyaamî Ambîpati
Nîwusoaatîtandi Sisîhaare Tahaare
(Matiyuho 5:15, 6:22-23)*

33 “Is̄hiya sis̄ha t̄popi aŋaaŋjam̄i ot̄ihuni ami yut̄h̄raat̄huni noaasaw̄ ahiyawaamaayopo. Owetise. Sis̄ha t̄popi autaah̄i nimaatarih̄ret̄i nimaaposawaayopo is̄hiya aŋit̄t̄hi nap̄iw̄ nandaahohiȳhiya sis̄ha ka nausaatonih̄i japi nandaitaat̄wo.

34 Kinȳi nd̄iha amb̄ipatam̄i sis̄haare. Kinȳi nd̄iha maiw̄i namaayotati maip̄imendaataah̄i ami kinȳi amb̄ipat̄i nahatepisangi sis̄ha gaamat̄i nausaat̄taise. Iyataahand̄i kandi kinȳi nd̄iha maiw̄i niyotamataataah̄i ami kinȳi amb̄ipat̄i nahatepi kat̄inih̄i gaamat̄i asahatamaitaise.

35 Sis̄ha sam̄het̄i nausaatat̄i ahotis̄ha niyotati as̄ihatind̄ihand̄i nasamaasaitaisi sahi baiw̄i jatiw̄ise.

36 Kinȳi amb̄ipati wihoaŋ̄ihat̄i as̄ih̄imetati nahatepi gaamat̄i nausaatamataataah̄i sis̄ha kinȳhet̄i nangusaatipatamatiyat̄i kinȳi amb̄ipati nahatepi gaamat̄i nausaatamaitaise,” undati kiyai Jisaasiho kaundataase.

*Kima Piw̄ima Jisaasiho Parisihiyaamun̄i
Win̄ihap̄ipa Kat̄iwunjohiȳhiyaamun̄i
Kiyoh̄iwaiwaapi Tit̄ih̄maahe Undati
Kaundind̄ihandap̄ihaare*

(Matiyuho 23:1-36; Maakīho 12:38-40; Rukīho 20:45-47)

37 Jisaasiho piw̄iha satati kaundati aim̄i owetih̄i utaaho is̄hiya Parisihiyaam̄i wo Jisaasihoai nis̄i aŋip̄ip̄ih̄i nandapa maasi nandih̄iaawi namme undataase. Namme undih̄i Jisaasiho noti nandaati nandapa nandandi gan̄hoaasiñi nausanati bindataise.

38 Bindataatî Jisaasiho ikwîrî wîndî bahomusati nehi nandapa netî nainjîhi ko Parisiho Jisaasihoai nandapaapi gaata numwaasîho sandî ko ikwîrî jîhi bausatosati namainjo tatî waati aatama iwinjatataise.

39 Aihî Awaisîho koai saundataase. “Sahî Parisihiyaati wipati kaapîhomuni nyaihandî pîretîhomuni tiwatîheti tîwîhaapi itatamanîwi bausawîhiyaate. Bausawaahandî kandi utatopopîhi sahi maipîhaiwa kaitaatîwi pîhitîwi mîmaipaiwi gwînyaahohîwaiwa maipîhaiwa pîhitati tîsisaitahiyaate.

40 Sahî apîpaahî nahariwîhiyaati maipîhiyaate. Utaaho kapa kiyati Ahaisîho tiwatîheti kiyataati utatopopimaawi kiyati ahîmaiho?

41 Iyataati kahapaamapi pa wipati kapîho ami nyaihandî pîretîhoaatihi mîhatîhi ahotimbîpa isîhiya nenoaaahîtohiyihiyai iwîtatamanîtandî nunye. Saiwi kiyawaawaahî sahi noaipapi Autaahaatihomî ndîheti tîtîhi popitîhiyaati gaahiyaatimatîtaapo. Aisaihi ami nahataapa gaatatî ami tîtîhitîtaise.

42 “Sahî Parisihiyaati jaawo! Sahî Autaahaatihomî katimumwaanjî kamaiwi asîreti asîpatuni ainjotisîhouni akonanaatuni ami wapa nandapa biyatî waamainjotîtandîhapa kîpiwi tenî tenî kaiwi tipitapaapi nehi nînaasaimbaahîhi nunyawîhiyaatiso. Saiwi kiyawaawi tîtîhi gaahaiwa kaitaatîwihaiwauni Autaahaatihoai maarîho numwîtaatiwîhandunî isîhiyaapi maarîho asîpaitaatîwîhandunî namapi sehîmwaapihiyaatiso. Sahî wapaisangi

nanipimatīwī namihirīwī saiwa nahatewa
kiyawaawaahī sandīhī amī gaatītaihe.

⁴³ Sahī Parisihiyaati jaawo. Sandī nīnī
apaapīmaasato amī anīhaiwa gwīharaahaiwa
Autaahaatīhopī gwīnyaapi gaapundītaatiwī amī
ahoyanohīwaiwaatihī mīhotī mitoaahoaahī
isīhiya jainjapi bimītaatiwī apīpaahī
maaritīmapīhiyaatiso. Aiwi amī isīhiya
taahiyīhiya ahoyanīhohīpīpīhī nowaahura
isīhiya nyangi ketī ipīhīrete nyatīto tīwī
apīpaahī maaritīwīhiyaatiso.

⁴⁴ Iyataati Sahī Parisihiyaate jaawo!
Sahī anīmwaahīpatī ahīmetise tīwī
kataasīnī itīpapi nuwī napīwīyawaawī
isīhiya noaipapi Autaahaatīhomī ndīhetī
maipīhiyaatohiyīhiyaamataiwīhiyaatisī jaawo,”
undatī kiya Parisihiyai kaundataase.

⁴⁵ Sata kaundihi Judaahiyaami wīnīhapīpa
katīwunjohiyīhiyaami wo Jisaasihoai
saundataase. “Katīpīnyasingīhonye, kīnyī
pīwaamaiwa kīmaiwa satīpī katapaapi kīnyī
nyapi pīwīha maipīha katapaase,” undataase.

⁴⁶ Aihī Jisaasiho koai wihoaanjīha
sata kaundataase. “Sahī wīnīhapīpa
katīwunjohiyīhiyaate jaawo! Autaahaatīho
sangi yaasīhandī nasamītaise amī isīhiya
wīnīhapīpa japepihīrītaatiwī usaimanīwī
daihīra dahomaawuhowo. Dahomaawupwī
daahī sahī naanīhaiwa isīhiyai nunyawaayowo.
Nunyauhī kiyai naanīwīsataise.

⁴⁷ Samī jaasoya Autaahaatīhomī pīwīha
atiwī nepī ausaahohiyīhiya pīropetīhiyai
tiwauhī napohiyīhiyaami anīmwaahīpatī

nehî gwînyaitaatîwîhatî sahî taawî
yaurîmwaawaayowî ami jaawo!

48 Samî jaasoyaamî kiyoheitîhandapi sahî gaare
tîwî gwînyaapi isîhiyai nunjawaayopo. Aiwi
samî jaasoya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî
nepî ausaahohiyîhiyai tiwauhi napohiyîhiyaamî
anîmwaahîpatî sahî yaurîmwaahohiyîhiyaate.
Saiwi sahî isîhiyai nepî nunjawaayopo.

49 Sahî saiwi kaitauhi Autaahaatîho
tîtîhi gaahandî gwînyaasitîhandaaahi ko
satise. “Nîni kiyaapîhi nisî pîwîha
atiwî nepî ausaitaatîwîhiyaisuni ami
otîpîpatîhiya aposerîhiyaisuni nandusaasîto.
Nandusoaaasisanîhi kiyaamî usai siyîhiyai
timapi ami usai kiyaamî ambîpatî yaawîhaiwa
numwîtaapo,” tatî aimî katise.

50 Isîhiya wanî kîmura namoyaatîwî
bimohiyîhiya wuwanîhura Autaahaatîho
yapîpatuni yamîhapatuni ahaisuraapi
namasawi tîtîhi Autaahaatîhomîhiya isîhiyai
timapi napîwî wanî kîmuraatindîhandapi
wihoaanjîhandî yaawîhandî wanî kîmura
namoyaatîwî bimohiyîhiyaatangi Autaahaatîho
nasanyonîhi sahî naitaapo.

51 Jîhura Aberîhoai namasawi tipi
napîwî ami Jekaraiyaahoai Autaahaatîhomî
anîhandamuni nawîha tiwatî nyepaiwi
ahiyohîtîhandî arîtaahandamuni mataapîpîhi
tiwauhi napwisîhoaapîhîndaise. Isî
kandapi wihoaanjîhandî yaawîhandî isîhiyai
Autaahaatîho numwîtandîhandî wanî kîmura
sahî namoyaatohiyîhiyaatamîhetimaawi
ahoyatî ahîsisondaise.

52 “Wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaate sahî jaawo! Isîhiya gwînyaitaatîwîhandî naitaatîwîhîraami kihîrî nupwî nandaahohîrîhîrî sahî aimî nemapîhiyaatiso. Nemaposawî amî sahî sawanaatisangi wîndî nuposamî namandaahopo. Aiwi amî isîhiyaisangi nandaitotîwiyauhî sahî nîwisapupwîhiyaatiso,” undataase.

53 Jisaasiho sata kaundamapi kapîhi anîpîpîhi aimî namasi naihî Parisihiyauni amî Ju-daahiyaami wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyauni pîwîha Jisaasihopî kanawaayopo ko pîwîha wa Mosesihomi wînîhapîpai netî nopîsasatunî amî Autaahaatîhoai netî nopîsasati kopî sisîpitîha kanyaso tîwî jaiwaiwî iwinjataawaawî kopî itîhîtîwi wapa pîhitîwîhaiwa katîwî koai nunjenawaayopo.

54 Saiwî kiya baiwî Jisaasihoai komî maa-homwaanjî jataawaayopo. Ko wa kaundonaahî sa pîwîha tîtîhîmetaha katapaase undîwî komîhetî pîwîma nuto tîwî ahoyanawaayopo.

12

*Kîma Piwîma Jisaasiho Komî Otîpîpatîhiyai
Parisihyaami Kiyohîwaiwaapi Jaawo
Undindîhandapîhaare
(Matiyuho 10:26-27)*

1 Isîhiya taahîtîhandî ambîpatî owehandî wîrisandîhandî Jisaasihoaapîhi itîpunîwî ipwîsaatiwî ahoyanawaayopo. Saiwî taawi ahoyanîhauhî sura Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai jîhi sata kaundataase.

“Isîhiya Parisihyaamîhetapî waatî nipîsatî noaipasîtîhandapî sahî jaawo. Sandî nînî kasatohîtîmandî Parisihya nyahî awaisawîhiyaanînî gaahiyaaniso tîwî nawîhaiwî isîhiyaamî ndîhetî genanîwî jaipaiwîhaiwa kiyohîwaiwaapîto.

² Isîhiya wapa noaasawî kaiwî ami pîwîha noaasawî bîpi pîwanîhohîha Autaahaatîho isîhiyai auta netî nunjatî kaundonîhî nahatiya mmonîwî atitaapo. Sandî asisîha ipotîhetî Autaahaatîho kyonîhî siyatî noaipaitaise.

³ Isî siyatîsî kînyî wapa apatîhî katingîpîpaunî ami wapa nehî nîwipîhîrotî bîpi usaamî atihîropî katîpî wîwihingîpîpaunî auta isîhiya ahoyanopîpîhî katisaihî nahatiya atitaapo.

Kîma Pîwîma Jisaasiho Isîhiyaapî Yamaiwî Autaahaatîho Nehî Naasopaahîhî Yaiwîse Tindîhandapîhaare

(Matiyuho 10:28-31)

⁴ “Nisî naisîhiyaate, nînî sangi kîmandî kasatataato. Isîhiya nehî samî ambîpatisaahîhî timawaawî ami ipotî wapa samî maarîhoaisî wîndî kamaawitaatiwîhiyaapî sahî wîndî apîpaahî yamaiwîse. Owe.

⁵ Sahî nehî naasopaahîhî yaitaatîwî nînî kîmandî kasatataato. Utaaho watîpîhaiwaisaho samî ambîpati tiwatosatî ami ipotî samî maarîhoai netî apîpaahî maipîhapîmaitandîhopaahîhî akîtînîhî sahî kopî yaiwîse.

⁶ “Sahî aimî mmonîwî gwînyaapîhiyaate. Isîhiya kohonya ikwî naasairîtahonya nawîho

asihisihō 2 toyahō nunyawī nehauho. O amī Autaahaatīhohī kohō mataapīhapa siyahapaapisī wīndī nānīpīmimatahoe. Owetise. Kapaapi gwīnyaati jata isīwatahore.

⁷ Ko kinyī mītīhoaatīhī misisīha nahata aimī awīta mmonahore. Sahīhī isīhiyaatisī kohō so mataapīhapai nusatipīhaapīhiyaatisī wapa nanyoapaitaiso tīwī wīndī yamaiwīse,” un-dataase.

*Kima Piwīma Isīhiya Satīwi
Nīni Kīraisihomīhonine Amī Nīni
Kīraisihomīhonīnīmahe Tohitīhandapīhaare*
(Matiyaho 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ “Nīni sangi kīmandī kasatataato. Utaaho wo nisapi satati nīni Isīhiyaamī Awaisīhō Saaho Jīhomīhonīne tiso sopī Autaahaatīhō isīhiyai tipītapaati usonīhonīhura Autaahaatīhomī otīpīpatīhiya yamīhapataatīhapīhiyaamī ndīhetī ko nisīhore ndī Autaahaatīhoai kaundīto.

⁹ Iyataati amī utaaho wo isīhiyaamī ndīhetī nisapi satati nīni Isīhiyaamī Awaisīhō Saaho Jīhomīhonīnīmahe tatī nīngi ahosinīmataataahī amī nisangi koai Autaahaatīhomī otīpīpatīhiya yamīhapataatīhapīhiyaamī ndīhetī aho-sumwaito.

¹⁰ “Utaaho wo Isīhiyaamī Awaisīhonīnī Saahonīnī Jīhonisapi wapa maipīhapa katiwaiwa Autaahaatīhō nga nemwaitaise. O amī utaaho wo Itīpīhō Gaahopī wapa maipīhapa katiwaiwa saiwaahī Autaahaatīhō wanunī amī

ipotî isîhiyai tipîtapaati usonataahura wîndî nemwaamahonihi kaiwaanîhi ahotîtaise.

¹¹ “Sangi tipîtapaapi jasondaatiwî isîhiya anjîhaiwa ahoyanîwî Autaahaatîhopî gwînyaapi gaapundohîwaiwa gwîharaahaiwaapihuni amî isîhiya awaisawîhiya gamanîhiyaapihuni nasamaasi naisaihi sahi samaatiwîse, nyahî pîwîha wihoaanjîha kiyai maahiwa kaundîtihaawe tîwî gîmunyaapise.

¹² Amî sandî apaapi maato, amî sangi saiwi kasisaihi ketî suraanîhi Itîpiho Gaaho pîwîha isîhiyai sahi wihoaanjîha kaundîtaatiwîha netî gisunyaitaihîsato,” undataase.

Kîma Pîwîha Utaaho Kahapaamapiipa Asake-taho Naharisahopîhaare

¹³ Isîhiya kapîhi ahoyanîwî bimohiyîhiyaamî otîhatîhapî wo sata Jisaasihoai kaundataase. “Katîpînyasingîhonye, nîsi taasîhoai kaunde ko apîhomî kahapaamapiipa ikiipiipa tipîtapaati nîngi wihoaanjîhana naninyati ko wihoaanjîhana naitando,” undataase.

¹⁴ Aihî Jisaasiho koai wihoaanjîha saundataase. “Utaahone, nîngi sandapi kînyî saimbî kaitaape ndati ndî ahînihe sîhoaasangi kahapaamapiipa jaipihomîhana wihiwihoaanjî tipîtapaati nasamîtando?” undataase.

¹⁵ Undatosati isîhiya nahatiyai saundataase. “Sahi jaawo! Kahapaamapiipa pîhîndî ahoaindi noaipati kahapaamapipaisahonînimatîtando tîpi waati gîmunyaape. Utaaho komî asohoe-matati nasisoarî konîhi ko bimîtandîhandî kahapaamapiipa netî ahoyatoatimbîpetapi wîndî namaitaise,” undataase.

16 Undatî kaundatosatî ami pîwîha wa sîwipati nepemaahîwatî sata kaundataase. “Utaaho wo kahapaamapîpa asaketaho komî yapîpatî osaataatî nandapa pîhitati nimaatati akuraitaise. Akuraayonîhi ko kahapaamapîpa asaketisîho siyatî sawaho gwînyaitaise.

17 Nisi osaataatî nandapa akuraayataisi nîni napîtaito nisi nandapa kîpwîti ahaitandîhaanji anjaanjî oweso tati gwînyaataise.

18 Siyatî gwînyaatosatî sandaase. ‘Nisi nandapaunî ami ikîpîpaunî ahiyohîwaiwa anjîhaiwa gwîharaahaiwaasi namati nupwîsasiti waitî aungwohaiwa awaiwaiwa anjîmatîtaano. Anjîmatîtosatî nandapa kîpwîti kapaunî ami nisîhana ikîpîpaunî kaiwaatîhi ahînotîtando.

19 Ahînotanîhi nîni saindî gwînyaitande. Ikîpîpa nandapa kînaungwîha taahîwaiweti nga ahînotanîhi asakaindi maarititi tahaapaindi ikîndî nandî usaimanîndî bimîtando,’ tati gwînyaataise.

20 Kohî siyatî gwînyaasîhandî kandi Autaahaatîho koai saundataase. ‘Kinyî apîpaahî naharîhone. Wanî kîmura apîmatîhi napomasamîhi kinyîhana nepî irîhapîwipî ahaingîpîpa ndî naitaise?’ undataase.

21 Isî sîkiyate, isîhiya kahapaamapîpa nepî irîhapîwipî ahiyawaawi Autaahaatîhomîhaiwaapi apîpaahî nenoaahîtimawaayopo,’ undatî kiyai kaundataase.

*Kîma Piwîma Kahapaamapîpaapi
Pîhitîwi Gimunyaapîse Tatî Jisaasiho*

*Katindīhandapīhaare
(Matiyuho 6:25-34)*

22 Aihī Jisaasiho komī otīpīpatīhiyai sata kaundataase. “Amī sandapī nīnī sangi kasatataato. Sahī itatamanīnīwī usaimanīwī bimītaatīwīhandapī waati pīhitīwī satīwī gīmunyaapīse. Nyahī nandapa nandīhaahapa owesī napa nandīhaawe? Nyahī nyamī ambīpatisī namaasaitīhaahapa owesī napa niyowaati namaasatītīhaawe? Tīwī waati gīmunyaapīse.

23 Isīhiya baiwī usaimanīnīwī bimītaatīwīhandī nandapaisī apīpaahi nusatipīhaahande. Aihī amī ambīpatisangi yutīhīrī apotīhīri apīpaahi nusatipīhaataise.

24 Sahī kohopī gwīnyapenīwīse. Koho so otīpīpatī kiyati amī nandapa niyaamatī kīpohomaahē. Iyatī koho so nandapa kīpotī ahoaítandīhaanjī anjaanjī owehore. Siyatī koho nandapa owehotihī Autaahaatīho sawaho nunyataise. O amī sahī isīhiyaatīhī koho soaisī apīpaahi nusatipīhaapīhiyaate.

25 Saiwaapi samī wo pīhitatī gwīnyaataati komī bimītaatīwīhandī masīhonjī netī utaarīmaitaiso?

26 Sahī saiwī masīwonjī samī bimītaatīwīhandī nepī onehīmiwawaawaahī kahapaamapīpa wapa awaimbīpaametīhapaapi napaapi sahī taawī pīhitīwī gwīnyaahopo?

27 “Tandīpīho nawatī saniyatī ahetindīhandapī gwīnyaapīse. Tandīpīho otīpīpatī kiyati utī apotīhīrī nasatī niyotaamaise. Nīnī sangi sandī kasatataato. Jīhura Soromonīho

uti apotîhîri sanahîpîpa otiwa kambwaahapa gaahapa uti apotinatî yundanyainjîpîpa so tandîpîhomî kwîtaahomatiyahapa sanahîpîpa gaahapa otiwa kambwaahapa niyotî nipaata yundanyainataamaise.

28 Kîtarîhîri woyîha wanî nga ahetinjati bosonaahî isîhiya tisatîwî sisîhaapîhî tîhoaitaatiwîhapaisisî Autaahaatîho uti apotîwisataise. Sahî Autaahaatîhopî apîpaahi maipîhonjî gîwunyaapîhiyaate, Autaahaatîho uti apotîsitaise.

29 Isî ami sahî gwînyapenawaawî nandapa maahapa nandîhaawe, waapoho maaho nandîhaawe, tîwî pîhitîwî kapaapi wîndî gîmunyaapîse.

30 Sandî katotîmandî isîhiya maipîhiya Autaahaatîhopî wîndî gîmaawunyaatahiya kîmaapi yapîmbatambîhiya saiwa nahatewa pîhitîwî nehî kaiwaapaahîhî gwînyaapîhiyaare. Amî sahî samî japiho Autaahaatîho sahî nenoaahîtohîpîpaapi jasonatî aimî gwînyaahosî kapa titîhî nasamîtaise.

31 Isî Autaahaatîho sangi Jainjaati bimindîhandapi jîhi pîhitîwî baiwi daapîse. Daasaihi sahî nenoaahîtihi saiwa maahapîhapi naito tîwî gwînyaahohîwaiwaahî aimî ko mmonati gwînyapese. Isî Autaahaatîho sangi nahatewa nasamîtaise.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Yamîhapataatîhi
Kahapaamapîpa Nepî Ahoyawîse Tatî
Katindîhandapîhaare
(Matiyuho 6:19-21)*

32 “Sip̄isip̄ihandī yahonyaamataiwī isīt yahonyaate, sahī wīndī yamaiwīse. Kahapaamap̄ipai Autaahaatīho osamatī jaatī bindataati komī Jaati Bimiwaiwaamī wiwa sahī awaisawīhiyaatimatīwī kahapaamap̄ipa koaisawī maasi jaawi bimitaatiwī samī Japiho aimī gwīnyaasi nasamītaise.

33 Sahī kahapaamap̄ipa isīwasohīpīpa isīhiya usai nunyawī nawīho nepīse. Nawīho kahapaamap̄ipa nunyawī nehotīho isīhiya kahapaamap̄ipaapī nenoahītohiyīhiyai andītīwipī nunyawīse. Nawīhomī ikihi wīndī napwīrīnatī namosasīndandīhihi baiwi daapi nepīse. Sahī baiwi mmonīwinjawī wapa nehī tītīhi gaahapaahīhi yamīhapataatīhi nepī ahoaiwīse. Aiwi kīnyī wonī Yamīhapataatīhi kahapaamap̄ipa gaahapaahīhi nepī ahoaingīpīpa wīndī nihīrīnatī nosasīnatī owemetītaise. Iyataatī amī ikohiyaisangi kapīhi kinyī gaahapa ahīsisotimbīpīhi detī wīndī namaitaapo. Iyonīhi amī naapīho kapaisangi windī netī ipwīratī namopīsasītaise.

34 Samī kahapaamap̄ipa gaahapa ahīsisotimbīpīhi amī sapīhi kapīhi samī maarīhoaisangi ahīsisotītaise,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Kīma Piwīma Jisaasiho Komī Otīpīpatīhiyai
Tīmetīwīse Undati Kaundindīhandapīhaare
(Matiyuho 24:42-44)*

35 Sahī apotīhīrī nuhīrīhīrī niyopī yamepatī apotīhīrī ipīhatiwī mmatīwī wīsasīnīwīse.

Aiwī samī sisīha norīhīrī ramīhandī tīpopī tīmetīwīse.

³⁶ Otipīpatīhiya kiyaamī awaisīho namaatonīhī nandapa tīhohīpīpaatīhī bimainja namasi japihī napitandīhandapī jaawī bimohīpatamataiwo. Komi otipīpatīhiya awaisīho napitaiso tīwī jaawī kiyaanīhī bimaambīwī kiyaamī awaisīho nasati maasomwaanjī nanupwīse tati maasomwaanjī tiwati kwītīwonīhī kiya atisawaawī ketī kuraanīhī nihītīwī niwuwītaapo.

³⁷ Komi otipīpatīhiya nanīhaiwī wīndī namopotīwī kiyaanīhī baiwī jaawī binyaihī kiyaamī awaisīho nasati usosawihiya siya awaindīhandī maaritītaapo. Nīnī akītīnīhī sangi sandī kasatataato. Ko sawaho apotīhīrī nuhīmatī niyotī yamepatī wīsasanatosati komī otipīpatīhiyai ganīhomīhīnī ahīwisatosati sawaho nandapa numwītaise.

³⁸ Iyataati amī kiyaamī awaisīho apatīhī apwītetetisangi amī otipwīsīpaati gaatisuraisangi nasati usonata komī otipīpatīhiya wīndī namopī tīmetisaihī usosawiya siya waati maaritītaapo.

³⁹ “Isī amī nīnī sangi pīwīha kīma sandī kasataatonī sahī baiwī atiwīse. Anjaanjamī satīho utaaho ikopaisaho sura napitaise tati mmonati gwīnyaataataahī anītinati tīmanīnatī jaatī bimonihi ikopaisaho wīndī nasati komī anjaanjī nurīwatati komīhapa iwīrīmaawitaise.

⁴⁰ Isī sīkiyatīsī namaapītaise tīwī nanīhaiwī binyaihīhura Isīhiyaamī Awaisīhonīnī Saahonīnī Jīhonīnī napīto. Isī amī sahī baiwī

t̄manin̄w̄ jaaw̄ bimaaw̄ise,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

*K̄ma Piw̄ma Ot̄p̄ipat̄ho Gaahopuni Am̄
Ot̄p̄ipat̄ho Maip̄hop̄haare
(Matiyaho 24:45-51)*

41 Sata kaundih̄ Pitaaho Jisaasihoai saundataase. “Awasisihoje, piw̄ma kīma sīwipati nam̄han̄pi katinḡma tit̄hi nyapi katapaino e is̄hiya nahatiyaapi osamapi katapaino?” undati nunjenataise.

42 Sata ko nunjesih̄ Awaisiho Pitaahoai wihoaanj̄ha sata kaundataase. “Utaaho kom̄ amit̄ha gaahaisaho diyaamahonih̄ ot̄p̄ipat̄ biyat̄ kaitaise kom̄ awaisiho saundati nis̄ ot̄p̄ipat̄hiya siyai iwinjaapi bindapa naw̄ho nandapapiho tit̄hi kura nunye undati ah̄wisonih̄?

43 Ot̄p̄ipat̄ho ot̄p̄ipat̄ biyat̄ napaitat̄ kiyati bimonih̄ kom̄ awaisiho japihi nasati mmonata nis̄ ot̄p̄ipat̄ho ot̄p̄ipat̄ nga kanisataise tat̄ usosih̄ so ap̄paahi waat̄ awaindihandi maarit̄taise.

44 N̄ni ak̄tit̄inih̄ sangi kasatataato. Utaaho siyahoai kom̄ awaisiho nis̄hapa nahataapa kahapaamapiwa awaisihonjimat̄pi ninjaapi bime undati ah̄wit̄taise.

45 O am̄ so ot̄p̄ipato kom̄ awaisiho ah̄wisiho kom̄ maarihooatihapi siyat̄ gwinyaati nis̄ awaisiho windi ket̄ namaasati konih̄ utaarihandi ketamaitaise tat̄ gwinyaataise. Siyat̄ namati ot̄p̄ipat̄hiya ko winjaati bimisaw̄hiya us̄hiyaisun̄ am̄ as̄hiyaisun̄ ahoyati tiwat̄ m̄maip̄wisati am̄ nandapa

nipinjati gwis̄ha taup̄mati nanati ami waapoho p̄hitati nanati naharisati nanhiyat̄ bimitaise.

46 Siyat̄ awaisiho namaapitaiso tat̄ nanhiyat̄ bimonih̄ komi awaisiho asis̄ha weti wura akoh̄ napitaise. Nasati ko koai tiwati otipati iwinj̄wati isih̄ya kiyaam̄ awaisihiyaam̄ piw̄ha atihomiw̄ nemahohiȳhiyai yaaw̄handi nunyohit̄handi nunyonih̄ kandi ko neti kiyaisati bimitaise.

47 “Awaisihom̄ otip̄patiho komi awaisiho gwinyaati maaritirih̄ireti aimi mmonati gwinyaaho ami ko sawaho neti windi t̄maamanj̄nat̄ ami komi awaisiho gwinyaati maaritimbi pa windi kamaisoai ap̄paah̄ waati komi amb̄pati maipyati yaaw̄handi komi awaisiho taah̄waiwaara yupwoaitaise.

48 O ami otip̄patiho komi awaisiho gwinyaati maaritirih̄ireti windi mmonati ḡimunyaaho ami wapa komi awaisiho windi ḡimunyaati ami maaritimbi pa nanhiyat̄ kaisiho soai awaisiho waati taah̄waiweti windi yamupwoaitaise. Utaaho woai wapa Autaahaatih̄o taah̄pi pa numwisih̄o so ami Autaahaatih̄oai japihi taah̄pi pa numwitandi Autaahaatih̄o gwinyaataise. Iyat̄ ami utaaho woai Autaahaatih̄o p̄hitati ap̄paah̄ taah̄pi pa numwisih̄o so ami Autaahaatih̄oai japihi ap̄paah̄ p̄hitati waati taah̄pi pa numwitandi Autaahaatih̄o maaritat̄ gwinyaataise,” undat̄ Jisaasiho komi otip̄patihiyai kaundataase.

*Kima Piwima Isihiyai Neti Natapaitandi
Napitihonine Tat̄ Jisaasiho Katindihandap̄haare
(Matiyuho 10:34-36)*

49 Jisaasiho sata kaundatosatî ami pîwîha wa kiyai saundataase. “Kîmaapi yapîpataapîhi sisîha tîhoaati tipotî yapîpateti tîhitandi ahaitandi napîtîhonîne. Sisîha tîhoaati tipohotîha ketî tahati tîhwîtisati ketî netî yapîpati tîhomaatato ndî nisî mandîha yaasataise.

50 Iyataahandî kandi isîhiya waapoho newaawi mîhatîhi nawatiwi nandaahohîpatamataindî nînî nandaatî nisî maarîho ambîpatî yaasîhandî naitandîhaiwa yîhaiwa taati nasataise. Taati napihi nînî kaiwa ketî tarîwaindî netî owemaitando ndî nisî ambîpatî maarîho netî nanopisasinatî naninjîhandataise. Amî kaiwa nînî sangî netaato.

51 Sahî wiwa nisapi satîwi ko isîhiyaanînî itîhînnaati tunaati tipîtapaata bimohîtîhandî netî owemati yatihi napaisaatenyamaitandi nasahoe tîwî gwînyaitaawî owetise. Nînî sangi netî yatihesamatî japatindi napaisaatisamaitandi napîtîhonînîmaahe. Owetise. Sahî isîhiyaatangi netî tipîtapaati yîyandîhesamaitandi napîtîhonîne.

52 Wanapi namasati siyahaiwa noaipaitaise. Isîhiya ikwi naasairîtahiya nususasi anjaanjî naasaindaapîhi bindawaahiya itîhînnîwi nepî yîyandîhematiwi tipîtapaatîtaapo. Tipîtapaatîwi wurî wihoaanjîtanîhi ami murîmo wihoaanjîtanîhi itîhînnîwi tundaapo.

53 Saiwi tipîtapaatîwi sapîho mwaahoai itîhunda tiwonîhi ami mwaaho sapîhoai itîhunda tiwîtaise. Iyonîhi ami sanaatî maataati itîhunda tiwonîhi ami maataati sanaati itîhunda

tiwonihī ami mwaahomī apwaataati saihaati itihunda tiwonihī ami mwaahomī apwaataati saihaati itihunda tiwītaise,” undatī kiyai Jisaasiho kaundataase.

Kīma Piwīma Jisaasiho Isīhiyai Saundati Wapa Ipotī Noaipaitandi Jīhī Noaipasipīpaapi Mmonīwī Gwīnyaapīse Undindīhandapīhaare
(Matiyuho 16:2-3)

54 Isīhiya wīrisandīhiyai Jisaasiho pīwīha wa satahaimaawī kaundataase. “Tīwipati ipīho nipayihooangī ahiyatī tīwipati asīhatihī sahī jawaawī ketī sahī wipati wipīwītande tīwīhiyaate. Satīwī mmonīwī gwīnyaahauhī ami wipati titīhi wipīwataise.

55 Iyataati ami mbīpa waati mbwaasīhī japi mmonawaawī ipīho ipītati yatitande tīwī gwīnyaawaayopo. Aihī ami ipīho ipītati yatisataise.

56 Saiwa siyatī yapīpataapuni yamīhapataatunī noaipasīhī sahī mmonīwī gwīnyaawaahandī kandī sahī wanī kīmura taati noaipasīwīmaiwaapī wīndī mmonīwī gīmunyaahowī sahī jaipīpaisawīhiyaate,” undatī kaundataase.

Kīma Piwīma Isīhiyai Jisaasiho Isīhiya Usaisawī Sahī Itīhīnnīwī Tunīhohīpīpa Titīhemapīse Undindīhandapīhaare
(Matiyuho 5:25-26)

57 Sahī sawanaatī mmonīwī gwīnyaapī sandī titīhi gaahandī kaitīhaawo maatīwī napaape?

58 Utaaho wo piwîha netî kînyîhetî yangutaati piwîha atisati tipitapa mmondandîhoaapîhi nangîpuwitandi nangîmaasi niyonîhi taamî daihîra nomaamî piwîha kaundiþpi titîhemapi owemapise. Saimbi kiyapaapaahi ko gi windî nangîmaasi notî piwîha ususaamî atisati netî tipitapaati mmosîhoaapîhîmaahîmaitaise. Iyonîhi ami ko nangîmaati tingaatahaisahiyamaamî ikwîraatîhîmahonîhi ami kiya nangîmaapawî napwîtiwî bimohîpiþpihîmaahîmaitaapo.

59 Nîni sangi sandî kasatataato. Sahî napwîtohiþpiþpihî windî namasi namuwî bimaamî nuwi nawîho ipotîho owemapîho nunyamapaahi noaipasi nehîhaati nutaatîwe,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

13

*Kîma Piwîma Jisaasiho Satatatî
Samî Maipîhaiwa Kiyohîwaiwa Namasi
Namepemaitawaawaahi Napwîtaatiwe Tatî
Katindîhandapîhaare*

1 Aihî sura isîhiya usa Jisaasihoai piwîha wa isîhiya Garirihandaahapîhiyaapi kaundawaatopo. “Isîhiya siya maasapîho sipiþipîho taawî tipi jîtipati namopî Autahaatîhomî ndîhetî ahiyauhî ami awaisîho Pairothîho komî tunniþwi yahwînohiyîhiyai kaundihi isîhiya usai tipi kiyamaamî jîtipati maasapîho sipiþipîhomî jîtipataatîhi tipi naupwî ahiyawaayopo,” undawaatopo.

² Saundauhi Jisaasihomîha wihoaanjîha kiyai sata kaundataase. “Garirihandaahapîhiya siya napohiyîmiyaapî sahî gwînyaawaawî kiya maipîhandî apîpaahî awaindîhandî isîhiya nahatiya Garirihandaahapîhiyai nusatipîhaapîhandî kiyauhi kandapî kiyai tiwawaayopo tîwî gwînyaawaayowo? Apîpaahî owetise.

³ Nînî sangi tîtîhi akitînîhi kasatataato ami sahî samî maipîhaiwa kiyohîwaiwa namasi japîhi wîndî akitî namepemaitawaawaahî sahî nahatiyaatî kiyaamataiwî napwîtaapo.

⁴ Aiwi isîhiya 18 kaiwîhiyai Siroaamîhanda anjaanjî utaarîhandî niyatesi itaatisati tiwihi napohiyîhiyaapî kiya maipîhandî apîpaahî awaindîhandî isîhiya Jerusaremîhanda bimohiyîhiya nahatiyai nusatipîhaapî kaiwîhiyaatawa kandapî napowaayopo tîwî sahî gwînyaawaayowo?

⁵ Apîpaahî owetise. Amî nînî tîtîhi akitînîhi sangi kasatataato. Amî sahî samî maipîhaiwa namapî japîhi wîndî namepemaitawaawaahî ami sahî nahatiyaatî kiyaamataiwî napwîtaapo,” undatî Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Ipatî Yandîpîho
Namingositîhandapî Siwipati Namîhanati
Katindîhandapîhaare*

⁶ Siyatî kaundatosati ami Jisaasiho piwîha wa siwipati namîhana sata kiyai kaundataase. “Utaaho wo ipati pikîhandî (katami yandîho nyamî pîhoaipîhomatiyahatî) wainîhandamî os-aataati yamataise. Yamatosatatî yandîpîho

ningoaitaiso tat̄ mmondandi notaise. Noti
mmonata yandip̄iho w̄indi namingotaise.

⁷ Namingosih̄i namati osaataati jaatosih̄oai
saundataase. ‘K̄naungw̄iha maur̄maireti
yandip̄iho ningot̄ ahotitaiso ndi nin̄ napiti
mmonihonih̄i ami yandip̄iho w̄indi namingose.
Isi ami k̄nyi kat̄ tisatimape kat̄ yapipatami
atipati neh̄ihand̄ neti owemati ahetitaiso,’
undataase.

⁸ Saundih̄i ami osaataati jaatosih̄o koai
saundataase. ‘Awaisihone, k̄naungw̄iha k̄ima
naasaapi kiyati ahetita namihaaape. Kiyati
ahetanih̄i nin̄ katam̄ tambip̄ih̄i yapipati neti
ik̄isimw̄iti ahiyati ami maasap̄iho kauhom̄
ahopaisati ahoyati katam̄ tambip̄ih̄i ahaitaano.

⁹ Saindi kaisanih̄i k̄naungw̄iha bousoniheti
yandip̄iho akoho biyat̄ ningot̄ ahotiso ndo.
O ami yandip̄iho namingohonaah̄ gaasi k̄nyi
tisatip̄i nemaitaapo,’ undataase,” undati kiyai
kaundataase.

*K̄ima Piwima Jisaasiho Judaahiyaami
Asis̄ha Ikinohiheti Apopaati Waati
Titihemwasitihandap̄ihaare*

¹⁰ Asis̄ha wa Judaahiya ik̄inohiha Saararehura
Sapaatihandet̄ Jisaasiho Judaahiyaami
anjhaiwa gw̄iharaahaiwa ahoyaniwi Autaa-
haatihop̄ gw̄inyaapi gaapundohiwaiwaami
w̄indaatih̄i piw̄iha ausaati isihiyai kaundataase.

¹¹ Aih̄i kapih̄i apopaati waati bindataise.
Saat̄ apopaati itip̄iho maip̄iho kaatam̄
dawaaho neti daah̄i k̄isimwot̄ ik̄osisati mmat̄
bimih̄i k̄naungw̄iha 18 kiyahaiweti timbiyat̄

mîmaipiyatî ketinjahaate. Aihî kaatî wîndî tîtîhi dotî bîmitohaate.

12 Aihî Jisaasiho kaati iwinjatosatî gaatati numwaati kaatî koenda napihi saundataase. “Apopaanje, kinyî timbi pa aimî nîni nehimataayo,” undataase.

13 Nehimataayo undati Jisaasiho komî ikwîhatîmuri kaatamîhetî ahîwihi ketî kuraanîhi kaatami dawaaho tîtîhiwitati gaatihî kaatî tîtîhi mbatati Autaahaatîhopî maaritatî Autaahaatîhoai mepî autaahemwataise.

14 Aihî utaaho anîhandî gwîharaahandî isîhiya ahoyanîwî Autaahaatîhopî gwînyaapi gaa-punditaatiwîhandî jatisîho sandî mmonataati apîpaahî apousamataise. Sandî apowindîmandî asisîha Judaahiya ikîndaatîwîhetî kaati tîtîhemwaso tati gwînyaataate. Apowihî ko kiyai saundataase. “Asisîha otîpîpatî kaitaatîwîha ikwîrî naasairîtihi wîramî naasohîtahaare. Isî asisîha saiweti napîwîse samî timbi pa ko nesamaitando. O amî asisîha kîma ikîndîhaaha Sapaatîhandetî sahi samî timbi pa nesamaitandi namaapiwîse, owetane,” undataase.

15 Saihî Awaisîho komîha wihoaanjîha ko anîhandî jatisîho mîtîhoai saundataase. “Sahi satîwî asisîha Autaahaatîhomîhetî nyahî siyaati kamaayaahiyaane tîwi jaiwîtîwîhiyaate. Sangisangi asisîha Autaahaatîhomîha Sapaatîhandetî maasapîho kauho okîsîhandî amî dongiho wîraposohîpîpîhi nuwî nesîpapesi waapoho nandandîhapîhapî numwaasi nuwî nunyawîhiyaate.

16 Amî kîmaati Abîraahamîhomî maatîmaati

Bwaasirihiri neti anitisati mmati kinaungwīha 18 kiyahaiweti isiwatataise. Isi amit asisīha Autaahaatīhomīheti Bwaasirihiri kaati neti mmati anitisati isiwatirihiri nemahonihī kaati noaipati gaatindimandi titihimetahandi nini kiyataayono? Nini kīmandi asisīha Sapaatīhandet ka-maitando e kaitando?" undataase.

¹⁷ Ko pīwīha wihoaanjīha kaundisīha atisawaawī kopī itīhitohiyīhiyai mawihī kiya mapīpaapiyawaayopo. Iyauhī amit isīhiya nahatiyaahī ko saiwa nahatewa apīpaahī gaahaiwa kaiwaiwaapi maaritawaayopo.

*Kima Pīwīma Ipati Nyain-yarihīramatiyahatapuni Nipitandīhandi Yisīhandapuni Siwipati Namīhanahaare
(Matiyuho 13:31-33; Maakīho 4:30-32)*

¹⁸ Iyatī amit Jisaasiho kiyai pīwīha sata nunjenataise. "Autaahaatīho isīhiyai iwinjaati bimaamī naindīhandapī setahande ndī napaapi namīhandī katītande? Napaapi siwipati namīhandī katītande?

¹⁹ Sandī ipati nyainyarīhīramatiyahatamī kwītaahomatiyahande. Utaaho kwītaaho ko neti komī osaataati nesotī yamataise. Yamasīhī katī ipati nyainyarīhīramatiyahati nawati awaipati saniyatī ahetihī koho nasatī katamī isītitī saatītīhoeti itīha itaayati bindataise," undataase.

²⁰ Saundatosati amit japīhī wa saundataase. "Autaahaatīho isīhiyai winjaati bimaamī naindīhandapī nini napindapī namīhandī katītande?

²¹ Sandī siyahande. Apopaatī waati waatīpati parawaaho neti nipitandīhandī yisīhandisati

ahoyati naumbwaihīratī sanyoaihī waati awaindi nipindīhandamatiyahande,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

Kima *Piwima* *Maasomwaanjī*
Maipihinjaatīhapi Namīhanahaare
(Matiyaho 7:13-14, 21-23)

22 Siyatī kaundamapi Jisaasiho Jerusaremīhandaahapi taati notaaho kapīhi otīhapīhi aunahīpīhaiwa awaiwaiwaaraahuni amī gwīharaahaiwaaraahuni noti pīwīha ausaatī kataunjataise.

23 Aihī utaaho wo sata Jisaasihoai nunjennataise. “Awaisīhone, Autaahaatīho isīhiya nehī yahonyaisaahīhi numwaitaindīho?” undataase. Saundihi Jisaasiho koai wihoaanjīha sata kaundataase.

24 “Maasomīhinji maipihinjaatīhi sahi andītitīwī andīta napamapi nandaapise. Nīni sandī kasatataato. Isīhiya taahiyīhiya maasomīhinjaatīhi nandaitaatīwī andīta napamawaahandī kandī wīndī namandaitaapo.

25 Ajaanjāmi satīho doti ajaanjāmi maasomwaanjī neti napuwītaise. Napuhonīhi sahi napīwī ipaahaapi bitotawa maasomwaanjī kwītapī ‘Awaisīhone, maasomwaanjī nyapi nanyupwe,’ titaapo. Sahi satisaihī ko sangi sasatītaise. ‘Nīni sangi wīndī maasisotīhiyaatisi sahi maahapīhapi napīwīhiyaate?’ satītaise.

26 Sasatonīhi sahi koai saundītaapo. ‘Nyahi gisaati maasi nandapa waapoho nanīhohiyīhiyaane. Iyaati amī kīnyī nyamī

daihîra bitotapa pîwîha ausaapi katipînyisapi kanyatingîhiyîhiyaane,’ unditaapo.

27 Sahî saundisaihîhandî kandî ami ko sangi jîhaati sata kasatitaise. ‘Nînî sangi wîndî maasisotîhiyaatisi sahî maahapîhapîhiyaate? Sahî maipîhaiwa pîhitîwi nasisoaari kaimbiwîhiyaatisi sahî nahatiyaatî nawisawitîwi ahawîse,’ satitaise.

28 Sasatonîhi sangi nehîhaapi ipaa-haapepîsamasaihi kaapi bitotawa Abîraahamîho, Aisaakîho ami Jekopîho siyaisuni ami isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepi ausaahohiyîhiya pîropetîhiyaisuni Autaahaatîho winjaati bimonîhi sahî kiyai iwinjaitaapo. Iwinjapi sahî nehîhaati ipaahaapi bitotawa maipaiwî gwîwî samî mangîri ikwînîwi gitîwîtaapo.

29 Isîhiya ipîho noaipasihihoaanjapîhiyauni ami ipîho namaatipasihihoaanjapîhiyauni ami ipîhomî bopimbîpihi wihiwihoaanjapîhiyauni Autaahaatîho iwinjatindîhandaatîhi nandapa nandaatiwî napîtaapo.

30 Saisaihi ami isîhiya usa wanî noaipapi jîhimatohiyîhiya ipotimainjaihi ami isîhiya wanî noaipapi ipotimatohiyîhiya jîhimatîtaapo,” undati kiyai kaundataase.

*Kîma Pîwîma Jisaasiho Jerusaremîhandapî
Maarîho Asîpainedîhandapîhaare
(Matiyuho 23:37-39)*

31 Aihî titîhi suraanîhi Parisihiya usa napîwi Jisaasihoai saundawaatopo. “Kînyî kîmbîhi

namasi wapîhapî numwe ami Erotho gitihîwîtandiso,” undawaatopo.

32 Saundauhi ko wihoaanjîha kiyai sata kaundataase. “Sahî nuwi sîri sîhwî ainjîhîrîhîrî maipiri saundiwîse. ‘Atime! Nîni wanuni ami bousonîhunî isîhiyaamîhetî itîpîho maipîhapa ahotimbîpa nemwatî ami timbîpa timbiyohiyîhiyai titîhîwiwîto. Aindi ami asisîha notî mairîmaatisîhetî nisî otîpîpatî kaindi owemaito.

33 Aindi wanuni ami bousonîhunî ami bousonîhamî bousonîhunî daihîra daimî nutaano, ami Autaahaatîhomî pîwîha atisati netî ausaasîhoai nehîhaati wapîhi wapîhi tiwîtaatiwî sandî titîhîmaahe. Koai nehî Jerusaremîhandaahtîtiwîsaihî kapîhi ko napwîtande,’ undîwîse.

34 “Jerusaremîhanda bimohiyîhiyaate, sahi isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî ausaahohiyîhiyai tipî yamwaapîhiyaate. Aiwi ami sahi isîhiya Autaahaatîho pîwîha nunyatî sapî natausaasihîhiyai nawîhaara nepî yahwi tipîhiyaate. Nîni pîhindîhaiweti sangi netî nasamaati nisî ikwîraatîhi otîpwîsîpaati mwaahoai netî ditatotemasîpatamataindî netî ahositondiyonîhandî kandi sahi nisenda namaapîwî nisapi pohipaiwîhiyaate.

35 Atiwîse! Sahî sangi kaiwi bimîtaatiwî Autaahaatîho aimî nasamase. Nîni sangi titîhi kasatataato. Sahî nîngi wîndî maanisonîwî bimaamî nuwi sahi sawanaati satîwi, ‘Kîmo Awaisîhomî ambîpataahî komî aunahîpa netî napisîhoai Autaahaatîho gaahatî kawisane,’ ti-

saihīhuraatītaise,” undati kiyai kaundataase.

14

Kima Piwima Komī Ambīpatī Nipisa Nahihīhoai Jisaasiho Tītīhemwasitīhandapīhaare

¹ Asisīha wa Sapaatīhandī Saararehura Jisaasiho Parisihiyaamī mitīhomī anjīpīpīhī notī nandapa nanataise. Nainjīhī utaaho wo komī ambīpatī nahati nipisaho bindataise. Aihī isīhiya kapīhī bimohiyīhiya koai Jisaasiho tītīhemwaso tīwī Jisaasihomīhetī ndīha ahiyawī iwinjataawaayopo.

² Aihī ko utaaso ikwauhīrī nahati nipiso kapīhī Jisaasihomīhinī detī bindataise.

³ Aihī Jisaasiho koai usonataati kiya wīnīhapīpa katīwunjohiyīhiyaisunī amī Parisihiyaisunī sata nunjenataise “Autaahaatīhomī asisīha nyahī ikīndīhaaha Sapaatīhandetī isīhiyai tītīhīwiwītīhaawī tītīhī gaaro e owetiso?” undati nunjenataise.

⁴ Aihī kiya wihoaanjīha wīndī kamundīwī apīhīmundawaayopo. Kiya saiwi apīhīmundauhī Jisaasiho koai numwaatī komī timbīpa nemwatī natausaasihī notaise.

⁵ Natausaasihī ko naihī kiyai sata nunjenataise. “Amī samī wonjī komī mwaahoisangi amī maasapīho kauhoaisangi Autaahaatīhomī asisīha ikīndīhaaha Sapaatīhandetī anīmwaahīpata witamahonīhī amī gaasi kiyati witatotane tatī ko wīndī notī anīmwaahīpatombī japīhī namumwaitaiso?” undataase.

6 Sata ko kiyai nunjenati kaundihit kiya kaami wihoaanjha windit kamundopo.

Kima Piwima Utaaho Ipatisandandihandapihaaress

7 Isihiya nandapa nandaatiwi nandaahohiyihiya usa mitaahoaaahimmoniwinjawi gaahasini bimaami niyauhit kiyai Jisaasiho usonataati kandapi piwihakima namihanaha sata kaundatataase.

8 “Namaatinihauhit nandapa tihohipipaapi isihiya gaatisaihit numbwi isihiyaamit ndihetit mitaahoaaahimbiime. Wiwa utaaho wo awaisiho gi nangtipihahao kinyapi gaatauhit napingipatamataiwit kopit gaasaihit napitaiso.

9 Nasonihi utaaho nandapa nasamitandit maisihoaasapi gaatisiho nasati gi sahititaise. ‘Kihoe kimbihit kinyi bimingipimbihit kimo bimita kinyi niwupwaape,’ hitonihit kinyi apipaahit aungwohandit masaamaitaise. Masamahonihi namapi numbwi mithopit usopopibimitaise.

10 Isihiya kinyapi namme tiwi gaatisaihit nopaapaahit usopopit numbwi bime. Binyamihit nandapa nahimitandit gaatisiho gisonatosatit sahititaise. ‘Kihoe kimbihit mitaahoaaahit bimita namme,’ hititaise. Sahitonihit naimbibinyamihit isihiya kisaahoya nandapa maasi nandaatiwi niyohiyihyai kinyapi ko gaahoe tiwi gisosaihit bimitaape.

11 Sandit katohitimandit apaapimaato. Utaaho wo mamaawonihi awaisihoniso tatit sawaho naimaatinataatahi Autaahaatit ho netit koai yatihihonihi yatihititaise. O utaaho mawonihi

ip̄hatisanataataahī koai Autaahaatīho netī awaisīhoemwaitaise," undatī Jisaasiho kaundataase.

*Kima Piwima Nandapaapi Isīhiya
Maip̄hatīmai Gaatīwi Numwait-
aatīwīhandapīhaare*

¹² Utaaho nandapa nanda napīwīse tatī Parisiho gaatisīhoai Jisaasiho sata kaundataase. "Kīnyīt isīhiya nandapa nandaatīwī gaatapaahura isīhiya tītīhī kīnyīhiya aunahīpa naasikata bimohiyīhiya kahapaamapīpa asaketahiyai gaatīpi namumwaape. Sandī kahītohītīmandī apaapīmaahīto siya isiya kīnyīhapa nandapa numwingīpīpaapi amī kiyaamīhapa kiyahapa wihoaanjī nahīmitāatīwī gaatīwī nahīmaitaapo.

¹³ Kīnyīt nandapa tīhapaahura isīhiya maip̄hatīma kahapaamapīpa owehatīma ambīpatī maip̄hatīma auhīrītī maip̄tahatīma ndīha niyotahatīmai gaatīpi numwaape.

¹⁴ Satīma kīnyīt nandapa numwingīpīpaapi wihoaanjīhapa wīndī namaahīmitaapo. Saiwī namaahīnyaihī kīnyīt waatī maaritītaape. Isīhiya Autaahaatīhopī gīwunyaahohiyīhiya ainahiyīhiya anīmwaahīpatombī japīhī nepasaihīhura Autaahaatīho gi kandapī wihoaanjīhapa nahīmitāise," undataase.

*Nandapa Awaimbīpa Nandaatīwīhandapī
Namīhanahaare*

¹⁵ Kapīhī isīhiya bindawa nandapa maasi nanīhohiyīhiyaamī wo koaisamī bindamaaho sa pīwa atīwisataati Jisaasihoai ko sata

kaundataase. “Autaahaatīho isīhiyai iwinjaatī bimaamī naindihandaatīhī nandaatī nandapa nainjīho so waatī maaritane,” undataase.

¹⁶ Aihī Jisaasiho komīha wihoaanjīha sata kaundataase. “Utaaho wo nandapa awaimbi-pa taati tīmanataati isīhiya taahiyīhiya komī nandapa aimī tīmetanīhī napītaatiwī piwīha nu-soasītaise.

¹⁷ Nahataapa nandapa tīmetanīhī asisīha nandapa nandaatiwīhuraatanīhī isīhiya aimī gaatisawīhiyaapī komī otīpi-patīhoai natausaasītaise, ko notī kiyai nandapa nahataapa aimī tīmetisī nandaatiwī napīwīse undītando.

¹⁸ Iyonīhī kiya nahatiya komī gaatisawīhiya naasīka katīwī wīndī namaapīto undawaatopo. Aiwi amī jīho sata kaundataase. ‘Osaataati waati wanī nawīho nunya nehonī wanī mmondandi nutandiyo amwihoje, wīndī namaapīto,’ undataise.

¹⁹ Iyonīhī amī kapīho sata kaundītaise. ‘Nīnī wanī maasapīho kauho ikwīmaindīmwītaho otīpi-patapīho wanī nawīho nunya numwaahoni wanī nundi namīhandī mmondandiyonī amwihoje wīndī namaapīto,’ undītaise.

²⁰ “Iyonīhī amī kapīho sata kaundītaise. ‘Nīnī wanī apopaati netī wīrahoni wīndī namaapīto,’ undītaise.

²¹ “Satīwī nahatiya kaundauhī otīpi-patīho namasi notī komī awaisīhoai satīwī satīwī owe namaapīto tauhī namasi japihī nasataayo undataase. Saundihī anjaanjāmī satīho sa atisatosati apowihī komī otīpi-patīhoai saundataase. ‘Wanī ketī kīnyī nihīti numbīwī aunahīpatamī daihīra

awairihiraatihuni gwiharaahasinyaatihuni
daapi ishiya maipihatima kahapaamapipa
owehatimaisun ambipati maipitahatimaisun
auhiri maipitahatimaisun am ndiha
niyotahatimaisun numwaasi napisamih nis
anjitihi nandaita numwe,’ undataase.

22 Sata kaundih ko otipipatihaw awaisihomi
kaundisihha kiyati owetih awaisihoi saun-
dataase. ‘Awaisihone kinyi kandingimumwaanj
kamwaanj ja pepihiriti aim kiyonhandi kandi
anjaanj ishiya windi timsainje. Owetise,’
undataase.

23 Saundih awaisihoh komi otipipatihoi
jhaati saundataase. ‘Kinyi japihi numbwi
daihira awairihiraun am osaataatapihiraami
naaporihrainuni ishiyaapi daapi uson-
apaahiyai tarwundipi numwaasi napita numwe
am nis anjaanj apipaahi nga tisaitto.

24 Nini sangi kmandi kasatataato. Ishiya
nandapa nandaatiwi gaatohiyihiya siya nis nan-
dapa apipaahi akitinhi masehonyaisangi windi
nepi namandaapo. Owetitaise,’ undataase,” tat
Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Kima Piwima Utaaho Jih Biyat
Gwinayaati Kainjati Ipoti Jisaasihoai
Nuwipinjitanidihandapihare
(Matiyuho 10:37-38)*

25 Wura ishiya taahit handi wirsandiw
Jisaasihoai nuwipinjai niyauhi Jisaasiho
nepemaitati kiyai sata kaundataase.

26 “Utaaho wo nngi nanipinja nis
otipipatihomatitandi nisenda nasataahandi

kandî komî saniyî sapiyaisunî ami saingo saahoyaisunî sanasîhiyaisunî ami komî apwaataatisunî ami metîhonyaisunî ami sawaho biyatî itatamanînatî bimîtandîhandisunî komî maarîho wîndî namunyamatî kiyaisunî ami sawahoaisunî pohipiyamati nehi nîngisaahî komî maarîho apîpaahî awaindîhandî wîndî namaaninyataataahî ami ko noaipatî nisî otîpatîhoeemaamatîtaise.

²⁷ Iyatî ko komî ipî tîtîhî atawîhatî netî wîndî tîmîpwîtatî ami nîngi namaanipinjataataahî ami ko nisî otîpîpatî wîndî mmonatî netî kiyatî nîngi ko wîndî namaanimbinjîtaise.

²⁸ Iyataatî sahî usaati anjaanjî waanjî utaarîhaanjî mîhaatî nuwatîhandî anjimatîtaatiwî gwînyaawaawi jîhî bindawa nawîho napitiyahora nga anjimata owemaito tîwî jîhî gwînyaapi mmonîwî tîtîhemaitaapo.

²⁹ O sahî saiwi jîhî wîndî kamaiwi nehi topîtaata yapîpateti sîmenîhandî namasawi kaisaihi nawîho owetanhî namîhaitaapo. Namîhaasaihi isîhiya nahatiya usa mmonawa sisîpîhîsatîwî sasatîtaapo.

³⁰ ‘Ise isîmiya kîmiya anjaanjî anjimatîtaatiwî anjimatohiyaasî ketî owemaamapo,’ satîtaapo.

³¹ “Iyataatî ami awaisîho wo yapîpatisunî isîhiyaisunî jaatî bimisîho ami awaisîho wo yapîpatisunî isîhiyaisunî ja bimisîhoaisa tundandaahî ami bindata jîhî biyatî gwînyaati kaitaise. Ko komî pwîsîpi yaipa kaiwi tunniwî yahwînohiyîhiya 10 tausenî kaiwîhiyaatîtaise. Iyonîhi ami womîhiya pwîsîpi yaipa kaiwi tunniwî yahwînohiyîhiya 20 tausenî

kaiwîhiyaisati napitaise. Iyonîhi awaisîho 10 tausenî kaiwîhiyaisaho nîni awaisîho tunnîwî yahwînohiyîhiya 20 tausenî kiyahiyaisoai nîni nga nînihematîti titi yahwîti ipatitondîho tatî jîhi bindata mmonati gwînyaitaise.

32 Siyatî mmonati gwînyaataati komîhiyaisati ko nga wîndî awaisîho 20 tausenî kiyahiyaisahoai tiwatî maapatitaahetanaahî komîtiworîho kaanîhi bitohonîhura yîhoaanjî wîndî tîmunîha namîhaitîhaawo undatî isîhiya usai natausaasonîhi kiya nuwi wîndî tîmundaatiwî kaundîtaapo.

33 Isî amî sîkîretî samî wo komîhapa nahataapai namaamataataahî ko noaipati wîndî nisi otîpîpatîhoemaamatîtaise,” undataase.

Kîma Piwîma Jisaasiho Sîwipati Namîhanati Sapîpaami Jîpaindîhandî Owetindîhandapî Katindîhandapîhaare

34 Jisaasiho pîwîha wa sata kaundataase. Sapîpaahî amî gaahape. Iyataahandî kandi kapaaami jîpaindîhandî owetonaahî nyahî napitaisahi sapîpaami jîpaindîhandî japihi jîpaitaise?

35 Sapîpa siyatî jîpaindîhandî owehapa nyahî nandapaami osaataati yapîpatisa ahoyaati wîndî ahîmaito. Iyaati amî maasapîho kauhomî ahopaisaatî newa nambwaihîraati osaataati wîndî ahîmaito. Nyahî kapa nehi yotaahiyaanîne. Sahî pîwîha baiwî mwîtipisawî atitaatiwî atihîrisahiyaatisi baiwî atiwîse,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

15

*Kîma Piwîma Jisaasiho Piwîha Namîhanaha
 Maasapîho Sipîsipîho Nihîrinjîtîhandapî
 Katindîhandapîhaare
 (Matiyuho 18:12-14)*

1 Wura isîhiya isîhiyaamî nawîho gamanîho otîpîpatî kaitandîho nehohiyîhiyaatihî ami isîhiya maipîhaiwa kaiwîhiyaatihî komî pîwîha atitaatîwî Jisaasihoaapîhî detî nasawaayopo.

2 Saiwî nasauhî Parisihîyaunî ami wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî Jisaasihopî itîhitîwî satawaatopo. “Kîmo utaamo isîhiya apîpaahî maipîhaiwaisahiyai naisomwatî nandapa kiyaisatî maasî nanataise,” tawaatopo.

3 Satîwî katauhî kandapî Jisaasiho pîwîha kîma namîhanaha sata kiyai kaundataase.

4 “Sami wo maasapîho sipîsipîho 100 kiyaho yamanati urîpitohotîtaise. Yamanati urîpitohonîhî nehî naasohîhî nihîrinndaise. Nihîrinjhonîhî sipîsipîho 99 kiyaho woyîha nanatî wapîhî bitohonîhî naasohî nihîrinjîhopî notî pîhitati daitaise. Daapî daapî notî mmonati numwaitaise.

5 Siyatî daatî mmonati numwaati netî komî ikotîhaasînî tîpwinji maaritîmî aunahîpataahapî japhîhî numwaasi napîtaise.

6 Numwaasi nasatî komî anjîpîpîhî noaipatî komîhiyaapunî ami isîhiya usa aunahîpatî naasaipitaahapîhiyaapunî gaatonîhî kiya napîwî ahoyandaapo. Napîwî ahoyainjaihî ko kiyai saundîtaise. ‘Nisî maasapîho sipîsipîho wo naasohî nihîrinnatî aimî owetihîho nînî pîhitîndî

dambitt aimt japihi numwaataayont kandapt
saht ningisawt maast maaritiwise,’ unditaisse,”
undatt kiyai kaundataase.

⁷ Iyatt Jisaasiho kiyai saundataase. “Nini
sangi titihi kasatataato, sikireti utaaho wo
maipiho maipihaiwa kiyaho komt maipihaiwa
namasi japihi nepemaitihhopt yamihapataatiihi
maaritawaayopo. Iyataati amt akite isihiya
99 kaiwihiya aimt titihi gaahiyaatawa windi
japihi namepemaitihtaatiwih*hiyaapaah*t amt
maaritawaayopo. Siyawaahandi kandi utaaho
itapa wo waatt maipihaiwaisahiya kiyamt
maipihaiwai namasi japihi nepemaitohiyihiya
siyaapi yamihapataatiihapihiya apihpaaht waatt
aungwohandt maaritawaayopo,” undataase.

Kima Piwima Jisaasiho Nawiho Nihirinjihopt Namihanati Katindihandapihhaare

⁸ Amt Jisaasiho piwiha wa namihanaha
satati kandaase. “Amt apopaati waatt nawiho
soaarindisiho ikwimaindimwitaho 10 kina
kiyatt isiwatonihi otihatihapi nehi naasoht
nihirinihonihi kaati napitaitaise? Amt kaati
norihiri nett tipott anjitiihi gwaasiha nawoti
tiwihhaati naihoaati biyatt mwitipisati pihitihati
daitaise. Daapi nunjati nawiho soaarindisiho
japihi netosatt sandiht mindaatt namhaitaise.

⁹ Siyatt kaati mmonati japihi aimt
netosatt kaatamt naisihiyaisunt amt isihiya
kaatamihint dett aunahipatt naasaipitt
kata bimohiyihiyaisunt gaatatt numwaatt
napiw ahoyainjaiht kiyai kaati saunditaisse.
‘Naisihiyaate, saht ningisawt maast maaritiwise.

Ami niš nawiho soaarindisihō nehi naasohihī nihirinjihō ko ami nini wanī daati aimi japihi netaayono,’ unditaise,” undati kaundataase.

10 Iyatosati Jisaasiho sandaase. “Nini sangi titihī kasatataato. Sikaiwi Autaahaatihomi otipipatihiya yamihapataatihapihiya utaaho wo maipihō maipihaiwa kiyaho komi maipihaiwaatihapi japihi nepemaitihhopi asakaiwi waati aungwohandi maaritawaayopo,” undati kiyai Jisaasiho kaundataase.

*Kima Piwima Jisaasiho Namihanaha
Waimwaaho Wo Nihirinati Owetamatatihō
Japihi Napihi Sapihō Maaritataise Tatī
Katindihandapihaaare*

11 Ami Jisaasiho piwihā wa jīhaati namihanaha konihī kiyai kaundataase. “Utaaho wo mwaahuri yahurisaho bindataise.

12 Aihī kurī komi mwaahurami ipotihō sapihai saundataase. ‘Apore, kahapaamapiha nahataapa taasihoisīha yīhoaanyangi tipitapaapi nanyamitaapi isiwatingipiapaapi nini gwinyaataayo. Saindi gwinyaataayoni wihoaanjihapa tipitapaapi nisapihapa wanī kimura ningi naninye,’ undataase. Aihī ami kurami sapihō komihapa nahataapa wihiwihoaagi mwaahurapi tipitapaatī kuri nunyataise.

13 Siyatī sapihō kopihapa tipitapa numwihi windi otihimetihī keti komihapa nahataapa neti ahoyati isihiyai nawihopi nunyatī nawiho netaise. Iyatī ko ipotihō nawiho neti isisi komi aunahipati bimipata namasi yapipati wīta kaanīhi noti bindataise. Noti kapihī bindata

nosasati mîmaipiyatî nawîho nopîsasati iwîrisati tîmataise.

14 Siyatî komî isîwatimbîpa nosasati iwîrisati tîmatî owetihîhura satî yapita jarîho aungwohandî noaipasîhi ko nandandîhana owendaise.

15 Aihî ko utaaho wo satî yapitaahapîhomî otîpîpatî kawitandi notaise. Notî iwinjasîhi ko komî maasapîho yaurîmana iwinjaati bimîtandi netî natausaasihi notî maasapîho yaurîmanataise.

16 Notî yaurîmanati bindataati koai jaumasîhi maasapîho dipamasîpîpa atîpîpatî taupwîrîhîramî pasaaha netî nandandî gwînyaataise. Siyatî jaumasîhîhandî kandi isîhiya usa koaisî nandapa wapa namunyopo.

17 “Ko siyatî mîmaipiyatî bimainjatî ipotînîhi biyatî gwînyapenataati sawaho sanataase. ‘Isîhiya apîhomî otîpîpatî kawitaatiwî apîho numwaasawîhiyaahî nandapa nyahounjîhi nanîwî bimauhîhandî nîni kîmbîhi aungwohandî jarindi napwîtandiyo.

18 Isî nîni kîmbîhi namasisî dosi nîsi apîhoenda naitaano. Naindi apîhoai saundîtando. ‘Apose, Autaahaatîhoaisuni ami gisuni pohîtahandî maipîhandî nîni kiyataayo.

19 Kinyî nîngisî nîsi maasîho ndîpî ambîhîmandîme. Kinyî otîpîpîpatî kahitaatiwî numwaahingîyîhiyaamataindîhonînimatisanîhi kînyî nisapî nîsi otîpîpatîhoe tîpî nisondaape undîtaano,’ tatî sawaaho kanataase.

20 Siyatî gwînyaati kanamapî dosisaahi sapîhoenda niyataise.

“Siyatî anjîpîpîhi sangî noaipatî daihîra

kaanihī taati napihi sapīho koai iwinjataati sapīho kopī maarīho tundamataise. Tundihī sapīho naupwasi mwaahomihinī detī notī mwaahoai namaahatata gerundataase.

21 Siyatī gerundihi mwaaho sapīhoai saundataase. ‘Apore, nīnī maipīhaiwa Autaahaatīhoai poundati amī gisī pohītahaiwa kiyataayo. Isī kīnyī nīngisi maasīho ndipi ambīhīmandītaape,’ undataase.

22 Sata mwaaho kaundihīhandī kandi sapīhohī komī otīpīpatīhiyai saundataase. Nisi otīpīpatīhiyaate, ketī apotīhīri utaarīhīri apīpaahī gaahīri tiwatīhaatī niyohotīhīri nuwī nesipīwī nīwipaapīse. Aiwi amī utīhīri gaahīri nesipīwī komī isundīpīhoetī nīwiwīse. Aiwi amī atasīhaapīhī asuipati nesipīwī nīwipaapīse.

23 Aiwi amī maasapīho kauho ambīpatisaho gaaho nuwī nepīse. Nepī tīhiwīse ko nanaati maaritītīhaawo.

24 Sandī katotīmandī apaapīmaato. Kīmo nīsī maasīhīmo aimī napomatātīho wanī japihī asohoemainjīhīto. Iyatī amī ko aimī nīhīrinatī owetatatīho ko wanī japihī usonataatīto,’ undītāise. Saundonihī nandapa maasapīho tipī tīhīwī nanīwī komī mwaahopī maaritītaapo.

25 “Komī mwaaho jīho sura osaataati otīpīpatī kiyataise. Kiyamapī japihī aŋīpīpīhāpi nasataise. Nasati aŋāaŋāmī detītīhi atisataati aŋīpīpīhāpi apwītīhīri ipopī aunīhīhīri katiwī waipati ahiyawī maaritotīhandī ŋūŋāaha atisataise.

26 Atisataati otīpīpatīho woai gaata numwaati sata nunjenataise. Kīmandī apwītīmīri

ηunjaamandi napaape?" undat̄ nunjendaise.

²⁷ Nunjenīhonih̄i ot̄pīpat̄ho wihoaanj̄ha koai saunditaise. 'Kinyī kunyih̄iho aimī japīhi nasati noaipasihī gap̄ho maasap̄ho kauho mwaaho gaaho amb̄ipatisaho tiwati t̄hataise. Iyat̄ ko w̄indi namop̄isas̄inat̄ gaaho napihe,' unditaise.

²⁸ Saondonih̄i komī mwaaho j̄ho sa pīwa atisataati ap̄paah̄i apousamahonih̄i ko w̄indi anj̄tit̄ih̄i niyat̄ namindaitaise. Owe. Iyonih̄i komī sap̄ho noaipasi nasati komī mwaaho j̄hoai bīpi pīwīha napaisaatunda anjaanj̄ nandaape unditaise.

²⁹ Undonih̄i ko wihoaanj̄ha sap̄hoai saunditaise. "Kinyī mmop̄i gw̄inyaape, n̄nī kimbih̄i kinaungw̄iha taah̄waiwet̄ kinyī ot̄pīpat̄hiyaamataind̄ ot̄pīpat̄ kahisataayo. Saindī n̄nī kiyataati kinyī pīwīha kandinḡwaiwa nemaah̄imat̄ baindī at̄hisataayo. Saindī n̄nī kiyoh̄itīhandapī ningisī napindī naninyapaise? Nisī naishiyaisati nandī maarit̄tandī maasap̄ho memet̄risangi w̄indi nep̄maan̄mise.

³⁰ Saimbī n̄ngi kamaanimb̄ kinyī kimwaaho k̄mo kinyī kahapaamap̄ipa ik̄ipīpa numwinḡipīpa nesotī is̄hiya taahiȳhiyaam̄ apwaatiyaap̄ nosasati t̄matī kainjatī japīhi napihī kop̄i kinyī maasap̄ho kauho mwaaho amb̄ipatisaho tip̄i t̄hapaise,' unditaise.

³¹ "Undonih̄i amī sap̄ho koai wihoaanj̄ha sata kaunditaise. 'Nisī maasih̄o, kinyī asisī nahateweī kimbih̄i n̄ngisapī nasisoarī bindapaise. Iyataatī amī kahapaamap̄ipa n̄nī is̄wasoh̄ipīpa nahataapa kinyīhapaare.

32 Iyataahandî kandi wanî nyahi maaritîtîhaawo. Sandî apaapîmaato, kinyî kunyîhîho aimî napomatatiho japîhî asohoemainjîhîto. Iyatî ami ko aimî nihîrinatî owetatatîho wanî japîhî usonîhaawîhîto,’ unditaise,” undatî Jisaasiho pîwîha namîhanaha kaundataase.

16

Kîma Pîwîma Utaaho Otîpîpatî Jatisîho Mîmaiapiya Kiyahopî Namîhanahaare

1 Jisaasiho pîwîha kîma namîhanaha komî otîpîpatîhiyai sata kaundataase. “Utaaho wo kahapaamapîpa asaketaho woai ahîwiî komîhana nahataapa awaisoematati iwinja bimoho bindataise. Aihî so kahapaamapîpa asaketisoai usa pîwîha saundawaatopo. ‘Kinyî otîpîpatî kahapaamapîpa ginjaatî bimîtandî awaisîho ahîwingîho kinyî otîpîpatîho kinyî nawîho kahapaamapîpa nahopisasataise,’ tîwîha pîwîha kaundawaatopo.

2 Saundauhî namati ko komî otîpîpatî iwinjatisîhoai gaata numwaati sata nunjenataise. ‘Kîma pîwîha kinyapî satîwîha kandauhî atisataayoni kînyî sandî titîhî akîtinîhî kainîhandapîndowo? Kînyî nisî otîpîpatîhonjimatîpi nisî otîpîpatî ninjaapi wîndî bîmimitainî nehîmasanîhî namapi kînyî numbwi bindapa kahapaamapîpa kinyî ikwîraatîhî ahiyohîpîpaapi otîpîpatî saindî saindî kaindî saindî ginjatataayo tipî nahataapaapi baimbî jîpatîpaime,’ undataase.

3 “Aihî komî otîpîpatîho sawaho sata gwînyapenataise. ‘Nisî awaisîho komî otîpîpatî kawisohîpataatîhapî nenîmaitandise. Isî nînî napitaitande? Nînî wîndî andîtindî nandapa yapasati namayaamaito. Isîhiyai nandapaapi itundîti netî nandandi sandî manyitaise.

4 Nisî awaisîho komî otîpîpatî iwinjaati bimohîpataatîhapî nenîmahonîhura isîhiya nanîmaapi nandapa nanîmîtaatîwîhandapîhîra daihîraapi saindî saitaano ndî gwînyaitaano,’ tatî gwînyaataise.

5 “Ko siyatî gwînyaataati namati isîhiya komî awaisîhomîhapa nandapa nehî nepî nîwînîhohiyîhiyaapi gaatihî kiyaami nehî nînaasohîhi niyatî iwinjataise. Jîhi niyatî iwinjasîhoai sata nunjenataise. ‘Kînyî nisî awaisîhomîhapa napitaimbîhapa nehî nepî nanîhise?’ undati nunjenataise.

6 Aihî ko wihoaanjîha sata kaundataase. ‘Atîpatî onîha awaisîha 100 kiyahaiwa nehî netî nanataayo,’ undataase. Aihî awaisîhomî otîpîpatîho koai saundataase. ‘Kînyî nandapa nehî nepî nanîhingîpîpaami utîpîho kîmosî koaatîhi 50 kiyate tîpi bindapa ketî jîpatîpaime,’ undataase.

7 Aihî amî kasînî wo niyatî iwinjasîhi awaisîhomî otîpîpatîho koai saundataase. ‘Kînyî nisî awaisîhomî nandapa napitiyahapa nehî nepî nanapaise?’ undataase. Aihî amî komîha wihoaanjîha sata kaundataase. ‘Nandapa konîho witîhandî ikihi 100 kiyahapa nanataayo,’ undataase. Aihî amî ko koai saundataase. ‘Kînyî nandapa nehî nepî nanîhingîpîpaapi utîpîho

kîmosî koaatîhi 80 kiyate tîpi bindapa keti jîpatîpaime,' undataase.

8 Aihî awaisîho otîpi patîho mîmaipiyati kaisopî maarita koai nîwimaataise, ko biyatî gwînyaasîtîhandâ siyatî kaihî mmonati gwînyaataato. Isî isîhiya kîmaapî yapîpatambîhiya otîpi patî amî wapa nawîhaiwî kiyohîtîhandâ Autaahaatîhomî isîhiyai daahepumapi nusatipîhaahopo.

9 "Nîni sandî kasatataato. Kîmaapî yapîmbatambî nawîho maipîhora sahî isîhiyai naisomwapîse. Saisaihî sahî nawîho isîwatohîho notî owetanhura kiya sangi maaritîwî nasamaasi naiwî aunahîpatî sahî jinjapîhî jinjapîhî apîpaahiyaatî bimîtaatîwîhataahesaiwîsamaito.

10 Amî utaaho wo wapa maipîhonya biyatî itatamanati nga jatataataahî amî so awaimbîpaisangi biyatî itatamanati nga jatîtaise. O amî utaaho wo wapa maipîhonya biyatî itatamanati napaitati minjatatî netî nopîsasattî iwîrisataataahî amî sîkîretî wapa awaimbîpaisangi netî nopîsasatî iwîritaise.

11 Isî sahî kîmaapî yapîpatambîhapa nawîho baiwî itatamanîwî minjatisaihaahî akîpîpa sahî jatîtaatîwî ndî nasamîtaise?

12 Aiwi amî sahî usaamîhapa kahapaamapîpa wîndî baiwî itatamanîwî minjatisaihaahî sawanaatapîhapa sangi ndî nasamîtaise?

13 "Utaahuri awaisururamî otîpi patî utaaho wo nehi naasohî otîpi patî maisahuramîhatî wîndî kamaawitaise. Wopî pohipiyati wopî maaritîtaise. Woaisî nîwipinjata

woaisi ahosumwaitaise. Sahî Autaa-haatîhomuni ami nawîhomuni osamapi otîpîpatîhiyaatimaamatîtaapo,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

Wînîhapîpaapuni Autaahaatîho Isîhiyai Iwin-jaati Bimindîhandapîhaare

¹⁴ Jisaasiho saiwa siyatî kaundihi isîhiya Parisihiya saiwa atisawaawî nawîhoai maarîho waati nunnyawîhiyaasî yaiho napaapi sata katise tîwi Jisaasihopi sisawaayopo.

¹⁵ Kiya kopî saiwi sisauhîhandî kandî ko kiyai sata kaundaase. “Sahî isi kîmiyaati isîhiya sapî gaahiye titotîwi kiyaami ndîheti jaiwaiwi gaahaiwa kaiwîhiyaate. Saiwi sahî kiyauhi Autaahaatîho aimî samî omañtitîhi maarîhoaatihi jasose. Kahapaamapi pa wapai isîhiya maarîho nunnyawî mepi autaahemwahohîpi pa sapa Autaahaatîhomî ndîheti awaimbi paamahe, nehithapaimatataise.

¹⁶ “Autaahaatîhomî wînîhapîpa Mosesiho ahaimbi pauni Autaahaatîhomî piwîha atiwî nepi ausaahohiyîhiyaami piwîhauni ahotîmi nasati Jonîho Isîhiyai Baawusisîhoaapîhîndaise. Aihî amî suraapi Autaahaatîho isîhiyai iwinjaati bimaamî naindîhandapîha piwîha namasati noaipataise. Aihî isîhiya Autaahaatîho iwinjaati bimîtandîhatîhi andîtitîwi nandaawaayopo.

¹⁷ Yamîhapatunî yapi patunî owendaahandî kandî wînîhapîpa apîpaahî maipîhonjisangi wîndî owemetîtaise. Owe, kapaanîhi ahotîmi nutaise,” unda Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Namaatinohitihandı Nepi Nopisasohitihandapıhaare
(Matiyuho 5:31-32, 19:9; Maakihō 10:11-12)*

¹⁸ Jisaasiho ami kiyai p̄w̄ha wa sata kaundataase. “Is̄hiya usa apwaatiyai j̄hi nepi w̄rapawı ami kiyai namaposawı asiȳhiyai j̄haati nepi w̄rahōtihandı sandı kiyaamı namaatinohitihandı nepi nosasawaayopo. Iyataati ami itapaati waatı j̄hura warıho namahonıhaati nehı bimonıhi utaaho wo netı kaati w̄rataataahı so utaaso namaatinohitihandamı w̄n̄hapıpa netı nosasataise,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

Utaaho Nawıho Kahapaamapi pa Asaketahopuni Rasarusihopıhaare

¹⁹ Jisaasiho ami p̄w̄ha wa namıhanaha kiyai sata kaundataase. “Utaaho wo nawıho kahapaamapi pa asaketaho utı apotıhıri watıpıhapa apıpaahı sanahıwetati gaahapaahıhi niyoti nipaattati ami nandapa apıpaahı gaahapa j̄piyahapaahıhi asisi nahateweti nanati bisondaise.

²⁰ Aihı ami utaaho wo nawıho kahapaamapi pa apıpaahı oweho asaaha komı ambıpateti gaamatı asaataho Rasarusihō nawıho kahapaamapi pa asaketahomı detı maasometeti bindataise.

²¹ Bindataati kahapaamapi pa nawıho asaketaho nandapa nanataati pwısatisıha dipamasıpıpaunı ami naumbwinjıpıpa ganıhoaasinapı tımahiyati yatıhi ahotimbıpa netı nandandi gwınyaataise ami suhıri komı asaahaiwaatıhi nuwitihıhando.

22 Siyatî ko kahapaamapîpa oweho bimainjati napomasîhi Autaahaatîhomî enjerîhiya otîpîpatîhiya yamîhapataatîhi bimohiyîhiya napîwî koai numwaasi naiwî yamîhapataatîhi Abîraahamîhomîhinî detî ahîwisauhî bindataise.

Aihî ami utaaho nawîho kahapaamapîpa asaketahoaisangi napomasîhi yamwaawaayopo.

23 Aihî ko notî aunahîpa maipîhata naanjîhandî nepî bimohîpîpîhi ambiîpatî apîpaahi awaindîhandî yaawîhandî netî bindataise. Bindata naingaati jata Abîraahamîho kaanîhi Rasarusihuai komîhinî detî ahîwisatosati bimihî iwinjataise.

24 Iwinjatosati ko sata kandaase. ‘Apore, Abîraahamîhoje kînyî nisapi maarîho asîpaimé. Asîpaimbi Rasarusihuai nepî natîpusoaase ko notî komî ikwîrî oseteti boyatesi nasati nisi omasîhaisî wonjî bînîmahîwîto nînî kîmbîhi sisîhaapîhi ambiîpa yaasîhandî netî nehosisono,’ undataase.

25 “Sata ko kaundihîhandî kandî ami Abîraahamîhomîha wihoaanjîha koai saundataase. ‘Nisi maasîho kînyî sangî napopî bindapaapi nawîho kahapaamapîpa gaahapa pîhitîpi isîpi bimingitîhandapî gwînyapeme. Kîmo Rasarusimo jîhura mîmaipiyati ketinjahore. Aihî ami wanî kînyî yaasahandi nepî nehosinîhi ami ko komî maarîho biya wîwinjîhi maaritatî wanî bindataise.

26 Iyataati ami nyamuni kinyuni mataapîpîhi kîmandî gwaahorîhîri apîpaahi baahî timbwaapwandîhandî ahendaise. Isî isîhiya kîmbîhi

kîmîhoaanjapîhiya kîmîrî gwaahorîmîri wîndî
nehîmwaapî sangisenda wîndî namaapîtaapo.
Iyonîhî amî sihoaanjapîhiya isîhiya kîmîrî gwaahorîmîri
nehîmwaapî kîmîhoaanjapî wîndî namaapîtaapo, apîpaahî owestîaise,’ undataase.

27 “Aihî amî ko nawîho kahapaamapîpa asaketaho saundataase. “Apore, Abîraahamîhoje, siyonaaraahî namapî kîmo Rasarusimoai nepî japîhî natîpusoaase, ko japîhî nisî apîhomî au-nahîpataahapî nuto.

28 Sandî apaapîmaato nisî nîhoaarisâ ikwî wihitîritahiya anjipîpîhî bimowî Rasarusihaoi natîpusoaasisamîhî ko notî kiyai ausaatî kaundonîhî kiya atiwî gwînyaapî bimambîwî kîmbîhî ambîpa yaasimbîmbîhapî wîndî nisataiwî namaapîtaatiwo,’ undataase.

29 Aihî Abîraahamîhomîha wihoaanjîha koai saundataase. ‘Autaahaatîhomî pîwîha Mosesihounî amî isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî ausaahohiyîhiyaunî pîwîha atiwî jîpatîpaiwî ahiyohîwaiwa yaihaiwa ahondaise, mmonîwî atiwî naitaapo,’ undataase.

30 Undihî ko nawîho kahapaamapîpa asaketisîho saundataase. ‘Owe, apore Abîraahamîhoje, utaaho wo napomatatiho japîhî nepasi notî kaundonaahî kiya atiwî kiyamî maipîhaiwa kiyohîwaiwa namasi japîhî nepemaitîtaapo,’ undataase.

31 “Sata ko kaundihîhandî Abîraahamîho komîha wihoaanjîha koai saundataase. ‘Pîwîha Mosesihî ahaisîhaunî amî isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî ausaahohiyîhiya pîwîha katîwî jîpatîpaiwî ahiyohîhaunî wîndî

baiwî atîhomisawaawaahî ami naasîkatî kaiwî isîhiya napopî nepasi nuwî kaundisaihîha wîndî baiwî atîhomaawitaapo,’ undatî Abîraahamîho koai kaundataase,” tatî Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai pîwîha namîhanaha kaundataase.

17

*Kîma Pîwîma Maipîhaiwaapuni
Giwunyaahohîtîhandapuni Otîpîpatapuni
Jisaasiho Katindîhandapîhaare*
(Matiyuho 18:6-7, 18:21-22; Maakîho 9:42)

¹ Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai sata kaundataase. “Kahapaamapîpa kaiwetapi isîhiya maipîhaiwa kaitaatîwîhaiwaahî ami noaipaitaise. Iyataahandî kandî ami utaaho isîhiyai maipîhaiwa kaitaatîwîhaiwa nunjiso soai apîpaahî yaawîhandî awaindîhandî nusoapahonîhî naito.

² Isîhiya kîmiya nisapî gînunyaahohiyîhiyaamî wo komî kaindîhandî mmonataati maipîhandî kiyonaahî utaaho maipîhaiwa kaitaatîwî nunjati kaisîhomî naahindîhoaapîhî nawîha awaisîha naanjîha wîrîhîra wîrapî durîhîraatîhî nesuwî wipîse.

³ Isî ami sangisangi siyahaiwa wiwa kaitaawi ami baiwî jaawo.

Amî kinyî utaaho kinyî naishîho wo gi maipîhandî kahisonaahî kînyî koai saundiþî sandî maipîhandî kamaime undiþî itîhunde. Saimbi itîhundisamîhî ko japihî nepemaitonaahî komî maipîhandî kînyî nepumape.

4 Iyataatि ami ko gi asisिha naasetिhi ikwि wihitiritanhi wihińrami yahuri 7 kiyahaiweti maipihandи kahisatosati ami 7 kiyahaiweti japihि nasati sahitati nini maarinho asipaindi nepemaitataayo hitonaahi kinyi komi maipihandи nepumape.

5 Aihि ami komi otipipatihya Awaisihoai saundawaatopo. “Nyahi Autaahaatihopи giwunyaahohitihandи nepi kinyi anditinyaipi watipinyamapi ami waati awaindepinyamape,” undawaatopo.

6 Aihि ami Awaisiho komiha wihoaanjha kiyai saundataase. “Sami giwunyaahohitihandи apipaahi maipihonji ipati katami ambipati masitetihandam yandipihomatiyahamwaanj giwunyaawaawi kimatи ipimatisi saundiwi, kinyi ipimatanji kinyi tambatihir damipatisapi nawotipи numbwi durihiraatihи yapwitiinde,’ undiwи kaundisaihi sami piwtha atisisati kireti kaitaise.

7 “Iyataatि ami sami woŋi kinyi otipipatihho osaataati nandapaapi yapipati yangipasati ami kinyi maasapaho sipisipihho ginjaati otipipati kahisati bitonjati aimi asahataahuraatanhi anjipipihapi nasonihи komi awaisihoŋi koai saunditaino? ‘Kinyi keti apaipi nambи kimbihи ganihomihini bindapa nandapa nanime unditaino?

8 Owetitaise. Nehи saunditaise. ‘Kinyi nandapa tihipi timane. Aimbi apotihiri niyopi nandapa noaapi numwitaatiwihiri niyopi nandapa noaapi nesimbo. Nesimbini misamihи nini

jih̄i waapoho nandapa nandī owetanīh̄i am̄i kinyapīhapa ipot̄i nandaapo,” unditaise.

⁹ Otipīpatīho awaisīhom̄i pīwīha atīwisati kom̄i kaundimumwaan̄i kiyat̄i owemahonīh̄i awaisīho otipīpat̄i kīnyīt̄ nga kiyapain̄i gaahon̄e unditaiso. Owetitaise.

¹⁰ Iyataat̄i am̄i sangisangi sīkiyat̄i sīkīrete. Am̄i Autaahaatīho sangi wapa kaiwīse satimbīpa nahataapa kasatiwaiwa kaiwī kasatipatamatāiwī owemaposawīt̄ am̄i sah̄i satīwīse. ‘Nyahi otipīpatīhiyaan̄in̄i gaahiyaan̄in̄maahe. Sandī nyah̄i kiyohītīmandīh̄i tītīh̄i nyam̄i otipīpat̄i neh̄i kiyahaayo,’ tītaapo,” undati Jisaasiho kom̄i otipīpatīhiya aposerīhiyai kaundataase.

*Kima Pīwīha Jisaasiho Isīhiya
Ikwi'maindīmwītahiyaaami Asaaha Pisapīpa
Nemwasītīhandapīhaare*

¹¹ Jisaasiho Jerusaremīhandaahapi taati notaise. Notaati Samariyaahandamuni Garirihan-damuni yatetetīhīra notaise.

¹² Not̄i ko aunahīpat̄i wīta taati noaipasīh̄i isīhiya usa asaaha pisapīpaisahiya ikwīmaindīmwīt̄ napīwīt̄ koaisawīt̄ nutanawaayopo. Nutanīwīt̄ kiya onīh̄i wonj̄i bitotawaayopo.

¹³ Saiwīt̄ bitotawa kiya satīwīt̄, “nyangi nyain-jatingīhon̄i Jisaasihoñe, kīnyīt̄ maarīho nyapītīhītane,” tīwīt̄ kaahaataawaatopo.

¹⁴ Satauh̄i Jisaasiho kiyai usonataat̄i am̄i kiyai saundataase. “Sah̄i nuwīt̄ pīrisihiya isīhiyaapi Autaahaatīhoai pīwaundiwīt̄ nandapa tīhīwīt̄ koai waamaindumapi dīpumanīhohiyīhiyai nunjanīwīse,” undataase. Saundih̄i kiya taawīt̄

daihira niyauhi kiyaami asaaha pisapi pa keti kuraanihi owesoendaise.

¹⁵ Aih kiyaami nehi naasohi mmotinataati komi asaaha pisapi pa owetih i japihi nasati ko waati kaahaatati maaritat Autaahaatihom ambipati mepi autaahemwataise.

¹⁶ Iyat ko deti Jisaasihom utatototi atotipi wesati ndimaahomwaanj yapi patetimati timahiyati ahondaati koai gaahone gaare undataase.

¹⁷ Aih Jisaasiho sandaase. “Isihiya ikwimaindiumwitihiyai nin kiyaami asaaha pisapi pa nemwahoni kiya ikwi naasairitihi wirami murimuritihiya (9 kaiwihiya) maahitihe?”

¹⁸ Kimo utaamo Judaahomahe, owe. Nehi koai wapihapihohihi sawaho Autaahaatihoi kinyi gaahone gaare unditandi japihi nataiso?” daase.

¹⁹ Satatosati koai Jisaasiho saundataase. “Kinyi nisapi ko nis asaaha pisapi pa nga nenmaitaise tipi ginunyaahingitihanda kinyi asaaha pisapi pa owesendaist dosi numwe,” undataase.

*Kima Piwima Parisihiya Jisaasihoai Saundiwi
Autaahaatih Nasati Napitiyat iwinjaati
Bimitaise Undohitihandapihaare
(Matiyaho 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Isihiya Parisihiyam usa Jisaasihoai satiwipiha nunjenawaayopo. “Autaahaatih isihiyai iwinjaati bimindihand maahiwura noaipaitaise?” undiwipi nunjenawaayopo. Aih komiha wihoaanjha kiyai saundataase. “Autaahaatih isihiyai iwinjaati bimindihand

wīti suwipatisa noaipahonihī isīhiya satīwī ‘sande’ tīwī kiyaamī ndīhaara wīndī mondaapo.

21 Aiwi kiya wīndī samaatītaapo, ‘kīmbīhī kīmande mīhihoaanjī mīhande,’ tīwī wīndī kamaatītaapo. Autaahaatīho isīhiyai iwinjaati bimindīhandī aimī samī otīhapīhī amī samīhetī ahondaise,” undataase.

22 Iyatī amī Jissaasiho komī otīpīpatīhiyai sata kaundataase. “Sahī ipotī wura noaipahonihī gwīnyaitaatīwīhandī nepī gwīnyawaawī Nīnī Isīhiyaamī Saahoninī Jīhonisī asisīha napītandīhaiwaamī wa noaipahonihī mmondaatīwī maaritawaahandī kandī sahī wīndī mondaapo.

23 Iyataatī sura isīhiya sangisi sasatītaapo. ‘Isīhiyaamī Saaho Jīho mīhapīhī mīhore, kīmbīhī kīmore,’ tīwī kasatisaihī sahī kiyaamī pīwīha wīndī atīhomaawiwī amī kapīhī ȳuhīti namuwīse.

24 Sahī kīnapīpaapī aimī mmonīwī gwīnyaapihiyaate. Kīnapīpa kīnapinataatī yamīhapataatīhī nahataapīhī nausainjīhī mmonīwīhiyaate. Isī Nīnī Isīhiyaamī Saahoninī Jīhoninī nisī asisīhetī sīkīretī sīkaindī kīnapaahinīmī napisanīhī amī isīhiya nahatiya ninjaitaapo.

25 Iyataahandī kandī isīhiya wanī kīmuraahiya nisapī apīpaahī pohipaiwī ahosinīmasaihī nīnī yaasīhandī jīhī naito.

26 “Jīhī Nuwaahomīhura isīhiya kiyohīpatamataiwī Nīnī Isīhiyaamī Saahoninī Jīhoninī napītandaisanīhura isīhiya naasīkatī kaitaapo.

27 Jih̄i sura kiya nandapa ami waapoho nan̄iw̄i ami us̄hiya as̄hiyai nep̄i w̄rap̄i namaat̄in̄iw̄i kiyaan̄ih̄i kaim̄ nuwi Nuwaaho sip̄handot̄ nandaasurandaise. Aih̄i ami wipat̄ wip̄wat̄ it̄inamb̄itnat̄ dur̄ih̄ri aungwohand̄ nimaanat̄ dot̄ is̄hiya kiyais̄in̄ih̄ net̄ nawatisat̄ tiwati owemase.

28 “Iyataati ami Rot̄ho bimisuraisangi naas̄kat̄ saiwi kiyawaayopo. Kiya nandapa waapoho nan̄iw̄i ami usai kahapaamap̄ipa nunyaw̄i nawiho nep̄i ami nandapa niyamap̄ aŋ̄aŋ̄i aŋ̄imat̄iw̄i saiwa kaiwi nehi nan̄haiwi wapa namaanyoaipaitiso tiw̄i bindawaayopo.

29 Saiwi kiya bimauhi Rot̄ho aunah̄ipat̄ Sotom̄handi namasi asis̄ha nais̄ha ket̄ sis̄ha wat̄ip̄ha yam̄hapataat̄hap̄ wipat̄ wip̄wipatamatiyat̄ t̄mahiyat̄ is̄hiya nahandi t̄hat̄i owemase.

30 Is̄i ami Niñi Is̄hiyaam̄ Saahon̄in̄ J̄hon̄in̄ asis̄ha napisan̄huraisangi s̄kiyat̄ noaipaitaise.

31 “Asis̄ha set̄ utaaho wo kom̄ ik̄ip̄pa aŋ̄it̄it̄ih̄i ahusutan̄ih̄i aŋ̄itaupwataat̄ bimis̄ho kom̄ ik̄ip̄pa naitand̄ noaat̄ipat̄ aŋ̄it̄it̄ih̄i w̄indi nam̄indaane. Am̄i s̄ri k̄ret̄ utaaho wo kom̄ osaataat̄ bitos̄ho aŋ̄ip̄ip̄hap̄i japihi w̄indi namone.

32 Sah̄i Rot̄hom̄ apwaataati nusoapasīthandap̄ gw̄inyaap̄ise.

33 Utaaho wo kom̄ itataman̄inat̄ bim̄tand̄ihandapaah̄ih̄i gw̄inyaataat̄ kandi an̄itisat̄ is̄watataataah̄i ami kandi ko is̄watind̄ihand̄i owet̄itaise. O ami utaaho wo nisapimaton̄ih̄i ko itataman̄inat̄ bim̄tand̄ihand̄i namataataah̄i kandi

namasitihandî owemetati biyatî kandi
ahusotitaise.

³⁴ Niñi sangi kîmandî kasatataato. Sura Isîhiyaamî Saahonîni Jîhonîni napisanîhura utaahuri detî tîmaamaitîmî nanopotisaihî Autaahaatîho woai numwaataati woaisî namîhaitaise.

³⁵ Amî apopîpurî wapuri kaatîha biretîhandî tîhîtaatîmî taamî waatîpatî pîraawaaho sanyoaimî namasisaihî Autaahaatîho waati autaahî numwaata waati namîhaitaise.

³⁶ Iyataati amî utaahuri wurî osaataati bitosaihî Autaahaatîho woai numwaataati amî woai namîhaitaise,” undatî kiyai kaundataase.

³⁷ Sata ko kaundihi komî otîpîpatîhiya atisawaawî kiya satîwi koai nunjenawaayopo. “Awaisîhone, saiwa satîpi katingîwîmaiwa maahîwapîhi noaipaitaise?” undîwi nunjenawaayopo. Iyauhî Jisaasiho kiyai wihoaanjîha sata kaundataase. “Itapîpa ahotimbîpîhi jurîho nasati ahoyanataise,” undataase.

18

*Pîwîha Kîma Namîhanaha Apopaati
Osînîhaati Utaaho Awaisîho Pîwîha Atisati
Netî Tipîtapaati Mmosîhopî Ningisi Andîtinipe
Tindîhandapîhaare*

¹ Jisaasiho komî otîpîpatîhiya wîndî pohimaiwî gaapîpatî namaamîhaapî nasisoarî kiyaanîhi gaapundîtaatiwîhandapî nunjaha namîhana pîwîha satati kaundataase.

² “Aunahîpa wîta utaaho wo pîwîha atisati netî mmonati tipitapaaho bindataise. So utaaso Autaahaatîhopî wîndî yamaayahore. Iyatî ami isîhiyaapî wîndî maarîmitati pohipiyaumwahore.

³ Aihî ami satî aunahîpitî naasaipita itapaatî waati osînîhaati bindataise. Saati nahateweti notî awaisîho pîwîha atisati netî mmonati tipitapaasîhoai saundatoaandaahaate. Nisi tiworisa nepî nîngisi nanopîsasîtaatiwiyowî kînyî nîngisi anditînipî nisi pîwîha titîhepinîmape undatoaandaise.

⁴ Iyataati so utaaso pîwîha atisati netî mmonati tipitapaasîho so jîhi pîhitati kaundiwaiwetî atisati wîndî ketî titîhemwaamahore. Siyahosî ipotînîhi ko komî omanjîtitîhapî siyatî gwînyaataise. ‘Nîni Autaahaatîhopî wîndî yamaindi ami isîhiyaapî wîndî maarîmititîhoniniso.

⁵ Iyataatî kîmaatî apopî osînîmaatî nîngisi kaatînîhi pohîrîndîmi naisî namati nîni kaatami pîwîha anditîwiti titîhemwaitaano. Nîni titîhemwaamasanîhi kaatînîhi japîhi japîhi nasatî ningi pohîrîndîmi notoaasonîhi nîngisi apîpaahi pondîtaiso,’ nnatî sawaho kanataase,” undataase.

⁶ Iyatosati Awaisîho kiyaisî ami sata kaundataase. “Pîwîha sa awaisîho pîwîha atisati mmonati netî tipitapaasîho maipîhopîha sahi aimî atisawaayopo.

⁷ Isîhiya Autaahaatîho nisîhiyaimatîtotatî aimî ahîwisawîhiya nasisoarî apatîhuni otapîhaatunî Autaahaatîhoai nyatatamanîpi anditînyaipe undîwî kaundîmi

naisaihī Autaahaatīho kiyai atīhomaawisati andītīmaawiwitāiso? Amī ko sahapo tatī atīwisataahandī kandi jaati bimaamī nutaiso? Owe, ko wīndī siyatī kamaitaise.

8 Isī nīnī sandī sangisi kasatataato. Ko ketī kiyaisti atīwisati andītīwiwitāise. Iyataahandī kandi Isīhiyaamī Saaho Jīho kīmaapi yapīpatambī japihī nasataahura isīhiya kīmaapi yapīpatambīhiya taawī kiya sura gīwunyaasaihī nasati usondaindīho?" undati kiyaisti kaun-dataase.

Parisihopuni *Nawīho* *Taakīsīhandī*
Nesīhopīhaare

9 Isīhiya usa tītīhī sawanaapi nyahi tītīhī gaahiyaanīnī ainahiyīhiyaane, o isīhiya usaahī apīpaahī maipīhiyaare tīwī gwīnyaahohiyīhiyaapi pīwīha namīhanaha Jisaasiho sata kandaase.

10 "Utaahuri wurī gaapundiataitīmī Autaahaatīhomī aŋīhandī awaindīhandaatīhapī nomaise. Kurami wo Parisihore. Aihī amī wo nawīho taakīsīhandī nesīhore.

11 Aihī Parisiho notī bitonda ko sawahopī sata gaapundataase. 'Autaahaatīhone, nīnī usaamatīmaindīhonīnītīhī gisi gaare hītataato. Isīhiya usaahī isīhiya usaamīhapai maarīho nunyawī ikowīnīwī nusepi amī maipīhaiwa tītīmetahaiwa kaiwi amī kiyaamī warisai apwaatiyai namasi namaatīnīhohīwaiwa nepī japihī nopsisīnawaayopo. Iyataahandī kandi nīnī saindīhonīnīmaahe. Aindī amī nīnī kīmo utaamo nawīho taakīsīhandī nesīhomataindīhonīnīmaahe.

12 Aindî ami Saararehîri nahataaramî asisîha yataireti nandapa waapoho onaindi bindataati gaapunditîhonine. Aindî ami nawîho kahapaamapi pa nîni nehohîpi pa titîhi kamwaanjî nanîmitaatîwe tingîmumwaanjî kamwaanjî kinyî otîpi patî kaitandîhapa nahinyatîhonine,’ tatî gaapundataase.

13 Aihî ami nawîho taakîsihandî nesîho mîtîho naingaatî yamîhapataatîhi wîndî minjati komî mîtîho kîwopopî wiwatî ami goaitati bitonda sata gaapundataase. ‘Autaahaatîhone nîni apîpaahî maipîhaiwaisahonînisî kînyî nisapî maarîho titîtane,’ tatî gaapundataase.

14 “Nîni sangisi sandî kasatataato. Utaaho nawîho taakîsihandî nesîhoai Autaahaatîho kînyî utaahoñî ainahîhonî gaahoñî titîhone undataase. Saundihî ko komî anjîpi pîhapi japihi notaise. O woaisaahî wîndî ainahîhonî titîhone mundise, owe. Utaaho wo sawaho gaahoniso tatî naimaatisîhoai Autaahaatîho netî koai ipîhatitaise. O ami utaaho wo maipîhoniso tatî ipatisanîhonaahî koaisî Autaahaatîho netî autaahemwatî kopî maaritîtaise,” tatî Jisaasiho kiyaisî kaundataase.

*Metîhonyai Jisaasiho Mîtîhoaatihi Ikwîri
Ahîwisati Gaahandi Numwindîhandapihaare
(Matiyuho 19:13-15; Maakîho 10:13-16)*

15 Isîhiya usa kiyaami metîhonyai Jisaasiho komî ikwîri konyaami mîtîhoaatihi ahîwitotîwi numwaasi koaapihi nasawaayopo. Saiwi kiya metîhonyai numwaasi nasauhi komî otîpi patîhiya kiyai itîhundawaatopo.

16 Itihundauhīhandi kandi Jisaasiho ‘metihonya n̄ngisenda napīwise,’ undati konyai numwaataatī sandaase. “Sandi katohitimandi apaapīmaato. Autaahaatīho isīhiyai iwinjaatī bimaami naindīhandi setahiyaamatiyahiyaaapihande.

17 N̄ni akitinīhi sandi kasatataato. Utaaho wo metihonyaamatiyahamwaanjī kiyati Autaahaatīho isīhiyai iwinjaatī bimaami naindīhandi maaritatī nametaataahī kandaatīhi wīndī namīndaitaise. Apīpaahī owetītaise,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Mitīho Kahapaamapipa Asaketahopīhaare
(Matiyuho 19:16-30; Maakīho 10:17-31)*

18 Awaisīho mitīho wo Jisaasihoai sata nunjenataise. “Katipīnyasingīhonjī gaahone, n̄ni n̄napitiyataatinīhi asohonimandi nasisoarī koninīhi bimitandīhandi naitande?” undati nunjenataise.

19 Aihī ami Jisaasiho wihoaanjīha koai saundataase. “N̄ngisī napaapi gaahone dise? Isīhiya gaahiya apīpaahī owe. Autaahaatīho naasohī sawaho gaahore.

20 Wīnīhapīpa satati ahotimbīpa kīnyī aimī mmonīpī gwīnyaapīhone. Kīnyī kīnyī namaatīnīhingītīhandi nepī namopīsasīpī womīhaatisapi namope. Kīnyī isīhiyai wīndī timaamape. Kīnyī wīndī ikomaanīme. Kīnyī isīhiya usaapī siyawaayopo tīpī jaipītīpīha kamaatīme. Kīnyī kīnyī kīnyī gapiyaami pīwīha baimbī atīwimbī kapuramī kahatisaihīhana napaitīpī kaime tatī wīnīhapīpa ahondaise japepīhīritaatiwo,” undataase.

21 Aihî ami utaaso wihoaanjîha sata kaundaase. “Nînî sangî metîhonjanîhuraapî saiwa wînîhapîmaiwa atindî netî jaapeihîritî bimaami napîti wanî kîmurandaise,” undataase.

22 Aihî Jisaasiho komî pîwîha sa atisataati ami komîha saundataase. “Ye kînyî nga kiyapaahandî kandi wîndî saimbî kaitaapîhandî nehi naasaindîhi yahandisî kandi kînyî wîndî kamaise. Isî kînyî numbwi kinyîhapa kahapaamapîpa ikîpîpa isîwatingîpîpa nahataapa isîhiyai nunyapî nawîho nepe. Ikîpîpaapi nawîho nehingîho isîhiya nawîho kahapaamapîpa owehiyai tipîtapaapi nunye. Kînyî saimbî kiyapaapaahî gaahaiwa yamîhapataatîhapihaiwa pîhitîpi naitaise. Isî kînyî nambî nîngi nanipinje,” undataase.

23 Undihî ko sa pîwa atisataati komî maarîho ambîpatî naanjâwisataise ami ko nawîho kahapaamapîpa asaketahoso.

24 Jisaasiho koaisî usonataati koaisî apîpaahî naanjâwisaho bitosîhi ko sandaase. “Isîhiya nawîho kahapaamapîpa asaketahiya Autaahaatîho isîhiyai iwinjaati bimaami naindîhandaatîhi nandaitaatîwîhandî apîpaahî owetîtaise.

25 Iyataati maasapîho kamerîhandî jaatîhîramî mupwîrinyinjaatîhi nga nandaahonîhandî kandi utaaho nawîho kahapaamapîpa asaketaho Autaahaatîho isîhiyai iwinjaati bimaami naindîhandaatîhi nandaitandîhandî apîpaahî owetîtaise,” tatî kandaase.

26 Aihî isîhiya kapîhi bitohoyîhiya sa pîwa

atiwosawi satawaatopo. “O siyonaahī isīhiya diya nīnapitaiwīhiya asiyaimatīwī kiyaanīhī nasisoarī bimītaapo?” tawaatopo.

27 Aihī Jisaasiho saundataase. “Kīmandī katohtīmandī utaaho wo kamaitaise, owe. Autaahaatīho sawahohī kiyonīhī nga noaipaitaise,” undataase.

28 Aihī ami Pitaahomīha Jisaasihoai saundataase. “Atime! Nyahī nyamī aunahīpīhaiwaunī ami nyamīhaiwa kahapaamapīhaiwa namawaamapī gisī nangipinjahaayo,” undataase.

29-30 Aihī ami Jisaasihomīha wihoaanjīha kiyaishi saundataase. “Nīnī sangi akītīnīhī sandī kasatataato. Isīhiya nahatiya Autaahaatīho isīhiyai iwinjaatī bimindīhandapimatonīhī ami kiya kandaatīhī nandaitaatīwī gwīnyaawaawī namapī kiyaamī anīhaiwaisunī apwaatiyaisunī saingosaahoyaisunī sanīsapiyaisunī mwaaya maatiyaisunī namawaawaahī kandapī wanī kīmura kiya yapīpataapīhī bimohurīmura wihoaanjīhapa kahapaamapīpa taahīpīpa kiya jīhī isīwatohīpīpai nusatipīhaahapa Autaahaatīho numwītaise. Nunyatati ami jīhaatī ipotīhura asisīha ipotīha noaipahonīhura kiya asiyaimatīwī nasisoarī bimītaatīwīhandī nunyonīhī naitaapo,” undatī kiyai kaundataase.

*Kīma Piwīma Jisaasiho Napwītandīhandapī Kasīnīhandī Mairīmanda Katindīhandapīhaare
(Matiyuho 20:17-19; Maakīho 10:32-34)*

31 Jisaasiho komī otīpīpatīhiya ikwīmaindīmwītīhī yahurītahiyaisaahīhī

numwaasi yandîhi bitotawa kiyai sata kaundataase. “Sahî atiwîse! Nyahî wanî taawaati Jerusaremîhandaahapî niyahaayo. Isîhiyaamî Saahonîni Jîhonisapî Jîsihura isîhiya Autaahaatîhomî pîwîha atiwî nepî ausaahohiyîhiya pîwîha katiwi jîpatipaiwi ahiyohîhaamî akîpîpa ausaimanînatî noaipaitando.

³² Kiya koai nepî isîhiya Judaahiyaamî dawaataatapîhiyaamî ikwîraatîhîmaitaapo. Kiyaamî ikwîraatîhîmasaihi kiya koai sisipundiwi mîmaipîwiwi maa-hoaipupwîmaitaapo.

³³ Aiwi ami kiya koai mwîtipatisahapaara mupwî tiwisaihi napwîtaise. Saiwi tiwisaihi napotatîhandî kandî asisîha mairîma saniyonîhi ami japihi nepaitaise.”

³⁴ Sata ko kaundihî komî otîpîpatîhiya atisawaahandî kandî kaami tanyaaha noaasandihî ami kiya kaapi baiwi gîmunyaapi namusesipainje. Owetise.

*Kîma Pîwîma Utaaho Wo Ndîha
Niyotaho Itîndoataahoai Jisaasiho Netî
Nusorîhaasitîhandapîhaare*
(Matiyuho 20:29-34; Maakîho 10:46-52)

³⁵ Jisaasihotihî komî otîpîpatîhiyaatihi aimî aunahîpatî Jerikohanda noaipitaahetihîhura utaaho wo ndîha niyotaho daihîraamî mangîrainî bindataati wapa wapaapi itunda nunjenati bindataise.

³⁶ Aihî ko ndîha niyotisîhoai isîhiya nusatipapîrauhî kîringîringapa atisataati

napindi noaipasihī nanitipapirauhī atiso ndaase.

³⁷ Aihī kiya koai saundawaatopo. “Nasaretihandaahapī Jisaasiho kīmo taati napihe,” undawaatopo.

³⁸ Aihī ko ndi niyotisīho waati kaahaata sandaase. “Jisaasihoñi Daawitīhomī Mwaahonje, kīnyī nisapī maarīho tīhitane” tatī kaahandaase.

³⁹ Aihī isīhiya jīhi taawi nasohiyīhiya koai kīnyī satīpi kamaatime namīhaape undīwi itīhundawaatopo. Satīwi itīhundauhīhandī kandi kohī waati waati kaahaata sandaase. “Daawitīhomī Mwaahonje, kīnyī nisapī maarīho tīhitane,” tatī kaahandaase.

⁴⁰ Aihī Jisaasiho jaatī bitonda so gaatisoai numwaasi nīngisaapīhī kīmbīhī napīwīse undataase. Aihī ko Jisaasihoaapīhī detī naihī Jisaasiho koai saundatī nunjenataise.

⁴¹ “Nīnī gisi napitīhitandī nisapī kīnyī gaa-tise,” undatī nunjenataise. Aihī ami komīha saundataase. “Awaisīhoje, nīnī nisī ndīha nanorīhaatonīhī nga baindi jaitandīto?” undataase.

⁴² Aihī Jisaasiho koai saundataase. “Kinyī ndīha nangorīhaatonīhī baimbī jase, kīnyī nisapī satīpi ko nga nisī ndīha netī nanorīhaitaise, tīpi gīnunyaahingītīhanda kinyī ndīha nangorīhaatataise,” undataase.

⁴³ Aihī ketī kuraanīhī komī ndīha nusorīhaatihi nga japihī biyatī jataise. Ko biyatī jatī Jisaasihoai nīwipinjai notaati pīhitati maaritati Autaahaatīhoai gaahoje gaare undatī komī ambīpatī mepī autaahemwataise.

Aihî ami isîhiya sandî siyatî noaipasîhi mmonawaawî ami kiyaisangi Autaahaatîhoai gaahoje gaare undîwî komî ambîpatî mepî autaahepumawaayopo.

19

Kîma Piwîma Sakiyaasihopîhaare

¹ Jisaasiho notî aunahîpatî Jerikohanda noaipati katî aunahîpitaatîhi taatî notaise.

² Naihî sapîhi aunahîpita utaaho wo bindataise komî ambîpatî Sakiyaasiho. So utaaso isîhiya nawîho takisihandî nehohiyîhiyaami jîhimainjîhoe. Iyataati amî so nawîho asaketahore.

³ Isî ko Jisaasiho napitetahoe tatî iwinjaito tataihî isîhiya wîrisandiwi nasawa nisapuhauhî Jisaasiho sore tatî windî biyati mausose. Iyataati ko apîpaahî masîhonjî nuhonyonjîndaati isîhiyaamîhatîhapî mbatati windî mausose.

⁴ Aihî ko Jisaasihopî daihîra kîmîra napîtaiso tatî gwînyaataati ko jîhi naupwasi niyatî ipati witeti katetapi daahepiwatî Jisaasihoai ko iwinjaito tatî yamwaataise.

⁵ Aihî Jisaasiho niyatî Sakiyaasiho bitosîpîpîhi noaipati autaahi naingaati koai iwinjataati koai sata kaundataase. “Sakiyaasihonje, kînyî ketînîhi ipîmatetapi noaatîpape, wanî nînî kinyî anjîpîpîhi maasi gisati bimîtaano,” undataase.

⁶ Aihî Sakiyaasiho ketî ipitetapi noaatîpatî aungwohandî waati maaritati Jisaasihoai numwaasi komî anjîpîpîhapî notaise.

7 Aihî isîhiya taahiyîhiya sandî mmonawaawî kiya satîwî itîhitawaatopo. “Utaaho maipîhaiwaisahomî anjîpîpîhî ko notî bindataise,” tîwî itîhitîwî katawaatopo.

8 Sakiyaasihomî anjîpîpîhî bindawaawî Sakiyaasiho dotati Awaisîhoai saundataase. “Awaisîhoje, kînyî atime. Nisîhapa kahapaamapîpa nahataapa otîhapîhapi otîwaitî wihoaanjîhanaa. Isîhiya kahapaamapîpa apîpaahi owehatîmai numwîto. Aindî ami womîhapa wapa jaiwunditî isîpîpa nusetaataahi namati kapaapî jinjîhaatemati waatî mauritanîhî ami mauritanîhîwaaara numwîto,” undataase.

9 Aihî Jisaasiho komîha koai saundataase. “Kîmbîhî anjîpîmbîhapi isîhiyai Autaahaatîho japîhî aimî numwaataise. Iyataati kîmo utaamoaisangi ami Abîraahamîhomî mwaahoe ami Autaahaatîho Abîraahamîhoaisatî pîwîha wisasisîhaaraaho.

10 Iyataati ami Isîhiyaamî Saahonînî Jîhonînî isîhiya nihîrinîwî owetohiyîhiyai daati mmonitî japîhî numwaitandî napitîhonîne,” undataase.

*Kîma Pîwîma Isîhiya Ikwîmaindîmwîtahiya
Nawîho Otîpîpatî Kaitaatîwîho Nehohitîhandapî
Namîhanahaare*

(Matiyuho 25:14-30)

11 Ko satati kaundihî kiya taawî sa pîwîha atisauhî ami pîwîha waisangi namîhanaha kaundataase. Sa pîwîha kaundindîmandî apaapîmundise ko aimî detî Jerusaremîhanda nasataate. Iyataati ami komî pîwîha kaundihî atîwisohiyîhiya saiwi gwînyaawaayopo. Autaahaatîho Isîhiyai Winjaati bimaami

naindîhandî wanî kîmura ketî ausaimanînatî noaipatî ahotîtande tîwî gwînyaahauho.

12 Aihî ko piwîha namîhanaha kiyaisî sata kaundataase. “Utaaho wo awaisîho isîhiyaamî ndîhetî baiwî usopî ami ambîpatî ahotaho aunahîpatî wîti kaanîhî ahetihîhataahapi notaise. Notî noaipasîhî kapîhî isîhiya koai kînyî awaisîhonjî isîhiyai iwinjatitaapîhonjimate undîwî ahîwisaihî japihî napîtandîho notaise.

13 Ko siyatî nutandi tîmendaati komî otîpîpatîhiya ikwîmaindîmwîtahiyai gaatatî numwaati nawîho maasapi mîtîho nahatiyai naasî kamwaanjî nunyataise. Nunyataati kiyai saundataase, ‘kîmo nawîmo nînî sangi nasanyohîmo nesi nuwî kora otîpîpatî kaiwî namoyaapi nuwî nînî japihî napisanîhuraatîtande,’ undataase.

14 “Saundihîhandî kandi komî isîhiya kopî pohipaiwî mandîtîpiwisawaayopo. Kiya saiwi kopî mandîtîpaiwî ko aimî naihîhura komî ipotî isîhiya usai natîwusaasauhî koai wîrainji nuwi satawaatopo. ‘Kîmo utaamo awaisîhoematati nyangi nyainjaati bimîtandi ponyase,’ tawaatopo.

15 Ko sawahomî isîhiya satauhîhandî kandi isîhiya usaapîhî ko notî bimimbîpîhiya koai kînyî awaisîhonjimate undîwî namîhanawaayopo. Koai saiwi namîhanauhî ko awaisîhoematati japihî komî aunahîpataahapi nasataise. Siyatî nasati noaipatî isîhiyai saundataase. ‘Isîhiya jîhura nawîho nesisuwî kora otîpîpatî kaiwîse undîti nawîho nunyohiyîhiyaapi gaatiwîse kiya nawîho

otipipati kaiwi namoyaahotîho ninaasomîho
nesi napisaihi nîni mmondaano,’ undataase.

16 Saundihî kiya atiwîmapî jîhi wo nasati
awaisîhoai saundataase. ‘Awaisîhone, kînyî¹
maasapîhomî mitîho nehi naasohî nanîminîhi
kora otipipati kaindi maasapîhomî mitîhaiwa
ikwîmaindîmwîtahaiwa namoyaataayo,’
undataase.

17 Saundihî Awaisîho isîhiyai iwinjatisîho koai
saundataase. ‘Kînyî otipipati nga baimbi na-
paitîpi kiyapaise. Kînyî otipipatîhonjî gaa-
hone. Otipipati maipîhonjî nahinyonîhi nepi
katî iwîrîmimbî nga baimbi itatamanîpi kiy-
paise. Isi nîni gi wanî aunahîpatî awaiwaiwa
ikwîmaindîmwîtahaiwa jatîtaapi watîpîhandî
nahinyatî ahîngitaano,’ undataase.

18 “Aihî ami utaaho kapîho nasati awaisîhoai
saundataase. ‘Awaisîhone kînyî nîngisi
nawîho maasapîhomî mitîho nehi naasohî
nanîminîhi koraahî nîni nesi otipipati kaindi
maasapîhomî mitîho ikwîrî naasairîtaho kaindi
namoyaataayo’ undataase.

19 Saundihî awaisîho isîhiyai iwinjatisîho koai
saundataase. “Kînyî aunahîpîhaiwa ikwîrî naa-
sairîtahaiwa jatîtaapi ahîngitaano,’ undataase.

20 Aihî ami otipipatîho kapîhi ipotîho nasati
awaisîhoai saundataase. ‘Awaisîhone, kînyî
nawîho maasapîhomî mitîho nehi naasohî
nanîmingîho kîmo anîtindi jaatipata witî
ahiyatati otipipati kora kamaindi kîmore.

21 Nîni siyohîtîmandî apaapîmaahe,
kînyî utaahonjî apîpaahî watîpîhonjî
waapîhitîpîhonjîtihi nîni gisonataate. Isîhiya

wapa ahiyauhíhapa nepi amí isíhiya usa nandapa niyamíhauhíhapa kínyí kumbwíhonjítihí amí sandapi níni kinyapí yayataate,’ undataase.

²² “Saundihí amí komí awaisího koai saundataase. ‘Kínyí otípípatíhonjí apípaahí gaahonjímaahe, apípaahí maipíhone. Kínyí píwíha kíma satípi katingímaapi níni píwíhetehímaitandiyo. Kínyí nisapí apípaahí watípíhoe típi amí isíhiya wapa ahiyauhíhapa netí amí nandapa usa yamíhauhíhapa ko kípohore típi siyatítihi gwínyaapaino?

²³ Japíhi nasataahura nisí nawího namwisíhoaisati ahoyatí naitaaní namwítandíhapíhi ahímaanisapi napaape?’ undataase.

²⁴ Saundatosati kapíhi isíhiya bitohohiyíhiyai saundataase. “Kímo nawího maasapi mítího isíwatisího nepawi utaaho nawího maasapi mítího ikwímaindímwítahaiwa isíwatisíhoai nunyawíse,” undataase.

²⁵ Sundihí kiya koai saundawaatopo. “Awaisíhone, ko aimí nawího maasapi mítího ikwímaindímwítahaiwa isíwatataisí kohítiho?” undawaatopo.

²⁶ “Saundauhí amí komíha kiyai saundataase. ‘Níni sangi sandí kasatataato. Isíhiya wapa taahípípa isíwatohiyíhiyai amí níni wapa jíhaatí waatí numwíto. O amí isíhiya usa wapa nehí naasonyaahí isíwatohiyíhiya amí kiyaamíhetapi sonya naasonyaahí isíwatohonya níni nemaito.

²⁷ Iyataati isíhiya siya nisí tiworisa nisapí ko awaisíhoematati nyangisí nyainjaatí bímimone

tīwī katohiyīhiyai sahī numwaasipīwī kīmbīhī nīsī ndīhetī timapīse,’ undataase” undatī Jisaasiho kiyai kaundataase.

*Kīma Piwīma Jisaasiho Awaisīhoematati
Jerusaremīhandā Niyatī Nandaasītīhandapīhaare
(Matiyuho 21:1-11; Maakīho 11:1-11; Jonīho
12:12-19)*

28 Jisaasiho pīwiha sata kaundamapi ko jīhī isīhiya nahatiyai ipotemapi Jerusaremīhandaahapī niyataise.

29 Niyatī aunahīpīhaurī Betīpaagighandamuni Betaanihandamuni detī sīhoaarīhīri sisīho ipati oripīhaiwa ahetimbīpīhī noaipataise. Noaipati kapīhapī komī otīpīpatīhuri jīhī natausaastaise.

30 Natausaasataati kuri saundataase. Sahuraahī kīmatī aunahīmata numwī nandaapi mmonama maasapīho dongiho sīpīpīhoho wo wīrīhīra satoya wīraposisaihī wīrandītaise. So maasapīho dongiho isīhiya sangī koaasinī daiwīhore. Isī koaisī sahuraahī nesīpapī isīsi kīmbīhāpi napīta numwīse.

31 Saimī taamī nesīpasaihī isīhiya usa sahuraahī napaapi taamī soai nesīpase satisaihaahī sahuraahī kiyai saundīmise. ‘Awaisīho koaasinī wonjī gohī daitandītihe,’ undīmise,” undataase.

32 Saundatī kuri natausaasihī kurī niyamaise. Naimī Jisaasiho kaundimumwaanjī tītīhī kamwaanjī noaipasīhī mmonī kiyamaise.

33 Kurī naimī maasapīho sīpīpīhoho dongihuai taamī wīrīhīri nesīpasīhī dongihomī satoya kuri saundawaatopo. “Sahuraahī kīmo maasapīho

sipipihoho dongimo napaapि taamि nesipase?" undiwि nunjenawaayopo.

³⁴ Saundiwि nunjenihauhi kurि kiyai saundamaase. "Awaisiho koaasinि wonjि gohi daitandihatihe," undamaase.

³⁵ Kurि saimि dongiho nesipapi isisi Jisaasihoaapihि numwi noaipamaise. Aimि kurि kuramि apotihirि tiwatihaatihirि nausohaapi dongihomि dawaarihireti ahiyamaise. Aimि kurि Jisaasihoai dongihoaasinि nepiwihि koaasinि ko bindataise.

³⁶ Siyatि Jisaasiho dongihoaasinि taati naihि isihiya kiyaamि apotihirि tiwatihaatihि niyohohipipa nausohaapi daihira ko nutandihira nusapaapi gwaumwỉ nowaayopo.

³⁷ Aihि Jisaasiho noti aimि sihoaarihireti sisihoaasinि ipati oripihaiwa ahetimbipihapi daihira ururaatihapitihि isihiya Jisaasihoai niwipinjai niyohiyihiya kapihapi namasawi maaritawaayopo. Aiwi ami kiya Jisaasihomihetapi watipihaiwa Autaahaatihoko kaihỉ noaipasiwaiwaapi gwinyapenawaawи Autaahaatihoi mepि autaahepumapi waapihitiwि satiwि katawaatopo:

³⁸ "Awaisiho natausaasihi watipihaiwaisatि Awaisiho isihiyai winjatisiho napisimo kimoi Awaisiho gaahati koai kawisati koaisatitane. Isi ko Autaahaatihoko Nahatewai Daahema Autaahỉ Niwaataati Bimisihoi nyahi mepि autaahemwaitihaaawo. Autaahaatihoko maarihoko winyaitahaiwa kaihỉ ami nyami maarihoko biyatỉ winyaitindihandapo," tawaatopo.

³⁹ Satiwỉ katauhỉ isihiya usa Parisihiya kiyaamि otihatihỉ bitotawaahiya Jisaasihoai

kiya saundawaatopo. “Katipinyasingihonye, kimiya gi nangipinjai nasohiyimiya satiwī wīndī kamaatiwīse undipitihunde,” undawaatopo.

40 Saundauhi Jisaasiho komiha wihoaanjha kiyai saundataase. “Nin sangi titihī sandī kasatataato. Kimiya isimiya satiwī kamaatiwī apimaatisaihaahī amī kmaiwa nawimaiwa waapihitatī Autaahaatīhoai netī mepi autaahemwaitaise,” undataase.

Kima Piwima Jerusaremihandapi Jisaasiho Gwindihandapihaare

41 Jisaasiho niyatī deti Jerusaremihandamihini noaipataise. Noaipati katī aunahipiti iwinjatata katapi ngotaise.

42 Ngotti katapi sandaase. “Wanī asisima kimetī gisi wīndī netī gitatamanihonihī kinyi baimbi bimitaapihandapi gwinyaapaapaahī ngaatitaise. Iyataahandi kandi amī sandī kinyapi noaasandihī kinyi wīndī monapaise.

43 Isi asisīha yaha wa taati nasataisi keti kinyi tiworisa gisi nepi nīwipēpīhīmapi nangisapumaitaapo. Aisaihi isihiyaaati amī wapaisangi aunahipatami ipaahaapi noaipapi nuwi napīwīmaitaapo. Amī sami tiworisa sangi kihira kihiraapi tisapi yasapi nasisapumasaiho.

44 Saiwi kiya gisi nepi nangupwīsasīwi apīpaahi iwirihitaapo aunahipimatanyi matambipaarangisuni isihiyaatangisuno. Nawīha tiwatī nyepaiwi mbipi ahiyohīha kakaamīhasinī wīndī ahimotitaise. Sandī apaapīmaato amī Autaahaatīho gisi japihi nangīmaitandī napisuraapi kinyi wīndī

mmonipi ḡmunyaahingitihandaahī saiwa gi nangoaipaitaise," tati katati ngotaise.

Kima Piwima Autaahaatihomī Anjihandi Awaindihandaatihī Isihiya Otipipatī Nawihopihatī Kiyauhi Jisaasiho Kiyai Tahamanausoasindihandapihaaare

(Matiyuho 21:12-17; Maakihō 11:15-19; Jonihō 2:13-22)

45 Jisaasiho Autaahaatihomī anjihandi awaindihandaatihī nandaati mmonata isihiya kahapaamapipa nunyawī taawī nawīho nepi ami nawīho yapipatī witaahapīho Judaahiyaamīhoetemapī nunyawī nehauhī Jisaasiho kiyai usonataise.

46 Iyatī kiyai saundataase. "Autaahaatihomī piwīha sandaase. 'Nisī anjaanjī saanjī gaapunditaatiwīhaanje,' tati ahotihihandī kandī sahī ikohiya noaatitaatiwīhapīhamaitaiwī kiyawaayopo," undataase.

47 Asisi nahateweti Jisaasiho Autaahaatihomī anjihandi awaindihandaatihī nandaati Autaahaatihomī piwīha isihiyai kataunjataise. Siyatī kaihi amī isihiya usa Autaahaatihooai nandapa kohasipīho tīhiwī dīpumanīhohiyīhiyaamī mītīhiyaunī amī Judaahiyaamī wīnīhapīpa katīwunjohiyīhiyaunī amī isihiyai iwinjatohiyīhiya usa mītīhiyaunī Jisaasihoai tiwītaatiwīhīra daihīraapi taawī daapi mmonawaayopo.

48 Siyawaahandī kandī isihiya nahatiya andītitīwī watipitīwī komī piwīha atīwisauhī

namapi mítihiya Jisaasihoai tiwitaatiwihira daihira windi mmoniwí namehopo.

20

*Kima Piwima Parisihya Jisaasihoai
Kinyi Saimbi Saimbi Kaimehita Ndí
Watipihandi Nahimihí Kiyapaise Undíwí
Nunjenihohitihandaapihaare*

(Matiyuho 21:23-27; Maakího 11:27-33)

¹ Asisíha waara Jisaasiho Autaahaatihomi anjihandi awaindihandaatihí nandaati Autaahaatihomi piwíha gaaha waníha taati isíhiyai ausaatí kataunjihí isíhiya usa isíhiyaami maipihaiwaapi nandapa kohasipího tihíwi Autaahaatihoi dípumanihohiyíhiyaami mítihiyauní ami isíhiya usa Judaahiyaami wínchapípa katíwunjohiyíhiyauní ami isíhiya usa gwinyaahiyauní koai saundawaatopo.

² “Kínyi saiwa saimbí kaingiwímaiwa saimbí saimbí kaimehita gi ndí kahítatí watipihandi nahimihí kiyapaise waní nyangi kanyate?” undíwí nunjenawaayopo.

³ Saundíwí nunjenihauhí ami Jisaasiho komíha wihoaanjíha kiyai sata kaundataase. “Níni ami sangisi sandí nasísendaano.

⁴ Joního isíhiyai baawusindíndí sandí watipihandi Autaahaatihomihandaaho e isíhiyaami watipihandaaho waní níngi sahí kandíwíse?” undatí kiyai ko nunjenataise.

⁵ Nunjesíhi ami kiya sawana sanawaatopo. “Nyáhi wihoaanjíha napitítaaha kaundítihawé?” tíwi kaníwí nasenawaayopo.

“Nyahi sandapi Autaahaatihomihandaahē undisaihaahī o Autaahaatihomihandaahīnaahī Jonihomi pīwīhaapī sahī napaapī gīmunyapepo? Nyatītaiso.

⁶ Iyatī ami nyahi saundisaihaahī isīhiyaamīhandaahē undisaihaahī ami isīhiya kīmiya nawīhaara nepī yainyawītaapo ami kiya Jonīhopī Autaahaatihomī pīwīha atisa netī ausaasīhoe tīwī aimī gwīnyaapīhiyaaso,” nnawaatopo.

⁷ Sanawaawī namapī kiya wihoaanjīha koai saundawaatopo. “Sandī watīpīhandī maahapīhapī nehandītindīho nyahi wīndī monīhono,” undawaatopo.

⁸ Saundauhi ami komīha wihoaanjīha kiyai saundataase. “O ami sahī nisī nasīsehotīhaapī wihoaanjīha wīndī kamandowī ami nisangi watīpīhandī siyahandaahē satīti sangi nīnī wīndī kamaasatīto,” undataase.

*Kīma Piwīma Isīhiya Maatīmaatiwīhiya
Osaataati Wainīhandī Jatohitīhandapī
Namīhanahaare*
(Matiyuho 21:33-46; Maakīho 12:1-12)

⁹ Jisaasiho isīhiyai aimī sata kaundatosatī ami kīma pīwīha wa namīhanaha kiyai sata kaundataase. “Utaaho wo wainīhandī osaataati kiyatī niyaamatī isīhiya usai nisī osaataati kīmaatī ninjataawaawī wainīhandī nandīwī nanīwī ninjatīwīse undatī kiyai netī ahīwisamapī kaanīhī aunahīpa wītaahapī notī kata utaarīhandī kendaise.

¹⁰ Ketinja nandapa yandīpīho wainīhandī akuraahaihī kīpwītaatīwīhura wainīhandamī

satîho komî otîpîpatîho woai netî natausaasihi komî otîpîpatîhiya wainîhandî jatohiyîhiyaapîhi notaise nandapa wainîhandî wapa kopîhapa kîpîwi numwîtaatiwî. Natausaasihi ko notî wainîhandî jatohiyîhiyai iwinjasîhi wainîhandî kîpîwîmunyawî koai nehî tipî wapa miwaho nehî taanahîhoai japîhi natîwusaasauhi notaise.

¹¹ Aihî wainîhandamî satîho amî jîhaati otîpîpatîho woai natausaasataise. Natausaasihi ko notî wainîhandî jatohiyîhiyai iwinjasîhi kiya koai amî jîhoai kawisohîpatamatâtiwî tipî mawîtandîhaiwa nunyawî japîhi natîwusaasauhi taanahîho notaise.

¹² Aihî osaataatamî satîho amî jîhaati bapiyatî komî otîpîpatîho woai natausaasataise. Aihî amî koai wainîhandî jatohiyîhiya ambîpatî tipuso-haapi maipaiwi tipî nepî osaataatamî nehîhaati yotawaayopo.

¹³ Siyauhi namati osaataatamî satîho sanataase. ‘Nînî napitaitande? Nînî nisî maarîho apîpaahî awaindîhandî wîwihotîho nisî maasîhîhoai nandusoasitaano ko nisî maasîhîhomî pîwîha kiya atîwitaawo?’ ndaase.

¹⁴ Satatî ko komî mwaahoai natausaasihi naihîhandî kandi osaataati wainîhandî jatohiyîhiya taati napihi koai iwinjawaawi kiya sawana sanawaatopo. ‘Kîmo utaamo wainîhandî osaataati kîmaatamî satîhomî titîhi mwaahoe. Mwaahosi sapîhomî wainîhandî naitaise. Isî koai sohoai tiwaamaaitîho. Tiwisaihi ko naponîhi ko naitotahandî nyahî newaatî nyamîhandimatîto,’ nnawaatopo.

¹⁵ Sanîwosawî koai numwaasi osaataatamî

nehîhaati mangîraini nuwi sohoai tiwauhi napotaise.

“Saiwi tiwauhi napotaise. Isi osaataati saatami satîho siyaisi napitîwitaise?” undati kiyai Jisaasiho nunjenataise.

16 Nunjenatosati sawaho wihoaanjîha satati kiyai kaundataase. “Osaataatami satîhoai apousonîhi nasati siya otîpîpatiyai tiwati nematosati osaataati saatî neti otîpîpatîhiya asiyîhiyai numwaati kiyaamî ikwîraatîhîmaitaise,” undati Jisaasiho kiyai kaundataase. Aihî isîhiya kapîhi komi pîwîha atisawaawî kiya satawaatopo. “Siyati wîndi namoaipaitaise owestîtaise,” tawaatopo.

17 Aihî Jisaasiho kiyai iwinjatata sata nasenataise. “Kîma pîwîma Autaahaatîhomî utîpîhoaatihi ahotindîmandî napaapi satati jîpatîpindise?

‘Anjaanjî anjîmatohiyîhiya ipati yasîhaapi kîma yasîma anaahîha gaahaamahe tîwi nepi yotohîha wanî ka noaipati mîhotîrisati watîpitati anjaanjomî yasîha anaahîha awaisîhaimatataise,’ *Aunîhîhîri 118:22*

tati jîpatîpindisîmaaro.

18 Isîhiya sîri mîhotîriraasîni tîmahiyohiyîhiyai kîri mîhotîrîhîra ambîpatî tipusohaati tiwonîhi mwîtisîhaahîtitaise. Iyataati amî mîhotîrîhîri sîri isîhiyaamîheti tîmahiyataataahi amî isîhiyai neti jasati tiwîtaise,” undati kiyai kaundataase.

19 Jisaasiho sata kaundihi kiya Judaahiyamî wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî amî pîrisihiya isîhiyaamî maipîhaiwaapi

nandapa kohasipihō tihiwī Autaahaatīhoai
dipumanīhohiyīhiyaamī mitīhiyaunī
atisawaawī sa pīwīha titihī kiyaapi
nepemaahīwīha kaundihī mmonīwī
gwīnyaawaawī ketī suraanīhī koai isīwītotīwī
gwīnyaawaahandī kandī isīhiyaapi yayawaawī
namīhaawaayopo.

*Kima Piwīma Isīhiya Jisaasihoai Saundiwī
Nawīho Takisihandī Sisaahoai Nunyaano Undīwī
Nunjenīhotīhandapīhaare*

(Matiyaho 22:15-22; Maakīho 12:13-17)

20 Aihī kiya awaisawīhiya Jisaasiho kiyai
pīwīha wa wipītaha kaundonaahī koai
numwaasi nuwī awaisīho gapīnaahoaapihī
kīmo pīwīha satahore undīwī pīwīha komīhetī
yawutaito tiwī gwīnyaapi bīpi Jisaasihoai
iwinjataawaayopo. Saiwī iwinjataawaawī
kiya awaisawīhiya nyahī gaahiyaanīnī
ainahiyīhiyaaniso tiwī gwīnyaapi genanīwī
isīhiya usai nawīho nunyawī saundiwī sahī
nuwī pīwīha satīha satīwī koai kaundiwīse
undīwī kooapihī natīwusaasawaayopo.

21 Aihī kiya nuwī koai saundawaatopo.
“Katīpīnyasingīhonye, kīnyī nyangi
katīpīnyasingīwaiwa titihī akītīhaiwa
katīpīnyasapaise. Iyataati amī isīhiya usa
awaisawīhiyaimatīwī bimohiyīhiyaapi kīnyī
wīndī yamaimbīhonjītinīhī nyahī aimī mmona
gwīnyaahaayo. Aimbi kīnyī Autaahaatīho
isīhiya yapīpatambīhiya nisī maaritohīrīhīretī
saiwī kaiwī bimaawīse tatī katīrīhīrī kīretī kīnyī
titihī katīpunjapīhoje.

22 Isi kinyi napitaimbi gwinyaapenapaise? Nyahī gamanīho Sisaahoai nawīho takisihandi nunyaano e namunyaano? Undiwī nunjenawaayopo.

23 Saiwī kiya kiyaamī omañititihapī iwinjatawa jaipundiwi kaundohiwaiwa aimī usonatosati kiyai sata kaundataase.

24 “Nawīho wo ningisi nanisawewise,” undihī amī kiya nawīho wo nunjauhī mmonatosati ko kiyai sata kaundataase. “Nawīmoaatihī kimatī sīwipīmatunī amī ambīpatunī diyaamīhatī ahotise?” undati nunjenataise. Nunjesihī kiya koai saundawaatopo. “Awaisīho Sisaahomīhate,” undawaatopo.

25 Saundauhī Jisaasiho kiyai sata kaundataase. “O siyonaahī wapa Sisaahomīhapanaaahī amī koai tītīhī nunyawīse o amī wapa Autaahaatīhomīhapanaaahī amī tītīhī koai komīhapa nunyawīse,” undataase.

26 Ko sata kaundihiyawa kiya wihoaanjīha isīhiyaamī ndīhetī kaunditīha owetihī isīwītotīwīhandī kandī komī pīwīhaapī yaiwīmapī gwinyaapenawaawī owetise.

*Kima Piwīma Satiyusihya Jisaasihoai
Isīhiya Napowawi Japīhī Nepaitaatīwīhandapī
Nunjenīhohītīhandapīhaare*

(Matiyuho 22:23-33; Maakīho 12:18-27)

27 Isīhiya usa Satiyusihyaamī usa Jisaasi-hoaapīhi nasawaayopo. Siya Satiyusisiya napohiyīhiyaapī wīndī japīhī namepaitaapo tīwī gwinyaapīhiyaare.

28 Isî kiya Jisaasihoai pîwîha satîwîha kaundawaatopo. “Katîpînyasingîhonye, nyapî wînîhapîpa Mosesiho sata jîpatîpiyatî ahiyataise. ‘Utaaho wo apopaati netî wîratî bimainjati maaha oweho naponaahi kaati osînaati sotisîhomî saingîho netî wîrane komîhetapî metîho wo noaipati saaho sotisîhomî aunahîpatî nanîpimatî naito,’ tatî wînîhapîpa ahondaise.

29 Isî isîhiya usîhiya usa sapîho naasomîhiya ikwîrî naasairîtihi wîramî isundîpîhuri yahurîtahiya noaipawaayopo. Aihî kiyaami saaho jîho apopaati netî wîratî bimainjati maaha wa namomaayaho nehî napomataise.

30 Aihî ami saatî saahomî apwaata osînîhaati saingîho netî wîrataise.

31 Aihî ami ko napwihi ami saingîho kapîho netî osînîhaati wîrataise. Wîratî bimainjati ami koaisangi napwihi ami saingîho kapîho netî wîrataise. Kaati osînîhaati saingoya kîho kîhomîhetîmatîmi notî ipotîhoai nîwipaati bindataise.

32 Nîwipaasîhi ipotîho netî wîratî bimainjati ami koaisangi napwihi kaatî ipotaataatînîhi napotaise.

33 Saati apopaatisi ikwîrî naasairîtihi wîramî isundîpîhuri yahurîtahiya nahatiya nepî wîrapîhaatisi ipotîhura isîhiya napohiyîhiya japîhi nepasaihîhura saatî apopaati tîtîhi diyaamî apwaataatimatîtaise?” undîwî nunjenawaayopo.

34 Satîwî kiya koai nunjenîhauhi ami komîha wihoaanjîha kiyai sata kaundataase.

“Us̄hiya ami as̄hiya wan̄ k̄muraahiya namaat̄nawaayopo.

³⁵ Iyataahand̄ kandi us̄hiya ami as̄hiya ipot̄hura an̄mwaah̄patomb̄ jap̄hi nepapi as̄yaimatiw̄ bindawaahura us̄hiya as̄hiya wind̄ namaamaat̄taapo.

³⁶ Kiya Autaahaat̄hom̄ enjer̄hiya ot̄p̄pat̄hiya yam̄hapataat̄hi bimohiȳhiyaamataiw̄hiyaasi wind̄ namaapopi nasisoar̄ bim̄taapo. Kiya an̄mwaah̄patomb̄ jap̄hi nepapihiya Autaahaat̄hom̄ manyinyaare.

³⁷ Napohiȳhiya jap̄hi nepaitaat̄w̄handapi Mosesiho biyat̄ nanyesipataha piw̄ha kanyatataase. Sa piwa ip̄honji maip̄honji wurisandihasahonji t̄hat̄ t̄hw̄tisataahand̄ kandi t̄homaatisonyonjaat̄hapi piw̄ha noaipas̄ha Awaisihopi (Autaahaat̄hopi) sata kandaase. ‘Awaisiho Ab̄raaham̄hom̄ Aisaak̄hom̄ ami Jekop̄hom̄ Autaahaat̄hore tise.

³⁸ Is̄ Autaahaat̄ho so is̄hiya napop̄ owetohiȳhiyaami Autaahaat̄homaahē, owe, is̄hiya as̄yaimatiw̄ bimohiȳhiyaami Autaahaat̄hore. Sand̄ apaapiamaahē ami Autaahaat̄hom̄ nd̄het̄ kiya as̄yaimatiw̄ bindawaayopo,” undati kiyai kaundataase.

³⁹ Ko kiyai sata kaundihi ami Judaahiyaami win̄hapipa kat̄wunjohiȳhiyaami usa saundawaatopo. “Kat̄piñyasinḡhonye, k̄nyi nga tit̄hi kanyatapaase,” undawaatopo.

⁴⁰ Saundiwi kiya yayawaaw̄ j̄haat̄ wind̄ namunjen̄hopo. Owetise.

Kima Piwima Isihiyai Jisaasiho Sawahopि Kiraishiho So Diyaami Mwaahore Undati Nunjesitihandapihaaare

(Matiyuho 22:41-46; Maakihō 12:35-37)

⁴¹ Aih̄ Jisaasiho kiyai sata piw̄ha kaundataase. “Kiraishihi so awaisiho Daawitihom̄ satihoe tiw̄ napaapi katopo?

⁴² Piw̄ha Aunihih̄raatih̄ ahotisihaaatihapi Daawitih̄ sawaho sata kandaase:

‘Awaisiho nis̄ Awaisihoai saundataase. “Kinyi nis̄ ikwir̄ gaatih̄raih̄oaanj̄ kimbih̄ bime.

⁴³ Bimaam̄ numbw̄ ipotihura kinyi tiworisai neti kinyi asimoaatitih̄masanih̄ kinyi kiyai nepi itip̄wotisamihuraatitando,’ undataase tise.’ *Aunihih̄iri 110:1*

⁴⁴ Daawitihoh̄ kop̄ nis̄ Awaisiho tat̄ ambihindaase. Isi Kiraishiho so napitiyat̄ Daawitihom̄ satihotitaise?” undataase.

Kima Piwima Jisaasiho Kom̄ Otipiipatihiyai Winihapipa Katiwunjohiyihyaam̄ Kiyohiwaiwaapi Jatiwo Undati Kaundindihandapihaaare

(Matiyuho 23:1-36; Maakihō 12:38-40; Rukihō 11:37-54)

⁴⁵ Isihiya nahand̄ atiwinjaawi bimauhi Jisaasiho kom̄ otipiipatihiyai sata kaundataase.

⁴⁶ “Judaahiyaam̄ w̄inihapipa katwunjohiyihyaapi sahi baiwi jaawo. Kiya apotihiri utaarihapa niyopi daimi nutaatiw̄ maaritiw̄imapihyaaso. Aiwi ami kiya isihiya taahiyihya ahoyanhohip̄pihi nowaahura isihiya awaisawihyaate ipihirete nyatitotiw̄ maaritiw̄ihye. Aiwi ami kiya

Autaahaatîhomî aŋ̫haiwa gwîharaahaiwaatîhi isîhiyaamî ndîhetî mîtaahoahî bimîtaatiwî maaritîwîhiyaare. Aiwi ami kiya ganîho apîpaahî gaahoaasînî nandapa anaahîpîpa awaimbîpa tîhohîpîpîhi bimîtaatiwî maaritîwîhiyaare.

⁴⁷ Aiwi ami kiya asîhiya osînîhiyaamî aŋ̫aanjî jaipundiwi nusepîhiyaare. Aiwi kiya gaapundihaayo tîwi jaiwitîwi gaapîpatî utaarîhaiwa aipîhiyaare. Kiya saiwi kiyohîwaiwaapi Autaahaatîho kiyai apîpaahî yaawatî naanjîhandî awaindîhandî ipotîhura numwîtaise," undatî Kiyai Jisaasiho kaundataase.

21

*Kîma Piwîma Apopaati Osînîhaati
Nawîho Gaarehandî Autaahaatîhoai
Numwindîhandapîhaare
(Maakîho 12:41-44)*

¹ Jisaasiho Autaahaatîhomî aŋ̫handî awaindîhandaatîhi bitonda winjasîhi isîhiya Autaahaatîhomî aŋ̫handî awaindîhandamî bokisihandî onîhopî nawîho kahapaamapîpa asaketahiya nawîho gaarehandapîho wiwawaayopo.

² Wihauhi ami apopaati waati nawîho kahapaamapîpa apîpaahî owehaati nawîho taanauhîho tuhînîpîhuri nehi yahuri nesotî wisîhi Jisaasiho kaati iwinjataise.

³ Iwinjatosatî Jisaasiho kiyai saundataase. "Nîni sangisi akîtînîhi kasatataato. Kîmaati apopî osînîmaati isîhiya nahatiya nawîho

gaarehandapîho tîmahotîhoai nusatipîhaati tîmataise.

⁴ Kîmiya isîmiya nawîho kahapaamapîpa asaketahiyaasi nawîho isoho nesipiwi Autaahaatîhoai nunyawaayopo. O amî kîmaati apopî osinîmaatîhi nawîho owehaati nandapa netî nanati bimîtandîho nawîho owetihîhandî kandi konîhi Autaahaatîhoai nunyataise,” undataase.

Kîma Piwîma Autaahaatîhomî Añjhandî Awaindîhandî Nosasîndaise Tatî Jisaasiho Katindîhandapîhaare

(Matiyuho 24:1-2; Maakîho 13:1-2)

⁵ Jisaasihomî otîpipatîhiyaami usa Autaahaatîhomî anjhandî awaindîhandapî satawaatopo. “Kîma nawîha gaaha otawa kambwaahaunî amî Autaahaatîhoai gaarehandî wapa nunyohîpîpaaraahimaawi anjimatîwîhaanjîsi sanahîwendaise,” tawaatopo. Satauhî amî Jisaasiho kiyai saundataase.

⁶ “Kîmaiwai wanî sahi usonîhohîwîmaiwa siyatî tiwatî nyepinatî biyatî wîndî ahîmotîtaise. Asisîha waara isîhiya nepî tumbwîwî nepuhîwî nopîsasîtaapo,” undataase.

Kîma Piwîma Jisaasiho Satati Naañjhaiwa Pihitati Noaipahonîhi Amî Sahî Yaasîhaiwa Naitaapo Tatî Komi Otîpipatîhiyai Kaundîndîhandapîhaare

(Matiyuho 24:3-14; Maakîho 13:3-13)

⁷ Aihî amî kiya Jisaasihoai satîwî nunjenawaayopo. “Katîpînyasingîhonye, saiwa kanyatingîwîmaiwa maahîwura noaipaitaise?

Nînapitiyahandî jîhi noaipahonîhi nyahi mmondo? Mmonaatî komî kanyatindîhandî aimî koaipaitande taatî mmona gwînyaitaano?" undîwî nunjenawaayopo.

8 Aihî Jisaasiho komîha wihoaanjîha kiyai sata kaundataase. "Isîhiya usa sangisî jaiwîsatîtaawi sahî baiwi jaawîhiyaato. Isîhiya usa napiwî nisî ambîpatî ambîhîtiwî 'Nînî Kîraisihonîne,' satitaapo. Aiwi ami kiya sasatîtaapo. 'Asisîha aimî ipotîha koaipataise,' satisaihî sahî kiyaamî piwîha napaitîwi atîhomaawiwi ami kiyaamîhinî detî namuwîse.

9 Pwîsîpatî siyahatî aungwohandî noaipataise tiwî katisaihî sahî atisawaawi waati kandapî yaiwi itîmipîse. Saiwaahî jîhi kiyatî noaipataahandî kandî asisîha ipotîha akaaha sura wîndî ketî namoaipataise," undataase.

10 Jisaasiho wîndî namaamîhaati konîhi kiyai ami sata kaundataase. "Isîhiya yapîpatî wîtaahapîhiya dosi nuwi yapîpatî wîtaahapîhiyaisawî tundaapo. Iyonîhi ami awaisîho wo iwinjaatî bimisawîhiya dosi nuwi awaisîho wo iwinjaatî bimisawîhiyaisawî tundaapo.

11 Iyonîhi ami ipîpatîpatî aungwohaiwa waati ipîpatîpindaise. Iyatî ami jarîho aungwohaiwa noaipatî ami timbîpa saiwa nahataapîpihi noaipataise. Iyatî yamîhapataatîhi wapa watîpihana motînhapa noaipataatî sangisî yasimatîtaise.

12 "Saiwa siyatî sangî noaipahonîhura isîhiya sangisî jaipi ambîpatî yaasîhaiwa nasamîtaapo. Aiwi kiya Judaahiyamî anîhaiwa

gwiharaahaiwaatihi nasamaasi nuwi piwihā samiheti nepi yasutaapi nasapupwī amī gamanīhomī awaisawīhiyaapīhi nasamaasi nuwi kiyamī ndiheti ahisitaapo. Saiwa nisapisatīwī amī sahi nisī otipipatīhiyaatisī amī sahi nisī otipipatī windī kamaanitaatiwī nasisapupwī kasitaapo.

¹³ Isīhiya saiwa kasisohitindī sandī nisī piwihā ausaapi kanundītaatiwī kiyawaayowī gaasi nisī piwihā anusaapise.

¹⁴ Aiwi sahi piwihā napitītaaha kiyai wihoaanjīha kaundītīhaawe tīwī jīhi waati gīmunyaapise.

¹⁵ Nīnī nīwahoninī piwihā sahi kiyai kaundītaatiwīha samī amīteteti ketī ahisatisī netī gīsunyaasanīhi sahi gwīnyaitaapo. Nisī piwihā sangisi nasanyotīha sahi kiyaisī kaundisaihi kiya samī tiworisa piwihā ka windī ipīhatiwī nemaamaitaapo. Owetītaise.

¹⁶ Samī sīnīnjapiyauni amī samī sunyīhoya jaatisa nasamaasi nuwi samī tiworisamī ikwīraatīhīsamaaitaapo. Aiwi samī usaatangi tisausaihi napwītaapo.

¹⁷ Nisapisatīwī sangisi isīhiya taahiyīhiya pohipisiwī ahosīsamaaitaapo.

¹⁸ Iyataahandī kandi sahi windī namopīsasīnīwī nga baiwī bimītaapo.

¹⁹ Isī sahi baiwī andītitīwī bimaawīse asīyīhiyaatimatīwī nasisoarī bimītaatiwīhandī sahi naitaatīwo,” undatī kaundataase.

*Kīma Piwīma Jisaasiho Aunahīpatī
Awaipatī Jerusaremīhandī Nosasīndaise Tatī*

Katindîhandapîhaare

(Matiyuho 24:15-21; Maakîho 13:14-19)

20 “Aunahîpatî Awaipati Jerusaremîhandi isîhiya pwisîpi yaipati kaiwî timbiyohiyîhiya otaatemapi bitopi nesîwesîpi bitîwîmasaisihî sahîkiyai usonawaawî aunahîpa Jerusaremîhandi nepî nopîsasisaihî katî aimî nosasîndande tiwî gwînyaapîse.

21 Sandî siyatî noaipahonîhi sahî yapıpatî Judiyaahanda bimohiyîhiyaatî yanîhîmapî sîhoaarîhîri tipateti naitaatîwe. Amî saisaihî sahî aunahîpa Jerusaremîhanda bimohiyîhiyaatî yanîhîmapî namasi naitaatîwe. Saisaihî amî isîhiya usa aunahîpatamî nehîhaatî ipaahaapî bimohiyîhiyaisangi aunahîpatî kataatîhi wîndî namîndaitaatîwe.

22 Sandî apaapîmaahe. Isîhiya Autaahaatîhoai ahosumwapî maipîhaiwa kiyohîtîhandapî wi-hoaanjîhandî naanjîhandî numwîtande. Siyatî kiyonîhi Autaahaatîhomî pîwiha utîpîhoaatîhi jîhura katîwî ahivotîha akaaha ausaimanînatî noaipaitande.

23 Ese sura naanjîhandî noaipasura asîhiya maahaapî gwîsîtohiyîhiyaunî amî awateteti amwîtîhîri nanatî nanototisawîhiyaunî apîpaahî awaindîhandî naanjîhandî naitaapo kîmatî yapîmbataaho. Autaahaatîhoai apowindîhandî isîhiya siya natiyaamîhetî noaipaitaise.

24 Namatanaatî kosasaihîra tiworisa isîhiya taahiyîhiyai timaitaapo. Aiwi amî kiya isîhiya usai napuwîtaatîwi yapıpatî usaamîhatî kahatî kahataahapî numwaasi nutaapo. Aiwi

kiya isîhiya Judaahiyaamî dawaataatapîhiya aunahîpatî awaipati Jerusaremîhandî nepî jaawî bimaamî nuwî Autaahaatîho sura namîhaitaapo tatî katimumwaanjî notî kuraatanîhî namîhaitaapo.

*Kîma Piwîma Kahapaamapîpa Asisîha
Ipotîhaiweti Noaipaitandîhaiwaapi Jisaasiho
Katindîhandapîhaare*

(Matiyuho 24:29-31; Maakîho 13:24-27)

25 "Iyonîhî ami ipîhoetî ami waatîhoetî ami kaumbwaatetî wiwa sîwipati kahamatîpetahaiwa isîhiya wiwa monîwîhaiwa noaipaitaise. Iyatî ami durîhîri waatî pîhitatî tiwayaaati notî nasayata nausîha pîhitatî autaahî mîhotî sanainjatî niyatesi tîmîhiyataatî gaatonîhî ami isîhiya yapî nahanda nahataapîpîhiyaamî maarîho omaanjtîtîhî ami amitîha netî nusopîsasînîhonîhî kiya waati awaindîhandî yaitaapo. Aiwi kiyaamî maarîho nînaawiratati owesoetîtaise.

26 Yapîpatambîhiya isîhiya yapîhî nahanda saiwa siyatî noaipaitandaiwaiwaapi gwînyaawaawî apîpaahî yaiwîmapî ami kiyaamî ndîha wonîwonîwinatî asisîwiraitaise ami kahapaamapîpa yamîhapataatîhî watîpîhaiwa ahotiwaiwa nonasaya ahoyonîho.

27 Saiwa siyatî noaipahonîhî nînî Isîhiyaamî Saahonînî Jîhonînî nîsî yundanyîha ami apîpaahî watîpîhandisatî tîwipatisatî napîto. Napisanîhî isîhiya nîngi ninjaitaapo.

28 Saiwa siyatî namasati taatî noaipahonîhî sahî naingaapi jasawîse sangisî japîhî Autaa-

haatihō nasamaitandihura aimi nasati utatototindaiso,” undati Jisaasiho komi otipipatihiyai kaundataase.

*Kima Piwima Asisihā Ipotihā Noaipaitandi
Jihī Wapa Siwipati Noaipaitandihapaapi
Jisaasiho Katindihandapihaaare*

(Matiyuho 24:32-35; Maakihō 13:28-31)

29 Siyat̄i kaundatosati ami Jisaasiho piwīha wa kīma namīhanaha kiyai sata kaundataase. “Ipat̄i pikihanduni ami ipati nahatewa wiwauni kairihiretapi sahi baiwi mmoniw̄ gwinyaapise.

30 Ipat̄i pikihandam̄ yananaati taati japihi mwinati nusapaasihah̄i aimi yatitandi detitihe tiw̄ gwinyaapihiyaate.

31 Isi sikiyate. Naanjihaiwa siyat̄i noaipahonih̄i mmonawaawaah̄i Autaahaatihō nyangi nyainjaati bim̄tandihand̄i aimi nasati utatototitihe tiw̄ gwinyaapise.

32 “Nin̄i akitinh̄i sangi kasatataato. Isihiya nahatiya wan̄i kīmuraahiya sangi napopibinyaih̄i saiwa katohiw̄maiwa noaipahonih̄i mmondaapo.

33 Yamihapatun̄ yapihatun̄ noti owendaahand̄i kandi nisi piwīha wīndi siyat̄i owemetati kaanih̄i ahot̄mi nutaise.

*Kima Piwima Jisaasiho Otipipatihiya Baiwi
Jaawo Tindihandapihaaare*

34 “Isi sahi baiwi jaawo. Wiwa sahi waapoho nasisoaari naniw̄ naharitaawo. Aiwi ami kahapampaapi pa ambipatapihapaapaahih̄i maarihō nusoasamaitaawo. Ambipatamihaiwaapi gwinyaapi kaiwaapaahiyawaawi Awaisihop̄i

wîndî namaapîtaiso tîwi nehi nanîhaiwî binyaihi ketî kuraanîhi kînapaahinatî noaipaitaiso.

³⁵ Asisîha sa ketî yapîhi nahanda gaamatî isîhiyaapîhi noaipaitaise.

³⁶ Nahatewetî nasisoarî jaawi bindawa Autaa-haatîhopî namaamîhaapî gaapundiwi se saiwa noaipaitandaiwîmaiwa ipîhatiwîmaitaatiwo. Aiwi ami sahi nînî Isîhiyaami Saahonînî Jîhonisi ndîhetî wîndî yamaiwî noaipapî bitoaitaatîwo,” undataase.

³⁷ Asisîha nahatewetî Jisaasiho Autaa-haatîhomî anjîhandî awaindîhandaatîhi nandaatî isîhiyai pîwîha kataunjataise. Kataunjihî napwîhihi niyatî sisîho ipati oripîhatî ahettisîhoaasînî nanotaise.

³⁸ Aihî isîhiya nahatiya nahatewetî komî pîwîha atîwitaatiwi asisîhaatîhi ketî Autahaatîhomî anjîhandî awaindîhandaatîhapî nowaayopo.

22

Kîma Pîwîma Judaasiho Notî Awaisawîhiyai Jisaasihoai Tiwîtaatiwi Nusep-aasîtîhandapîhaare

(Matiyaho 26:1-5, 14-16; Maakîho 14:1-2, 10-11; Jonîho 11:45-53)

¹ Judaahiyaamî asisîha nandapa bîretîhandî nîpitandîhandî ahîmaayawîhandî nehîhandî

nandaat̄w̄ha aim̄ nasati det̄ndaise. Sa asisaam̄ amb̄pat̄ Pasopaahande.*

² Aih̄ p̄risihiya is̄hiyaam̄ maip̄haiwaap̄ nandapa t̄hiw̄ Autaahaat̄hoai d̄puman̄hohiȳhiyaam̄ mit̄hiyaun̄ am̄ Ju-dahiyaam̄ w̄nihap̄pa katiwunjohiȳhiyaun̄ sanawaayopo. Is̄hiya Jisaasihop̄ gaahore t̄wi maarit̄w̄hiyaasi nyah̄ Jisaasihoai kiyaam̄ nd̄het̄ tiwisaih̄ am̄ wiwa kiya it̄h̄inyat̄taawo nn̄wi yayawaawi namap̄ Jisaasiho sohoai noaat̄w̄ tiw̄taatiw̄ piw̄ha kanawaatopo.

³ Aih̄ Bwaasir̄h̄iri Judaast̄ Is̄kariyot̄hoai saimb̄ saimb̄ kaime undat̄ net̄ ḡwunyaataise. So Judaasiso ot̄ip̄pat̄hiya ikw̄maind̄mw̄tih̄ auh̄ram̄ yahur̄tahiya 12 kaiw̄hiyaam̄ wore.

⁴ Is̄ ko not̄ Autaahaat̄hoai d̄puman̄hohiȳhiyaam̄ mit̄hiyaisun̄ am̄ Autaahaat̄hom̄ an̄hand̄ awaind̄hand̄ jasohiȳhiyaam̄ awaisaw̄hiyaisun̄ winjati n̄ni saind̄ saind̄ nasepaat̄ wirasitaano undat̄ kiyaisat̄ p̄wanataase.

⁵ Aih̄ kiya kom̄ p̄w̄haap̄ gaaha kanyatataaso t̄wi maarit̄w̄ t̄haapaiw̄ naw̄ho siyaho samwaanj̄ akit̄in̄h̄ nahim̄taano und̄w̄ kaundawaatopo.

⁶ Aih̄ Judaasiho kiya kaundoh̄haap̄ gaaso tat̄ gw̄nyaati am̄ is̄hiya w̄nd̄ at̄homiw̄ mosaih̄ Jisaasihoai tiworisai wirawitand̄h̄raapi

* **22:1:** Sand̄ Pasopaatot̄mand̄ Autaahaat̄ho Isip̄hiyai Is̄raher̄hiyaapundati Tiwataat̄ Is̄raher̄hiya t̄maawat̄ nusatipataise tawaatopo. Iyat̄ Is̄raher̄hiyai Isip̄hiyaam̄ neh̄ ot̄ip̄pat̄hat̄maimat̄w̄ napw̄tot̄handaap̄hap̄ Autaahaat̄ho kiyai tinjauset̄ numwaataise.

gwīnyapenati daataise.

*Kīma Piwīma Judaahiya Kiyaamī Asisīha Pasopaahandapi Tīmanīnīhohitīhandapihaare
(Matiyuho 26:17-25; Maakīho 14:12-21; Jonīho 13:21-30)*

7 Nandapa bīretīhandi nipayitandīhandi ahīmotati nehitīhandi nandaatīwīha asisīha aimī noaipasīhura asisīha seti sīpīsīpīhaiwa tiwawaayopo.

8 Aihī Pitaayi Jonyai Jisaasiho pīwīha sataha kaundati natausaasataise. “Sahuraahī numwī nandapa bīretīhandi nipayitandīhandi ahīmotati nehitīhandi nandīhaahandī Pasopaahandapi nandīhaahapa nepi nyamanīta numwise,” undati natausaasataise.

9 Aihī amī kuri Jisaasihoai saundīmī nunjenamaise. “Yuhuraangī maahīwapīhi noha nandapa neha tīmanītīhaawe?” undīmī nunjenamaise.

10 Aihī amī ko komīha wihoaanjīha sata kaundaase. “Sahuraahī numwī aunahīpata nandaapi utaaho wo waapoho onīhaara niwati tīpwīnji taati nasonīhi iwinjaitaise. Iwinjasaihi ko niyonīhi koai nīwipinjai komī ipotī numwise. Numwī ko anīhandi wīndaatīhi nandaahonaahī amī kandaatīhi maasi sīhoaasangisangi nandaapīse.

11 Nandaapi anjaanjamī satīhoai saundīmīse. ‘Nyangisi katanyisisīho asisīha Pasopaahandetī bindata nandapa nisī otīpīpatīhiyaisati maasi nandandīhaanītī anjaanītī maahaanje?’ hītataase undīmīse.

12 Undisaihî ko aŋaaŋj waanjî autaahi tiwatîhaasînîhandî ganîhounî gwitîho bimîtîhaahanduni nahataapa ahotahîrotî netî nasisîtaise. Nasisonîhî kapîhî nandapa kapa kapa nepî nyamanîmise,” undataase.

13 Saundihî kurî naisururî numwî Jisaasiho kaundimumwaanjî kamwaanjî titîhi noaipasîhî mmonîmî kahapaamapîpa asisîha Pasopaahandapî nandaatiwîhapa nepî tîmanamaise.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Komî
Otîpîpatîhiyaisati Nandapa Ipotîhapa
Nainjîtihandapîhaare*

(Matiyaho 26:26-30; Maakîho 14:22-26; 1 Korrindîhiya 11:23-25)

14 Ipîho aimî notî namaatipatî asihataahuraatihi isîhiya ahoyanîwî bindawa asisîha Pasopaahandapî nandapa nandaatiwîhuraatihi Jisaasiho niyatî ganîhomîhinî bimihî ami komî otîpîpatîhiyaisangi naiwî maasi ganîhomîhinî bindawaayopo.

15 Aihî ko Jisaasiho komî otîpîpatîhiyai sata kaundataase. “Asisîha kîma Pasopaahandamî nandapa nînî sangisatî maasi nandandi apîpaahi awaindîhandî maaritataayo. Saindi nînî sangisatî nandîmapîhonînî yaasîhandî netî napwîtando.

16 Aindi ami nînî sandî kasatataato. Pasopaahandamî nandapa ipotî ipotîhaiwa nînî wîndî jîhaati namando. Namandî nehî bimaamî nundi Autaahaatîho kîmandî Pasopaahandamîhaiwa netî akîwaiwemati isîhiyai numwaati iwinjaati bimonîhuraatîtando,” undataase.

17 Saundatosati Jisaasiho kapîho waapoho wainîhandî windaho netî isîwatataati Autaahaatîhoai saundati, “Kînyî iparîhonjî gaahone gaare,” undatî gaapundatosati kiyai saundati nunyataise. “Sahi sawanaati kîhonjî kîhonjî nepî nanîwîse.

18 Nînî sandî kasatataato. Wanî kîmo waapomo wainîmandî nandosati ipotî jîhaatî wîndî namando. Namandî nehî bimaamî nundi Autaahaatîho komî isîhiyai numwaati ahoyatî iwinjaati bimonîhura sura japîhî nando,” undataase.

19 Saundatosati ami nandapa bîretîhandî wonjî netî isîwatataati Autaahaatîhoai saundati, “Kînyî gaahone gaare,” undatî gaapundatosati naumboti “kîhonjî kîhonjî nepî nanîwîse” undati nunyataati pîwîha saundataase. “Kîmatî nisî ambîpatî samî maipîhaiwa nesama jatatamanitandi nasipainjîpate. Sahî kîmaiwi nahateweti kaiwi nanawaawi nisapi gînunyaitaatîwe,” undataase.

20 Aihî saiwi kiya aimî nanîwosawi ami naasîkatî kiyati kaapiho waapoho wainîhandî windaho nandaatiwi netî nunyataati kiyai saundataase. “Kîmandî kaapi wainîmandî nisî jitîpatî sangi jatatamanati anditîsaiwîtandi sanaindîhandaahî Autaahaatîhounî ami komî isîhiyauni maasi tîmaamaitîtaatiwîhandapî pîwîha wanîha wîsasotîhande.

21 Iyataati nîngisi isîhiya tiworisaami ikwîraatîhi wîratînitandîho kîmo wanî ganîhomîhînî nîngisati maasi bindataise.

22 Autaahaatîho nisapi ko siyatî siyatî kaitaise tatî gwînyaati katirîhîri kîreti nînî isîhiyaami

Saahoninj Jihoninj napwito. Iyataahandı kandı amı utaaho so ningisi ishiyaamı ikwiraatihı wıratınişhopı maarıho waati tındataise ko ambıpatı yaawıhandı naitaiho,” undataase.

23 Aihı kiya otıpıpatıhiya nyamı diyaamaho sandı kaitandı gwinyaatı bimihise tıwı sawana nasenınawaayopo.

*Kıma Piwima Otıpıpatıhiya Awaisıho
Jihimatisıho Diyaamahoe Nnıhohıtihandapıhaare*

24 Aihı amı Jisaasihomı otıpıpatıhiya sawana sanawaatopo. “Nyamı otıhatıhapı awaisıho nyamı jihemainjıho diyaamahore?” tıwı pıwıha wihiwihoaanjı kanawaatopo.

25 Aihı amı ko kiyaası wihoaanjıha sata kaundataase. “Autaahaatıho akohopı wındı gımunyaapı nanıpmatıwıhiyai Isıraherıhiyaamı dawaataatapıhiyaamı awaisawıhiya kinjıhiya ambıpatı awaipatı nepı kiyaamı isıhiyai winjaawi bindawaayopo. Aiwi amı kiya isıhiyai iwinjaawi bimohiyıhiya satıwı ambıpatı nusoasasanawaayopo. ‘Nyahi isıhiyayı biyaatı naismwaati iwıtamatamaatı iwinjaawa bindıhaayo,’ tıwı ambıpatı nusoasaniwıhiyaare.

26 Iyataahandı kandı sahı siyaamataiwı kamaiwıse. Owetane. Samı otıhatıhapı wo noaipatı awaisıho jıhoematıtandaahı amı ko ipotıhoematane. Iyataatı amı samı mıtıho samı otıpıpatıhoematane.

27 Utaaho maahıwo awaisıhoematıtaise? Utaaho nandapa nandandı bimisıhoro e nandapa tıhatı noaatı numwisihoro? Nandapa nandandı

ganîhomîhinî bimisîmo kîmî kore. Iyataatî ami nînî samî otîhatîhî samî otîpîpatîhonînî sangisî jatatamanîtandîhonîne.

28 “Nîngisaapîhî nanîsenîhaiwa noaipasîhandî kandî sahî wîndî nîngisî nanîmasisî namaayopo. Owetise.

29 Nînî isîhiyai iwinjaatî bimîtandî Apîho Autaahaatîho watîpîhandî nanîmipatamataindî ami nînî sangisî watîpîhandî nasinyataayo isîhiyai iwinjaawî jîhimatîwî bimîtaatiwo.

30 Nînî isîhiyai iwinjaatî bimohîtîhandaatîhî sahî nandaapî nîngisawî nandapa waapoho maasi ganîhoaasînî nandaapo. Aindi ami nînî sangisî ahîsisanîhî sahî isîhiya ikwîmaindîmwîtihî auhîramî yahurîtahiyaami namoyaatohiyîhiya Isîraherîhiyai ami awaisawîhiyaatî mîtîhiyaatimatîwî iwinjaawî bimîtaapo,” undataase.

Kîma Pîwîma Jisaasiho Pitaahoai Kînyî Nisapî Soai Wîndî Mausotîhonîne Titaise Undatî Kaundîndîhandapîhaare

(Matiyuho 26:31-35; Maakîho 14:27-31; Jonîho 13:36-38)

31 Jisaasiho Saimonîhoai saundataase. “Saimonîhoje, Saimonîhoje, kînyî baimbi atime. Bwaasîrîhîrisî Autaahaatîho kaimbi nunjeme undihî kîri sangisi netî konîho witîhandî pasaaha nemaitatiwi kihîkihoaanjemahohîpatamatiyati netî sangisi kihîkihoaajesamatî nasopîsasîtandî aimî kandaase.

32 Satatî Katihîhandî kandî nînî Autaahaatîhoai aimî nunjenataayo kînyî

nisapि ḡinunyaahingitihandि w̄indi nihiripi
owemetitando. K̄nyi maipihandि kaingitihandि
namasisi nepemaitipि japihि n̄ngisenda
nasapaahura k̄miya otipipatimiyai p̄wihā
iwitatamanipि anditwipihā nunyapi
kaunditaape,” undataase.

³³ Satati kaundihihandि kandi ami Pitaaho
komihā wihoaanjha satat kaundataase.
“Awaisihone, n̄ni gisati maasi napwitatun
ami napwitatandihandapi aimi t̄mendaayo,”
undataase.

³⁴ Aihि ami Jisaasiho koasi saundataase.
“Pitaahonye, n̄ni akitinihi gisi sandi
kahitataato. Wanip apimatihि otipwisiapaati sangi
gaatonihि k̄nyi nisapि satipि so Jisaasihoai n̄ni
w̄indi mausoti kopि w̄indi atathomindihopitopo
undipि mairimanyaara watipitipि kaunditaise,”
undataase.

Kima Piwima Jisaasiho Nawihō Ikihi Namatanaatapi Kaundindihandapihaare

³⁵ Aihि Jisaasiho kiyai saundataase.
“Jihura n̄ni sangisi nandisisoasohura
nawihō ikihi namatanaati itipati sapa w̄indi
mipi nehi taanahiyihiyati nuwise satiti
nandisisoasataayo. Aihि ami sura sahi
wapaapi nenoaahitawaayowo e owetiso?”
undati nunjenataise. Aihि kiya wihoaanjha koai
saundawaatopo. “Nyahi sura wapaapi w̄indi
nenoaahimeto. Owetise,” undawaatopo.

³⁶ Aihि ami komihā kiyai saundataase. “Jihura
n̄ni sangisi sandi kasatonи ami wanihि utaaho
wo ikihi ami nawihō sapaisahondaataahि
kapa iswatipi none. Iyataati ami utaaho wo

namatanaati owehondaataahî komî apotîhîri tiwatîhaatîhîri nausohaati isîhiyai nunyatî nawîho netî kora namatanaati nunyatî nene.

37 Nîni sandî sangisî kasatohîtîmandî apaapîmaato. Amî Autaahaatîhomî pîwîha satati jîpatîpindataise.

‘Kounî isîhiya ikopaisahiya maipîhiyaisawî ahoyawi tîmaamahîwawaayopo,’

Aisaiyaho 53:12

tatî jîpatîpindise. Satindîmandî tîtîhi nisapî kandaasî nisîhetî kiyati noaipaitaise. Autaahaatîhomî pîwîhaatîhapî nisapî katati ahotindîhandî wanî tîtîhi akîpîpa ausaimanînatî koaipaitandaise,’ undataase.

38 Aihî kiya koai saundawaatopo. “Awaisîhone, nyahî namatanaati yatîmwî isîwatîhaayonî nyainjase,” undawaatopo. Aihî ko kiyai saundataase. “Gaasi sîkatîmuri isîwatîwîse,” undataase.

Kîma Piwîma Jisaasiho Autaahaatîhopî Sisîho Ipatî Oripîhandî Nawatî Ahetimbîpîhî Gaapundindîhandapîhaare

(Matiyuho 26:36-46; Maakîho 14:32-42)

39 Jisaasiho nasisoarî notî gaapundatoaa-timbîpîhî Sisîho Oripîhoaasînapî aunahîpatî awaipati Jerusaremîhanda namasi noaipasi naihî amî komî otîpîpatîhiyaisangi maasi koai nîwipinjai nowaayopo.

40 Aihî ko notî kapîhî aimî noaipatosati komî otîpîpatîhiyai saundataase. “Samîhetî nasisendandîhaiwa nasonîhî sahî kaiwaapi

wîndî tîmaamîhaitaatîwîhandapî baiwî gaapundiwiše,” undataase.

⁴¹ Saundatî kiyaisti kapîhîmapî onîhi wonji notî atotîpîwesati bindataati satati Autaahaatîhopî gaapundataase.

⁴² “Apore, yaasati naanjîhandî kîmandî awaindîhandî nehohîtîmandî kînyî nepînîmaitaapi gwînyaapaapaahî nepînîmape. Iyataahandî kandi nisî gwînyaatti maaritohîrîhîretî wîndî kamaime. Owetane. Kînyî kîwahonjî gwînyaapi tîmanînîpî kinyî maaritingîrîhîretî kaime,” undati gaapundataase.

⁴³ Aihî Autaahaatîhomî otîpîpatîho yamîhapataatîhi bimisîho koenda nasati koai netî andîtîwiwataise.

⁴⁴ Jisaasihoai apîpaahî awaindîhandî yaawati naanjawisamasîhi waati andîtitati gaapundiîmî naihi dîpîpatî jîtîpatamatiyatî utaahomîhetapî nurîwoaatî nawetati yapîpateti bîtorîwataise.

⁴⁵ Ko siyatî gaapundamapî dosisi notî komî otîpîpatîhiyai usonata kiyaamî maarîho ambîpatî apîpaahî naanjawisamasîhi nanomawaayopo.

⁴⁶ Nanomîhauhi kiyai ko satati kaundataase. “Sahi napaapi nanîhaiwi nanoposopo? Sahî nepapi Autaahaatîhopî gaapundiwiše naanjîhaiwa wiwa sangisaapîhi nasoaipaitaiso,” undataase.

Kîma Piwîma Judaasiho Jisaasihoai Komî Ti-worisai Wîrawindîhandapîhaare

(Matiyuho 26:47-56; Maakîho 14:43-50; Jonîho 18:3-11)

47 Jisaasiho satatî taati kaundihi îsîhiya taahîtîhandî wîrisandîhandî nasawaayopo. Judaasiho tîwî ambîhîtohîho so otîpîpatîhiya ikwîmaindîmwîtihi auhîramî yahurîtisawîhiyaami wore. Isî ko îsîhiya siyaami jîhi ko Jisaasihomîhîni detî koai gerunditandî nasataise.

48 Aihî Jisaasiho koai saundataase. “Judaasihone, kînyî gerîndingîtîmandî kandaahi nînî Isîhiyaami Saahonînî Jîhonînî Awaisîhonîngi nepî tiworisaamî ikwîraatîhînîmaitaapo?” undataase.

49 Aihî Jisaasihomî otîpîpatîhiya kapîhi Jisaasihoaisawî maasi bitohohiyîhiya mmonîwî gwînyaawa sandî aimî koaipaitandaihi kiya satîwî nunjenawaayopo. “Awaisîhone, nyahî nyamî namatanaata îsîmiya kîmiyaisî tiwîtaani kînyî gaare nyatîtaino?” undîwî nunjenawaayopo.

50 Aihî kiyaamî otîhatîhapî wo namatanaata nandapa tîhîwî Autaahaatîho dîpumanîhohiyîhiyaami mîtîhomî otîpîpatîhomî atihîrî ikwîrî gaatîhîraihoaanjîhîrî oturamasîhi yapîpatetî tîmahiyataise.

51 Aihî Jisaasiho sandî mmonata koai saundataase. “Satî jîhaati wîndî kamaimbi bîpi namîhaape,” undataase. Saundatosatî ko atihîraasînî uwisîhî atihîrî japihi ketî kuraanîhi yaumbwimanînatî bitatî gandaise.

52 Saundatosatî ami Jisaasiho koai isîwîta nasohiyîhiya pîrisihiya nandapa tîhîwî Autaahaatîhoai dîpumanîhohiyîhiyaami

mítihiyaisuní ami Autaahaatíhomí anjihandí awaindihandí jatohiyihiyaamí awaisawihiyaisuní ami mítihiyaisuní ko saundataase. “Utaaho wo maatímaatisa tipípa kiyahoi tipí isiwítaatiwí nasohipatamataiwí namatana pwisipati nisapi isipí nasawaayopo.

⁵³ Asisi nahatewetí níní nasisoarí Autaahaatíhomí anjihandí awaindihandaatíhi sangisati bimoníhi sura sahi níngisi wíndí maanihopo. Asíhatindihandamí watípihandí noaipataati níngisi nanítipíhaasi waní sapíhuraasi saiwi kaitaatíwe,” undataase.

*Kíma Piwíma Pitaaho Jisaasihopí
Wíndí Mausotí Gimunyaatíhoníne Undati
Kaundindihandapíhaare*

(Matiyaho 26:57-58, 69-75; Maakího 14:53-54, 66-72; Joního 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Sata kaundatí namíhaasihi kiya Jisaasi-hoai isipí numwaasi pírisiho nandapa tihiwí dípumaníhohiyihiyaamí mitihomí anítítíhapí niyawaayopo. Aihí ami Pitaaho kiyai níwipinjai kiyamí ipotí niyatí onihí wonjí bitondaise.

⁵⁵ Aihí ami isíhiya sandí anjindamí matambípotí sisíha tihoaapi tihwimauhí ami Pitaahoaisangi kiyaisati maasí kapíhi sisíhainí bindataise.

⁵⁶ Aihí apopaatí waati otípípatíhaati ko sisíhainí bimihí koai titihí iwinjatataati saundataase. “Kímo utaamo Jisaasihoisati maasí bisotinjahore,” undataase.

57 Aihî Pitaaho Jisaasihopî baahî noaasati kaati saundataase. “Apopaanye, utaaso soai nînî wîndî mausotîhopî kandapaase,” undataase.

58 Aihî amî otîhi wonjî bimihî utaaho wo nasatî Pitaahoai usonataati koai saundataase. “Gisangi Jisaasihoaisawî maasî daayohiyîhiyaamîhoje,” undataase. Aihî Pitaaho koai wihoaanjîha saundataase. “Utaahone, nînî kiyaisahoniñimaahé apîpaahî owetise,” undataase.

59 Aihî amî otîhi utaarî wonjî bimaambîwî (wanî auwa kiyati sanaihî) amî utaaho wo nasatî sandaase. “Kîmo utaamo akîtînihî koaisati maasî naihî usonîhonîhoe. Iyataati amî ko Garirihandandaahapîhotihîto,” tatî apîpaahî andîtitamatî kaundataase.

60 Saundihîhandî kandi amî Pitaaho saundataase. “Utaahone, kinyî pîwîha kîma katingîmaapi gîmaanunyaatatî wîndî monitîhonîngi kandapaase,” undatî taati kaundihi otîpwîsîpaati ketînihî gandaase.

61 Aihî Awaisîho nepemaitati Pitaahoai iwin-jataise. Aihî Pitaaho pîwîha Awaisîho jîhi satati kaundisîhaapi gwînyaataise. “Wanî apîmatîhi otîpwîsîpaati sangî gaatonîhi kînyî nisapi satîpi soai nînî wîndî mausotî gîmunyaatîhonîne tîpi mairîmaara katîtaise,” undatî kaundisîhaapo.

62 Siyatî gwînyaapenataati Pitaaho matambîpaamî mîhapaaahî nehîhaati noaipasi notî waati pîhitati maipyati gotaise.

*Kîma Piwîma Isîhiya Jisaasihoai Sokonje
Undîwî Sisîpundiwi Tiwotîhandapîhaare
(Matiyuho 26:67-68; Maakîho 14:65)*

⁶³ Isîhiya Jisaasihoai isîpi numwaasi tiwawaayopo.

⁶⁴ Aiwi amî kiya Jisaasihomî ndîhotî yutîhîra namaasapi wîsasawosawî satîwî nunjenawaayopo. “Aho aho nîngi nîwataise tîpi ambîpatî ambîhitîpi katîme,” undawaatopo.

⁶⁵ Aiwi amî kiya pîhitîwî Jisaasihometisetetapî mîmaipîtîwî katîwî nausopî ahoaapî kîhaiwa kîhaiwa kaundawaatopo.

Kîma Piwîma Jisaasiho Judaahiyaami Awaisawîhiyaapîhi Noaipatî Piwîha Kaundindîhandapîhaare

(Matiyuho 26:59-66; Maakîho 14:55-64; Jonîho 18:19-24)

⁶⁶ Aihî bowihî asisîhaatîhi Judaahiyaami mîtîhiyaunî amî Judaahiyaami wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî ahoyanîwî bimauhî Jisaasihoai numwaasi kiyaamî ndîhetî nowaayopo. Numwaasi nuwî kiyaapîhi piwîha satîwîha kaundawaatopo.

⁶⁷ “Kînyî nyangisî nîni Kîraisihonîne owe nîni Kîraisihonînîmaahe tîpi titîhî kanyate,” undawaatopo.

Aihî amî komîha kiyai saundataase. “Nîni sangisî Sanahaahonîne satîti kasatisanaahî sahî nisapî akîti kore tiwi wîndî baiwî gîmaanunyaitaapo.

⁶⁸ Nîni amî piwîha wiwa sangisî nasîsesanîhaiwa wihoaanjîha wîndî baiwî kamandîtaapo.

⁶⁹ Iyataahandî kandî amî wanî kîmuraapî namasati Nîni Isîhiyaami Saahonîni Jîhonîni

Autaahaatîho Nahatewa Watîpîhaiwaisahomî ikwîrî gaatîhîraihoaanjî bimîto,” undataase.

70 Aihî ami kiya nahatiya koai saundawaatopo. “Amî kînyî Autaahaatîhomî Mwaahoño e nehî gi woño?” undawaatopo.

Aihî ami komîha kiyai saundataase. “Sahi sawanaati aimî tîtîhi katawaatopo. Nînî kîmîkonîne,” undataase.

71 Aihî kiya sawana sanawaatopo. “Nyahi napaapî jîhaatî pîwîha atîwitîhaawe? Aimî sawaho komî maahomwaanjâpi pîwîha kîma ka katîhi aimî atisaatî nehaayono,” tawaatopo.

23

*Kîma Pîwîma Awaisîho Pairotiho Jisaasihoai
Pîwîha Nunjesitîhandapîhaare*

(Matiyuho 27:1-2, 11-14; Maakîho 15:1-5;
Jonîho 18:28-38)

1 Aihî kiya satîwîmapaahî isîhiya nahandi dopî Jisaasihoai numwaasi Pairotihomî ndîhetapî nowaayopo.

2 Numwaasi nuwî kiya kopî siya siyahoe tîwî satawaatopo. “Nyahi nyamî yapîpata kiyohîwaiwa kamaayatî koai wîretî asîretî kiyahore. Iyatî ami ko nawîho takisihandî awaisîhoai namunyawîse nyatihi nyahi usonîhaayo. Iyatî ami ko sanyatahore. ‘Nînî Kiraisihonîni Awaisîhonîni Isîhiyaisuni kahapaamapîpaisuni netî jaati bimîtandîhonîne’ nyatahore,” tawaatopo.

3 Aihî awaisîho Pairotîho satatî koai nunjenataise. “Judaahiyaamî awaisîhonjî kinjîhoño?” undati nunjenataise.

Aihî komîha wihoaanjîha satatî kaundataase. “Ye, kînyî tîtîhi sîka katapaase,” undataase.

4 Aihî Pairotîho pîrisihiya awaisawîhiyaisunî ami isîhiya nahatiyaisunî satatî kaundataase. “Kîmo utaamo gaaho maipîhana wapa kamaaya-hotihî nînî usonataayo,” undataase.

5 Aihî kiya waapîhitîwî andititîwî satawaatopo. “Kîmo utaamo komî pîwîha katisîhaara isîhiyaamî maarîho omanjîtitîhi netî nusopîsasînataise. Sandî yapîpatî Judiyaahandamî nahataapîpîhi noaipataise. Sandî ko yapîpatî Garirihandaahapî namasatî kaimî nasatî wanî kîmbîhîndaise,” tawaatopo.

Kîma Piwîma Awaisîho Erotîho Jisaasihoai Nunjenataise

6 Pairotîho pîwîha atisataati kiyai saundati nunjenataise. “Kîmo utaamo akîtînîhi Gariri-handaaahapîhoro?” undati kiyaasi nunjenataise.

7 Aihî kiya saundawaatopo. “Jisaasiho kîmo yapîpatî awaisîho Erotîho jaati bimipataahapîhore” undawaatopo. Saundauhi ko atisataati namatî Erotîhoaapihapî Jisaasihoai netî natausaasataise. Iyataati sura Erotîho Jerusaremîhanda kapîhi bimihîhuraare.

8 Aihî Erotîho Jisaasihoai usonataati apiipaahî awaindîhandî maaritataise. Sandî apaapîmaahe. Jisaasiho otîpîpatî kaiwaiwaapi isîhiya kaundauhi atisahosî koai usondando tatî utaarîhandeti gwînyaati bimainjahondaate.

Iyatî ami ko Jisaasiho watîpîhandî wîndî kiyonîhi usondando tatî bimainjahore.

⁹ Aihî Erotîho pîwîha pîhitahaiwa Jisaasihoai nunjesîhi ko pîwîha wa wihoaanjîha wîndî kamundise. Owetise.

¹⁰ Aihî pîrisihiya awaisawîhiyaunî ami Ju-daahiyaamî wînîhapîpa katîwunjohiyîhiyaunî kapîhi maasi bitohohiyîhiya pîwîha wîndî namaamîhaapî waapîhitîwî pîwîha asakatiwî Jisaasihopî ko siyahoe siyahoe tîwî andîtitîwî watîpitîwî kataawaatopo.

¹¹ Aihî Erotîhounî komî tingaatîhaisahiyaunî Jisaasihoai mîmaipaiwî mîhambemapî baiwî usonîwî nîwisapî sisehaiwunjawî ami sisipundiwî ami apotîhirî wirî apîpaahî gaahîrî nepî nîwisopî japîhi Pairotihoenda natîwusaasawaayopo.

¹² Erotyî Pairotiya jîhi itîhinnîmî yiyandîhi bimambîmîhurisî wanî suraanîhi kuramî itîhitinjîtîhandî namapi itîhîmanîmî japîhi baimî napaisaatî pîwanamaise.

Kîma Pîwîma Pairotiho Jisaasihoai Ipî Titîhi Atawîhatetî Tipîmandaapî Tipî Nimaapîse Undatî Kaundindîhandapîhaare

(Matiyuho 27:15-26; Maakîho 15:6-15; Jonîho 18:36-19:16)

¹³ Pairotiho pîrisihiya awaisawîhiyaunî ami mîtîhiya usaisunî ami isîhiyaapunî gaatihî kiya napîwî ahoyanawaayopo.

¹⁴ Napîwî ahoyanîhauhi kiyaisî Pairotiho satati kaundataase. “Sahî utaamo kîmopî isîhiyaamî kiyohîrîhîretî kamaayatî koai asîrî wîretî kiyataatî isîhiyai netî nusopîsasihe

tīwī nīngisaapīhī numwaasi nasohīmoai samī katohīmaapi koai baindī samī ndīhetī nunjenītī mmonataayo. Isī sahī atiwīse. Sahī kīmopī siyahoe satahoe tohīmaapi nunjenītī mmonīhonīhī ko wīndī wapa maipīhapa kamaayaho utaaho gaahore.

15 Aihī amī Pairotihoaaisangi naasīkatī kiyati mmosīhī utaaho kīmo wīndī maipīhapa kamaayahotihī japīhī nyapī natausaasataise. Isī atiwīse. Utaamo kīmoai nyahī sohoai tiwītīhaawī ko wīndī maipīhapa wapa kamaayaho utaaho gaahore.

16 Isī nīnī nehī gotī titī japīhī saimbī kamaime undītī nandusoasītaano,” undataase.

17 Iyataatī Judaahiya saiwī kaiwīhiye. Pasopaa-handamī asisīha awaisīha nahateketī utaaho napwītohīpīhī napwītatī bimihīhoai Pairotiho nehī nuwausoasahore.*

18 Isīhiya nahandī maahomwaanjī naasaataatīmapī waatī kaahaatīwī satawaatopo. “Kīmoai tiwisaihī naponīhī utaaho Barapaasihoai nyamī pīwīha atiwī japīhī nupusoasisaihī nyangisenda noaipasi nasane,” tīwī kaahaatawaatopo.

19 Barapaasiho so aunahīpatī Jerusaremīhanda komīhapa nuwa nesi notī katī aunahīpita gamanīhoaisatī tunataatī isīhiya usa satī

* **23:17:** Gīrikīhaara wesī 17 tinnīmandapī nepī satīwī jīpatīpiyawayaayopo. Kimbapīho Pasopaa-handī nahateketī isīhiya napwītīwī bimohiyīhiyaamī wo isīhiya maaritīwī koai nupusoase undauhīhoai Pairotiho nuwausoasahoe tatī jīpatīpindise. Isī sandī kandapī Jisaasihoai nehī gotī titī nandusoasītaano undatī isīhiyaisī nunjese.

pwîsîpitaahî napowaayopo. Aihî kandapî koai napuhauhî napwîtatî bimainjahore.

²⁰ Aihî Pairotiho jîhaatî kiyai saundataase. “Jisaasihoai nînî nehî nandusoaasîtaano,” undataase.

²¹ Aihî kiya nahatiya maahomwaanjî naasaataatîmapî waapîhitîwi saundawaatopo. “Owe, ipî titîhi atawîhatetî nepî nimaapîse. Ipî titîhi atawîhatetî nepî nimaapîse,” tawaatopo.

²² Aihî amî Pairotiho kasînîhandî jîhaatî kiyai satati kaundataase. “Napaape? Kîmo utaamo maipîhandî wîndî kamaihî nînî wîndî mohono. O amî maipîhandî wîndî kiyonaahî nyahî nga sohoai tiwîtîhatî katî owetise. Isî nînî nehî pwîsîpata gotî titî japîhi nandusoaasîtaano,” undataase.

²³ Satati ko kaundihîhandî kandi kiya komî pîwîha nemapi waati kaahaatîwi watîpitîwi satawaatopo. “Kînyî Jisaasihoai nepî ipî titîhi atawîhatetî nimaape,” tawaatopo. Satîwi katawaawi komî pîwîhai timawaayopo. Timapî kiyaamîha akaaha noaipataise.

²⁴ Aihî Pairotiho mmonata komî pîwîhai timîhauhî namati kiyaamîha atîwisataise.

²⁵ Atîwisati utaaho pwîsîpatî nuwa nesi notî gamanîhoaisati tunataatî isîhiyai tiwihi napwauhî kandapî napwinjîhopî nupusoaaase undîwî kaundotîhoai netî nuwausoasata Jisaasihoai netî tingaatîhaisahiyaamî ikwîraatîhîmataise kiya saimbî saimbî kaime undohîmumwaanjî kamwaanjî kiyato.

Kîma Pîwîma Jisaasihoai Ipî Titîhi

*Atawihateti Nepi Nimaahotihandapihaare
 (Matiyuho 27:32-44; Maakihō 15:21-32; Jonihō 19:17-27)*

26 Tingaatihaisahiya Jisaasihoai ipi titihī atawihateti tipi nimaitaatiwihapihapī taawi numwaasi niyawaayopo. Niyawaawī utaaho wo komi ambipati Saimonihō aunahipati Sairinihandaahapīho Jerusaremihandaahapītaati napihihoaisawī nutanawaayopo. Nutaniwī tingaatihaisahiya koai isipi kimatī ipi titihī atawihatē nepi tipwīte undiwī tipwītīwusosauhī ami ko katē neti tipwinji Jisaasihomī ipotī notaise.

27 Aihī isīhiya taahiyīhiya Jisaasihoai iwinjaapepinjamī komi ipotī nowaayopo. Aihī ami kiyaamī usa asīhiyai maawī Jisaasihopī yiyitīwīngimwī ipotī nowaayopo.

28 Aihī Jisaasiho nepemaitati kiyai saundataase. “Sahī Jerusaremosīhiyaate, nisapī sahī wīndī gomaatīwīse. Sahī sawanaatapuni amī samī simwaaya simaasiyaapuni ngwīwīse.

29 Sandī katotimandi apaapīmaato. Amī asisīha wa noaipahonīhī isīhiya satītaapo. ‘Asīhiya yatitipīhiya maaha wīndī namwaamwīwīhiya amī amwītīhīri owehiya maahai wīndī amwītīwīmunyaawīhiya siya waati maaritīwīse,’ tīwī katītaapo.

30 Aiwi ami sura kiya satītaapo. ‘Sisīhonje, nipepatipī nyangi nyataatime. Amī tipatanjīsīhoaarihīranjī niwautipī nanyamaasape,’ tītaapo.

31 Sandī apaapīmaato. Amī nīnī ainahīhonīnīgaahonīnī ipatī asīpatamatiyahonīngisi

sandi saiwi kanisawaayopo. Iyataati
 ami ishiya maipihaiwaisahiya ipati
 awaipitahatamatataiwihiyaa si kiya yaawat
 naanjihand apipaah awaindihand naitaapo,”
 tat Jisaasiho kandaase.[†]

32 Aiwi ami kiya tingaatihaisahiya utaahuri
 wuri maipihaiwaisahuri ikopaisahuri Jisaasi
 hoasawi maasi ahoyawi tipi titih atawihatet
 nimaitaatiwi numwaasi nowaayopo.

33 Kiya Jisaasihoai numwaasi naiwi sisaho
 wo Isihiyaami Mitihomi Anditatamatetihapih
 tiwi ambihitwihoaasin noaipapi kapih Jisaasi
 hoai ipi titih atawihatet nepi nimaawaayopo.
 Aih amti utaahuri maipihuram wo Jisaasihom
 ikwir gaatihraihoaanjiti amti wo komi ikwir
 konaamohraihoaanjiti nimaawaayopo.

34 Iyauhi Jisaasiho sandaase. “Isihiya
 kimiya ningi kanisohitmandap wi ndi
 gimaawunyaatati namausesipainjih
 kiyawaayopo. Apore, kinyi kiyaam maipihaiwa
 nepumape,” tati kandaase. Aih kiya
 Jisaasihom apotihiri dindiya naitaapo tiwi
 tingaatihaisahiyaam ambipati ambihitwi
 wapa ipipa isawaayopo kiya ninaasiyaamhetapi
 wapa wipimata noaipasawihiya kiya Jisaasihom
 apotihiri tipitapaapi naitaatiwo. Aiwi komi
 apotihiri sir tipitapaapi newaayopo.

35 Isihiya kapih bitotawa iwinjasauhi

[†] **23:31:** 31 Kima piwimaam tanyaaha satatet kandaase:
 “Kmandi utaaho gaaho ainahihoi kawisiahaah amti utaaho
 apipaah maipaho maipihapa kiyahoai kandap wihoaanjihand
 apipaah awaindihand yaawihand naitaise,” tatetise.

amî Judaahiyaamî awaisawîhiya Jisaasihoai sisipîhundiwi satîwi kaundawaatopo. “Kînyî isîhiya usaisî iwitatamanîpi anditîwipi kiyaamî ambîpatî nepî yaumbwimanîpihonjî amî wanî kînyî kîwahoñjî kinyî ambîpatisî nepî yaumbwimanîpi japihi noaatîpape kînyî Isîhiyai Maipîhaiwaatîhapî Japîhi Numwaitaapî Autaahaatîho Nangîmahanati Ahîngisîhonjî Mesaiyaahonjîtapaapaaho?” undawaatopo.

36 Aihî amî tingaatîhaisahiyaaisangi Jisaasihoai sisipundiñi detî naiwi waapoho wainîhandî ikonahandî nandotîwi nunyawaayopo.

37 Nunyawaawi saundawaatopo. “Kînyî akîtinîhi Judaahiyaamî Awaisîhonjî kinjîhonjîtapaapaahî kinyî ambîpatisî nepî yaumbwimanîpi noaatîpape,” undawaatopo.

38 Jisaasihomî mitîhomî autaahî piwîha wa satîwîha jîpatîpaiwi wiwasawosawaayopo. “Kîmo Utaamo Judaahiyaamî Awaisîho Kijîhore tîwîha jîpatîpaiwi wiwasawosawaayopo.

39 Utaahurî maipîhaiwaisahurî Jisaasihoai-sawî ahoyawî maasi ipi titîhi atawîhateti nimaahohururamî wo Jisaasihoai saundatî itîhundatî sisipundataase. “Kînyî akîtinîhi Kîraisihonjîtapaapaahî kînyî kîwahoñjî nepî yaumbwimanîpi amî yahuraanyangimaawi nepî yaumbwinyimane,” undataase.

40 Aihî amî sasaaho wihoaanjî nimandisîho sa piwa atisataati satati itîhundataase. “Kîmo utaamo yaawîhandî nesipatamataimbi yaashaandî nepaise. Isî kînyî Autaahaatîhopî windî yamaasiso?

41 Yahuraanjî maipîhaiwa kiyonîhi kandapî kiya titîhi gaahatî kanyiwî nyapî nanyimaawaayopo. O amî utaamo kîmohî utaaho apîpaahi gaaho ainahîho yaawîhandî nehîhandî netaise,” undataase.

42 Iyatî amî ko Jisaasihoai saundataase. “Kînyî kinyî aunahîpata noaipapaahura nisapî gînunyaape,” undataase.

43 Aihî Jisaasiho komîha wihoaanjîha koai satâtî kaundataase. “Nîni gisî akîtînîhi sandî kahîtataato. Wanî kîmura kuraanîhi kînyî nîsi aunahîpatî gaahata yamîhapataatîhi nîngisapî maasî bimîtaise,” undataase.

*Kîma Piwîma Jisaasiho Ipî Titîhi Atawîhateti;
Napwindîhandapîhaare*

(Matiyuho 27:45-56; Maakîho 15:33-41; Jonîho 19:28-30)

44 Otapîhaati ipîho saniyatî otîhasînitîhi ipîho napomataise. Napomasîhi suraapi namasati yapîpatî katamî nahataapîpîhi asahatamataise. Asahatîmi notî ipîho ikwîtaawotî yaataatisura japihi bowataise.

45 Aihî sura Autaahaatîhomî anjîhandî Awaindîhandamî rumîhandî Autaahaatîho Sawahohî jatirîhirotî apotîhîri wirî yatîpiyapi napuhotîhîri mîhaatapi kîrinîhi mîhaapi nutaatî yiyanđihî wihîwihoaanjî ahiyataise.

46 Aihî Jisaasiho waapîhîtatî satatî kandaase. “Apore, nîsi maarîho kinyî ikwîraatîhimataayo,’ tatî katamapaahî konîhi aimî napomataise.

47 Sandî siyatî noaipasîhi tinggaatîhaisahiyaamî mîtîho mmonataatî

Autaahaatîhoai mepi autaahemwatî satati kandaase. "Kîmo utaamo apipaahî akîtînîhi gaaho ainahîhore," ndaase.

48 Jisaasihoai kawisotîmandî mmondaatîwî niyohiyîhiya kandî mmonîwî kaiwîmapî japihi nowaawi ise tiwî maarîho asipaimî nowaayopo.

49 Aihî ami Jisaasihomîhiyauni ami asîhiya Garirihandaahapîhiya Jisaasihomî ipotî napîwîhiya Jisaasihoai nimaahohîpîpîhi onîhi wonjî bitotawa saiwa siyatî noaipasîhi mmonawaayopo.

*Kîma Piwîma Jisaasihoai Nawîha Isîhiya
Tiputîwî Kaiwîhaatîhî Ahiyotîhandapîhaare
(Matiyuho 27:57-61; Maakîho 15:42-47; Jonîho 19:38-42)*

50-51 Utaaho komî ambîpatî Josepîho aunahîpatî Arîmatiyaahandaahapîho bindataise. Satî aunahîpa Arîmatiyaasindî yapîpatî Judiyaahandamî aunahîpate. Iyataati so utaaso gaahotihî isîhiya kopî maaritîwîhore. Iyatî ami ko Autaahaatîho isîhiyai iwinjaati bimaamî naindîhandî auta noaipaitaise tatî jaatî bindataahore. Iyatî ami ko komî sasaahoya kaunjorîhiya gwînyaahohîwaiwaapuni ami kiyohîwaiwaapuni wîndî gaare maatahore.

52 Isî ko notî awaisîho Pairotihoai Jisaasihomî ambîpatî napîhaati naitaano undati nunjenataise.

53 Siyatî nunjesîhi aaye undihî ko Jisaasihomî ambîpatî netî napîhaati apotîhîri gaahîri kîhoepîhîraatîhi napapîhatî mmatî isisi notî nawîha tiputati soarisati kiyahataatîhi nesisoti

ahiyataise. Iyataati sati tiputati soaarisati kaipitaatihi itapi pa windi ahimaayandahati asipate.

54 Sa asisîha Piraindehraare. Iyataati Judaahiyaamî Sapaatîhandapî kahapaamapi pauni ami isîhiya sawanauni nepi tîmanîndaatiwihuraatihe.

55 Asîhiya Garirihandaahapi dosi Jisaasihoai-sawi maasi nasohiyîhiya Josepîhoai nîwipinjai nowaayopo. Nîwipinjai nuwi Josepîho Jisaasihoai ahambiipihi mmonawaayopo.

56 Mmonîwi kaiwîmapi japîhi kiyaami anjîpîpîhapi nowaayopo. Nuwi atîpati tausotîpati satîpati biyatî waamainjotîhapa nepi tîmanawaayopo nesaiwi Jisaasihomi ambîpateti jaitaatîwo. Saiwi kapa nepi tîmanîwi kiyawaahandi kandi asisîha Sapaatîhandetîhiyawawaawi namapi wînîhapîpa katirîhîreti jaapeihîriwi ikînîwi bindawaayopo.

24

*Kîma Piwîma Jisaasiho Napotati Japîhi
Nepasitîhandapîhaare*

(Matiyuho 28:1-10; Maakîho 16:1-8; Jonîho 20:1-10)

1 Saraarehîramî asisîha jîha Sandehura asisîhaatîhi sangî saasinjîhi kohokoaisawî nepasi asîhiya nawîhaatîhi isîhiya otiputîwi akohaahaiwi anîmwaahîpati kaiwîhataatîhi Jisaasihoai ahiyohîpîpîhapi niyawaayopo. Siya asîhiya satîpatuni atîpatuni wapa biyatî waamainjotîhapa gaahapa nepi tîmanîwi isîwasohîpîpa isîsi niyawaayopo.

² Naiwî jawa Jisaasihoai ahiyohîpatamî maasomwaanjî nawîha awaisîha naanjîha nepî nepehaassawî anitiwî dîhiwî napuhotîha sawî nundiwatî owetihî mmonawaayopo.

³ Setihî kiya nandaapi mîhatîhi mmonawaahandî kandi Jisaasihomî ambîpatî katîhi wîndî ahîmotise. Owetise.

⁴ Mmonawaawî Jisaasihomî ambîpatî witîmetihî sandî napitimatataise tîwî taawî pîhîtîwî gwînyaapi maaroamapî bitotawaayopo. Aihî ami ketînîhi utaahuri wuri kuramîhana utî apotîhîri kîhoepitati nausaatahuri ketî kiyaamîhinî detî noaipapî bitotamaise.

⁵ Aihî kiya asîhiya waati awaindîhandî yaiwî kiyaamî mitîho kîwopopî witîwî yapîpateti japi bitotawaayopo. Bitohauhi kuri kiyai saundamaase. “Isîhiya napohiyîhiyaamîhatîhapî utaaho japihi asohoematati nepasîmopî sahi napapî taawî daapî mmohopo?

⁶ So kîmbîhi wîndî ahîmotise. Owetise. Kohî aimî japihi asohoematati nepase. Ko Gariri-handa sangisati maasi bindataati sangisî aimî satati kasatisîhaapi sahi gwînyaawaayowo?

⁷ ‘Isîhiyaamî Saaho Jîhoai nepî isîhiya maipîhiyaamî ikwîraatîhîmasaihi kiya nepî koaisi tipi ipi titîhi atawîhateti nimaitaapo. Nimaasaihi napotati asisîha mairimanya saniyonîhi japihi nepaitaise,’ tatî sangisî aimî kasatisîhaare,” undataase.

⁸ Saundihi kiya asîhiya Jisaasiho jîhi satati kaundiwaiwaapi e akîte tîwî gwînyapenawaayopo.

⁹ Aihî asîhiya kapîhi Jisaasihoai ahiyohîpîpîhi

namasisī japīhī nuwī kat̄hī Jisaasihoai
ahiyoh̄pataat̄hī kaimatat̄ noaipasīwaiwaapī
ot̄pīpat̄hiya ikw̄maind̄imw̄itihī auh̄ram̄
naasoh̄tahiyaisun̄ amī is̄hiya nahatiyaisun̄
osamapī kaundawaatopo.

10 As̄hiya siya Mariyaahaatī aunah̄patī
Mak̄itaraahandaahap̄haat̄tihī Joaanaahaat̄tihī
amī Mariyaahaatī waat̄ Jem̄sihom̄ sanaat̄tihī
amī as̄hiya usai maawī nuwī saimatat̄
noaipasīhī mmonihoh̄waiwaapī ot̄pīpat̄hiyai
ausaapī kaundawaatopo.

11 Sat̄wī kaundauh̄handī kandī ot̄pīpat̄hiya
as̄hiya et̄taat̄tiwī jaip̄tawaatopo tīwī
gw̄nyaawaawiw̄ kiyaamī pīw̄haapī akit̄
kanyataawaatopo tīwī windī ḡmunyaahopo.

12 Siyahuh̄handī kandī Pitaahoh̄hī dosis̄
ηuh̄ti Jisaasiho ahiyoh̄pīpīhī niyataise. Ηuh̄ti
niyat̄ mīhat̄hī namb̄itat̄ atah̄watī jataise.
Siyatī Pitaaho mmonamapī notaatī sandī
napitimataise tat̄ maar̄ho owesoetih̄ pīhit̄at̄
gw̄nyapenataise.

*Kima Pīw̄ima Ot̄pīpat̄hurī Yahurī Awaisīhoai
Usosit̄handap̄haare*

(Maakîho 16:12-13)

13 Asis̄ha sa ka naasiketī Jisaasihoai
n̄wipinjawī maasī daayohiȳhiyaamī wur̄
aunah̄patī w̄tī gw̄iharaahatī katam̄ amb̄patī
Emeyaasihandaahapī taam̄ nomaise. Sat̄
aunah̄pit̄ det̄ Jerusarem̄handa ahendaise.

14 Aih̄ kur̄ kataahap̄ī taam̄ nomaamī
kahapaamapīpa nahataapa noaipasīpīpaapī
sawahurī taam̄ kan̄mī nomaise.

15 Kurî kaiwaapî taamî wihîwihoaanjî pîwanîmî naihî Jisaasiho sawaho nasati kuramîhinî noaipati kurisati maasi taati notaise.

16 Naihî ami kuramî ndîhotî wapa netî tumwaasasîhi kurîhi Jisaasihopî kore tîmî wîndî mmonîmî mausose.

17 Aihî ko kurisî satati kaundataase. “Sahuraahî daahîmîra taamî nomaami napindapî taamî kanîmî naise?” undati kuri nunjenataise. Nunjesîhi ami kuri kuramî ndîmaahomwaanjî asahatati naanjâwisahuri bîpi bitotamaise.

18 Aihî kuramî wo komî ambîpatî Kiriyopaasiho satati nunjenataise. “Kînyî wapîhapîhonjî wanî Jerusaremîhandaahapî nambîhonjîtapaapi wanî batamî batîhaaraahuni wanuni noaipasîwîmaiwaapi monîpi gîmunyaapîhonjîtapaapi-no?” undataase.

19 Aihî ko saundataase. “Sandî akîtîndî napindî noaipasîhandapîse?” undataase.

Aihî kuramîha wihoaanjîha saundiîmî kaundamaase. “Nasaretîhandaahapî Jisaasihomîhetî saiwa siyatî nusoapasihaiwaapîto. So utaaso Autaahaatîhomî pîwîha atisati netî ausaasîho pîropetîhopîto. Iyataati ami ko isîhiyaami ndîhetunî ami Autaahaatîhomî ndîhetunî otîpîpatî watîpîhaiwa kiyati ami pîwîha watîpîhaiwa ausaatî katahopîto.

20 Aihî nyamî mîtîhiyauni ami pîrisihiya awaisawîhiyauni koai numwaapi gamanîhomî ikwîraatîhîmîhauhi ami ko tipise undihî ipî tîtîhi atawîhatetî nepî nimaapi sohoai tiwawaayopo.

21 Iyataati ami sopî Isîrahelerîhiyai

maipihandaatihapi japihi numwaitandihoe
taati nyahi gwinyaahaayo.

“Iyataati ami piwīha waisangi siyatī noipati
namīhaasīhi asisīha aimī yatairi sanotaise.

²² Iyataati ami piwīha waisangi siyate.
Amī wanī asisīmaatihī kohokoaisawī
nyamī asīhiya usa nuwī koai ahiyohipipīhi
mmoniwīmapī napiwī nyangi kanyatauhī nyahī
yayawaamīhaayo.

²³ Kiya nuwī mmonawa komī ambipati
wīti ahīmotihī napiwī sanyatawaatopo.
“Nyahi Autaahaatīhomī otipipatīhiya
yamīhapataatihapīhiyai usohonihī kiya
sanyatawaatopo. ‘Kohī aimī asohoematī
japihi nepase,’ nyatawaatopo,” nyatiwī
kanyatawaatopo.

²⁴ Aihī ami nyamī usa kapīhi koai ahiyopipīhi
nuwī mmonawa titihī asīhiya katohīmumwaanjī¹
kamwaanjī mmonawaahandī kandī utaaho ako-
hoai woai mausohopo,” undamaase.

²⁵ Aihī Jisaasiho komīha kuri saundataase.
“Sahuraahī wīndī mmonimī apipāahī
gīmunyaapīhurahe. Autaahaatīhomī piwīha
atiwī nepī ausaahohiyīhiya piwīha katīwī
ahiyohīhaapi sahuraahī titihī akaahē timī wīndī²
baimī gīmunyaase nehī nanīhaimīhurahe.

²⁶ Kīraisiho yaawīhaiwa netī napotati japihi
nepati ambipati awaipati nehonihī isīhiya koai
nepī Autaahaatīhoaaisawī ahoyawī mepī autaa-
hepumaitaapo tati piwīha ahotisīhaapi sahu-
raahī wīndī gīmunyaapīhuraaho?” undataase.

²⁷ Saundatosati ami Mosesihomī
piwīhaapīhapi namasati kaundati ami

is̄hiya Autaahaat̄hom̄ p̄iw̄ha atiw̄ nep̄ ausaahohiȳhiyaam̄haat̄hapun̄ ahoyati ausaat̄ kuris̄ kaundataase. Autaahaat̄hom̄ p̄iw̄haat̄hi sawahop̄ saitaise tat̄ ahotiwaiwa nahatewa ausaat̄ tanyaaha kaundataase.

28 Saiw̄ naiw̄ aunah̄ipat̄ gw̄inyaapi niyoh̄ipata noaipaitaahetih̄ Jisaasiho kuri namasi nutandiyataise.

29 Nutandaih̄ kuri owe, “Namumwe ip̄iho aim̄ namaatipasih̄ napw̄ihataiso,” undih̄ namat̄ ko anjan̄ nandaati maasi kurisati bindataise.

30 Aih̄ ko nandapa nandandi kurisati bindataise. Bindata nandapa b̄iretihandi neti Autaahaat̄hoai, “K̄nȳ gaahoje gaare,” undati naumboti kuris̄ nunyataise.

31 Siyat̄ kuris̄ b̄iretihandi nandapa naumboti numwihi sura kuram̄ ndiha nusor̄haatih̄ Jisaasihoe t̄imi usonamaise. Aih̄ koh̄ kuris̄ namasis̄ kap̄ih̄ ket̄ aim̄ wometih̄ mmom̄ japi namamaise.

32 Aih̄ kuris̄ sawahuri sanamaase. “Yahuraan̄ daih̄ra taaha nasonih̄ ko Autaahaat̄hom̄ p̄iw̄haat̄hi ahotati j̄ipat̄pindiwaiwaapi tanyaaha nahata ausaat̄ biyati nanyesipat̄ kanyatihi atis̄haaw̄ sura yahuraanyami maar̄ho waati nyandotaise,” nnamaase.

33 Aih̄ kuris̄ sanimap̄ kuraan̄hi dosisaahi japihi Jerusarem̄handaahapi nomaise. Numwi ot̄ip̄ipat̄hiya ikw̄maind̄imw̄itihi auh̄ram̄ naasoh̄tahiyauhi am̄ kiyaam̄ nais̄hiyaun̄ ahoyan̄w̄ maasi bimauhi winjamaise.

34 Aih̄ am̄ kiya kuri saundawaatopo. “Awais̄ho ap̄ipaahi ak̄it̄in̄hi asohoematati

japihī nepase. Saimonihō koai aimi usose," undawaatopo.

³⁵ Aihī amī kurisangi kuraapihī daihīra noaipasitihandapuni amī koai usositihandapuni ausaapi nahataapa kiyaisi kaundamaase. Aimi ami kuri kiyai saundamaase. "Nandapa biretihandi ko naumboti nanyamihī sura kore taha usonihaayo," undamaase.

Kima Piwima Otipipatihiya Jisaasihoai Usonihotihandapihaaare

(Matiyuho 28:16-20; Maakihō 16:14-18; Jonihō 20:19-23)

³⁶ Kurī kiyaisawi piwīha taawī kanīhauhi Jisaasiho sawaho kiyamī otihapihī akohī noaipati bitondaise. Bitonda kiyai saundataase. "Sahī samī maarīho ambipati wisaitati napaisaatitane," undataase.

³⁷ Aihī kiya kopī yaahohoai usonihaayo tiwi waati yaiwi itiwawaayopo.

³⁸ Aihī amī ko kiyai saundataase. "Sahī sandī saiwi napaapi yaiwipwitopo? Aiwi amī samī maarīho omanjittihapī napaapi mīmaipaiwi kīhaiwa kīhaiwa gwinyaahopo?

³⁹ Nini kīmīkoninisi baiwi nisoniwīse. Nisi ikwirī auhīri nisoniwī amī samī ikwīraahī nipīse. Yaahoya itipīho maipīhapa ambipati anditatī nisatiyatī ahītahiyaamaahe. Owetise," undataase.

⁴⁰ Saundati kiyai komī ikwirī auhīri nun-jataise.

⁴¹ Aihī kiya kopī waati maaritawaahandī kandi kore tiwi wīndī baiwi gīmunyaapi naharisauhi kiyaisi ko kīmīkoninī Jisaasihonīne undati

nunjitandī kiyaitsī saundataase. “Nandapa wapa ahiyawīhiyaatītawaawaahī nepininyawīse nandaano,” undataase.

42 Aihī kiya araiho tīhīwīho posoho wihoaanjīho nunyawaayopo.

43 Nunyauhī ko netī kiyaamī ndīhetī nainjīhī kiya winjawaayopo.

44 Iyatī ko kiyaitsī saundataase. “Nīnī jīhura sangī napotī maasi sangisati bimohura sandī kasato. Jīhura nahataapa nisapi Mosesihomī pīwīhaatīhuni ami Autaahaatīhomī pīwīha atiwī nepī ausaahohiyīhiyaamī pīwīhaatīhuni ami aunīhīhīramī utīpīhoaatīhuni katīwī ahiyohīwaiwa akīwaiwemati katohīmumwaanjī kamwaanjī noaipaitaise satītī kasato,” undataase.

45 Saundati pīwīha jīhura kopītatī ahotisīhaapi kiyaitsī biyatī uwinjapwaati nusesīpatī kaundihi kiyaitsī Autaahaatīhomī pīwīha katati ahotisīhaapi nusesīpatataise.

46 Iyatī ami kiyaitsī statati kaundataase. “Pīwīha sataha ahondaise. Kīraisiho yaawahandi netī napotati asisīha mairīmanyā saniyonīhī japihī asohoemataati nepaitaise.

47 Iyonīhī komī ambīpataahī pīwīha isīhiya nahatiyai ausaapi kaundītaatiwe. Kaundisaihī kiya atisawaawī kiyaamī maipīhaiwa namasisī japihī nepemaitīwi Autaahaatīhoenda napisaihī Autaahaatīho kiyaamī maipīhaiwa nemwaitando. Isī satī Otīpīpatī sahī namasawī Jerusaremīhandaahapi kaitaatīwe.

48 Nīnī kiyonīhī sahī mmonīhohīwīmaiwa nāhatewaapi ausaapi kaundīwīse.

49 Atiwîse. Apîho sangisi nasamitandi jîhura katati ahaimbîpa wanî nîni niwahonîni sangisi nasamîto. Sahî wapîhapi windî namuwîse. Owe. Kîmbîhi kîmati aunahîmata bindawa jatîwîse. Jatîmi nuwi yamîhapataatîhapi watîpîhandi nasati samîhetitanîhi sura nutaatîwo,” undati kaundataase.

*Kîma Piwîma Jisaasihoai Autaahaatîho
Numwaasi Japîhi Yamîhapataatîhapi
Naindîhandapîhaare*

(*Maakiho 16:19-20; Aposerîhiya 1:9-12*)

50 Ko katî aunahîpati awaipati namîhaamapi komî otîpîpatîhiyai numwaasi notî Betaanihanda noaipati Autaahaatîho kiysisi iwîtatamanitandîhandapî Autaahaatîhopi gaapundataase.

51 Siyatî ko kiyaapi taati gaapundati Autaahaatîhoai nunjenataaheti kiysisi namasisaahî Autaahaatîho numwaasi naihi yamîhapataatîhapi niyataise.

52 Aihî kiya kopî gaapundiwi mapaaahi apîpaahi aungwohandi maaritîmi japîhi Jerusaremîhandaahapi nowaayopo.

53 Aihî kiya nasisoaaari Jerusaremîhanda Autaahaatîhomî anjîhandi awaindîhandaatîhi bindawa Autaahaatîhopi waati maaritiwi mepi autaahepumawaayopo.

**Autaahaatihomī Pīwīha Gaaha Wanīha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad